

JUSTITIE-OMBUDSMANNENS
EMBETS-BERÄTTELSE,

afgiiven vid lagtima riksdagen år 1867;

tillika med Berättelse från Tryckfrihets-Kommittén.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS E. WESTRELL 1867.

INNEHÅLL.

	Sid.
Inledning	1.
Redovisning för åtal, anställda emot	
1) Justitiarien i Waxholm, för underlåten redovisning af burskaps- eller horgare-afgifter samt saköresmedel, tillkommande Waxholms stad	2.
2) Öfverståthållare-Embete för Polisärender, för långsamhet i uppgifna ärendens behandling (forts. från 1865 års Berättelse)	”
3) Konungens Befallningshafvande i Skaraborgs län, för oriktigt verkställande af straff	”
4) Rådstufvurätten i Lindesberg, för oriktig behandling af ett mål rörande förment utspridande af falskt mynt (forts. från 1865 års Berättelse)	15.
5) Konungens Befallningshafvande i Malmöhus län, för oriktigt verkställande af straff	”
6) Domhafvanden i Vestra och Östra Hisings härad, för det han öfver inlemmandet af utdrag ur förmyndare-räkningar expedierat domboksutdrag och, utan derom framställd begäran, låtit dem tillställas förmyndarena (forts. från 1865 års Berättelse)	20.
7) Landshöfdinge-Embete i Örebro län, ifråga om lösen för resolution rörande utflyttningshjälp vid laga skifte	21.
8) En Länsman, för obebörig kungörelses utfärdande, och en vice Pastor, för underlåtenhet att föra protokoll vid kyrkostämma	25.
9) En tillförordnad Domhafvande i Norra Åsbo härad, för oriktigt domslut i fråga om ansvar för underlåtenhet att lagfara fastighetsköp	29.
10) Rådstufvudrätten i Malmö, för oriktigt beslut i fråga om förvandling af böter i tullmål, der beslagarena efterskänkt sin bötes-andel	33.
11) En tillförordnad Exsekutions-förrättare i Gefle, för oriktigt verkställd utmätning	36.
12) En tillförordnad Domhafvande i Wesslands och Elfkarleby tingslag, för underlåtenhet att i rätt tid aflemna dombok till ständige Domhafvanden	39.
13) Rådstufvurätten i Luleå, för två oriktiga domslut	41.
14) En tillförordnad Domhafvande i Gottlands norra härad, för olagligt beslut om en persons inmanande i häkte m. m.	42.
15) En tillförordnad Domhafvande i Rättviks och Ohre tingslag, för oriktigt domslut.	43.
16) Domhafvanden i Binnebergs tingslag af Wadsbo härad, för det han inför Häradsrätten föredragit en förmyndares, i följd af föreläggande, ingifna förmyndare-räkning och deröfver utfärdat domboks-utdrag	45.
17) Vice Pastorn i en församling inom Göteborgs stift, för vägran att uppläsa Öfverbefälhafvarens för en Skarpskytteförening kungörelse angående vapenöfningar å en sändagseftermiddag (forts. från 1865 års Berättelse)	47.
18) Konungens Befallningshafvande i Westmanlands län, för dröjsmål med ett besvärsmåls afgörande å Landskontoret	48.
19) Domhafvanden i Fjäre härad, för två oriktiga beslut rörande böters förvandling	48.
20) En tillförordnad Domhafvande i Bjäre härad, för vårslöshet vid domare-embetets utöfning	49.
21) Rådstufvurätten i Mariestad, för underlåtenhet att förvandla böter, ådömda i sammanhang med fängelsestraff	51.
22) En Notarie vid Stockholms Rådstufvurätt, för det han, då flere personer i en gemensam skrift bevakat testamento, uppsatt, utfärdat och uppburit lösen för protokollsutdrag serskildt för hvar och en af de bevakande	53.
23) En Länsman, för försumlighet i fullgörandet af erhållet förordnande att föra en lifstidsfänges talan uti en rättegång	60

Angående erhållet svar på underdånig hemställan rörande en omorganisation inom Öfverståthållare-Embetets kansli	64.
Underdånig hemställan angående omarbetning af Instruktionen för Öfver-Ståthållaren m. m.	65.
Angående Lagskipningens tillstånd:	75.
a) nya Strafflagen	”
b) Konkurslagen	84.
» Fångelseväsendet	95.
» Lagstiftningen:	102.
a) om beskaffenheten af den fråga, som i tryckfrihetsmål skall af domstolen till Jury framställas	103.
b) utslag efter anslag	”
c) Embets- och tjenstemäns skyldighet att ersätta skada, vållad genom embetsfel, äfven sedan tiden för ansvarstalan för felet är försuten	105.
» Stads- och Häradarkifven samt om förflyttning af äldre domböcker och handlingar till hufvudstaden	”
Sammandrag af Revisions-Sekreterarnes arbets-redogörelser för år 1865	”
Anmälan att icke någon lagförklaring blifvit, i den ordning 19 § Regerings-Formen föreskrifven, af Kongl. Maj:t meddelad	108.
Om förvandling af böter för underlåtenhet att aflemna dels flyttningsbetyg till pastor, dels uppgift till mautalskrifning	”
Årets embetsresa	113.
De från Stats-departementen inkomna uppgifter, som äro intagna bland Bilagorna	116.

BILAGOR:

Uppgifter från Kongl. Stats-departementen på Rikets Ständers under riksdagen år 1865 och 1866 aflåtna underdåniga skrivelser och de i anledning deraf hos Kongl. Maj:t vidtagna åtgärder	1.
De i föregående uppgifter förekommande ännu oafgjorda ärenden	25.
Förteckning å Rikets Ständers, till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrivelser, hvilka i Justitie-Ombudsmannens föregående Embetsberättelser finnas upptagna såsom i sin helhet eller till någon del oafgjorda, äfvensom uppgift åt de åtgärder, som vid desamma ägt rum	27.
Tabell öfver förstberörda uppgifter	41.
Det Irländska eller Croftonska straffsystemet.	
Protokoll i Kongl. Maj:ts Högsta Domstol den 2 Maj 1866, innefattande prejudikat i tryckfrihetsmål.	

Tryckfel och rättelser:

Sid.	47	raden	17	uppifrån står:	Hofrättens	läs:	Hofrätten
»	76	»	4	nedifrån	» Mariefred	»	Mariestad
»	80	»	2	»	» förtroendet	»	förtroende
»	91	»	3	uppifrån	» vore	»	vare
»	95	»	12	»	» en eller	»	en eller annan
»	98	»	17	nedifrån	» uppstått	»	uppstått och
»	109	»	1	uppifrån	» 1865	»	1864
»	—	»	18	»	» utan i våda	»	utan våda

I. Bilagorna:

I.	»	12	»	4	nedifrån	»	förslagslånefonden	»	förslagslånefonden
	»	14	»	20	uppifrån	»	Juni	»	Juli
	»	—	»	1	nedifrån	»	Juni	»	Juli
	»	25	»	12	»	»	uteslutande	»	utarbetande
II.	»	32	»	7	uppifrån	»	reglemente	»	rese-reglemente
	»	32	»	3	nedifrån	»	November	»	November 1866
III.	»	11	»	1	»	»	var	»	ur
	»	17	»	7	uppifrån	»	vidare	»	vida
	»	»	»	6	nedifrån	»	men återvände	»	återvände
	»	18	»	11	»	»	ögonblick	»	öfverblick

Dessutom förekomma några bokstafsfel och oriktigheter i kommatering, hvilka dock icke böra vålla otydlighet.

Till Riksdagen.

Jemlikt 14 § af gällande instruktion, åligger det Justitie-Ombudsmannen att till hvarje riksdag afgifva en embetsberättelse, och i den, som härmed värdsamast öfverlemnas, har jag, enligt vedertagen ordning, i första rummet att redogöra för de åtal, som, anställda mot embets- och tjenstemän för fel eller försummelse i utöfning af embete eller tjenst, blifvit slutligen afgjorda eller åtminstone af *en* domstol pröfvade efter den tid, senast afgifna embetsberättelse omfattade.

Uppå klagan af Handlanden J. Wirström, Garfvaren E. Holmström m. fl. Waxholms stads innevånare, att Justitiarien i nämnda stad skulle hafva, utan att han kunnat förmås att visa laglig rätt dertill, underlåtit redovisa de staden Waxholm tillkommande burskaps- eller borgareafgifter och saköresmedel samt dessa medel för egen räkning behållit, hade Justitie-Ombudsmannen i skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt den 22 Juni 1861 förordnat, att berörda angifvelse skulle i sammanhang med det åtal för andra tjänstefel, som, enligt hvad känt vore, på Justitiekanslers-embetets befallning redan blifvit anhängiggjort, bringas under Kongl. Hofrättens pröfning. Sedan detta vidlyftiga mål varit af Kongl. Hofrätten en gång afgjort, men blifvit af Kongl. Maj:t återförvisadt, har Kongl. Hofrätten den 19 Juni 1866 meddelat utslag och, beträffande den talan Justitie-Ombudsmannen sålunda låtit utföra, yttrat, att då, efter hvad Konungens Befallningshafvande i Stockholms län upplyst, under den tid, för hvilken Waxholms stads räkenskaper varit för Konungens Befallningshafvande tillgängliga, det förhållande ägt rum, att Justitiarien fått för egen räkning uppbära såväl stadens andel i sakören som burskaps- och borgareafgifter, och, enligt Magistratens i Waxholm protokoll den 21 Maj 1781, borgerskapet i staden, med förnyande af ett tillföre fattadt beslut om viss årlig afgift af arbetskarlar, förordnat, att denna afgift jemte stadens andel i sakören och borgare-inskrifningsafgifter skulle såsom hjälp till skrif- och resekostnader i embetsärenden tillfalla Justitiarien, Kongl. Hofrätten ansåge Justitiarien i denna del af målet icke kunna till ansvar fällas.

I min till sistförflutna riksdag afgifna embetsberättelse (sid. 53 och följande) redogjordes för ett åtal, anställt emot Öfverståhållare-embetet för Polisärenden i fråga om långsamhet i uppgifna ärendens handläggning m. m. Målet var då afgjort i Kongl. Svea Hofrätt och af mig, på anförda skäl, fullföljdt genom underdåniga besvär hos Kongl. Maj:t. Under den 14 Februari 1866 har Kongl. Maj:t i detta mål meddelat nådigt utslag och funnit skäl ej vara anfördt, som kunde verka ändring i Hofrättens öfverklagade utslag.

Vid granskning af de till Justitie-Ombudsmans-Expeditionen från Skaraborgs länsfängelse inkomna fångförteckningar för åren 1861 och 1862 hade blifvit anmärkt:

att Lars Larsson från Hulegården, hvilken genom Kongl. Maj:ts nådiga utslag den 13 Juli 1859 blifvit för dråp med mera dömd att mista lifvet,

men af nåd förskonats från dödsstraffet och tillåtits umgälla sitt brott med, bland annat, två års fängelse i cell, samt den 24 nästpåföljande Augusti börjat detta fängelsestraff, är vorden först den 13 Augusti 1861 »med Konungens Befallningshafvandes beslut frigifven», ehuru Lars Larsson, enligt 4 § i Kongl. Förordningen den 21 December 1857 angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum, ägt att, då Kongl. Maj:t ej annorlunda förordnat, åtnjuta sådant afdrag i strafftiden, som 2 mom. i 2 § af samma Kongl. Förordning stadgade, och således bort den 17 Mars 1861, eller fyra månader tjugusju dagar förr, än som skett, från denna bestraffning lösgifvas *);

att Svante Larsson från Norrtelje, dömd till ett år och sex månaders straffarbete samt insatt på bestraffningen den 22 December 1859, utlemnades den 24 Januari 1861 »med Konungens Befallningshafvandes beslut» till en hemmansägare, som gifvit Larsson laga försvar, ehuru denne sistnämnde ej förr, än den 1 Mars 1861, bort från straffarbetet frigifvas; hvadan han undergått dylikt arbete en månad och åtta dagar kortare tid, än vederbort;

att Johannes Andersson Hagan från Östorp, hvilken varit dömd att straffas med ett år och sex månaders straffarbete, börjat detta arbete den 23 Januari 1860 och redan den 25 Februari 1861 »med Konungens Befallningshafvandes beslut» frigifvits, ehuru Hagan rätteligen ej kunnat sluta straffarbetet förr, än den 2 nästpåföljande April, och således undergått dylikt arbete under en månad och fem dagar kortare tid, än tillbörligt varit;

att Pigan Anna Katarina Andersdotter från Smedtofta, dömd till två års arbete å tukthus, den 25 September 1859 börjat tukthus-arbetet, men derifrån icke frigifvits förr, än den 8 September 1861, ehuru detta arbete, med iakttagande af behörigt tids-afdrag, bort sluta den 18 nästföretgångne April, hvadan hennes bestraffning med fyra månader tjugonio dagar öfverskjutit strafftiden, rätt beräknad;

att Lars Nilsson från Härjevad, dömd till två års straffarbete, är vorden på denna bestraffning insatt den 30 November 1860 och redan den 9 Mars 1862 derifrån frigifven, ehuru, jemlikt ofvan åberopade Kongl. Förordning och Kongl. Cirkuläret den 30 Augusti 1859, bestraffningen, med iakttagande af fem månader och sju dagars afdrag från strafftiden, ej bort afslutas förr, än den 23 Juni 1862;

*) Den åsigt, som föranledde nämnda anmärkning, men som långt före detta aktionsmåls afgörande är vorden frånträdd, grundade sig derpå, att då 4 § i 1857 års Kongl. Förordning hänvisar till 2 § 2 mom. i samma Kongl. Förordning; men sistnämnda § icke finnes sönderdelad i moment, utan hvart och ett utmärkes genom nytt stycke, i Svensk Författningssamling — hvilket åter icke iakttages i de vauliga lagboksupplagorna — andra punkten i 2 § blifvit tagen för andra mom. Detta misstag synes mig visa nödvändigheten deraf, att i lagparagrafer, som innefatta serskilda moment, dessa utmärkas på ett sådant sätt, att skillnaden emellan momenten icke utplånas genom paragrafernas skrifuog eller tryckuog i ett sammanhang.

att Johan Erik Bengtson från Jähla, dömd till två års straffarbete, börjat denna bestraffning den 1 September 1860 och således bort, med iakttagande af nyssnämnda afdrag å strafftiden, sluta bestraffningen den 25 Mars 1862, men det oaktadt frigifvits redan den 8 nästföretgångna Februari, en månad och sju dagar för tidigt;

att Daniel Svensson från Rud, som blifvit dömd till straffarbete under ett år och sex månader, är vorden å bestraffningen insatt den 13 December 1860 samt derifrån frigifven redan den 16 Januari 1862, ehuru, efter behörigt afdrag å strafftiden med tre månader tjuguen dagar, samma bestraffning bort hafva slutat den 20 Februari sistnämnda år, eller en månad och sju dagar senare; samt

att Anders Jonsson från Klefva, hvilken den 25 Februari 1861 börjat undergå ett år och fyra månaders straffarbete, och

Pigan Maria Kristina Johansdotter från Wing, som den 25 Juni 1861 intagits å länsfängelset för undergående af ett år och två månaders straffarbete, blifvit kvarhållna till straffarbetets fortsättande längre tid, än enligt gällande föreskrifter vederbort, nemligen Anders Jonsson, som skolat sluta bestraffningen den 18 Mars 1862, men först den 16 påföljande April lösgifvits, i tjugunio dagar, och Maria Kristina Johansdotter, som bort sluta straffet den 1 Juni 1862, men ej förr än den 7 i samma månad frigifvits, i sex dagar.

Efter meddelande af dessa anmärkningar hafva dels från Landshöfdinge-Embetet, dels ock från Konungens Befallningshafvande i Skaraborgs län till mig inkommit förklaringar, i hvilka blifvit anfördt: att några sådana beslut, som beträffande Svante Larsson och Johannes Andersson Hagan i fånglistan vore antecknade, icke någonsin blifvit af Konungens Befallningshafvande meddelade; att anteckningen om Svante Larsson ej kunde afse annat, än att dåvarande Fängelsedirektören, på förfrågan om den häktades behandling såsom försvarslös vid straffarbetstidens slut, möjligen erhållit muntligt besked, att denne då, men ingalunda dessförinnan, finge utan föregånget kansliförhör till försvarsgifvaren utlemnas, likasom anteckningen rörande Hagan ej heller afsåge något annat, än att, såsom i fråga om andra straff-fångar någon gång händt, Fängelsedirektören möjligen, på framställd förfrågan, huruvida Hagan borde, efter strafftidens slut, såsom försvarslös behandlas, erhållit muntligt svar, att i detta hänseende hinder för hans frigifvande icke mötte; att, då Fängelsedirektören, som haft befallning att i enlighet med utslagen verkställa straffen, sedermera låtit Svante Larsson och Hagan, med betyg om utståndna straff, afgå från häktet, innan strafftiden tilländalupit, detta vore ett fel, hvilket, härledande sig från bristande uppmärksamhet vid strafftidernas beräkning, borde Fängelsedirektören enskildt tillräknas, helst detsamma svårligen kunnat af kontrollerande

myndighet förekommas; att Anna Katarina Andersdotter, såsom en af Fängelsedirektören undertecknad, vid förklaringen fogad skrift innehöлле, i följd af förbiseende vid utslagets verkställande, kommit att undergå, i stället för tukthus-arbete, enkelt fängelse med arbete och sålunda icke fått tillgodonjuta den i 4 § af Kongl. Förordningen den 21 December 1857 stadgade afkortning i strafftiden för dem, hvilka i cell underginge tukthus-arbete; att Lars Nilsson, Johan Erik Bengtson och Daniel Svensson, af hvilka dock den förstnämnde frigifvits den 9 Maj och ej, såsom anmärkt vore, den 9 Mars 1862, alla, i följd af Fängelsedirektörens vårdslöshet och försummelse, blifvit tidigare lösgifne, än vederbort, oansedt Fängelsedirektören erhållit, i fråga om Lars Nilsson muntlig, men eljest skriftlig befallning att från straffarbetstiden för hvar och en af dem afkorta till antalet bestämda månader och dagar, till stöd för hvilken uppgift åberopats *dels* ett af Fängelsedirektören utfärdadt, vid förklaringen bilagdt intyg af innehåll, att han under loppet af åren 1859 och 1860, vid hvarje serskild straff-fänges intagande till undergående af ådömdt straff, erhållit muntligt eller skriftligt uppdrag att, i enlighet med berörda Kongl. Förordning, verkställa domstolarnes utslag, med iakttagande af föreskrifven afkortning i strafftiden, samt att Fängelsedirektören således jemväl blifvit förständigad att, i afseende å det Lars Nilsson ådömda straffarbete i två år, tillgodoräkna honom afdrag med fem månader och sju dagar, *dels ock* de utslag, på grund af hvilka Johan Erik Bengtson och Daniel Svensson till straff befordrats, å hvilka utslag verkställighetsordres funnes af Landssekreteraren tecknade, nemligen å det ena, den 4 Augusti 1860, af innehåll, att fem månader och sju dagar skulle afdragas från det Johan Erik Bengtson ådömda två års straffarbete, och å det andra, den 5 December samma år, att tre månader och tjuguen dagar borde afkortas från den Daniel Svensson ålagda strafftid; att Maria Kristina Johansdotter, hvilken bort afgå från henne ådömdt straffarbete den 1 Juni 1862, men enligt anteckning i fånglistan slutat straffarbetet den 7 i samma månad, varit, enligt hvad af de vid förklaringen bilagda betyg kunde inhemtas, såväl före som efter nämnda dagar sängliggande sjuk, så att hon ej kunnat utan våda för helsan från häktet afföras före den 30 Juni, då hon såsom försvarslös blifvit forslad till Wenersborg och till vidare behandling af dervarande Länsstyrelse öfverlemnad, hvadan anteckningen i fånglistan om tiden, då hennes straffarbete slutat, kunde sägas vara utan betydelse, helst hon, såsom sjuk, icke kunnat underkastas den strängare behandling, hon i egenskap af straff-fånge bort undergå, samt i följd af sjukdomen måst i häktet kvarstadna jemväl efter den tid, då, enligt samma anteckning, hennes straff upphört; samt att Anders Jonsson — hvilken blifvit dömd, för det han, bland annat, hämnats å sin vederpart,

att straffas med ett års arbete å fästning och att böta femtio riksdaler eller, om han ej förmådde böterna gälda, arbeta fyra månader derutöfver, — först varit intagen till undergående af ett års straffarbete, hvilket börjats den 25 Februari 1861 och, med tillämpadt afdrag af två månader och sju dagar, slutats den 18 December samma år, hvarefter Anders Jonsson för böterne undergått fyra månaders fängelse med arbete, utan åfdrag, hvilket arbete således bort sluta den 18 April 1862, så att Anders Jonsson följaktligen frigifvits två dagar tidigare, än vederbort, enligt berörda straff-tillämpning, hvilken förmentes vara riktig.

I de skrivelser till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Göta Hofrätt, genom hvilka åtal emot Konungens Befallningshafvande förordnades, yttrade jag, bland annat, att den uti förklaringarne rörande Svante Larsson, Hagan och Anna Katarina Andersdotter uttryckta åsigt, att Fängelsedirektören skulle ensam vara ansvarig för behörig verkställighet af de bestraffningar, som i länsfängelset ägde rum, saknade stöd af lag, enär Kongl. Instruktionsen för Landshöfdingarne i Rikets län samt de vid Länsstyrelserna anstälde tjenstemän af den 10 November 1855 föreskrefve, i 14 §, att det åläge Konungens Befallningshafvande vaka deröfver, att utslag i brottmål, sedan de vunnit laga kraft, blefve till verkställighet befordrade, samt, i 30 § och 58 § 2 mom. af samma Instruktion, att Konungens Befallningshafvande borde hafva inseende öfver länsfängelset, och Landssekreteraren, närmast Landshöfdingen, handhafva tillsynen å de i länsfängelset förvarade fångars vård och behandling samt tillse Fångförteckningars upprättande och insändande i föreskrifven ordning; att berörda inseende och tillsyn försummats, då Fängelsedirektören tillåtits att, utan kontroll, beräkna strafftiderna och ur straff-fängelset frigifva fångar, innan desse förut blifvit till förhör inför Konungens Befallningshafvande instälde, samt då en fånge under två års tid fått undergå ett annat straff, än det ådömda; att anmärkningsvärd vore den olikhet, som förefunnnes emellan fångförteckningarne och nyssanförda förklaringar, enär uti de förra vore antecknad, dels att det varit »med Konungens Befallningshafvandes beslut» som de Svante Larsson och Hagan ålagda bestraffningar blifvit på det sätt och på de dagar afslutade, som ofvan förmäldes, dels ock att Anna Katarina Andersdotter, enligt fånglistan för Januari månad år 1861, varit intagen till »två års arbete å tukthus» samt, enligt hvad de påföljande månadernas listor till och med den för September månad utvisade, aftjenat straffarbetet, men uti förklaringarne väsentligen olika uppgifter härutinnan förekomme, hvadan, då samtliga berörda anteckningars riktighet blifvit i fångförteckningarne med Landssekreterarens underskrift bekräftad, nu anmärkta förhållandet låge honom särskildt till last; att hvarken förut omnämnda, af Fängelsedirektören utfärdade

intyg, äfven om det kunde anses innefatta vitsord derom, att afdraget å den Lars Nilsson ådömda bestraffning blifvit af Landssekreteraren uträknadt och bestämdt till fem månader och sju dagar, ej heller de verkställighetsordres, hvilka blifvit af Landssekreteraren tecknade å utslagen angående Johan Erik Bengtson och Daniel Svensson, vore af beskaffenhet, att Konungens Befallningshafvande derigenom befriades från ansvarighet för de vid verkställigheten begångna fel, då i betraktande toges, att muntliga ordres ej vore tillräckliga till ledning vid verkställighet af en bestraffning, som skulle fortgå aderton och tre fjerdedels månaders tid, att, då verkställighetsföreskrifterna upptaga blott, huru många månader och dagar, som borde från hvarje bestraffning afgå, men icke dagen, då bestraffningen skulle börjas eller slutas, möjligheten för missräkning härutinnan ej blifvit undanröjd, såsom erfarenheten jemväl vitsordat, samt att det dessutom ålegat Konungens Befallningshafvande att hafva tillsyn deröfver, att de meddelade föreskrifterna efterlefdes, helst Fängelsedirektören ingalunda, i fråga om verkställigheten af bestraffningar, vore att anse såsom någon sjelfständig, på eget ansvar handlande tjänsteman, utan hela ansvaret i fråga om straffs verkställande hvilade i första rummet på Konungens Befallningshafvande, hvars bud och befallningar Fängelsedirektören i detta afseende hade att ställa sig till efterrättelse; att, om ock, efter hvad ådagalagdt blifvit rörande Maria Kristina Johansdotters helsotillstånd vid den tid, då det henne ådömda straffarbete tilländagått, antagas kunde, att den oriktiga beräkningen af strafftiden icke medfört ökadt lidande för henne eller kostnad för det allmänna, förhållandet med henne dock lemnade ett ytterligare bidrag till de förut talrika bevisen om den synnerliga vårdslöshet, hvarmed, vid ifrågasvarande tid, bestyret med straffens verkställande och med fänglistornas upprättande blifvit vid länsfängelset handhafdt, äfvensom huru föga de derstädes förda fänglistor undergått granskning, innan de blifvit af Landssekreteraren bestyrkta; att, hvad anginge Anders Jonsson, 18 kap. 7 § Missgerningsbalken, sådant detta lagrum lydde i Kongl. Förordningen den 20 Januari 1779, bestämde ansvaret för den af Anders Jonsson begångna förbrytelse, vid den tid densamma föröfvades, till ett års fängelse å fästning med eller utan arbete, efter omständigheterna, och böter, ett hundra daler, med stadgande derjemte att, om den brottslige ej orkade böta, han utöfver nämnda tid skulle »arbeta» i fyra månader, hvilket stadgande således innehölle, för deruti förutsatt fall, en utsträckning i fästningsstraffet till ytterligare fyra månader, hvadan detta förvandlingsstraff följaktligen icke kunde hänföras till sådant fängelse å fästning eller tukthus utan arbete äfvensom enkelt fängelse med eller utan arbete, som i 5 § af Kongl. Förordningen den 21 December 1857 omförmäldes, och hvaruti, jemlikt 6 § i samma Förordning,

något afdrag ej ägde rum, utan vore att anse lika med »arbete å tukthus eller fästning», i hvilket slags straff åter, enligt Förordningens 4 §, enahanda afdrag å tiden, som vid straffarbete, skulle tillämpas; samt att, vid detta förhållande, Konungens Befallningshafvande bort hafva så tidigt låtit undersöka, huruvida tillgång till böterna funnits eller icke, att Anders Jonsson kommit att i ett sammanhang undergå hela straffet, med det afdrag, som å detsamma i dess helhet, eller å sexton månaders strafftid, följa bort; — och för hvad i dessa afseenden Konungens Befallningshafvande till last låge, uppdrog jag åt Advokatfiskals-embetet att emot bemälda myndighet inför Kongl. Hofrätten anställa laga åtal.

Under skriftvexlingen hos Kongl. Hofrätten och sedan Advokatfiskals-embetet, framställande nyssnämnda anmärkningar, begärt, att vederbörande fångar, som för länge suttit häktade, måtte höras och få sina anspråk på skadestånd utföra samt förbehållit sig rätt att, då en del fångars bestraffningar ej blifvit till fullo verkställda samt Kongl. Maj:t och Kronan således kunde få vidkännas serskilda kostnader för bemälda personers förnyade inställande vid länsfängelset för att deras återstående straff utstå, äfvensom fångarne sjelfve ej heller undginge att deraf möjligen erfara olägenhet och skada, framdeles få serskildt utföra talan emot vederbörande angående de ersättningsanspråk, hvilka i följd häraf kunde uppkomma, har uti häröfver afgifna förklaringar, blifvit än vidare anfördt

af *Landssekreteraren*, att det i afseende på Lars Larsson åberopade stadgande uti 2 § 2 mom. af förut omförmälda Kongl. Förordning den 21 December 1857 icke handlade om något afdrag i strafftiden, hvarom föreskrift finnes meddelad i 1 mom. af samma §; att 4 § i denna Kongl. Förordning innehölle, att om Konungen förordnade det någon, i stället för annat ådömdt straff, borde under viss tid undergå fängelse i cell, i afseende på sådan fånge skulle gälla hvad i 2 § 2 mom. stadgades, hvilket mom. dock innefattade endast bestämmelse om sättet för fångens behandling i häktet, hvaremot icke på något ställe i förordningen nämndes, att dylik fånge skulle njuta afdrag i den strafftid, Konungen bestämt, på grund hvaraf *Landssekreteraren* bestridde, att någon felaktighet härutinnan, såsom anmärkt blifvit, ägt rum*); att, då *Landssekreteraren* år 1859 tillträdde sin befattning hos Konungens Befallningshafvande, det varit antagen sed att, när utslag till Fångelsedirektören för verkställighet aflemnades, endast muntliga ordres derom meddelades, hvadan *Landssekreteraren*, i början af sin tjenstetid, enär denna sed då ännu icke visat sig medföra våda i tillämpningen, ej vidtagit åtgärd för åstadkommande af

ändring

*) Se not. sid. 3.

ändring härutinnan, hvaremot efter omkring ett års förlopp stadgades, att Direktören ej finge för framtiden intaga någon till bestraffning, innan han å det till grund för straffet meddelade utslag erhållit skriftliga ordres rörande verkställigheten; att, af denna anledning, de angående Johannes Andersson Hagan och Anna Katarina Andersdotter gifna utslag icke blifvit med någon påskrift om verkställighet försedda, utan hade, såsom ett bilagdt, af Fängelsedirektören utfärdadt intyg skulle visa, muntlig föreskrift honom meddelats om fångarnes afstraffande, i enlighet med Kongl. Förordningen den 21 December 1857, men att å utslaget rörande Svante Larsson fullständig föreskrift funnes tecknad om sättet för strafftidens beräkning; att, genom att sålunda till Fängelsedirektören, med föreskrift om sättet för straffets verkställande, öfverlemna de i afseende å nyssnämnda personer meddelade utslag, Landssekreteraren ansåge sig hafva fullgjort föreskriften i 14 § af ofvanåberopade Instruktion den 10 November 1855, helst verkställigheten af de Fängelsedirektören meddelade ordres tillkomme honom ensam, samt af den kontrollerande myndigheten såsom sådan ej skäligen kunde begäras mera, än att hon skulle i förefallande mål till Fängelsedirektören utfärda bestämda ordres och, då det till myndighetens kunskap komme, att de icke efterlefdes, vidtaga åtgärd till den felaktiges bestraffande; att de medel, som stode den kontrollerande myndigheten till buds, vore dels dagliga rapporter från häktet, i hvilka, enligt formulär, upptoges de förändringar i fångantalet och de förflyttningar från ett straff till ett annat, som ägt rum, dels muntliga förhör med fångar, som borde afgå, dels ock slutligen de månatliga fångförteckningarne; att, när vid genomseende af dagrapporten en fånge funnes antecknad såsom frigifven, utslaget angående honom visserligen kunde från häktet infordras, men att, om vid granskning blefve utrönt, att han undergått större eller mindre straff än vederbort, sådant då ej stode att hjälpa, enär i ena fallet hvad han för mycket lidit ej kunde honom besparas och, i det andra, det svårligen vore med lag förenligt att, utan serskild föreskrift, låta återhemta en lösgifven fånge för att fortsätta en redan afbruten bestraffning; att den andra utvägen, eller att med afgående fångar hålla muntligt förhör, väl skulle, i händelse Fängelsedirektören erhöle föreskrift att alltid, innan fånge frigafves, låta honom till förhör inställas, och denna föreskrift noggrannt efterlefdes, kunna leda till målet, men att dylika nästan dagligen återkommande förhör med hvarje afgående eller från ett till annat straff öfverflyttad fånge, blefve mera tidsödande, än att det kunde stå väl tillsammans med behöriga fullgörandet af alla de öfriga skyldigheter, som åläge Landssekreteraren, hvadan Fängelsedirektören tillåtits, att med så kalladt afgangsbetyg,

efter utståndet straff, frigifva alla sådana fångar, hvilkas föregående lefnadsförhållanden icke gåfve anledning att behandla dem såsom försvarslöse; att, för ett dylikt förfarande, Landssekreteraren hemtat anledning dels af den öfvertygelse, att fångarnes qvarhållande i häktet under den enligt lag och gifna föreskrifter bestämda strafft看 borde åligga Fängelsedirektören, på eget ansvar, dels ock af stadgandet i den af mig åberopade 30 § i berörda Kongl. Instruktion rörande skyldighet för Konungens Befallningshafvande att anställa de förhör med till länsfängelset afsända häktade personer, som kunde vara af behovet påkallade, hvilket stadgande just visade, att fall funnes, der dylika förhör icke behöfdes, — och behöflige kunde de väl, om Fängelsedirektören ägde någon sjelfständig verksamhet, strängt taget, ej sägas vara vid andra tillfällen, än då serskilda orsaker dertill föranledde — att, då fångförteckningarne för en föregående månad författningsenligt icke behöfde från fängelset till granskning aflemnas förr, än fjorton dagar efter månadens slut, och granskningen derefter lagligen kunde fortgå i ytterligare femton dagar, innan förteckningarne borde till vederbörlig ort insändas, uppenbart vore, att fångar kunde af Fängelsedirektören obehörigen frigifvas, utan att sådant genom granskning af fångförteckningarne förekommes, likasom ej heller någon kontroll kunde ovilkorligen hindra Fängelsedirektören att för tidigt lösgifva eller någon tid längre, än vederborde, qvarhålla en fånge, såvida icke med kontroll skulle förstås öfvertagandet af den speciela fångbevakningen, hvadan det ej borde tillräknas Landssekreteraren såsom fel, att Svante Larsson och Hagan blifvit från de dem ådömda straff för tidigt lösgifna; att, hvad anginge Anna Katarina Andersdotters behandling inom häktet på annat, lindrigare sätt, än gällande författning om tukthusarbete stadgade, tillräckliga skäl saknades att påbörda Landssekreteraren delaktighet i Fängelsedirektörens felaktiga förfarande dervid, helst då en kontroll, åsyftande att, såsom 58 § 2 mom. i nämnda Kongl. Instruktion innehölle, handhafva tillsynen öfver de i länsfängelset förvarade fångars vård och behandling, under vanliga förhållanden och då angifvelse om olagligheter ej skedde, icke kunde behöfva utöfvas annorlunda, än genom tidtals återkommande visitationer inom häktet och samtal med fångarne. i ändamål att utröna, huru de behandlades, om dem ådömda straff författningsenligt verkställdes samt om i fångförteckningen och å den tafla, som funnes vid celldörren anbragt, straffet blifvit riktigt antecknadt, och då dessutom vid de af Landssekreteraren äfvensom af Landshöfdingen gjorda besök i häktet ej kunnat utrönas, att Anna Katarina Andersdotter annorlunda, än enligt lag och författningar, behandlades; att, i slutet af Maj månad 1861, då April månads fångförteckning granskades, felet väl bort kunna upptäckas, men att, äfven om detta skett, Landssekreteraren svårligen kunnat tillåta, att Anna

Katarina Andersdotter fått ur häktet frigifvas, innan hon fullständigt undergått det lindrigare fängelsestraff, hon, i stället för straffarbete, kommit att utstå, vid hvilket förhållande hon i allt fall fått quarsitta i två år utan afdrag; att Landssekreteraren, i den öfvertygelse, att Anna Katarina Andersdotter verkligen underginge tukthusarbete, icke kunnat annat än vitsorda anteckningen i samtliga fånglistorna till och med den för April månad 1861, att hon varit till sådant arbete intagen; att, vid granskning af sistsagde månads lista, det visserligen bort upptäckas, att hon ej blifvit, enligt utslaget, rätt behandlad, hvarom anmärkning i listan då skolat inflyta, men att sådant vid granskningen undgått Landssekreterarens uppmärksamhet, hvadan han underkastade sig det ansvar, Kongl. Hofrätten kunde anse böra honom drabba för det på förbiseende grundade intyg angående Andersdotter, hvilket funnes meddeladt i de sex följande månadernas fånglistor; att, i fråga om anteckningarne rörande Svante Larsson och Hagan, Landssekreteraren, med det i fångförteckningen förekommande uttrycket: »anteckningen är riktig», velat intyga, att det straff, fångförteckningen för dem upptog, öfverensstämde med de dem rörande utslag, äfvensom att dessa fångar afgått från häktet å den dag, som i fångförteckningen omförmäldes; att, vid granskning af fångförteckningarne för Januari, Februari och Maj månader år 1862, de anmärkta felaktigheterna vid Lars Nilssons, Johan Erik Bengtsons och Daniel Svenssons bestraffningar blifvit upptäckta, men att, då denna granskning först kunnat äga rum i slutet af den påföljande månaden för hvardera af de näst föregående, all rättelse af de begångna felen, sedan fångarne redan lemuat häktet, varit omöjlig; att den Fängelsedirektör, som kunnat lösgifva fångar, hvilka det blifvit honom anbefaldt att förvara viss tid, med afdrag af bestämdt antal månader och dagar, innan nämnda tid tilländagått, lika väl kunnat åsidosätta befallningen att kvarhålla dem tilldess en tydlig utsatt dag inträffat, hvadan Landssekreteraren ingalunda, lika med mig, ansåge otydligheten uti de af Landssekreteraren meddelade skriftliga befallningar om Johan Erik Bengtssons och Daniel Svenssons afstraffande hafva föranledt de dervid begångna felaktigheter, helst, såvidt Landssekreteraren hade sig bekant, ordres om verkställighet af utslag i brottmål ej hos någon länsstyrelse tydligare eller med utsättande af bestämd dag, då straffet borde sluta, meddelades; att, enär, såsom jag medgifvit, Maria Kristina Johansdotters kvarhållande i häktet utöfver den 1 Juni 1862, då hon bort lösgifvas, icke medfört ökadt lidande för henne eller kostnad för det allmänna, den omständighet, att fångförteckningen upptog den 7 Juni såsom sista dagen i den henne ådömda straffarbetstid, icke vore i någon mån mera anmärkningsvärd, än hvarje annat i en dylik förteckning förekommande skriffer, som ej borde föranleda annan åtgärd, än rättelse af felet; samt

att, vidkommande Anders Jonsson, uti hela brottmålslagstiftningen något stadgande ej förekomme, som gåfve anledning dertill, att böter, i brist af tillgång hos den sakfælde, skulle förvandlas till egentligt fästningsarbete, enär böter vore enligt lag den lindrigaste straffarten, och då de, för den sakfældes fattigdoms skull, måste med annat straff aftjenas, den grundsats i lagstiftningen gjort sig gällande, att i utbyte borde väljas den med böter närmast jemförliga straffart, såsom följd hvaraf föreskriften i det vid ut sättande af ifrågavarande, Anders Jonsson ådömda straff åberopade lagrum, 18 kap. 7 § Missgerningsbalken, enligt dess lydelse i Kongl. Förordningen den 20 Januari 1779, »arbete fyra månader derutöfver», borde efter Landssekreterarens åsigt så tillämpas, att, om tillgång till böterna saknades, den brottslige i stället skulle hållas till fyra månaders arbete inom fängelset, men att till grund för hans behandling under arbetstiden ej borde läggas de strängare föreskrifterna i 2 § af Kongl. Förordningen den 21 December 1857, utan de mildare bestämmelserna i 6 § af samma Kongl. Förordning, hvarförutan Landssekreteraren, enär närmaste öfveruppsigten öfver häktet, enligt åberopade Kongl. Instruktionen, ålåge honom, hvilken det ock lagligen och jemlikt gammal sedvänja, bekräftad genom Fångvårdsstyrelsens instruktion för Direktören vid Mariestads länsfängelse, tillkomme att meddela påskrift om verkställighet af utslag i brottmål och i följd deraf utöfva den kontroll härutinnan, som med 14 § i den Kongl. Instruktionen öfverensstämde, hemställt att, för den händelse att hvad i detta åtal blifvit såsom fel emot Konungens Befallningshafvande anmärkt ansåges vara af beskaffenhet att böra medföra någon påföljd, densamma måtte drabba Landssekreteraren ensam; och

af Herr Landshöfdingen, att, då Landssekreteraren, såsom han sjelf medgifvit, samt Herr Landshöfdingen, med stöd af Fångvårdsstyrelsens berörde Instruktion och Kongl. Instruktionen den 10 November 1855, äfven förmente vara den förres skyldighet, meddelade påskrift om verkställighet af alla till Länsstyrelsen inkomna utslag i brottmål och således borde i berörde hänseende lemna behöriga föreskrifter samt tillse efterlefnaden af desamma, så vidt författningarne dertill gåfve anledning, och Landssekreteraren, som enligt sistnämnda Instruktion ensam hade skyldighet att ansvara för granskningen af fångförteckningarne, skäligen syntes jemväl ensam böra vidkännas påföljden för de felaktigheter i anmärkta hänseenden, som genom hans underlåtenhet kunde hafva inträffat, Herr Landshöfdingen anhölle att varda från åtalet skild; hvarjemte Herr Landshöfdingen, i afseende å Anna Katarina Andersdotter, under åberopande af hvad Landssekreteraren i denna del yttrat, anført, att vid de tjenstebesök i häktet Herr Landshöfdingen förrättat, under det Anna Katarina Andersdotter derstädes förvarades, något fel i hennes behandling ej kunnat upptäckas.

Sedan uppgift blifvit infordrad å de kostnader Kongl. Maj:t och Kronan fått vidkännas derigenom, att fängelsetiden för en del af ofvannämnde fångar blifvit förlängd, och från nyssbemälde fångar yttranden inkommit, utvisande, att endast Anders Jonsson fordrat ersättning, för det honom genom förlängdt fängelse öfvergångna lidande, med en riksdaler för hvarje dag, eller tjugunio riksdaler, samt Advokatfiskalsembetet afgifvit slutpåstående och, efter bemötande af hvad i ofvan intagna förklaringar är vor det anfördt, yrkat ansvar jemlikt 1 kap. 12 § Rättegångsbalken å ej mindre Landssekreteraren än ock Herr Landshöfdingen; så har Kongl. Hofrätten den 5 Februari 1866 meddelat utslag, och då 2 § 2 mom. i Kongl. Förordningen angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum den 21 December 1857, hvartill 4 §, i afseende å den fånge, som enligt Konungens förordnande skall undergå, i stället för annat ådömdt straff, fängelse i cell under viss tid, hänvisar, icke handlar om afdrag i straffet, utan endast om fångens behandling i häktet, samt Förordningen ej heller i öfrigt innehåller något stadgande, att dylik fånge skall tillgodonjuta afdrag i fängelsetiden, funnit, att det af Kongl. Maj:t för Lars Larsson bestämda straff af två års fängelse i cell rätteligen bort oafkortadt verkställas; hvarföre åtalet härutinnan af Kongl. Hofrätten ogillades*).

Med anledning åter af de uti Kongl. Instruktionen för Landshöfdingarne i Rikets samt de vid Länsstyrelsen anstälde tjänstemän den 10 November 1855 gifna stadganden, i 14 § 1 mom., att Konungens Befallningshafvande åligger vaka deröfver, att utslag i brottmål, sedan de vunnit laga kraft, varda till verkställighet befordrade, i 30 §, att Konungens Befallningshafvande hafver inseende öfver länsfängelserna och bör med dit afsända häktade personer anställa de förhör, som kunna vara af behovet påkallade, och i 58 § 2 mom., att Landssekreteraren skall närmast Landshöfdingen handhafva tillsyn å de i länsfängelset förvarade fångars vård och behandling, funne Kongl. Hofrätten Konungens Befallningshafvande vara pliktig att dels skriftligen meddela tydliga föreskrifter i afseende å verkställigheten af de straff, som i utslagen afses, dels genom besök i fängelset och medelst anställande af förhör, då anledning dertill yppas, tillse att fångarne enligt lag och gifna föreskrifter behandlas, dels ock jemväl meddela serskildt beslut om straff-fänges frigifvande; och alldenstund rörande verkställigheten af de Johannes Andersson Hagan, Anna Katarina Andersdotter och Lars Nilsson ådömda bestraffningar endast muntliga ordres lemnats, samt, beträffande såväl dem som Svante Larsson, Johan Erik Bengtsson och Daniel Svensson, det förekomme, att Fängelse-direktören lemnats tillfälle att utan föregången anmälan och afvaktan af Konungens Befallningshafvandes beslut, på eget bevåg frigifva dem alla; fördenskull och emedan Konungens Befallningshafvande genom åsido-

*. Se not. sidan 3 häröfvan.

sättande af sina skyldigheter rörande tillsynen å behöriga verkställandet af de straff, som Svante Larsson, Hagan, Lars Nilsson, Johan Erik Bengtsson, Daniel Svensson och Anna Katarina Andersdotter skolat undergå, måste anses vållande dertill, att de fem förstnämnde frigifvits tidigare, än vederbort, samt att Anna Katarina Andersdotter kvarhållits i fängelse fyra månader och tjuguen dagar för länge; ty och som, hvad anginge Anders Jonsson, det lagrum, enligt hvilket han blifvit dömd till ett års arbete å fästning jemte böter, femtio riksdaler, eller att vid bristande bötestillgång, »arbeta fyra månader derutöfver», tydligen utmärker, att sistnämnda bestraffning, då den komme att äga rum, vore enfortsättning af fästningsarbetet och således ej kunde betraktas såsom en serskild straffart, samt Konungens Befallningshafvande följaktligen bort hafva så tidigt låtit undersöka, huruvida Anders Jonsson ägt tillgång till böterna, att han, för den händelse, som nu inträffat, att dylik tillgång saknats, kommit att i ett sammanhang undergå hela straffet med det afdrag, som å detsamma i dess helhet, eller sexton månaders strafftid, skolat äga rum, men genom Konungens Befallningshafvandes felaktiga förfarande härutinnan Anders Jonsson fått kvarstanna i fängelset tjugunio dagar för länge; alltså och då, enligt åberopade Kongl. Instruktionen den 10 November 1855, Herr Landshöfdingen varit lika skyldig som Landssekreteraren att tillse, det utslagen angående förenämnde fångar blifvit riktigt verkställda och att i sådan måtto behöriga föreskrifter meddelats, vid hvilket förhållande Herr Landshöfdingens invändning, att Landssekreteraren borde ensam ansvara för de fel, som härutinnan blifvit begångna, icke förtjenade afseende, pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist döma Herr Landshöfdingen och Landssekreteraren att, för hvad dem i egenskap af Konungens Befallningshafvande i Skaraborgs län uti ifrågavarande hänseende till last låge, jemlikt 1 kap. 12 § Rättegångsbalken, hvardera böta ett hundra riksdaler till treskiftes emellan Kronan, Hasslerörs tingslag af Wadsbo härad, hvarinom länsfängelset vore beläget, och Advokatfiskalsembetet; hvarjemte Kongl. Hofrätten förpligtade Herr Landshöfdingen och Landssekreteraren att godtgöra ej mindre Kongl. Maj:t och Kronan för de genom Anna Katarina Andersdotters och Anders Jonssons obehöriga kvarhållande i fängelset uppkomna kostnader med fyratio riksdaler 53 öre, än ock Anders Jonsson, som fordrat ersättning för det honom dymedelst tillskyndade lidande, med tjugunio riksdaler.

Beträffande det emot Landssekreteraren serskildt framställda ansvars-påstående, så, enär fångförteckningarne i afseende på Svante Larsson, Johannes Andersson Hagan, Anna Katarina Andersdotter och Maria Kristina Johansdotter innehållit, såsom anmärkt blifvit, felaktiga uppgifter, men samma förteckningar det oaktadt blifvit af Landssekreteraren, hvilken granskningen af dem ålegat, till riktigheten bekräftade, dömd Kongl. Hofrätten

Landssekreteraren att härför, enligt 10 § i Kongl. Kungörelsen angående fångförteckningars upprättande och insändande den 25 Oktober 1839 jemte 1 kap. 12 § Rättegångsbalken, plikta Tjugufem Riksdaler, till enahanda fördelning, som nyss nämnd blifvit; finnande Kongl. Hofrätten i anledning af Advokatfiskals-embetets gjorda förbehåll om rättighet att utföra serskild talan rörande de ersättningsanspråk, hvilka, enligt hvad ofvan funnes upptaget, framdeles möjligen kunde uppkomma, något yttrande nu icke erforderligt.

I den till 1865 års riksdag afgifna Embetsberättelse omförmäldes (sid. 43) ett åtal, anställt emot Rådstufvurätten i Lindsberg, i fråga om behandlingen af ett mål, hvaruti drängen Johan Hagberg var tilltalad för utspridande af förment falskt mynt. På anförda skäl hade jag fullföljt nämnda åtal genom underdåniga besvär hos Kongl. Maj:t; men genom nådigt utslag den 16 Januari 1866 förklarades skäl icke vara anfördt, som kunde verka ändring i Hofrättens öfverklagade utslag.

Vid granskning af de från länshäktet i Malmö inkomna fångförteckningen för år 1862 anmärktes, att Johannes Nilsson Knall, dömd genom Rönnebergs häradsrätts utslag den 19 December 1861 för inbrottsstöld att undergå nio månaders straffarbete, blifvit den 9 Februari 1862 å nämnde bestraffning insatt, men ej förr än den 26 Oktober sistnämnda år från fängelset frigifven, ehuru, med iakttagande af det tidsafdrag, Kongl. Förordningen den 21 December 1857 stadgar, för den händelse, som med Knall inträffat, att straffarbetet i enrum verkställdes, berörda straff bort sluta redan den 25 September 1862.

Sedan denna anmärkning blifvit meddelad, hade Konungens Befallningshafvande i Malmöhus län uti skrifvelse den 13 November 1862 erkänt, att Knall verkeligen, genom förbiseende af Fängelse-direktören, kommit att undergå straffarbete en månad längre tid, än hvartill han blifvit dömd, men hemställt, att, enär Fängelse-direktören, enligt qvittenser, godtgjort såväl Knall, för hans lidande, som Kongl. Maj:t och Kronan, för den ökade underhållskostnaden, anmärkningen icke måtte till vidare åtgärd föranleda. Härpå genmälde jag, uti ytteligare skrifvelse, att genom Konungens Befallningshafvandes nyssanförda skrifvelse ej vore ådagalagdt, huru ifrågavarande felaktighet tillkommit, eller huru densamma kunnat undgå Konungens

Befallningshafvandes uppmärksamhet, ej allenast under utöfvandet af det inseende öfver länshäktet, som, enligt 4 mom. af §/1 uti Kongl. Kungörelsen angående fångförteckningars upprättande och insändande den 25 Oktober 1839, vore Konungens Befallningshafvande ålagdt, utan ock vid den granskning af fångförteckningarne, som, jemlikt 3 mom. af samma §, måste föregå deras bestyrkande, hvadan, och då den omständighet, att en fånge kunnat i fängelse kvarhållas en månad längre än vederbort, syntes vara så eftertänklig, att en närmare utredning af förhållandet borde äga rum, jag begärde underrättelse ej mindre, huruvida icke Konungens Befallningshafvande af ofvanberörda lagrum funnit sig förpligtad att meddela bestämda föreskrifter rörande verkställighet af de bestraffningar, som å länsfängelset skulle äga rum, samt att kontrollera, det strafftiderna blefve rätt beräknade, eller om denna skyldighet, — nu mer än förr magtpåliggande, sedan ofvanberörda 1857 års Kongl. Förordning föreskrifvit åtskilliga iakttagelser vid straffs verkställande i enrum, — vore öfverlemnad åt Fängelse-direktören, att, utan någon kontroll från Konungens Befallningshafvandes sida, ombestyras, än ock huru den granskning af fångförteckningarne verkställdes, som föreginge deras bestyrkande, helst ett dylikt bestyrkande, utan anmärkning om ifrågakomna förhållande med Knull, funnes af vederbörande Landssekreterare tecknad å fånglistorna för September och Oktober månader år 1862.

I det svar, Landshöfdinge-embetet härpå aflät, lemnades uppgift, huru med förordnandet om bestraffningars verkställande tillginge, uttrycktes den åsigt, hvilken Chefen för Fångvårdsstyrelsen, afuppgifven anledning, förmodades jemväl hysa, att oaktadt det allmänna inseende, Konungens Befallningshafvande hade sig ålagdt öfver länets alla häkten, det skulle ankomma på Fängelse-direktören att bestämma tiden för en bestraffnings början och att uträkna, när den borde sluta, och anfördes vidare, bland annat, att af det inträffade misstaget i straffberäkningen icke finge slutas, att, genom detta ärendes öfverlemnande till Fängelse-direktören, vare sig det allmännas eller de häktades rätt och bästa i någon eftertänklig mätto blifvit åsidosatta, helst en dylik misräkning kunnat inträffa, äfven om Konungens Befallningshafvande varit den som verkställt berörda uträkning; att de föreskrifter, som lemnades i ofvan åberopade 1839 års Kongl. Kungörelse, vore, i fråga om Konungens Befallningshafvandes uppsigt öfver häktena och granskning af fångförteckningarne, gifna i så allmänna och obestämda uttryck, att det mycket väl kunde ifrågasättas, huruvida den tolkning, jag gjort, läte sig bestämdt och ovilkorligen deraf härledas; att det deremot vore säkert och obestridligt, att med den ringa personal, staten aflönade vid Landskanslierna i riket, omöjligen kunde med bästa vilja medhinnas, åtminstone i ett så stort distrikt

distrikt som Malmöhus län, att till de fängelser, hvilka stode under Konungens Befallningshafvandes uppsigt, sträcka en så omständlig tillsyn som den jag tycktes fordra, såvida icke en mängd andra göromål skulle efter-sättas; hvilka omständigheter Landshöfdinge-embetet tillförsåge sig skola, om de toges i välvilligt öfvervägande, hafva till påföljd, att anmärkningen, som dessutom förmentes ensamt böra gälla Landssekreteraren, finge förfalla; att de förteckningar, som för hvarje månad aflemnades från Cellfängelset, blefve behörigen å Landskansliet granskade och jemförda med Fångjournalen vid häktet, innan de, försedda med Landssekreterarens påskrift, afginge till vederbörande embetsverk, och att en sådan granskning af September månads lista för år 1862 äfven ägt rum; men, då samma lista ej bort ingå till Konungens Befallningshafvande förr, än den 14 Oktober, och Konungens Befallningshafvande derefter haft tid på sig att granskningen verkställa ända till den 28 i samma månad, sista dagen för afsändandet af fånglistan till Kongl. Hofrätten, skulle det i allt fall, äfven om vid sådan granskning upptäckts, att Knall fått för lång strafft看, — en upptäckt som dock icke inträffat, — hafva varit för sent att i det förelupna misstaget bereda rättelse, enär Knall redan den 26 Oktober blifvit frigifven.

Häruppå förordnade jag, i skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Hofrätten öfver Skåne och Blekinge, laga åtal emot Konungens Befallningshafvande, och till vederläggning af den åsigt, att Fängelse-direktören vore en i dylika frågor sjelfständigt beslutande embetsman, och att honom, icke Konungens Befallningshafvande, tillkomme att bestämma samt åläge ansvarighet för det sätt, hvarpå straffen blefvo i länsfängelset verkställda, åberopade jag *dels* att i 1734 års Landshöfdinge-instruktion vore föreskrifvet, att »om all rätts fullbordan, utmätning och exsekution föranstaltar Landshöfdingen» *dels* att föreskrifter, dermed öfverensstämmande, förekomme på serskilda ställen i Straffbalken, *dels* ock att 1 § mom. 3 i 1839 års Kongl. Kungörelse innehölle, att »fångförteckningarne underskrifvas af den, som till fångvårdens bestridande är antagen, och bestyrkas till riktigheten af den eller dem, som hafva styrelsen och inseedet öfver häktet», och 4 mom., att »sådant tillkommer i allmänhet Konungens Befallningshafvande, och för de häkten, som ej äro ställda under deras omedelbara tillsyn, Poliskammaren eller underdomstol»; samt vidare, att det Provisoriska Reglementet för de nya Länsfängelserna den 24 November 1846 stadgade, i inledningen, att Konungens Befallningshafvande ägde öfver de nya länsfängelserna inseedende såsom öfver andra läns- och kronohäkten, och, i 1 mom., att »Fängelse-direktören är ansvarig för allt *hvad till fängelsets disciplin och ekonomi hör* samt har att besörja de göromål, som åligga vaktmästarne vid öfriga läns-häkten»; att i § 14 mom. 1 af Landshöfdinge-instruktionen den 10 Novem-

ber 1855 föreskrefves, att »det åligger Konungens Befallningshafvande vaka der-
 öfver, att utslag i brottmål, då de vunnit laga kraft, varda till verkställighet be-
 fordrade — — då den dömda skall undergå straff uti fängelse inom länet, genom
 fängelsets styresman», — hvilket sistnämnda uttryk förmodades syfta på sådan
 tillsyningsman, som af Kongl. Maj:t förordnas vid de så kallade kronohäk-
 tena, hvilka vore, utom länshäktet, de enda fängelser inom länet, der straff
 numera verkställdes, såvida icke dermed afsåges någon tjänsteman, som
 framdeles kunde varda tillsatt, med större magt och ansvar, än Fängelse-
 direktörer, hvilka, såsom förut anmärkts, vore ansvarige endast för fängelsets
 »disciplin och ekonomi», hvartill icke kunde räknas bestämmandet af sättet
 för bestraffningars verkställande —; att, under nuvarande förhållanden, Konun-
 gens Befallningshafvande sjelf måste anses såsom styresman öfver det under
 hans omedelbara tillsyn ställda länshäktet, då han, enligt det ur 1839 års Kongl.
 Kungörelse förut anförda stadgande, öfver dylikt häkte hade »styrelsen och in-
 seendet», hvilket än ytterligare bekräftades af 2 mom. i 58 § af Landshöf-
 dinge-instruktionen, som innehölle, att »det åligger Landssekreteraren, när-
 mast Landshöfdingen, att hafva tillsyn å de i länsfängelset förvarade fän-
 gars vård och behandling»; ty det kunde väl icke, fortfor jag, antagas, att
 en myndighet, som vore skyldig att utöfva tillsyn öfver fångars vård och
 behandling i öfrigt och således ansvarig för hvad derutinnan eftersattes
 eller felades, skulle vara ansvarsfri, derest samma fångar, i följd af bristande
 tillsyn, uti häktet underginge olaglig bestraffning; att göromålens mängd och
 tjänstepersonalens fåtalighet icke kunde med större skäl af Konungens Befall-
 ningshafvande åberopas såsom ursäkt för en försummelse i förevarande fall, än
 i andra embetsåligganden; att derest förstärkning i arbetskrafter varit af nöden,
 Konungens Befallningshafvande ej bort underlåta att derom göra underdånig
 hemställan, och att, först när detta blifvit utan framgång försökt, Landshöfdinge-
 Embetets i detta hänseende anförda ursäkt förtjente något afseende; att, om
 straffets bestämmande och uträknande verkställdes genom Konungens Befall-
 ningshafvande, sådant måste medföra större säkerhet, att fel, härflytande från
 okunnighet om lag eller oförstånd i lagens tillämpning, icke inträffade, än som
 ägde rum, derest åt Fängelse-direktören, hvilken ej behöfde äga lagkunskap eller
 vana vid lagtillämpning, anförtröddes ett slikt uppdrag, och han för detsamma
 utförande gjordes ensam ansvarig; att Landshöfdinge-Embetets erinran, att, om
 vid granskningen af fångförteckningen, sedan hon till Landskansliet inkom-
 mit, misräkningen blifvit upptäckt, det dock varit för sent att förekomma
 det begångna felet, utgjorde blott ett ytterligare bevis för nödvändigheten
 af en flitigare och noggrannare tillsyn öfver fångarnes vård och behandling;
 och att af detta allt följde att, enär någon myndighet måste äga bestämma
 och i följd deraf vara ansvarig för det sätt, hvarpå bestraffningar i läns-

fängelserna verkställes, denna myndighet icke kunde vara någon annan, än Konungens Befallningshafvade, hvadan, och då förevarande fråga afsåge icke blott ett tillfälligt förbiseende vid fånglistans bestyrkande, utan fastmera Konungens Befallningshafvandes uraktlåtenhet att utöfva den honom åliggande uppsigt och kontroll öfver fångvården inom länshäktet och öfver straffens verkställande derstädes, jag, med afseende på ofvan anförda stadgande i 58 § af Landshöfdinge-instruktionen, icke kunde godkänna den åsigt, att ansvaret i detta fall borde uteslutande drabba Landssekreteraren.

Öfver det memorial, som Advokatfiskals-embetet i anledning häraf aflåtit, hade Herr Landshöfdingen uti serskildt yttrande anført, att han från och med den 25 September till den 8 Oktober 1862, hvarunder hans tid varit upptagen af sammanträden och andra för länet viktiga angelägenheter, endast tillfälligtvis sjelf bestridt länets styrelse, samt, i anseende till kort derefter företagen resa till Stockholm för bevistande af då förestående riksmöte, från och med sistnämnda dag till tiden för Knalls frigifvande icke tjenstgjort såsom Landshöfding, hvadan han yrkade, att varda från åtalet skild; och hade Landssekreteraren och Landskamreraren uti deras afgifna förklaring, med vitsordande af nyssberörda uppgifter, uttryckt den åsigt, att åtalet uteslutande rörde Landshöfdinge-Embetet samt fortfarande vidhållit den mening, att verkställigheten af ifrågavarande straff uti länshäktet helt oeh hållet ankommit på Fängelse-direktören, och att denne ensam vore ansvarig för de felaktigheter, som dervid kunde hafva ägt rum, till stöd för hvilket antagande i förklaringen åberopats, dels att verkställigheten af de fordna, svårare än straffarbete ansedda, spö- och risstraffen berott icke på Konungens Befallningshafvande utan på vederbörande underexekutorer, såsom Kronolänsmän och Stadsfiskaler, med hvilka tjenstemän Fängelse-direktören förmentes kunna, i hvilket hänseende som helst, sättas i jemnbredd, dels ock den omständighet, att den af Staten aflönade tjenstemannapersonal, hvaröfver Konungens Befallningshafvande hade att förfoga, oakadt derom gjorda framställningar, icke ökats i förhållande till den ständigt vexande mängden af göromål, som åläge nämnda myndighet --; hvarefter Advokatfiskals-embetet uti afgifvet slutpåstående bemött hvad sålunda blifvit ytterligare anfördt och tillika yttrat, att den anmärkta felaktigheten vid verkställandet af Knalls bestraffning borde tillräknas dem, af hvilka länsstyrelsen varit under tiden utöfvad, så mycket heldre som en serskild anledning till noggrann tillsyn å dylika bestraffningars verkställande funnits deruti, att den afkortning å strafftiden, som enligt Kongl. Förordningen den 21 December 1857 borde äga rum, fått bestämmas af Fängelse-direktören, ehuru, såsom Landshöfdinge-Embetet medgifvit, det tillhört Konungens Befallningshafvande att före bestraffningens början stadga det afdrag, som

borde ifrågakomma; och att, enär Herr Landshöfdingen under tiden från den 25 September till den 8 Oktober ej varit i åtnjutande af tjenstledighet, Advokatfiskals-embetet icke kunde låta åtalet, hvad honom beträffade, förfalla, utan yrkade ansvar såväl å Herr Landshöfdingen som å Landssekreteraren och Landskamreraren.

Sedan bemålde vederbörande sig häröfver förklarad, har Kongl. Hofrätten den 6 Februari 1866 meddelat utslag; och emedan det Johannes Nilsson Knall ådömda straffarbete, vid det förhållande, att detsamma blifvit verkställt i enrum, skolat upphöra den 25 September 1862, men likväl fått fortfara till den 26 nästpåföljande Oktober; ty och som, jemlikt de af mig åberopade författningar, det åligger Konungens Befallningshafvande, såsom öfver-exsekutor, att hafva tillsyn derå att bestämda bestraffningar, hvilka skola undergå i länshäktet, varda behörigen verkställda; samt Herr Landshöfdingen varit tjenstgörande från och med den 25 September 1862 till den 8 påföljande Oktober, från och med hvilken dag länsstyrelsen utöfvats af Landssekreteraren och Landskamreraren; alltså, och då hvad af Herr Landshöfdingen samt Landssekreteraren och Landskamreraren till befrielse från påföljd af åtalet är vordet anfördt icke kunde såsom lagligen gällande ursäkt antagas, pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist, i förmågo af 25 kap. 17 § Strafflagen, fälla bemålde personer att för underlåtenhet att med erforderlig omtanka handhafva Konungens Befallningshafvande omedelbart tillkommande styrelse och inseende öfver länshäktet, hvarigenom den Johannes Nilsson Knall ådömda bestraffning blifvit obehörigen förlängd, hvar för sig böta, Herr Landshöfdingen och Landssekreteraren, etthundra riksdaler samt Landskamreraren tjugufem riksdaler, hvilka böter skulle tillfalla Kronan; men då styrkt blifvit, att Fängelse-direktören förnöjt Knall för det honom tillskyndade lidande samt i Landträneriet nedsatt sju riksdaler 26 öre, utgörande kostnaden för Knalls förplägning under den olagligen förlängda fängelsetiden, erfordrades i dessa delar icke vidare utlåtande, än att Kongl. Maj:t och Kronan tillerkändes berörda, nedsatta medel, för hvilket ändamål nedsättnings-beviset borde till Konungens Befallningshafvande öfverlemnas.

I den till sistförflutna riksdag afgifna berättelse (sid. 31 och följande) omförmäldes ett åtal, anställt emot Domhafvanden i Vestra och Östra Hisingars härad, för det han öfver inlemmandet af utdrag ur förmyndare-räkningar expedierat domboks-utdrag och, utan derom framställd begäran, låtit samma utdrag emot lösen tillställas vederbörande förmyndare. Öfver Kongl.

Göta Hofrätts utslag i nämnda mål, anförde Domhafvanden underdåniga besvär; men genom nådigt utslag den 5 December 1865 har Kongl. Maj:t förklaradt skäl ej vara anfördt, som i Hofrättens utslag kunde verka ändring.

Uti en till mig ingifven skrift hafva elfva utflyttningsskyldige hemmansinnehafvare inom Torpa bys skifteslag i Ervalla socken af Örebro län fört klagan deröfver, att, ehuru 3 § i Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 27 September 1861 medgåfve hemmansinnehafvare, som vid laga skifte förpligtas till utflyttning, rätt att utbekomma det honom af allmänna medel förunnade utflyttningsskyldige ingifvits, *utan någon kostnad*, Landskontoret i Örebro, dit en ansökning, underskrifven af samtliga ofvan omförmälde elfva utflyttningsskyldige ingifvits, ej allenast vägrat emottaga ansökningen, såsom icke affattad serskildt för enhvar af sökandena, utan ock, efter det hvar och en inlemnadt serskild ansökning, expedierat och uttagit lösen för elfva resolutioner, med två riksdaler 25 öre för hvar och en, men deremot, för medlens lyftning i Landtränteriet, upptagit alla sökandenas namn i *en* anordning, såsom det förmodades, af det skäl, att sistnämnda handlingicke behöfde lösas.

För detta sätt att förskaffa sig inkomst, genom minst tio obehöfliga expeditioners utfärdande och beläggande med lösen, yrkade klagandena, att Landskontoret i Örebro eller expeditionshafvanden derstädes måtte ställas till ansvar och tillika förpligtas återbära den obehörigen tagna lösen samt utgifva ersättning för klagandenas kostnader i öfrigt.

Uti det öfver denna klagan infordrade och af Landshöfdinge-embetet i ofvannämnda län afgifna utlåtande anfördes, att den af klagandena åberopade 3 § i Kongl. Kungörelsen den 27 September 1861, angående understöd af allmänna medel för utflyttningar i följd af laga skiften, vore så lydande: »när utflyttande delägare vill lyfta utflyttningsskyldige af allmänna medel, skall han derom hos Konungens Befallningshafvande göra ansökning, hvarvid bifogas bevis af Hjäradsskrifvaren i orten, att sökanden innehar det hemman eller den hemmansdel eller utjord, hvars åbyggnader skola utflyttas, äfvensom huru stort hemmanets eller hemmansdelens förmedlade mantal är, eller, derest om utjord är fråga, om denna är skattlagd: Konungens Befallningshafvande skall derefter bestämman understödets belopp och detsamma anordna samt låta, mot behörigt qvitto, i Landtränteriet, utan någon kostnad för hemmansinnehafvaren, utbetala»; genom hvilket stadgående Landshöfdinge-embetet funne tydligen ådagalagd, att det vore hvarje delägare i skifteslag, som ville lyfta utflyttningsskyldige, ålagdt

att derom till Konungens Befallningshafvande ingifva serskild ansökning, på det att, efter granskning af vederbörande Landtmätares uppgift om de utflyttningar, som vid skiftet blifvit beslutade, jemte öfriga handlingar, det måtte kunna, i öfverensstämmelse med författningens föreskrift, bestämmas, om och till hvad belopp understöd borde honom beviljas. Ett annat förfaringssätt härutinnan skulle, efter Landshöfdinge-embetets förmenande, leda till oreda och besvär, synnerligast vid räkenskapernas upprättande och granskning; hvarföre klagandena säkerligen af denna orsak blifvit hänvisade att, enligt författningens föreskrift, inkomma med serskilda ansökningar, derest de till Konungens Befallningshafvande inlemnade den klagoskriften vidfogade, af klagandena samfält underskrifna, gemensamma ansökningen, hvilken för Landskamreraren ej förr, än vid utlåtandets afgifvande, varit känd.

I fråga om lösen för de utgifna resolutionerna, anmärkte Landshöfdinge-embetet, att ofvan intagne § *icke* stadgade att desamma skulle *utan lösen* utfärdas.

Väl hade, fortfor Landshöfdinge-embetet, Rikets Ständer uti deras underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t den 20 Oktober 1860, angående förändrade föreskrifter rörande vilkoren för erhållande af understöd utaf allmänna medel till utflyttning i följd af laga skifte, intagit följande bestämning:

»När utflyttande hemmansinnehafvare vill lyfta utflyttningsunderstöd af allmänna medel, skall han derom hos Konungens Befallningshafvande göra ansökning, hvarvid bifogas bevis af Häradsskrifvaren i orten, att sökanden innehar det till utflyttning dömda hemmanet och huru stort dettas mantal är, hvilket betyg utan lösen skall utgifvas. Konungens Befallningshafvande skall derefter, *utan någon sökandens kostnad*, bestämma utflyttningsunderstödet belopp och detsamma anordna samt mot behörigt qvitto i Landtränteriet låta utbetala; men då rörande detta ämne åtskilliga andra bestämmelser påkallades, i följd af det öfliga redovisningssättet för statens utgifter, hade Rikets Ständer, som af sådan anledning ansåge sig icke böra upprätta förslag till författning i frågan, anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes utfärda en förordning, innefattande, enligt de af Rikets Ständer angifna grunder, förenklade föreskrifter rörande vilkoren och sättet för erhållande af understöd utaf allmänna medel till utflyttningar, i följd af laga skiften; men — såsom Landshöfdinge-embetet vidare erinrade — den af Kongl. Maj:t den 27 September 1861 »i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af Rikets Ständer föreslagna grunder» utfärdade Nådiga Kungörelse stadgade, efter hvad häröfvan redan visadt vore, hvarken att Häradsskrifvarens bevis skall utgifvas *utan lösen*, ej heller att det ålåge Konungens Befallningshafvande att »utan någon sökandens kostnad, *bestämma* understödets belopp». Rikets Ständers förslag hade alltså, enligt Landshöfdinge-embetets åsigt, i dessa

delar icke vunnit Kongl. Maj:ts nådiga bifall, och, såsom följd häraf, hade vanlig lösen blifvit tagen för de resolutioner, som meddelats på ingifna ansökningar om utflyttningsunderstöds bestämmande, då deremot, i enlighet med författningens föreskrift, icke någon kostnad blifvit sökandena påförd i och för medlens lyftning i Landträneriet.

Sedan klagandena med påminnelsen vid denna förklaring inkommit, har jag, genom skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt den 20 Maj 1864, förordnat om åtal och i samma skrifvelse anført, att af 3 punkten i Rikets Ständers ofvan berörda underdåniga skrifvelse, hvilken Landshöfdinge-embetet i dess utlåtande åberopat, otvetydigt följde, att utflyttningskyldig hemmansinnehafvare ägde utbekomma det honom förunnade understöd af allmänna medel, utan någon hans kostnad. Till och med det bevis af Häradsskrifvaren, hvilket borde biläggas hans ansökning till Konungens Befallningshafvande, skulle utgifvas till honom utan lösen. Jemfördes med berörda skrifvelse den af klagandena åberopade Kongl. Kungörelse den 7 September 1861, så befundes, i den emot nyssnämnda punkt svarande §, stadgandet om frihet från lösen för Häradsskrifvarens bevis visserligen utelemnadt och således af Kongl. Maj:ts icke godkändt, hvaremot orden: »utan någon kostnad för hemmansinnehafvaren» vore bibehållna i den Kongl. Kungörelsen, men intagna på ett annat ställe i meningen, än det, der de i den underdåniga skrifvelsen förekomme. På denna omflyttning af besagda ord hade Landshöfdinge-embetet lagt afgörande vikt, dock, efter hvad som mig syntes, utan giltigt skäl. Dessa ord, så som de i den Kongl. Kungörelsen vore ställda, måste hafva samma betydelse, som de skolat äga, om de fått behålla den plats, de i den underdåniga skrifvelsen innehade, emedan de eljest komme att sakna all betydelse. Det vore nemligen känt, ej allenast att ifrågavarande medels *utbetalning* från Landträneriet, redan före nämnda kungörelses tillkomst, icke varit förenad med någon kostnad för understödtagaren, utan ock att, enligt gällande expeditonstaxa, utfärdad före nämnda kungörelse och i denna punkt oförändrad, *anordningar* äro från lösen befriade. Endast för *bestämmandet* af understödets belopp skulle således någon betalning kunna i fråga komma, och det vore följaktligen derom, som de anförda orden handlade. Lämpligare, än som skett, kunde väl denna mening hafva varit uttryckt både i den underdåniga skrifvelsen och i den Kongl. Kungörelsen, men af sammanhanget borde densamma dock förstås. De gifna föreskrifterna antydde nemligen, hvad som också låge i sakens natur, att bestämmandet af understödets belopp, detsammans anordnande och utbetalande utgjorde en enda sammanhängande åtgärd, i detta likasom i andra, Konungens Befallningshafvande tillhörande anordningsärenden. Af detta allt följde, att Landshöfdinge-embetet, som gjort bestämmandet

af understödets belopp till ett serskildt ärende, deröfver utfärdad resolution och för denna uppburit lösen af understödstagarena, dymedelst betungat dessa med en utgift, den de efter lag icke rätteligen skolat vidkännas.

Hvad åter beträffade frågan, huruvida Landshöfdinge-embetet bort expediera nyssnämnda resolution i *ett* gemensamt exemplar eller i ett serskildt förhvar och en af sökandena, saknade i detta fall, der klagan hufvudsakligen åsyftade att återvinna den af vederbörande olagligen uppburna lösen, nämnda fråga betydelse i vidsträcktare mån, än så, att klagandena återbekomme all den lösen, de erlagt.

På nu anförda skäl uppdrog jag åt Advokatfiskals-embetet, att, sedan förberörda expeditioner, hvilka för utbekommande af understödsbeloppen uppgifvits vara å Landtränteriet i Örebro aflemnade, blifvit infordrade, hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala ej mindre Landskamreraren, som på det angifna sättet påfört och uppburit expeditionslösen i mål, der slik lösen icke lagligen ägt rum, än ock Herr Landshöfdingen, Landssekreteraren, eller hvilken annan person, som, efter hvad utredt blefve, jemte Landskamreraren, å Konungens Befallningshafvandes eller Landshöfdinge-embetets vägnar, underskrifvit någon eller några af de ifrågakomna, med lösen obehörigen belagda resolutionerna och såmedelst kunde anses hafva i någon mån godkänt eller gjort sig delaktig i slikt olagligt expeditionssätt, samt för hvad feladt vore, i mån af hvars och ens förseelse, påyrka ansvar, efter lag och sakens beskaffenhet, så ock serskildt Landskamrerarens förpligtande att den för expeditionerna uppburna lösen till klagandena återbära och deras kostnader godtgöra.

Under skriftvexlingen hos Kongl. Hofrätten hafva vederbörande till sitt försvar ytterligare andragit:

Landskamreraren: att bestämmandet af understödsbeloppet vore en från utbetalningen skild åtgärd, hvaröfver, jemlikt 6 § i förr åberopade 1861 års Kongl. Kungörelse, likasom öfver betalningsåtgärden, serskild klagan finge föras i Kongl. Statskontoret; att, om besvär icke anfördes öfver den förra åtgärden, ändring derutinnan icke kunde vinnas genom besvär öfver utbetalningsåtgärden; och att, då således bestämmandet af understödsbeloppet skulle verkställas genom beslut, hvaröfver klagan finge föras, innan utbetalningen ägde rum, samt förbud icke gifvits att expeditionen om detta beslut emot lösen utfärda, Landskamreraren icke kunde finna åtalet lagligen grundadt, och

Landssekreteraren: att, då af de i fråga varande resolutioners innehåll icke följde, att sökandena skulle drabbas af någon kostnad, och Landssekreteraren

raren icke vore ansvarig för Landskontorets expeditionssätt, Landssekreteraren trodde sig böra från allt ansvar befrias.

Kongl. Hofrätten meddelade utslag den 20 November 1865, och, hvad anginge Advokatfiskalens emot Landskamreraren förda talan, ansåge väl Kongl. Hofrätten, att förenämnda elfva resolutioner, jemlikt grunderna i Kongl. Kungörelsen den 27 September 1861, bort utan lösen och stämpelavgift till sökandena utgifvas, och att Landskamreraren, som, enligt hvad ostridigt vore, denna lösen och avgift med två riksdaler 25 öre för hvarje resolution påfört och uppburit, sålunda i detta hänseende felaktigt förfarit; men funne, i betraktande af ordställningen i 3 § af nyss återopade Kungörelse och hvad Landskamreraren, på sätt ofvan är förmäldt, anfört, samt, enär hvad Advokatfiskalen i öfrigt fört Landskamreraren till last, icke förtjente afseende, Landskamreraren, hvars anmärkta felaktiga förfarande ej ens uppgifvits hafva emot bättre vetande tillkommit, icke kunna till ansvar i målet fällas; dock att det ålåge Landskamreraren dels att den obehörigen uppburna lösen återbära och i sådant afseende till hvardera af sökandena utgifva två riksdaler 25 öre dels ock att ersätta bemälda personer de dem för rättelses vinnande åbragta kostnader med tillhoppa femtio riksdaler.

Beträffande åter åtalet, i hvad det Landssekreteraren rörde, så, enär denne icke derigenom, att han jemte Landskamreraren å Landshöfdingembetet vägnar undertecknat ifrågavarande resolutioner, eller, så vidt visadt vore, annorledes deltagit i beslut om påförande af lösen och stämpelavgift för desamma, blefve Landssekreteraren af Kongl. Hofrätten från åtalet befriad.

Organisten och Klockaren i Hjernerps och Tostarps pastorat P. Paulsson hade uti en till mig ingifven skrift anfört, att sedan från äldre tider af det gemensama helgonskyldskornet inom pastoratet till Helsingborgs lärdomsskola årligen utgått värdet af 2 tunnor efter markegångspris, men Paulsson icke åtnjöte lika mycket dylikt korn, som hans företrädare i klockaretjensten uppburit, utan 20 tunnor deraf numera tillkomme pastoratets folkskolor, och han, som af nämnda skäl ansett sig icke vara skyldig, att ensam betala allt kornet till Helsingborgs skola, medelst anhängiggjord rättgång, sökt utverka, att berörda folkskolor måtte åläggas uti afgiften till Helsingborgs skola deltaga, i den mån de erhöle helgonskyldskorn, samt Paulsson sålunda befrias från erläggande af mera, än som svarade emot den andel af kornet, som han uppburit; så, och efter det ordföranden i Hjernerps

kommunalstyrelse föreslagit en förlikning emellan Paulsson och församlingen å kommunalstämma den 16 December 1863, der frågan skulle förberedas för att sedan å kyrkostämman slutligen afgöras, hade vid först nämnda stämman vice Pastor B. uppträdt, ehuru han enligt Paulssons förmenande dertill icke varit berättigad, och protesterat emot förlikningsförslaget samt påstått, att Paulsson vore skyldig ensam betala förutnämnda afgift, enär härpå skulle finnas Kongl. Maj:ts beslut, i anledning hvaraf förlikningsförslaget jemväl blifvit förkastadt, och Paulsson nödsakad att utbetala hela helgonskyldsafgiften till Helsingborgs skola för år 1863; att derefter, och sedan Paulsson, som sålunda hindrats att i godo med församlingen öfverenskomma, varit föranlåten fullfölja besvär i målet, samt vice Pastorn B. af Landshöfdinge-embetet i Malmöhus län undfått föreskrift att utlysa kyrkostämman, på det att församlingen måtte afgifva förklaring öfver nämnda besvär, sådan stämman blifvit utlyst till den 24 Jannari 1864, men, då omröstning begärdes, uppskjuten till påföljande dag, den 25, och ytterligare till söndagen den 31 Januari, hvilken dag omröstning ägt rum, utan att sistnämnda sammanträde varit samma dag ånyo pålyst; och att vid sistnämnda sammanträde ordföranden, vice Pastorn B., skulle hafva gjort sig till åtskilliga af Paulsson uppgifna olagligheter skyldig, så att, bland annat, då Paulsson efter förrättnings slut framträdde och begärt del af protokollet — hvaruti namnen på dem, som röstat för Paulsson bort vara upptagna — samt tillika anhållit att få se handlingarne och de ingifna fullmagterna, vice Pastorn B., ehuru Paulsson varit röstägande ledamot i kyrkostämman, likväl vägrat efterkomma denna Paulssons begäran, i följd hvaraf Paulsson ännu, då klagoskriften insändes, icke fått emottaga nämnda handlingar; yrkande Paulsson, på grund af detta allt, att vice Pastorn B. måtte befordras till laga ansvar för sitt ofvanbeskrifna förfarande samt förpligtas att ensam erlægga den omnämnda helgonskylden till Helsingborgs lärdomsskola.

Bland de vid klagoskriften fogade handlingar befanns en af Länsmannen T. den 27 December 1863 utfärdad och samma dag i Tostarps sockens kyrka uppläst kungörelse, hvarigenom samtliga tiondegifvare inom nämnda socken uppmanades att, emedan Klockaren Paulsson i Hjernarp då ännu ej betalt de honom sist påförda afgifter till Helsingborgs lärdomsskola, icke erlægga till bemälda Paulsson de honom tillkommande helgonskyldsafgifter förr, än vidare underrättelse af Länsmannen meddelades.

Jemte det jag anmodade Konungens Befallningshafvande i Christianstads län att affordra vice Pastorn B. yttrande öfver klagoskriften äfvensom protokollet vid förr berörda kyrkostämman den 24, 25 och 31 Januari 1864, hemstälde jag tillika, huruvida icke Konungens Befallningshafvande funne skäl att infordra Länsmannen T:s förklaring i afseende på ofvan omför-

mälda kungörelse och, i händelse det befunnes, att T., utan laglig anledning, af sjelftagen myndighet kungörelsen utfärdad, med honom förfara, enligt stadgandet i 1 kap. 7 § Utsökningsbalken.

I anledning af sistnämnda hemställan har Konungens Befallningshafvande pröfvat Länsmanen T:s nyss omförmälda förfarande, i sammanhang med andra emot honom gjorda angifvelser, samt den 29 Mars 1865 meddelat utslag och, på grund deraf, bland annat, att T., utan att hafva hos Paulsson, i laga ordning, förrättat utmätning, eller, om utmätning skett, deröfver upprättat instrument, likväl genom förberörda kungörelse den 23 December 1863 sökt sätta Paulsson ur tillfälle att uppbära honom tillkommande helgonskyld, den der då icke i laga ordning varit med qvarstad belagd eller i mät tagen, dömt T., som samtidigt var för vårdslöshet och försummelse i tjensten tilltalad, i ena bot till suspension från tjänst och lön under tre månader.

Sedan vice Pastor B:s förklaring derefter till mig inkommit och under någon tid hållits klaganden till handa för påminnellers afgifvande, utan att denne af en sådan förmån sig begagnat, har jag, under den 20 Oktober 1865, till Domkapitlet i Lund aflåtit en skrifvelse, hvaruti jag anför, att sedan Klockaren Paulsson hos mig klagat deröfver, bland annat, att vice Pastor B. — vid kyrkostämma i Hjernarps församling, som varit utlyst till den 24 Januari 1864, i ändamål att inhemta församlingens utlåtande i anledning af Paulssons besvär öfver Konungens Befallningshafvandes i länet utslag rörande Paulssons skyldighet att af den helgonskyld, hvilken såsom klockarlön tillkomme honom, utgifva stadgadt belopp till Helsingborgs lärdomsskola — *dels*, efterdet votering blifvit begärd, uppskjutit stämman till påföljande dag och, enär betänklighet då yppat sig i fråga om stämmans behörighet, alldenstund hon icke varit till sistnämnde dag utlyst, ytterligare uppskjutit densamma till påföljande söndag, den 31 i nämnde månad, samt då, utan att pålysning derom samma söndag skett, hållit och avslutat stämman; *dels ock*, vid sistnämnda tillfälle, då Paulsson efter stämmans slut begärt utfå det i ärendet förda protokoll, sådant honom vägrat; så har jag af berörda klagan lemnat vice Pastor B. del och begärt hans yttrande; hvarefter han uti afgifven förklaring rörande nu i fråga varande ämne andragit: att »enär det varit praxis att på kyrkostämma inhemta dylika förklaringar» (som den här i fråga varande öfver Paulssons besvär rörande afgiften till Helsingborgs skola) »vice Pastorn låtit äfven denna förklaring antaga kyrkostämmas form, men ej dess egenskaper;» att af ingen annan orsak än den, att tiden ej medgifvit omröstningens verkställande den 24 Januari, stämman uppskjutits till påföljande dag, och att, då vice Pastorn »låtit förklaringsgifvandet antaga kyrkostämmas form, det endast varit till

följd af befarad olaglighet som han ånyo uppskjutit stämman till söndagen derpå, den 31 Januari, då ärendet afslutats»; att, enär intet afgörande ägt ruun på de föregående stämmorna, vice Pastorn icke ansett nödigt öfver dessa affatta något protokoll; att vice Pastorn ansåge osannolikt, att han den 31 Januari ej utlyst stämman, »då han derom påmint af den annars ur kyrkan gående menigheten», men att, huru härmed ock förhölle sig, stämman dock varit för församlingen bekant; och har jag, i anledning häraf, vidare andragit: att, enär Paulsson icke uppgifvit än mindre visat, att han, sedan ofvan berörda protokoll blifvit uppsatt och kunnat utlemnas, begärt, men icke erhållit samma protokoll, jag funne klagomålet i denna del icke förtjena vidare afseende; men som det ärende, hvarom fråga vore, jemlikt 2 § i Kongl. Förordningen om kyrkostämman m. m. den 21 Mars 1862, syntes hafva tillhört kyrkostämmas upptagande, och en förrättning »med kyrkostämmas form utan att hafva dess egenskaper» hvarken i nämnda Kongl. Förordning ej heller, så vidt mig känt vore, annorstädes i gällande lag eller författning omförmäldes, hvarföre ock det som i nyss åberopade Kongl. Förordning om kyrkostämman stadgas uti förevarande fall tycktes hafva varit tillämpligt, så, och då samma Kongl. Förordning föreskrifver, i 12 § 3 mom., att, om kyrkostämman är utsatt till dag, då gudstjenst hålles, kungörelse derom skall den dagen ånyo uppläsas, samt i 17 § att ordföranden (som, enligt 8 §, är Kyrkoherden eller den hans embete förvaltar) skall vid kyrkostämman föra, eller på eget ansvar låta föra protokoll, upptagande ämnet för öfverläggningen och beslutet med skälen dertill, hvilket protokoll sedermera skall justeras, från predikstolen uppläsas och hållas en hvar tillhanda för afskrifts tagande, ansåge jag vice Pastor B. hafva i detta ärendes behandling felat derutinnan, att han, dels, såsom af hans förklaring tycktes kunna slutas, när i fråga varande kyrkostämman uppsköts till den 31 Januari 1864, som var söndag, icke ånyo uppläste kungörelsen om samma stämman, dels ock underlät att föra protokoll vid kyrkostämmans sammanträden den 24 och 25 i sistnämnda månad; hvarföre jag, till förekommande för framtiden af slika försummelse, hemstälde, huruvida icke Domkapitlet skulle finna skäligt, att på lämpligt sätt förständiga v. Pastorn B. att framdeles ställa sig ofvan åberopade Kongl. Förordning i nu omförmälda delar till noggrannare efterrättelse.

Häruppå meddelade Domkapitlet utslag den 15 November 1865 och, hvad först vidkomme det emot vice Pastorn B. angifna förhållandet, att han söndagen den 31 Jannari 1864, då kyrkostämman var utlyst att hållas med Hjernarps församling, icke uppläste kungörelsen om samma stämman, så, och enär, för så vidt de till Domkapitlet öfverlemnade handlingar utvisade, angifvelsen härom vore obestyrkt, och vice Pastorn B. förklaringsvis icke med-

gifvit angifvelsens befogenhet, utan snarare, uppå anförd grund ansett det angifna förhållandet osannolikt, funne Domkapitlet angifvelsen i denna del icke förtjena afseende; hvaremot och då vice Pastorn B. medgifvit, att han, på sätt angifvet blifvit, underlåtit att i sin egenskap af ordförande vid kyrkostämмо-tillfällena den 24 och 25 Januari 1864 föra protokoll, Domkapitlet pröfvade skäligt erinra honom, vice Pastorn B., att för framtiden ställa sig föreskriften i 17 § af Kongl. Förordningen om kyrkostämма den 25 Mars 1862 till noggrannare efterrättelse.

Sedan, vid granskning af 1863 års Fångförteckningar från Christianstads länshäkte, anmärkt blifvit, att Nils Pålsson i Hagstad, Bengt Andersson i Ugglarp och Per Nilsson i Röke, till följd af Norra Åsbo Häradsrätts utslag den 21 April 1863, uti nämnda häkte undergått fängelse vid vatten och bröd, såsom saknande tillgång till gäldande af böter, ådömda, jemlikt Kongl. Förordningen angående förfalskning så ock om bedrägeri och annan oredlighet den 7 September 1858, för det bemälda personer underlåtit att å fastighetsköp taga uppbud och dervid utgifva hvad i stadgad stämpelavgift utgå bort, hvilken avgift derigenom blifvit Kongl. Maj:t och Kronan undanhållen, har jag infordrat utslaget i målet samt derefter anmodat den tillförordnade Domhafvande, som i Häradsrätten fört ordet, då nämnda utslag beslöts, att meddela mig utlåtande rörande grunden dertill att, ehuru Kongl. Förordningen den 13 Juni 1800, angående lagfart och börd af jord på landet, stadgade det ansvar, som borde följa på underlåtenhet att inom föreskrifven tid söka uppbud å försäld fastighet, Häradsrätten likväl ansett berörda lagrum icke vara på det i fråga varande fallet tillämpligt, utan i stället ådömt ett strängare ansvar, hemtadt från ofvanberörda 1858 års Kongl. Förordning.

Af handlingarne i målet inhemtades, att, under handläggningen vid Norra Åsbo Häradsrätt af ett der anhängigt mål emellan Ola Johnsson i Wiarp, kärande, samt ofvan bemälda Bengt Andersson och Nils Pålsson, svarande, angående skyldighet att hålla Ola Johnsson skadeslös för det han icke kommit i åtnjutande af den å honom öfverlättna besittningsrätt till en från krono-rusthållshemmanet $\frac{3}{8}$ mantal $\mathcal{N}^{\circ}$ 6 Hagstad afsöndrad torplägenhet, allmänne åklagaren, med anledning af de omständigheter, som yppats i denna rättegång, väckt åtal emot ofvanbemälda Per Nilsson jemte Bengt Andersson och Nils Pålsson, för det de skulle hafva underlåtit att taga uppbud å berörda hemman, af hvilket de, hvar efter annan, genom köp blifvit ägare, och såmedelst undanhållit de Kongl. Maj:t och Kronan till-

kommande afgifter i stämpladt papper; att Häradsrätten, genom utslag den 21 April 1863, i sammanhang med pröfningen af omförmälda tvistfråga och jemte det Nils Pålsson, med stöd af 36 § i Kongl. Förordningen den 7 September 1858, fälde att, för det han sålt tvem ett, plikta femtio riksdaler, beträffande den af allmänne åklagaren i ofvan berörda måtto anstaldatalan sig utlåtut och som upplyst vore, att, sedan Nils Pålsson erhållit behörig lagfart å i frågavarande hemman, hvilket han köpt af Sven Jönsson, Nils Pålsson försålt detsamma till Per Nilsson emot en köpeskilling, som i det derom den 15 December 1860 upprättade köpekontrakt upptagits till 3,583 riksdaler 33 öre, att Per Nilsson genom köpebref den 7 Januari 1861 afyttrat hemmanet till Bengt Andersson för 4,416 riksdaler 66 öre, och att desse parter den 7 September 1861 aftalat, att Nils Pålsson skulle återfå hemmanet emot en högre köpeskilling, än han vid försäljningen sjelf bekommit, hvilket allt måste såsom köp betraktas, ehuru köpebref i föreskrifven ordning vid åtalade försäljningen till Nils Pålsson icke blifvit utfärdadt, alltså, och då Nils Pålsson derefter afyttrat hemmanet till Sven Jönsson, hvilken för sig begärt lagfart å köpet och för vinnande af sådan icke företett annan handling, än det för Nils Pålsson den 26 Juni 1860 utfärdade fastebref, samt det icke ens blifvit i fråga satt, att Sven Jönsson fått emottaga de mellanliggande köpeafhandlingarne, förklarar Per Nilsson, Bengt Andersson och Nils Pålsson hafva icke blott försummat, att inom behörig tid taga uppbud å köpen och dervid till Kongl. Maj:t och Kronan erlægga stadgad stämpelafgift, utan äfven undanhållit Kongl. Maj:t och Kronan samma afgift, och förthy, jemlikt 22 § i Kongl. Förordningen den 7 September 1858, dömt Per Nilsson, Bengt Andersson och Nils Pålsson att, för sådant svikligt förfarande, hvar för sig böta femtio riksdaler till tveskiftes, hvarjemte de förpligtades att ersätta Kongl. Maj:t och Kronan stämpelafgiften, Per Nilsson med 21 riksdaler 40 öre, samt Bengt Andersson och Nils Pålsson, hvardera med 26 riksdaler 40 öre; varande tillika genom utslaget stadgadt, att de sakfælde, vid oförmåga att utgifva de dem ådömde böter, borde undergå fängelse vid vatten och bröd, de två förstnämnde hvardera tio, och Nils Pålsson sjutton dagar.

I det utlåtande, tillförordnade Domhufvanden, på min begäran afgaf rörande grunden för Häradsrättens ofvan intagna utslag, anfördes hufvudsakligen, att som Kongl. Förordningen den 13 Juni 1800 syntes honom tillämplig på sådana fall, der de köpehandlingar, å hvilka lagfart skulle sökas, vore i behåll och kunde företes, då fråga om försummad lagfart uppstode, men icke på sådana, der genom köparens eget vållande köpehandlingarne förfarits eller undanhölles, då ansvar yrkades för uraktlåtenhet att lagfara, samt afsigten med handlingarnes hållande ur vägen visat sig vara den att

undslippa stämpelafgift och andra med lagfarten förenade utgifter — ett förhållande som icke sällan skulle hafva varit synbart inom domsagan — så hade t. f. Domhafvande, som funnit nu åtalade förfarande vara att hänföra till de senare af ofvan beskrifna fall, ansett 22 § i Kongl. Förordningen den 7 September 1858 vara här tillämplig.

Min skrifvelse, hvarigenom åt Advokatfiskals-embetet i Kongl. Hofrätten öfver Skåne och Blekinge uppdrogs att anställa åtal emot den tillförrordnade Domhafvanden, som med Norra Åsbo häradsrätt fattat ofvan intagna beslut, innehöll hufvudsakligen, att, till en sådan skillnad, som t. f. Domhafvanden i sitt utlåtande uppställt, någon anledning, efter min tanka, icke förefunnes i den Förordning, som ostridigt syntes vara den på förevarandefall enda tillämpliga, nemligen ofvan åberopade 1800 års Förordning. I denna förekomme följande hithörande stadgande: »slutligen finner Kongl. Maj:t ock nödvändigheten deraf, att en viss tid utstakas, inom hvilken all handel af fastigheter, så i städerna som på landet, bör till uppbuds erhållande vid domstolen företes; och har Kongl. Maj:t dertföre velat förordna att uppbud skall tagas i staden inom tre månader samt å landet sist vid det ting, som infaller efter sex månader, sedan köpet slutadt blef; försummas detta, böte köparen så mycket som svarar mot värdet af det stämplade papper, hvarmed köpebrevet förses bör, socknens fattiges ensak, och fullgöre lika fullt skyldigheten att med behörig charta sigillata sitt åtkomstbref belägga — —; varande sedermera, genom Kongl. Förordningen den 10 Juni 1841, förskrifvet, att dylika böter för försummad lagfart fördelas till tveskiftes emellan åklagaren och socknens fattige.

Att för en dylik försummelse hafva låtit straffbarheten bestämmas deraf, om försummelsen timat af glömska, större eller mindre vållande eller svikligt uppsåt, skulle, i min tanka, hafva varit vanskligt, enär dylika omständigheter måste vara betydligt svårare att utreda och styrka vid en försummelse än vid en begången förseelse. Häradsrätten hade icke desto mindre — utan afseende på ofvan anförda lagstadgande, hvilket serskildt tillkommit i ändamål att förebygga försummelser sådana som de åtalade — på dessa tillämpat ett annat lagrum, hvilket tydligen gäfvade åt försummelsen en bestämd egenskap af svikligt förfarande, och derpå lagt ett straff, som till och med skulle kunnat blifva urbota, — allt detta, utan att Häradsrättens utslag eller t. f. Domhafvandens deröfver meddelade utlåtande lade i dagen, att de tilltalade voro om det svek, för hvilket de straffades, lagligen öfvertygade; och det hade varit till förekommande för framtiden af en dylik oriktig lagtillämpning som jag ansett åtal böra förordnas.

Under skriftvexlingen hos Kongl. Hofrätten har t. f. Domhafvanden vidare utvecklats sitt försvar och, under åberopande af Häradsrättens pro-

tokoll, anført, att de å företedda köpeafhandlingarne tecknade påskrifter, hvilka skulle innefatta bevis om köpens återgång, vore vilkorliga och, enligt t. f. Domhafvandens uppfattning, beroende af omständigheter, förinnan hvilkas inträffande de icke ägde någon gällande kraft; att vid köpens återgång högre köpeskilling blifvit utfäst, än förut varit gifven; att, om än några köpeafhandlingar möjligen varit de rätta, hvilket motsades af berättelserna om derå tecknade qvittenser öfver gjorda afbetalningar, åtminstone det till Per Nilsson utställda köpebref undanhållits och af säljaren Nils Pålsson förnekats; samt att, ehuru den omständighet, att köpare af jordensamma återsålde, icke fritoge honom från skyldighet att, jemlikt 4 kap, 1 § Jordabalken, med sitt köp lagfara, hvarken Per Nilsson eller Bengt Andersson sökt uppbud å sina köp, ej heller Per Nilsson och Nils Pålsson lagfarit med återköpen, hvilka ansåges rätteligen icke, i annan ordning och på annat sätt än sjelfva köpen, kunna slutas, utan Nils Pålsson, detta oafsedt, lemnat Sven Jönsson hemmanet och åtkomsthandlingarne, såsom hade hemmanet förut icke varit i annans hand, än Nils Pålssons, till följd hvaraf Sven Jönsson erhållit uppbud, utan att med mellanliggande köp lagfarits och Kronan af dem erhållit stämpelafgift, — ett förfarande, hvilket t. f. Domhafvanden ansett vara svikligt af Nils Pålsson och befrämjadt af Per Nilsson och Bengt Andersson.

Häruppå har Advokatfiskals-embetet i afgifvet slutpåstående andragit, att hvad t. f. Domhafvanden anført och åberopat, äfven om det icke, såsom fallet vore, i åtskilliga delar saknade grund, ej kunde tillerkännas giltighet såsom bevisning om svikligt uppsåt hos de tilltalade, samt att under målets handläggning vid Häradsrätten icke förekommit något, som kunde berättiga till antagande, att sådant uppsåt förefunnits i det hänseende, hvarom fråga vore, helst det blifvit upplyst, att aftalet om återgång af köpsluten emellan såväl Nils Pålsson och Per Nilsson som den sistnämnde och Bengt Andersson träffats i ändamål att bilägga rättegångar, hvilka uppstått i anledning af samma köp, hvadan, och då Advokatfiskals-embetet således icke ens kunde medgifva, att de vid Häradsrätten sakfælde varit öfvertygade att hafva uti förevarande fall svikligen förfarit, samt t. f. Domhafvanden för öfrigt icke gjort försök till någon vederläggning af de skäl, på hvilka jag grundat mitt klander af Häradsrättens ofvan omförmälda beslut, Advokatfiskals-embetet yrkat, att t. f. Domhafvanden skulle dömas till det bötesansvar, som vore med lag och sakens beskaffenhet förenligt.

Kongl. Hofrätten har meddelat utslag den 9 Mars 1866, och, emedan påföljden för försummelse att inom föreskrifven tid söka uppbud å inköpt fastighet funnes uttryckligen bestämd i Kongl. Förordningen om lagfart och

och börd af jord på landet den 13 Juni 1800; ty och som Per Nilsson, Bengt Andersson och Nils Pålsson, uti det vid Häradsrätten emot dem väckta åtal för underlåtenhet att med köp lagfara, icke blifvit om bedrägeri öfvertygade; samt Häradsrätten således saknat laglig anledning att, med tillämpning af 22 § i Kongl. Förordningen den 7 September 1858, döma de tilltalade till ansvar för svikligt förfarande; alltså och då t. f. Domhufvanden, såsom ordförande i Häradsrätten, vore för åtalade beslutet ensam ansvarig, har Kongl. Hofrätten pröfvat, jemlikt 25 kap. 17 § Strafflagen, rättvist döma t. f. Domhufvanden att för sålunda af oförstånd begånget lagskipningsfel böta tjugufem riksdaler riksmünt.

Vid granskning af fångförteckningarne yppades nedan anförda förhållande, som föranledde åtal.

Sedan Rådhusrätten i Malmö, som i utslag den 13 November 1861 dömt Pigan Gustava Hansson att för oloflig varuinförsel böta ett hundra tjugutvå riksdaler 97 öre, hvaraf en fjerdedel skulle tillfalla Kongl. Maj:t och Kronan samt tre fjerdedelar Tullvaktmästarena J. Andersson och J. Pettersson, i egenskap af beslagare, medelst beslut den 1 Oktober 1862 förklarar Gustava Hansson, hvilken befunnits sakna tillgångar till gäldande af nämnda böter, i stället böra straffas med fängelse i en månad, så, och efter det beslagarena efterskänkt sin andel i böterna, samt Konungens Befallningshafvande, på grund deraf, begärt ny förvandling, har bemälda Rådstufvurätt, genom beslut den 26 Augusti 1863, under åberopande af 193 § i Tullstadgan den 7 December 1860, jemförd med Kongl. Brefvet den 5 Februari 1768, förordnat, att Gustava Hansson skulle aftjena den Kongl. Maj:t och Kronan tillkommande bötesandel, tretio riksdaler 74 öre, med en veckas fängelse.

Med erinran derom, att uti Kongl. Brefvet den 27 Oktober 1820 stadgas, att den målsäganden medgifna rättighet, att i mål, deri förlikning äger rum, efterskänka en del af den bestraffning, hvartill den brottslige gjort sig skyldig, icke må, så framt ej derom i serskilda fall är anordnadt, på allmän åklagare tillämpas, anmodade jag Rådstufvurätten att underrätta mig, på hvilken grund Rätten, i strid med detta stadgande, meddelat ofvan berörda ändring i den genom beslutet den 1 Oktober 1862 gifna föreskrift angående de ifrågakomna böters förvandling. I häröfver afgifvet utlåtande förklarade Rådstufvurätten att, enär beslagarena i vanliga fall icke kunde hänföras till allmänne åklagare, utan efter Rådstufvurättens förmenande vore att betrakta såsom angifvare eller målsägare,

helst hvarje enskild person, genom hvars bevisligen skedda angivelse beslagsåtgärd föränleddes, enligt Tullstadgan, ägde tillgodonjuta beslagares rätt, Rådstufvurätten ansåge sig hafva i anmärkta hänseendet lagenligt förfarit.

Häremot anförde jag, uti en senare skrifvelse, att det sålunda till stöd för det anmärkta beslutet ytterligare andragna skäl, eller att beslagarena vore att betrakta såsom angifvare eller målsägare, icke syntes tillfredsställande. Af den omständighet, hvarpå Rådstufvurätten förnämligast grundat berörda antagande, nemligen att en hvar enskild person, som genom bevisligen skedd angivelse föränleddt beslagsåtgärd, ägde tillgodonjuta beslagares rätt, följde, enligt min åsigt, så mycket mindre att beslagare vore att anse såsom målsägare som beslagaren i sjelfva verket hade af brottet en fördel, då deremot begreppet *målsägare*, åtminstone ibland lagfarne, alltid haft den bestämning, hvilken Strafflagen i 6 kap. 8 § sålunda uttrycker: *målsägande är den, emot hvilken brott begånget är, eller som deraf förnärmad blifvit, eller skada lidit; så ock den, som för den förnärmade eller skadade målsmansrätt äger eller eljest satt är att talan föra.* Skulle någon målsägande finnas i mål, hvarom fråga vore, eller tullmål, så kunde denne icke vara någon annan, än det allmänna. För den händelse, att Rådstufvurätten, vid åberopande här ofvan af Tullstadgan, syftat på föreskriften i 167 §, att *beslagare, eller den genom hvars första angifning eller åtgärd oloflig in- eller utförsel af varor upptäckes, är berättigad att till målets utförande biträde af kronoåklagaren njuta, der han det äskar*, och förmenat, att beslagare af denna orsak skulle vara att anse lika med målsägande i allmänhet, som äfvenledes åtnjuta dylik rätt till biträde, anmärkte jag, att nämnda stadgande snarare innebure, att beslagaren i sjelfva verket vore rätte åklagaren, men ägde fritt val att utföra åtalet antingen ensam eller med biträde. Vore nu förhållandet sådant, att beslagare kunde vara åklagare, så vore den del af böterna, som tillfölle honom, åklagareandel, och funnes således i dessa mål icke andra bötesandelar att eftergifva eller förvandla, än Kronans och åklagarens. Det ofvan åberopade 1820 års Kongl. Bref stadgade, att hvad som i det likaledes åberopade 1768 års Bref föreskrefves om målsägandens rätt att efterskänka sin bötesandel icke kunde på allmän åklagare tillämpas, och till grund för detta förbud androges bland andra skäl det, att, om det finge ankomma på åklagaren, hvilken efter serskilda författningar erhöle stundom tredjedelen, stundom hälften af böterna och stundom hela beloppet, att till större eller mindre del eller helt och hållet eftergifva bestraffningen, sådant kunde föränleda till missbruk. Annan påföljd trodde jag ej heller vara att förvänta, derest angifvare och beslagare i tullmål skulle, efter godtfinnande, kunna efterskänka sina bötesandelar och derigenom med ända till trefjeddelar nedsätta brottslingens straff. En sådan lagtolkning, hvars verknin-

gar dessutom komme att hädanefter visa sig ännu besynnerligare, vid jemförelse med grundsatserna i den nya brottmålslagstiftningen, der ej ens den förnärmade målsägaren har magt, att, genom eftergifvande af sin rätt, lindra brottslingens straff, kunde icke öfverensstämma med lagens rätta mening och grund samt borde följaktligen icke af mig lemnas oantastad, i fall Rådstufvurätten fortfarande vidhölle de åsigter, som i ofvanberörda skrifvelse blifvit uttalade, och således tillämpade dem i framdeles förekommande fall. Härom ville jag dock lemna Rådstufvurätten tillfälle att vidare sig yttra. I det svar, Rådstufvurätten på denna min framställning afgaf, yttrades, att vid fattandet af i fråga varande beslut Rådstufvurätten handlat efter mogen öfverläggning och bästa öfvertygelse men tilltrorde sig icke att på förhand bestämma, huruvida Rätten, vid framdeles förekommande likartadt fall, ansåge sig böra fortfarande tillvägagå på det af mig klandrade sätt, helst Rådstufvurätten vid en dylik frågas framtida afgörande möjligen kunde bestå af andra medlemmar, än de nuvarande.

Då jag icke kunde uppfatta detta yttrande såsom ett bestämdt svar på min fråga, fann jag mig nödsakad att genom domaremagtens anlitande söka bereda tillbörligt erkännande åt min åsigt om rätta förfaringssättet i det fall, hvarom fråga vore, och jag uppdrog derföre åt Advokatfiskals-embetet i Kongl. Hofrätten öfver Skåne och Blekinge att för ofvan nämnda såsom felaktigt ansedda förvandlingsbeslut hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala de Rådstufvurättens ledamöter, hvilka i nämnda beslut deltagit.

Under skriftvexlingen i målet åberopade Rådstufvurättens bemälda ledamöter hvad de i förklaringen till mig förut andragit, men tillade, till ytterligare stöd för åsigten, att beslagare icke borde såsom åklagare anses, att uti den för Tullfiskalen i Södra Tulldistriktet den 11 Juni 1828 utfärdade instruktion funnes stadgadt, att, i alla Tullverket rörande mål, som vid underdomstolarna inom distriktet förekomme, det åläge Tullfiskalen att såsom aktör bevaka verkets lagliga rätt och bästa.

Häremot anmärkte Advokatfiskals-embetet att, för så vidt med Rådstufvurättens nyss anförda tillägg åsyftades att visa, det åtal för öfverträdelse af tullförfattningarne icke finge af annan än Tullfiskalen utföras, på hvilket antagande Rådstufvurätten tycktes grunda sitt försvar, en sådan åsigt stode i uppenbar strid med gällande Tullstadga, som tydligen medgäfve beslagaren rätt att sjelf utföra åtal af i fråga varande beskaffenhet; hvarjemte Advokatfiskals-embetet åberopade hvad jag i ämnet anförte.

Den 9 Maj 1866 meddelade Kongl. Hofrätten utslag i målet; och, enär lagen i 20 kap. 4 § Rättegångsbalken endast tillåter målsägande att i brottmål förlikas om sin rätt i böter, samt Kongl. Brevet den 27 Oktober 1820 innehåller, att den i Kongl. Brevet den 5 Februari 1768 målsägande med-

gifna rättighet att i mål, der förlikning äger rum, efterskänka en del af den bestraffning, hvartill den brottslige gjort sig förfallen, icke finge på allmän åklagare tillämpas; ty, och då såsom målsägande icke kunde anses annan, än den mot hvilken brott blifvit begånget eller som deraf förnärmat blifvit eller skada lidit, samt de ifrågakomna beslagarena således icke kunde till målsägande hänföras, pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist förklara, det Rådstufvurättens beslut den 26 Augusti 1863, hvarigenom Gustava Hansson undgått en del af den henne ådömda bestraffning af fängelse, måste för oriktigt anses; men i öfrigt funne Kongl. Hofrätten berörda af Rådstufvurätt begångna misstag icke vara af beskaffenhet, att ansvar derfor enligt lag kunde Rådstufvurättens ledamöter ådömas.

Uti en till mig insänd skrift hade straff-fången K., som förvarades vid Straff- och arbetsfängelset å Långholmen, fört klagan deröfver, att då, kort efter K:s häktande i Gefle år 1860, Stadsfiskalen derstädes, i egenskap af tillförordnad Stads-exekutor, verkställt utmätning hos K., bemålde Stadsfiskal skulle, utan K:s medgifvande, hafva från K. afhemtat och till underpris försålt två säckar turkiska hvetegryn och ett parti franskt hvetemjöl, hvilka varor K. innehaft i kommission till försäljning, och af hvilka hvetegrynen skulle hafva kostat omkring sextio riksdaler per säck, men sedermera af Stadsfiskalen försålts eller bortslumpats för fem till sex riksdaler, allt riksmynt; i följd hvaraf K. måst ikläda sig skyldighet att till rätte ägaren betala dryg mellangift.

Öfver denna klagan infortrade jag Stadsfiskalens utlåtande tillika med protokoll öfver utmätningen och auktionen; och, sedan jag bekommit dessa handlingar, inhemtade jag

af utmätningensprotokollet, hållet den 4 September 1860: att Stadsfiskalen med biträde af en Polisbetjent samma dag instält sig å cellfängelset i Gefle, för att, i enlighet med Magistratens ordres och på grund af Konungens Befallningshafvandes i länet utslag, hos K. uttaga en fordran, som med lagsökningskostnad utgjorde 1,309 riksdaler; att vid detta tillfälle K., sedan han bekommit en afskrift af nämnda utslag, yttrat sig vara sinnad att deröfver anföra besvär, samt, då Stadsfiskalen tillkännagifvit, att utmätning icke destomindre komme att för sig gå, invändt, att han saknade tillgång; men att, detta oaktadt, enär förrättningsmännen visste, det K., som förut idkat spannmåls- och mjölhandel, ännu hade i behåll, bland annat, en del af spannmåls- och mjöllagret, förvaradt i ett hyrdt magasin, samma lager, hvilket K. då uppgifvit utgöra aderton säckar mjöl, blifvit jemte annan

egendom förklaradt i mät till betäckande, så långt det försloge, af förutnämnda skuld;

af utdraget ur auktionsprotokollet den 27 November och den 11 December 1860: att nämnda dagar blifvit å Stads-auktionskammaren i Gefle, uppå ansökan af Stadsfiskalen såsom t. f. Exsekutionsförrättare, försåldt gods, utmätt från K. och bestående af tolf säckar mjöl, fyra gröpe, två sädor, en gryn och en rågkli, tillsammans tjugu säckar; samt

af Stadsfiskalens utlåtande: att olikheten emellan nyss omförmälda utmättnings-instrument och auktionsprotokoll, i fråga om säckantalet — i det att det senare upptoge 20 och det förra endast 18 säckar — skulle härleda sig deraf, att säckarna, hvilka, intilldess K:s besvär i skuldfordringsmålet blifvit uti Kongl. Hofrätten afgjorda, qvarstått i magasinet, så sönderätits af råttor, att innehållet måst vid afhemtningen fyllas på flera säckar; att åter olikheten i meranämnda säckars innehåll, sådant det beskrefves i utmättningsprotokollet och sedermera i auktionsprotokollet, berott »på K:s osanna uppgift, att alla säckarne innehölle mjöl, i god tro på hvilken i utmättnings-instrumentet skrefs mjöl, men utmätningen afsåg det oakadt den spannmål, som fanns, oberoende af benämningen»; att »skäl till klagan häröfver icke förekom, helst partiet, om K:s uppgift angående innehållet varit sann, haft vida högre värde, än nu varit fallet»; att uppgiften om »det franska hvetemjölet» och »de turkiska grynen» vore för Stadsfiskalen en gåta, och om dessa varor funnits, desamma väl, likasom hela partiet för öfrigt, varit skadade, men att Stadsfiskalen måste bestrida, det sådana varor blifvit utmäta eller försålda; och att rörande »den slump gryn», som försåldes, och hvilken, enligt hvad som vid auktionen berättats, K. skulle hafva för Fångbevakningen uppgifvit såsom varande turkiska gryn, ett vid utlåtandet fogadt skriftligt intyg utvisade, att dessa gryn varit »bäska, skämda och till matlagning alldeles odugliga.»

Sedan klaganden undfått del af dessa handlingar, anmärkte han i afgifna påminnelser, bland annat, att auktionsprotokollet utvisade, det Stadsfiskalen låtit försälja mera, än han utmätt, enär nämnda protokoll omförmälde tjugu, och utmättnings-instrumentet endast aderton säckar; att detta öfverskott utgjorde just en del af de i klagoskriften omnämnda två säckar turkiskt hvetegryn och två säckar franskt hvetemjöl, hvilka icke vore K. tillhöriga, utan i kommission till försäljning för annans räkning emottagna och för tillfället insatta hos Vaktmästaren vid Arbetshuset i Gefle; att, om äfven Stadsfiskalen tagit för gifvet, att nämnda parti tillhört K., det likväl varit olagligt att utan utmätning tillgripa och bortslumpa detsamma; att uppgiften, det de utmäta varorna vid försäljningen befunnits skämda, och säckarne af råttor uppätta, endast bevisade, huru vårdslöst och liknöjdt

Stadsfiskalen förfarit med det utmätta godset, hvilket han haft i sin disposition flera månader före försäljningen; att, beträffande kvaliteten af det å auktionen försålda godset, auktionsprotokollet upptoge icke mindre än sju säckar innehållande kli, gröpe och sådor, men utmätnings-instrumentet omförmälde endast mjöl; att Stadsfiskalen, för att tillskynda sig sjelf fördel eller K. förlust, sålt annan och sämre vara, än som varit utmätt. m. m.; hvarföre K. å Stadsfiskalen yrkade ansvar och ersättningsskyldighet.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit, syntes mig bemälde Stadsfiskal hafva, såsom Stadsexsekutor, felat derutinnan, att han, med åsidosättande af föreskrifterna i 5 kap. 3 § Utsökningsbalken och Kongl. Förordningen den 19 Maj 1845, angående upprättande af behörig förteckning öfver och värdering af det gods, som utmättes, icke ens gjort sig undermåttad om verkliga beskaffenheten af samma gods; och som deraf följt, att den sedermera uppkomna frågan, huruvida det gods, som vid nämnda tillfälle utmättes, varit detsamma, som sedermera försåldes, eller icke, dåmera ej kunde utan laga undersökning tillförlitligen afgöras, så ansåg jag, för sanningens utredande och möjligen ogrundade misstankars vederläggande, oundvikligt, att en dylik undersökning verkställes.

För detta ändamål anmodade jag, i skrifvelse den 8 November 1864, Konungens Befallningshafvande i Gefleborgs län att utse och förordna vederbörande Landsfiskal eller annan lämplig och närboende person att, i egenkap af allmän åklagare och med ledning af den instruktion, jag vid nämnda skrifvelse fogade, denna sak hos Rådstufvurätten i Gefle lagligen anhängiggöra, och, sedan undersökningen med tillbörlig noggrannhet blifvit hållen, emot Stadsfiskalen framställa påstående om laga ansvar för ofvanberörda försumlighet och vårdslöshet vid utmätnings verkställande, samt för hvad i öfrigt kunde finnas ligga honom till last; och borde, enligt förberörda instruktions innehåll, sedan K. genom åklagarens försorg blifvit underrättad om dagen, då saken hos Rådstufvurätt förekomme, på det K. måtte kunna, der han så nödigt funne, befullmäktigadt ombud för sig ställa, den talan, som sålunda å K:s vägnar fördes, efter befogenhet, af den tillförordnade åklagaren understödjas.

Saken förevar derefter vid Rådstufvudrätten i Gefle första gången den 9 December 1864. Vid detta tillfälle företedde den till åtalets utförande af Konungens Befallningshafvande förordnade Landsfiskalen jemväl fullmagt af K., att hans målsägande talan utföra och bevaka. Sedan målet derefter varit handlagdt vid nio rättegångstillfällen under loppet af år 1865, och vittnen till stor mängd blifvit hörda, afkunnades den 8 December sistnämnda år Rådstufvurättens utslag, som innehöll, beträffande hufvudsaken, att Rådstufvurätten funne det vara utredt, att, efter det svaranden, i sin då

varande egenskap af exsekutor, vid en den 4 September 1860 hos den å länsfängelset i staden då förvarade straff-fången K. förrättad utmätning till gäldande af en K:s skuld, utgörande, förutom räntor och expenser, ett tusen trehundra riksdaler riksmünt, i mät tagit, bland annat, hvarom fråga icke vore, ett parti spannmål och mjöl, hvilket, enligt hvad K. vid utmätnings-tillfället sjelf uppgifvit, utgjorde aderton säckar mjöl, svaranden, utan att omhändertaga eller besigtiga det utmäta godset, låtit under hösten 1860 från arbetskasernen i staden afhemta och till auktionskammaren forsla ett parti mjöl m. m., som skulle vara det här ofvan nämnda, och hvilket vid offentliga auktioner den 27 November och den 11 December samma år i tjugutvå olika poster, mot tillsammans två hundra sjutionio riksdaler 74 öre riksmünt, som ostridigt K. till godo kommit, blifvit försåldt; och som ej i någon mån kunde anses styrkt, att svaranden uti berörda hänseende oärligen sig förhållit eller låtit annan förseelse komma sig till last, än att ej behörigen förteckna och omhändertaga utmäta godset, så pröfvade Rådstufvurätten, då ej heller visadt vore, om eller i hvad mån någon skada K. orsakats, rättvist i så måtto bifalla hvad yrkadt blifvit, att svaranden, med tillämpning af 1 kap. 7 § Utsökningsbalken samt 25 kap. 17 § Strafflagen och 5 § af Kongl. Förordningen den 16 Februari 1864 om nya Strafflagens införande, fäldes att, för hvad honom sålunda till last låge, böta femtio riksdaler riksmünt, Kronans ensak; hvarförutan svaranden, som vid första rättegångstillfället vidgått hvad emot honom i saken förekommit, förpligtades ersätta kostnaderna för stämningens delgifvande, med fordrade tjuguen riksdaler 23 öre, och för tillförordnade åklagarens inställelse vid första handläggningen af målet med enahanda summa, tillsammans fyratjotvå riksdaler 46 öre; hvaremot och då K., genom sina vilseledande påståenden och uppgifter, måste antagas hafva varit till målets uttänjande och dermed förenade kostnader vållande, K. ansåges skyldig till åklagaren erlægga det återstående beloppet af denna kostnadsräkning äfvensom att ersätta vittnena.

Under min embetsresa år 1864 fann jag, vid undersökning af Wesslands och Elfkarleby tingslags arkif å tingsstället i Skärplinge, att domboken för 1859 års sommaring saknades. Då jag härom gjorde efterfrågan hos ständige Domhafvanden, upplystes, att nämnda ting varit förrättadt af en tillförordnad Domhafvande, som ännu icke aflemnadt den dervid hållna dombok.

I anledning häraf erinrade jag, i skrifvelse den 17 September 1864, sistbemälda Domhafvande om nämnda förhållande och lemnade honom

en månads tid, hvarinom han skulle med ständige Domhafvandens intyg hos mig styrka, att den i fråga komna domboken blifvit i fullständigt skick aflemnad.

Efter det sagda tid hade blifvit försutten, och skedd påminnelse jemväl lemnats obesvarad, förordnade jag, i skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt den 6 April 1865, åtal emot den försumlige Domhafvanden med yrkande om ansvar och tillika om förpligtande för honom, vid verksamt äfventyr, att ifrågavarande dombok inom bestämd tid och i fullständigt skick till Häradsarkivet aflemna.

Sedan skriftvexling i detta mål föregått, har Kongl. Hofrätten meddelat utslag den 31 Januari 1866, och som, jemlikt 26 punkten i Kongl. Förklaringen den 23 Mars 1807, det ålegat den tillförordnade Domhafvanden att före midsommaren år 1860 hafva till ordinarie Domaren aflemnat konceptdomboken för det af honom, efter förordnande, förrättade 1859 års sommarting med Wesslands och Elfkarleby tingslag; men, enligt hvad upplyst och medgifvet vore, bemålde tillförordnade Domhafvande, oakadt serskilda af Rikets Ständers Justitie-Ombudsman dels den 17 September 1864 och dels den 8 Mars 1865 till honom afåtna skrivelser med erinran om hans berörda skyldighet, ännu den 29 Augusti 1865, då han sin förklaring öfver Advokatfiskals-embetets första memorial i ämnet afåtit, icke aflemnat domboken, samt, på grund af hans den 28 Oktober 1865 öfver Advokatfiskals-embetets senare memorial afgifna förklaring, deri han förmålt sig icke heller då kunna styrka, att domboken blifvit till arkivet öfverlemnad, vidare måste antagas, att dröjsmålet med dombokens aflemnande då ännu fortföre; alltså och emedan, ehvad nu dröjsmålet härledt sig derifrån, att domboken ej varit uppsatt eller från annan orsak, den tillförordnade Domhafvanden i allt fall icke ens uppgifvit någon omständighet af beskaffenhet, att den utgjort laga hinder för honom att i rätter tid aflemna domboken i fullständigt skick, eller eljest anført något, som kunde lända honom till ursäkt, i afseende å den försummelse han, på sätt berördt vore, låtit komma sig till last; ty pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist, i förmåga af 25 kap. 17 och 22 §§ Strafflagen, att döma samme tillförordnade Domhafvande att, för sagda försummelse, böta sjutiofem riksdaler riksmünt, hvilka böter skulle tillfalla Kronan; äfvensom, och då, så vidt känt vore, han ännu ej fullgjort sin skyldighet i omförmälda hänseende, honom förelades att med bevis, hvilket borde till Kongl. Hofrätten ingifvas inom en månad derefter, vid vite af ett hundrafemtio riksdaler riksmünt, styrka, att ifrågavarande dombok, fullständigt uppsatt och afslutad, blifvit till ordinarie Domaren i Wesslands och Elfkarleby tingslag aflemnad.

I den skrifvelse, hvarmed Kongl. Hofrättens nyssanfödda utslag af Advokatåuskals-embetet till mig öfverlemnades, bifogades jemväl ett intyg, utfärdadt af ständige Domhufvanden i nyssnämnda tingslag den 28 Februari 1866, af innehåll, att sistbemälda Domhufvande med posten samma dag emottagit ifrågavarande dombok uti fullständigt skick samt behörigen afslutad och underskrifven jemte tillhörande saköreslängd.

Till följd af anmärkningar vid fångförteckningarnes granskning förordnades åtal emot Rådstufvurätten i Luleå, för det bemälda Rådstufvurätt *dels* uti ett mål angående Finske undersåten Henrik Maunu från Kemi socken, tilltalad för olofligt tillgrepp, i utslag den 28 Mars 1863, hvarigenom Maunu dömdes, jemlikt 1 och 9 §§ af Kongl. Förordningen den 4 Maj 1855, för första resan stöld af gods till värde af femton riksdaler tre öre, att undergå straffarbete och böta fyratiofem riksdaler nio öre, förklarad, det Maunu, i brist af tillgång till böterna, skulle undergå sex, i stället för tio, dagars fängelse vid vatten och bröd, som förvandlingsstraffet, jemlikt 5 kap. 4 § Straffbalken och Kongl. Förordningen den 4 Maj 1855, bort göra;

dels ock uti ett annat mål angående Drängen August Andersson, å hvilken ansvar varit yrkadt för annan persons uppsåtliga misshandlande å allmän gata, genom utslag den 17 April förstnämnda år, jemte det Andersson ansetts om åtalade förbrytelsen förvunnen, under åberopande af 21 kap. 7 § Missgerningsbalken och 14 § i Kongl. Förordningen den 29 Januari 1861, dömt honom att för våldet hållas till sex månaders straffarbete, samt att dessutom för gatufridsbrott böta tjugu riksdaler eller, i brist af tillgång dertill, undergå tolf dagars fängelse vid vatten och bröd; hvilket domslut ansetts felaktigt ej mindre derutinnan, att serskildt ansvar blifvit Andersson ådömdt för gatufridsbrott, enligt 21 kap. 7 § Missgerningsbalken, hvilket lagstadgande, i fall som det här omförmälda, måste betraktas såsom genom nyssnämnda 1861 års Kongl. Förordning upphäfvit, än ock i så måtto, att det Andersson för våldet ålagda straff är vordet bestämdt till straffarbete, oaktadt, enligt den af Rådstufvurätten åberopade § i sistberörda Kongl. Förordning, svåraste straffarten vore fängelse.

Sedan härom blifvit hos Kongl. Svea Hofrätt skriftvexladt, meddelade Kongl. Hofrätten den 7 Juli 1866 utslag; och som Rådstufvurätten, genom sitt utslag den 28 Mars 1863, i afseende å ofvanbemälda Henrik Maunu förklarad, att han, i brist af tillgång till de honom för första resan stöld af

gods till värde af femton riksdaler tre öre ådömda böter, fyratiofem riksdaler nio öre, skulle, enligt Kongl. Förordningen den 4 Maj 1855, undergå sex dagars fängelse vid vatten och bröd, samt genom utslaget den 17 April samma år, med åberopande af 21 kap. 7 § Missgerningsbalken och 14 § i Kongl. Förordningen den 29 Januari 1861, dömt Drängen August Andersson att för uppsåtlig misshandel å allmän gata hållas till straffarbete i sex månader samt att böta för gatufridsbrott tjugu riksdaler, men, på sätt anmärkt blifvit, de Maunu ådömda böter rätteligen bort förvandlas till tio dagars fängelse vid vatten och bröd, samt Andersson hvarken bort, med afseende å stadgandet i 50 § i sistnämnda Kongl. Förordning, till serskildt ansvar för gatufridsbrott dömas, ej heller för våldet, enligt den af Rådstufvurätten åberopade 14 § i samma Författning, fällas till svårare straff, än sex månaders fängelse; alltså pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist, det Rådstufvurättens ordförande och ledamöter, för den vårdslöshet de sålunda vid utöfningen af domare-embetet låtit komma sig till last, skulle, jemlikt 1 kap. 12 § Rättegångsbalken, hvilken lag då förseelsen ägde rum ännu var gällande, böta Ordföranden och en extra Rådman, som till begge beslutet bidragit, den förre sextio, den senare tretio riksdaler, samt de Rådmän, som bidragit till endast ettdera af de felaktiga besluten, hvar för sig, femton riksdaler, till treskiftes emellan Kronan, Luleå stad och Advokatfiskalen i Kongl. Hofrätten.

Till följd af anmärkningar, som blifvit gjorda under fångförteckningarnes granskning, förordnades åtal emot en tillförordnad Domhafvande i Gottlands norra härad, för det Häradsrätten i nämnda härad *dels* genom utslag den 18 Augusti 1862, med tillämpning af 33 § i Kongl. Förordningen om förfalskning så ock om bedrägeri och annan oredlighet den 7 September 1858, dömt en hemmansägare — som ansetts förvunnen att hafva, oaktadt hans hemmansdel varit för skuld utmätt, åt annan person genom afhandling upplåtit nytjanderätten till en hemmansdelen tillhörig skogstrakt, — att böta tjugu riksdaler eller vid bristande tillgång till böter undergå fem dagars fängelse vid vatten och bröd; *dels ock*, medelst utslag den 23 Maj 1863, jemte det en qvinnsperson dömdes för snatteri att böta tio riksdaler eller i brist af böter undergå sju dagars fängelse vid vatten och bröd, förordnat, att samma qvinna, såsom försvarslös, skulle införpassas till länsåktet, i enlighet med hvilket beslut Domhafvanden för henne utfärdade förpassning. I anseende härtill, och då å den förseelse, hvarom ofvannämnde hemmansägare ansetts öfvertygad, 8 kap. 8 § Utsökningsbalken bort, i stället för det af Häradsrätten åberopade

lagrum, tillämpas, samt det icke tillkommit Häradsrätten att förordna om nyssbemälda qvinnas inmanande i häkte såsom försvarslös, framstälde Advokatfiskals-embetet yrkande, att Domhafvanden måtte för de anmärkta felaktiga besluten dömas till böter efter 25 kap. 17 § Strafflagen samt förpligtas ersätta Kongl. Maj:t och Kronan kostnaden för ifrågavarande qvinnas underhåll i häktet från och med den 24 Maj 1863 till den 20 påföljande Juni, då hon börjat undergå fängelsestraffet.

Kongl. Svea Hofrätt meddelade utslag den 19 Oktober 1865 och fann Häradsrättens förfarande att å den förseelse, hvarom ofvanbemälde hemmansägare ansetts förvunnen, tillämpa det af Häradsrätten åberopade lagens rum icke vara af beskaffenhet att till ansvar för Domhafvanden föranleda; hvaremot, och då, vid det förhållande, att merbemälda qvinsperson icke blifvit genom förutnämnda utslag den 23 Maj 1863 dömd för brott, hvarför hon, som då vistats på fri fot, bort i häkte inmanas, Häradsrätten saknat laglig anledning att om hennes införpassande till länshäktet förordna, samt hon, till följd af samma förordnande, hållits i häkte från nämnda dag intill den 20 påföljande Juni, Kongl. Hofrätten pröfvade, jemlikt 1 kap. 12 § Rättegångsbalken, rättvist döma Domhafvanden, för hvad han, såsom Häradsrättens ordförande, uti ifrågavarande hänseende låtit komma sig till last, att böta femton riksdaler riksmünt till treskiftes emellan Kongl. Maj:t och Kronan, Advokatfiskalen oeh Gottlands norra härad; hvarförutan Domhafvanden förpligtades ersätta Kronan kostnaden för fångens underhåll i häktet under förut nämnda tid af tjugusju dagar med det belopp, åtta riksdaler tre öre, hvartill, enligt det af vederbörande Fängelse-direktör afgifna intyg, samma kostnad uppgått.

Vid urtima ting hade Rättsviks och Ohre tingslags Häradsrätt, der en tillförordnad Domhafvande fört ordet, medelst utslag den 8 Juli 1863 dömt en qvinna — som ansetts förvunnen att hafva den 28 nästförutgångna Maj olofligen tillgripit en till blekning å marken utlagd väf, uppskattad till tretton riksdaler 16 skillingar riksgäldssedlar, och, i en oläst byggnad, ett stycke bolstervar, värderadt till en riksdaler samma sedelslag — att, jemlikt 1, 2, 3 och 20 §§ i Kongl. Förordningen om ansvar för stöld och snatteri samt rån den 4 Maj 1855, 5 kap. 4 § Straffbalken samt Kongl. Förordningarne den 10 Juni 1841 och den 21 December 1857, dels för stöld ute å marken af omförmälda väf böta tre gånger väfvens värde med fyratio riksdaler och hållas till straffarbete fyra månader, dels ock, för snatteri af gods värdt en riksdaler, böta fem riksdaler eller, i saknad af till-

gång till de ådömda böterna, i stället undergå elfva dagars fängelse vid vatten och bröd.

Om detta utslag erhöll jag kunskap genom granskning af fångförteckningarne; och, enär detsamma, efter min tanka, stode i strid med den i 15 § af förenämnda Kongl. Förordning den 4 Maj 1855 stadgade grundsats, att å serskilda ställen föröfvade tillgrepp, om hvilka någon blifver öfvertygad, böra anses i samma gerning inbegripna och, der det tillgripnas sammanlagda värde öfverstiger tio daler silfvermynt, såsom stöld bedömas, i enlighet hvarmed uti förevarande fall den tilltalade bort, med tillämpning af 1, 3 och 20 §§ i samma Kongl. Förordning, dömas för stöld af gods, värdt fjorton riksdaler 16 skillingar, att, jemte undergående af straffarbete, böta tre gånger nämnda belopp med fyratiofre riksdaler eller, i brist af tillgång dertill, hållas till fängelse vid vatten och bröd allenast nio dagar, samt Häradsrätten således af oförstånd eller vårdslöshet fält uppenbart orätt dom och derigenom vållat, att bemälda qvinna undergått fängelse vid vatten och bröd två dagar längre, än vederbort; har jag förordnat Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt att emot Domhafvanden, som vore för nämnda utslag ansvarig, anställa åtal och påyrka laga ansvar samt skyldighet att ersätta fången för förlängdt lidande och Kronan för ökad underhållskostnad.

Efter det åtalet blifvit utfördt, har Kongl. Hofrätten den 30 Oktober 1865 meddelat utslag och, som af stadgandena i 15 § af ofvannämnda Kongl. Förordning den 4 Maj 1855 oförtydligt följde, att ifrågavarande qvinna, såsom förvunnen om berörda oloffiga tillgrepp, bort, jemlikt 1, 3 och 20 §§ i samma Kongl. Förordning samt Kongl. Förordningen den 10 Juni 1841, dömas för stöld att, jemte undergående af straffarbete, böta det tillgripna godsets sammanlagda värde tredubbelt med fyratiofre riksdaler eller, i brist af tillgång dertill, hållas till fängelse vid vatten och bröd nio dagar, men Häradsrätten genom det meddelade utslaget dömt nämnda qvinna både för stöld att böta fyratio riksdaler och för snatteri att böta fem riksdaler eller, i brist af böter, undergå elfva dagars fängelse vid vatten och bröd; alltså, och då ostridigt vore, att qvinnan undergått det henne af Häradsrätten ådömda förvandlingsstraff af fängelse vid vatten och bröd, pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist, liknätigt 25 kap. 17 § Strafflagen, det skulle Domhafvanden, som i Häradsrättens dom deltagit och derfor vore ansvarig, för berörda orätta dom böta femton riksdaler och ersätta fångens underhåll i häktet två dagar med det belopp, som, enligt hvad visadt vore, dertill åtgått, eller femton och ett halft öre, äfvensom godtgöra fången förenämnda henne genom den olagliga domen tillskyndade förlängning i fängelsestraffet och i sådant afseende utgifva tio riksdaler riksmünt.

På sätt jag antydt uti min till senaste riksdag afgifna embetsberättelse (sid. 36 not.), hade hos mig blifvit till laga beifran anmäld en sak, deruti nedanstående omständigheter förekommo.

Sedan Gustaf Johansson i Åkersäter försummat att, i enlighet med föreskriften i Kongl. Förordningen den 24 September 1861 angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom, till vederbörande Domhafvande inom stadgad tid aflemna utdrag af 1862 års räkningar öfver honom anförtrodda förmynderskap för två uppgifne personer, samt, i följd deraf, Häradsrätten i Binnebergs tingslag af Wadsbo härad den 12 December 1863 förelagt Gustaf Johansson, vid vite, att å viss dag af näst påföljande ting, vid upprop, sin omförmälda skyldighet fullgöra; så, och efter det Gustaf Johansson den 8 Mars 1864 till Häradsrätten inlemnadt behörigt transsumt af 1862 och 1863 års räkningar öfver nämnda förmynderskap, hade utdrag af Häradsrättens förmyndarskaps-protokoll för sist berörde dag, angående hvad då i ärendet förekommit, blifvit på stämpladt papper till Gustaf Johansson utskrifvet och honom emot lösen tillståndt.

Af denna anmälan har jag lemnadt vederbörande Domhafvande del, i anledning hvaraf han insändt skriftligt yttrande och deruti anført, bland annat, att omförmälda protokollsutdrag hvarken blifvit tillståndt eller påtrugadt Gustaf Johansson utan hos Domhafvanden utlöst.

I den skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Göta Hofrätt, hvarmedelst åtal emot bemälde Domhafvande förordnades, yttrade jag, att sådan bevisning visserligen icke vore förebragt att, emot Domhafvandens nekande, det kunde anses styrkt, att han, utan Gustaf Johanssons begäran, åt denne utfärdadt i frågavarande protokollsutdrag samt emot lösen tillståndt eller påtrugat honom detsamma, men att jag ändock funne Domhafvanden skyldig till en förseelse, som väsentligen föranledt utfärdandet af berörda protokollsutdrag och vållat Gustaf Johanssons betungande med lösen för detsamma, i hvilket afseende jag anförde, att Kongl. Förordningen den 24 September 1861 stadgar, i 2 §, att Rätten i stad och domaren på landet skola hålla öfver förmynderskap serskild förteckning, och, i 4 §, att deri omförmälda utdrag af förmyndare-räkningar skola ingifvas i stad till Rättens ordförande eller den, som å Rättens vägnar handlingar emottaga bör, och å landet till domhafvanden, att, om det ej sker, Rätten skall förelägga förmyndaren, vid lämpligt vite, sin omförmälda skyldighet fullgöra, och att öfver hvad sålunda förekommit anmärkning skall göras i den förteckning, hvarom i 2 § talas; att den »omförmälda skyldigheten» för förmyndaren följaktligen vore, att å landet till *Domhafvanden*, ej till Häradsrätten, ingifva nämnda utdrag; att här ofvan omnämnda, till Gustaf Johansson meddelade föreläggande emedlertid innefattade, att han skulle »å första rättegångsdagen af nästa lagtima ting,

vid upprop, sin omförmälda skyldighet fullgöra», i stället för att föreläggandet endast bort innehålla, att Gustaf Johansson skulle, vid stadgadt vite, inom viss utsatt tid till Domhafvanden aflemna nämnda utdrag af förmyndare-räkningen; att, genom detta i strid med nyss anförda stadganden vidtagna förfarande inträffat, att ett ärende, som tillhörde Domhafvanden, blifvit draget till Häradsrätten; och att, om det äfven antoges, att Gustaf Johansson begärt bevis öfver föreläggandets fullgörande, han dock fått lösa detsamma med det högre belopp, som vore stadgadt för protokolls-utdrag, i stället för det lägre, som borde erläggas för ett bevis öfver ingifna handlingar.

I anledning häraf yrkade Advokatfiskals-embetet i afgifvet memorial, att Domhafvanden måtte för ofvan anmärkta felaktiga förfarande dömas till bötesansvar, enligt 1 kap. 12 § Rättegångsbalken och Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, äfvensom att återgålda Gustaf Johansson skillnaden, en riksdaler 50 öre, emellan den af honom för protokolls-utdraget den 8 Mars 1864 erlagda lösen, två riksdaler, samt den lösen, som för bevis öfver ingifven handling lagligen kunnat honom påföras; hvarefter Domhafvanden, i förklaring häröfver, med anmärkning, att Gustaf Johansson icke af Domhafvanden begärt något så beskaffadt bevis öfver förmyndare-räkningens aflemnande, som jag omnämnt, i hvilket fall sådant bevis, och ej utdrag af protokollet, skulle honom af Domhafvanden meddelats, för öfrigt anført, att Häradsrättens såsom felaktigt anmärkta förfarande, att meddela Gustaf Johanson föreskrift om ingifvande till Rätten af utdrag ur i fråga komna förmyndare-räkningar, vore öfverensstämmande med det hos åtminstone största antalet af Rikets underdomare antagna bruk; och att Domhafvanden sålunda förfarit, dels under förutsättning att då, iföljd af en förmyndares försummelse i omförmälda hänseende, Häradsrätten meddelat denne föreläggande att sin skyldighet härutinnan iakttaga, Häradsrätten ock haft att tillse, det samma föreläggande fullgjordes, dels ock af det skäl, att Domhafvanden ansett sådant förfarande åstadkomma större reda vid dylika ärendens behandling, än det af mig antydda.

Kongl. Hofrätten har meddelat utslag den 4 April 1866; och emedan Häradsrätten saknat stöd af lag för den Gustaf Johansson den 12 December 1863 meddelade föreskrift, att vid upprop till Häradsrätten inlemna utdrag af räkningarne öfver de honom anförtrodda förmyndare-befattningar, samt denna föreskrift föranledt dertill, att ärendet blifvit i Häradsrättens protokoll för den 8 Mars 1864 å nyo infördt, oaktadt det vid handlingarne fogade protokolls-utdrag för nämnde dag visade, att, hvad då i ärendet förekommit, icke påkallat någon åtgärd af Häradsrätten, utan endast bort af Domhafvanden i förmyndare-förteckningen anmärkas; ty pröfvade Kongl. Hofrätten,

i förmågo af 1 kap. 12 § Rättegångsbalken, rättvist döma Domhafvanden, för det af honom i egenskap af ordförande i Häradsrätten sålunda begångna fel, att böta tjugu riksdaler till treskiftes emellan Kronan, Advokatfiskals-embetet och Binnebergs tingslag, dock så, att den lott af tingslagets andel i böterna, som Häradshöfdingen bort åtnjuta, skulle tillfalla vederbörande lazarett i Skaraborgs län; men enär Gustaf Johansson ej framställt något ersättningsanspråk i målet, lemnades Advokatfiskals-embetets yrkande härutinnan utan afseende.

Det åtal, jag anställt inför Domkapitlet i Göteborg emot vice Pastorn S., för det han vägrat att i Lindome och Elfsåkers socknars kyrkor, söndagen den 2 April 1865, uppläsa en kungörelse, hvarigenom Öfverbefälhafvaren för Norra Hallands frivilliga skarpskytteförening kallade bemälda socknars afdelningar af nämnda förening till vapenöfning efter gudstjenstens slut påföljande söndag, och för hvilket åtal redogörelse lemnades i min till sistförflutna riksdag afgifna embetsberättelse (sid. 84 och följande), blef, på der anförda skäl, af mig draget under Kongl. Göta Hofrätts pröfning. Genom utslag den 14 Maj 1866 har Kongl. Hofrättens sig utlåtit, och, emedan bemälda Öfverbefälhafvare måste anses såsom en med offentlig myndighet beklädd person, vid hvilket förhållande stadgandena om presterskapets rätt och pligt att granska och pröfva, huruvida aflemnade kungörelser vore till sitt innehåll tjenliga att uppläsas, icke i afseende å den i fråga komna kungörelsen ägt tillämplighet, utan vice Pastorn S., enligt 2 kap 5 § Kyrkolagen och Kongl. Förordningen den 8 Maj 1849, haft ovilkorlig skyldighet att, söndagen den 2 April 1865, i Lindome och Elfsåkers kyrkor uppläsa samma kungörelse, ty, och då S. likväl sådant underlåtit, pröfvat, i förmågo af 1 § i Kongl. Cirkulärbrefvet den 21 Augusti 1786 jemte Kongl. Cirkulärbrefvet den 7 December 1787, rättvist döma S., för det af honom sålunda begångna fel i embetes utöfning, att af Domkapitlet erhålla skriftlig varning.

W. Kyhne och Lars Nilsson klagade, uti en den 13 April 1865 daterad och den 18 i samma månad till Justitie-Ombudsmans-expeditionen ingifven skrift, deröfver att, uppå de besvär, klagandena jemte andra personer den 4 Mars 1863 hos Konungens Befallningshafvande i Westmanlands län anført öfver den å kommunalstämma i Kung Carls socken den 25 Februari 1863

beslutade debitering af samma års fattigvårdsafgifter, utslag ännu icke vid tiden för klagoskriftens ingifvande, dem veterligen, vore meddeladt, fastän infordrade påminnelser redan den 22 Juni 1863 till Konungens Befallningshafvande inkommit, och saken alltså varit färdig till afgörande nära ett och trefjerdedels år.

Öfver denna klagan hördes Konungens Befallningshafvande och anförde i afgifvet utlåtande, hurusom ifrågakomma besvärsmål blifvit den 10 April 1865, och således före klagoskriftens emanerande, af Konungens Befallningshafvande afgjort; att utslaget blifvit af klagandenas ombud utlöst den 19 i samma månad, eller dagen före den, på hvilken Konungens Befallningshafvande af remissen erhållit del; samt att klagandena förut hvarken hos expeditionshafvanden anmält sig för erhållande af bevis, att expeditionen blifvit begärd, men ej utbekommit, ej heller hos Konungens Befallningshafvande eljest påyrkat målets skyndsamma afgörande.

Då denna förklaring syntes mindre nöjaktig, förordnades åtal, efter hvars utförande, Kongl. Svea Hofrätt, i utslag den 26 September 1865, förklarade att, som upplyst vore, det Konungens Befallningshafvande, sedan i fråga komma besvärsmål blifvit till afgörande färdigt, låtit längre tid förflyta, innan utslag deruti meddelades, samt å hvad Herr Landshöfdingen och Landskamreraren till sin ursäkt anført afseende ej kunde fästas, Kongl. Hofrätten alltså pröfvade rättvist, i förmåga af 25 kap. 17 § Strafflagen, döma Herr Landshöfdingen samt Landskamreraren, hvilka vore för det förelupna dröjsmålet hvar för sig ansvarige, att, för den försummelse i embetets utöfning, de sålunda låtit komma sig till last, böta hvardera tjugu riksdaler riksmünt, hvilka böter skulle Kronan tillfalla.

Af fångförteckningarne inhemtades, att dels Fjäre Häradsrätt, genom utslag den 13 Maj 1863, under åberopande af grunderna i 13 § af Kongl. Förordningen angående mord, dråp och annan misshandel den 29 Januari 1861, fält Carl Johan Andreasson i Walaberg att, för det han misshandlat annan person, böta sjutiofem riksdaler riksmünt eller, om han ej kunde erlægga dessa böter, i stället undergå tjuguåtta dagars fängelse vid vatten och bröd: dels ock Wiske Häradsrätt, medelst utslag den 5 November 1863, jemlikt 14 och 16 §§ i samma Kongl. Förordning, dömt Anders Petter Andersson i N:o 1 Stuf att, för uppsåtlig misshandel, plikta tjugu riksdaler riksmünt eller, vid bristande tillgång till böternas gäldande, straffas med tolf dagars fängelse vid vatten och bröd.

Enär

Enär berörda förvandlingsstraff, hvilka blifvit å Kronohäktet i Kongsbacka verkställda, syntes vara i så måtto oriktigt bestämda, som, jemlikt 75 § i omförmälda Kongl. Förordning, — som stadgar, att då den bötfälde saknar tillgång till böter, som efter samma Förordning blifvit ådömda, dessa skola förvandlas till fängelse vid vatten och bröd, motsvarande *en tredjedel* af det ådömda bötesbeloppet — jemförd med 5 kap. 4 § Straffbalken, såsom detta lagrum lydde i Kongl. Förordningen den 10 Juni 1841, Carl Johan Andreasson och Anders Petter Andersson, då de ej förmått utgifva de dem ådömda böter, rätteligen bort undergå den förre fjorton och den senare fem dagars fängelse vid vatten och bröd, hvadan de, i följd af Häradsrätternas oriktiga förvandlingsbeslut, obehörigen utstått, Carl Johan Andreasson fjorton och Anders Peter Andersson sju dagars sådant fängelse, anmodade jag Advokatfiskals-embetet i Kongl. Göta Hofrätt att, för hvad sålunda anmärkt blifvit, lagligen tilltala ständige Domhafvanden i berörda härads domsaga, som i begge de omförmälda utslagen deltagit och för dem borde ansvara.

Under skriftvexlingen hos Kongl. Hofrätten styrktes, att såväl Kronan undfått ersättning för ökad underhållskostnad, som ock fångarne för sitt lidande, i följd af den obehörigen förlängda fängelsetiden.

Kongl. Hofrätten meddelade utslag den 10 Januari 1866 och, som Häradsrätternes ifrågavarande beslut vore i anmärkta hänseenden emot lagstridande, så pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist att, för den felaktighet vid domare-embetets utöfning, Domhafvanden, såsom Häradsrätternes ordförande, sålunda låtit komma sig till last, döma honom, jemlikt 1 kap. 12 § Rättegångsbalken, att böta femtio riksdaler, deraf en tredjedel skulle tillfalla Kronan, en tredjedel Advokatfiskalen, samt återstoden fördelas lika emellan Fjäre och Wiske härad, dock så, att den andel af häradenas lott i böterna, som Häradshöfdingen skolat åtnjuta, borde tillfalla Hallands Norra Läns-lazarett; men, vid det förhållande, att Domhafvanden redan utgifvit ersättningar till Kronan och fångarne, erfordrades icke derutinnan något yttrande.

Till följd af anmärkning vid granskningen af fångförteckningen från Engelholms Kronohäkte för år 1864, infordrade jag Bjäre Häradsrätts den 19 Augusti nämnda år meddelade utslag angående Drängen Johannes Nilsson i Öllöf och inhemtade deraf, att Häradsrätten genom sagda utslag, under åberopande af Kongl. Förordningarne den 10 Juni 1841 angående festerinslagning och den 16 November samma år rörande fylleri, dömt be-

mälde Johannes Nilsson att böta för fensterinslagning tjugu och för fylleri fem riksdaler samt tillika förklarar att, om Johannes Nilsson saknade tillgång till nämnda böters gäldande, han i stället borde undergå tjuguen dagars fängelse vid vatten och bröd.

Då likväl nämnda böter, som motsvarade femtio daler silfvermynt, jemlikt 5 kap. 4 § Straffbalken, sådant berörda lagrum lydde i Kongl. Förordningen den 10 Juni 1841, rätteligen bort förvandlas till endast fjorton dagars fängelse vid vatten och bröd, samt Johannes Nilsson således, i följd af Häradsrättens nyssberörda beslut, måst undergå dylikt fängelse sju dagar längre, än vederbort, uppdrog jag åt Advokatfiskals-embetet i Kongl. Hofrätten öfver Skåne och Blekinge att för berörda oriktiga förvandlingsbeslut lagligen tilltala den tillförordnade Domhafvande, som vid tillfället fört ordet i Bjäre Häradsrätt.

Under skriftvexlingen inför Kongl. Hofrätten anförde tillförordnade Domhafvanden i sin afgifna förklaring hufvudsakligen, att den anmärkta bötesförvandlingen varit med lag öfverensstämmande, enär Johannes Nilsson genom det ifrågavarande utslaget, sådant det vid ransakningstillfället afkunnades, jemväl blifvit fäld att, för hot med lifsfarligt vapen, plikta femtio riksdaler, hvilken straffbestämmelse tagits i beräkning vid förvandlingsstraffets utsättande, men genom förbiseende vid utslagets införande i protokollet icke kommit att deri inflyta, till stöd för hvilken uppgift vid förklaringen fogades ett af dåvarande Domhafvanden i Bjäre härad utfärdadt embetsbevis rörande meranämnda utslags lydelse i det vid ransakningen förda, uti häradsarkivet förvarade memorialprotokoll.

Sedan Advokatfiskals-embetet, med öfverlemnande af nyssanförda förklaring och bevis, hos mig begärt de föreskrifter, som i följd af målets sålunda förändrade skick kunde anses nödiga, och jag, i anledning deraf, genmält, det jag icke funnit annat tillägg till de förut gifna föreskrifter erforderligt, än att Advokatfiskals-embetet ägde i slutpåståendet framställa yrkande, att, för den händelse Kongl. Hofrätten, på grund af hvad sålunda förekommit, skulle anse tillförordnade Domhafvanden icke hafva felat i fråga om den anmärkta bötesförvandlingen och således icke gjort sig skyldig till det ansvar och till utgifvande af de ersättningar, som deraf skolat föranledas, han dock, till följd af den i allt fall felaktiga anteckningen i domboken och deraf härflytande oriktiga expeditionen af Häradsrättens meromförmälda utslag, borde dömas till ansvar för vårdslöshet i domare-embetets utöfning, förenad med den försvärande omständighet, att han för likartad förseelse sakfäldes genom Kongl. Hofrättens utslag den 1 December 1863; så har Kongl. Hofrätten i detta mål meddelat utslag den 25 Maj 1866 och som, med afseende å innehållet af det utaf tillförordnade Dom-

hafvanden hos Kongl. Hofrätten företedda bevis samt hvad han i förklaringen anført, det måste anses vara tillförlitligen utredt, att Häradsrättens utslag angående Johannes Nilsson blifvit vid ransakningstillfället beslutadt och för parterne afkunnadt sådant det uti minnesprotokollet funnes uppfattadt, alltså, och då Häradsrättens förvandling af de böter, till hvilka, Johannes Nilsson blifvit fäld genom ifrågavarande utslag, sådant detsamma uti minnesprotokollet nedskrifvits, vore lagligen grundad, funne Kongl. Hofrätten ansvar icke kunna tillförordnade Domhafvanden ådömas för det han skulle hafva genom meddelande af omförmälda förvandlingsbeslut fält orätt dom; men enär han, genom underlåtenhet att tillse, det den af honom såsom Häradsrättens ordförande undertecknade och för verkställighet af det Johannes Nilsson ådömda straff utlemnade afskrift af Häradsrättens den 19 Augusti 1864 gifna utslag i anmärkta delen varit öfverensstämmande med samma utslag, sådant det vid ransakningstillfället af Häradsrätten beslutats och för vederbörande afkunnats, ådagalagt vårdslöshet i domare-embetets utöfning, samt de af honom i förklaringen anförda omständigheter icke kunde utgöra laga ursäkt för den felaktighet, han i förevarande fall låtit komma sig till last, thy pröfvade Kongl. Hofrätten, jemlikt 25 kap. 17 § Strafflagen, rättvist att för den vårdslöshet vid domare-embetets utöfning, hvartill tillförordnade Domhafvanden sålunda gjort sig skyldig, döma honom att böta tjugu riksdaler riksmünt, hvilka skulle tillfalla Kronan.

Uti en med posten till mig insänd skrift hade häktade Bagaregesällen Ejlert Martin Larsen från Öster-Risöer och Nedenæs amt i konungariket Norge förmält att, sedan han, genom utslag den 7 Augusti 1865, blifvit af Rådstufvurätten i Mariestad dömd att för fylleri böta fem riksdaler och för våld å stadsbetjent, stadd i tjenstutöfning, undergå två månaders fängelse, med hvilket utslag han den 17 i nämnda månad förklarar sig nöjd; så hade han, detta oaktadt, icke förr, än den 10 påföljande September, fått börja bestraffningen; och hade han vid kansliförhör hos Konungens Befallningshafvande i Skaraborgs län erfarit, att orsaken till nämnda dröjsmål med bestraffningens verkställande skulle hafva varit den, att Rådstufvurätten icke, såsom vederbort, förvandlat de Larsen ådömda fylleriböter till motsvarande fängelse, på sätt Konungens Befallningshafvande, med anmälan om Larsens oförmåga att böterna gälda, äskat, i följd hvaraf Konungens Befallningshafvande måst öfverlemna ärendet till pröfning af Kongl. Göta Hofrätt, som meddelat beslut, att det tillkomme Rådstufvurätten ifrågavarande bötesförvandling verkställa; yrkande, på grund häraf, Larsen, att Ordföranden uti Rådstufvurätten

i Mariestad måtte åläggas ersätta Larsen för dennes kvarhållande i häkte, från den 17 Augusti till den 10 September 1865, med Tjugutre Riksdaler Riksmünt.

Vid denna skrift voro fogade

dels Rådstufvurättens ofvanomförmälda utslag den 7 Augusti 1865, hvarigenom Rådstufvurätten, under åberopande af 10 kap. 1 och 5 §§ samt 18 kap. 15 § Strafflagen, dömt Larsen att för fylleri böta fem riksdaler samt för våld och misshandel å stadsbetjening i tjensteärende undergå två månaders fängelse; varande å utslaget tecknade bevis ej mindre, att Larsen den 17 i nyssnämnda månad förklarar sig med utslaget nöjd, än ock att Larsen »ej ägde det ringaste», hvarmed han kunde gälda de honom ådömda böter;

dels en skrifvelse till Rådstufvurätten den 6 påföljande September, hvaruti Konungens Befallningshafvande — med öfverlemnande af Kongl. Göta Hofrätts utslag, meddeladt den 1 i sistnämnda månad, uppå Konungens Befallningshafvandes hemställan om förvandling af de Larsen ådömda böter, enligt hvilket utslag Kongl. Hofrätten funnit skäligt att, med ogillande af Rådstufvurättens den 18 nästföregångna Augusti gifna beslut, visa ärendet åter för vidare laglikmätig behandling — begärt, att Rådstufvurätten måtte skyndsamt verkställa de ifrågavarande böternas förvandling, på det att Larsens lidande ej vidare skulle obehörigen förlängas;

dels ock utdrag ur Rådstufvurättens dombok den 8 September nämnda år af innehåll hufvudsakligen, att — sedan Rådstufvurätten fått emottaga Kongl. Hofrättens nyssberörda utslag, hvarigenom Kongl. Hofrätten förklarar att, vid det förhållande, att Larsen blifvit dömd på en gång till böter och till fängelsestraff, samt han till böterna saknade tillgång, det, jemlikt 4 kap. 8 § Strafflagen, tillkommit Rådstufvurätten att meddela erforderlig bestämmelse om böternas förvandling, hvadan Rådstufvurättens den 18 förutgångna Augusti meddelade beslut upphäfdes, och ärendet återförvistes till Rådstufvurätten, som hade att dermed lagligen förfara — Rådstufvurätten, med anledning häraf beslutat, att Larsen skulle, jemlikt 2 kap. 10 och 11 §§ samt 4 kap. 7 § Strafflagen, i stället för fylleriböterna, fem riksdaler riksmünt, oafkortadt undergå nio dagars fängelse.

Hörd öfver denna anklagelse, afgaf Rådstufvurätten yttrande och åberopade till sitt försvar först de skäl, som låge till grund för Rådstufvurättens nyssomförmälda den 18 förutgångna Augusti, uppå Landshöfdingembetets uti skrifvelse den 17 i samma månad framställda begäran, — att Rådstufvurätten, med hänseende till 4 kap. 8 § Strafflagen, måtte meddela erforderlig bestämmelse för verkställande af de Larsen ådömda serskilda straff af böter och fängelse, hvilka, enär Larsen i saknad af böter måste

förvandlingsvis dem aftjena, lagligen borde undergå förändring — gifna beslut, att då, enligt 4 kap. 2, 5 och 7 §§ i Strafflagen, någon förändring af de Larsen ådömda straff af böter och fängelse icke skulle äga rum, något serskildt bestämmande i afseende på böternas förvandling icke erfordrades. Vidare anförde Rådstufvurätten, att i 2 kap. 13 § Strafflagen vore ovilkorligen stadgadt, att Konungens Befallningshafvande skall förordna om förvandling af böter enligt 10, 11 och 12 §§ i samma kapitel; att 4 kap. 7 § föreskrefve lika bestämdt, tydligt och ovilkorligt att, om någon, som gjort sig skyldig till fängelse, tillika blifvit ådömd böter, till hvilkas fulla gäldande tillgång hos honom saknas, bötesstraffet då skall öfvergå till fängelse, efter thy i 2 kap. 11 § sagdt är, hvilket fängelsestraff skall, under iakttagande af grunderna i 4 kap. 5 och 6 §§, med det öfriga straffet förenas; att, då det Larsen jemte böterna ådömda fängelse icke öfverstege två år, samt det fängelsestraff, Larsen i stället för böterna skulle undergå, ej heller kunde komma att uppgå till två år, icke den ringaste anledning förefunnes att hvarken öka eller minska de fängelsestraff, Larsen för hvardera brottet skulle undergå, utan borde de oafkortade och oförändrade honom ådömas; att, i följd häraf, förvandlingen af böterna vore så enkel, att den, enligt Rådstufvurättens förmenande, både kunnat och, jemlikt 2 kap. 13 §, bort af Konungens Befallningshafvande verkställas; att, hvad beträffade det i 4 kap. 8 § förekommande stadgande, att domstolen åligger, i händelse någon förändring af straffen skall, efter hvad förut i berörda kapitel är nämndt, äga rum, derom meddela erforderliga bestämmelser, så syntes uppenbarligen detta stadgande, äfven om det skulle kunna tydas såsom ett undantag från allmänna föreskriften i 2 kap. 13 §, likväl icke innehålla en ovilkorlig föreskrift för domstolen att, då flera brott sammanträffade och straffen skulle sammanläggas, verkställa förvandling af böter, utan förmentes sådant, efter §:s tydliga ordalydelse skola ske endast då någon förändring af straffen ifrågakomme, hvilket, i afseende på Larsens straff, ansåges icke hafva varit förhållandet; att Rådstufvurätten trott och fortfarande trodde, det uttrycket: »meddela erforderliga bestämmelser», ingalunda vore, åtminstone icke ovilkorligen, liktydigt med att verkställa förvandling af böter; att ordet: »derom» uppenbart hade afseende endast på den förut i meningen omtalade förändring af straff, och att de bestämmelser, hvilka domstolen skulle meddela, således ovilkorligen måste afse endast förändring af straffen, efter hvad 4 kap. föreskrifver, men icke någon förvandling af böter, såvida nemligen förvandlingen icke kunde komma att medföra annat, större eller mindre, fängelsestraff, än det, som, enligt 10, 11 och 12 §§ af 2 kap., i allmänhet rättsvarade bötesbeloppet; att endast i så fall det blefve en förändring af straffen, och att endast i så fall det, efter Rådstufvu-

rättens förmenande, åläge domstolen att, »derom meddela erforderliga bestämmelser»; men att, »då ingen sådan förändring kunde ifrågakomma, det måste vara alldeles tillräckligt, (och någon annan bestämmelse erfordrades bestämdt icke, än) att domstolen förklarade sådant till efterrättelse för Konungens Befallningshafvande, i afseende på förvandlingen, hvilken Konungens Befallningshafvande derefter vore och måste vara alldeles oförhindrad att verkställa, i enlighet med uttryckliga föreskrifterna i strafflagen»; att på dessa skäl Rådstufvurätten ansåge sitt beslut af den 18 ofvannämnda Augusti vara fullkomligt lagenligt, så att det icke vore Rådstufvurättens fel, att Larsen »suttit häktad mer än han behöfv»; hvarföre Larsens emot Rådstufvurättens ordförande framställda ersättningspåstående helt och hållet bestreds.

I anledning af hvad sålunda förekommit, anförde jag, uti skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Göta Hofrätt den 13 November 1865, hurusom det syntes mig klart, att den bötesförvandling, hvarom här vore fråga, icke kunde hänföras till sådana, som omförmälas i 2 kap. 10, 11 och 12 §§ af Strafflagen, och hvilka äro de enda, som enligt 13 § af samma kap. skola af Konungens Befallningshafvande verkställas. Här vore nemligen den sakfælde dömd icke allenast till böter utan ock omedelbart till frihetsstraff. Deremot inpassade till alla delar på förevarande bötesförvandling stadgandet i 4 kap. 7 § Strafflagen, der det heter: »är någon, som gjort sig skyldig till fängelse eller straffarbete på viss tid, tillika förfallen till böter, och saknar han tillgång till deras fulla gäldande, då skall bötesstraffet — — öfvergå till fängelse.» I derpå följande 8 § af samma kapitel stadgas rörande nyssnämnda och de i föregående §§ af kapitlet omförmälda föreningar eller förändringar af straff, att *domstolen* skall utsätta de serskilda straff, som å hvarje brott följa bör, och derefter, i händelse någon förändring af straffen, efter hvad förut sagdt är, skall äga rum, derom meddela erforderliga bestämmelser. Härvid invände visserligen Rådstufvurätten, att någon förändring af straffen ej ifrågakommit, enär de begge — det omedelbart ädömda två månaders fängelset och det genom förvandlingen uppkomna fängelset under nio dagar — skulle oafkortade aftjenas, men detta påstående grundade sig uppenbarligen på ett missförstånd, ty två månaders nio dagars fängelse vore väl ett annat straff, än två månaders fängelse och fem riksdalers böter, eller två månaders fängelse och tre dagars fängelse vid vatten och bröd, såsom Larsens bestraffning skulle hafva blifvit, när han saknade tillgång till böterna, derest icke stadgandet i ofvannämnda 7 § af 4 kap. i Straffbalken hade funnits. En förändring i straffet påkallades sålunda af nyssberörde §:s lydelse, och derom skulle, efter den här ofvan likaledes åberopade 8 §:s uttryckliga stadgande, *domstolen* meddela erforder-

derliga bestämmelser, hvilket bort ske i sammanhang med utslagets afkunnande den 7 Augusti 1865.

Då sådant emedlertid icke skett; då Rådstufvurätten, utan afseende på den erinran härom, som innefattades i Konungens Befallningshafvandes skrifvelse den 17 i sistnämnde Augusti månad, icke fullgjort sin skyldighet, i berörda afseende, samt tillika genom det yttrande, som här ofvan funnes intaget, låtit förstå, att Rätten, äfven efter erhållen kännedom af Kongl. Hofrättens förut omförmälda beslut den 1 September ifrågavarande år, icke vidkändes nämnda skyldighet, i följd hvaraf antagas måste, att Rådstufvurätten vid framdeles förekommande likartade fall ämnade på samma sätt förfara; och då det klaganden Larsen tillkommande skadestånd för olagligen förlängdt lidande likasom ersättningen till Statsverket för Larsens underhåll i häktet längre tid, än vederbort, i brist af godvillig betalning, ej kunde på annat sätt utbekommas, anmodade jag Advokatfiskals-embetet att hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala Rådstufvurättens ordförande och ledamöter, hvilka i besluten rörande Larsen den 7 och 18 Augusti 1865 tagit del, samt att, för hvad sålunda anmärkt blifvit, å dem yrka ej mindre ansvar efter lag och sakens beskaffenhet än ock förpligtelse att utgifva till Larsen det skadestånd, han fordrat, samt till Kongl. Maj:t och Kronan ersättning för Larsens underhåll i häktet från den 17 Augusti till den 10 September 1865 eller tjugutre dagar.

Sedan härom varit skriftvexladt inför Kongl. Hofrätten, derunder Rådstufvurättens ordförande och ledamöter hufvudsakligen upprepat hvad de i ofvanintagna yttrande andragit, har Kongl. Hofrätten den 14 Juni 1866 meddelat utslag, och emedan det, enligt föreskrifterna i 7 och 8 §§ af 4 kap. Strafflagen, ålegat Rådstufvurätten att, då Larsen, som gjort sig skyldig till fängelse, jemväl varit förfallen till böter, i sammanhang med utsättandet af dessa serskilda straff, för den händelse, som inträffat, att Larsen saknat tillgång till böternas gäldande, meddela bestämmelse angående begge straffens förening, hvarom Konungens Befallningshafvande ej ägt att förordna, men Rådstufvurätten icke allenast åsidosatt detta sitt åliggande, utan äfven, då sådan bestämmelse af Konungens Befallningshafvande påkallats, vägrat att densamma meddela, samt häraf följt, att Larsen, om hvars lösgifvande ur häktet Rådstufvurätten i utslaget den 7 Augusti 1865 ej heller lemnat föreskrift, oaktadt omständigheterna dertill föranledt, blifvit utan giltigt skäl, i häkte kvarhållen, samt att obehörig kostnad Kongl. Maj:t och Kronan tillskyndats; thy pröfvade Kongl. Hofrätten, i förmåga af 25 kap. 17 § Strafflagen, rättvist döma Rådstufvurättens ordförande och ledamöter att, för denna uppebarligen af oförstånd tillkomna felaktighet i domare-embetets utöfning, hvar för sig böta tio riksdaler, som skulle tillfalla

Kronan, och gemensamt ej mindre återgälda Kongl. Maj:t och Kronan kostnaden för Larssons underhåll i häkte från den 17 Augusti till den 10 September 1865, eller tjugutre dagar, med det belopp, Fyra riksdaler 83 öre, hvartill samma kostnad, enligt den till Kongl. Hofrätten insända uppgift, beräknats, än ock till Larsson utgifva ersättning för hans lidande med fordrade Tjugutre riksdaler jemte hvad till lösen för hans exemplar af Kongl. Hofrättens utslag åtginge.

En här i hufvudstaden affiden person hade genom testamente, upprättadt den 11 Januari 1865, hvartill under den 8 derpåföljande Februari muntligt tillägg är vordet fogadt, förordnat, att nio serskilde personer skulle efter hans död bekomma åtskilliga uppräknade förmåner. Genom serskilda fullmagter uppdrogo desse testamentstagare åt *ett* ombud, att berörda testamentshandlingar till bevakning hos Rådstufvurätten härstädes anmäla, hvilket verkställes medelst *en* med samtliga testamentstagarens namn under tecknad inlaga, som ingafs till Rådstufvurätten den 9 Augusti 1865. Häruppå meddelade Rådstufvurätten resolution den 5 derpåföljande September, hvilken af Rådstufvurättens expeditionshafvande Notarie utfärdades i nio exemplar, hvaraf åtta innefattade testamentena i deras helhet och voro så affattade, som hade hvarje testamentstagare serskildt för sig verkställt bevakningen; varande lösen för hvar och ett af dessa åtta exemplar påförd med Fyra riksdaler 50 öre riksmyn, och för det nionde, som upptog endast det muntliga tillägget till testamentet, med Två riksdaler 25 öre. Förrebemälda ombud, som hyste den åsigt att, då hufvudmännen förde gemensam talan, endast *ett* exemplar af Rådstufvurättens protokoll och resolution bort i detta ärende utfärdas och med lösen beläggas, och att det vore ett ytterligare fel af expeditionshafvanden, att denne så affattat protokollet, som skulle testamentstagarena, hvar för sig, testamentena bevakat, ansåg sig böra göra saken till föremål för min uppmärksamhet; hvarföre han framställde densamma i en till mig inlemnad skrift, åtföljd af Rådstufvurättens protokoll och resolution med flera handlingar.

Sedan jag lemnat förrebemälda Expeditionshafvande i Rådstufvurätten del af nämnda skrift med bilagor, anförde denne i afgifvet utlåtande hufvudsakligen, att han icke kunde instämma i ombudets uttalade åsigt, att dess hufvudmän vid i fråga varande tillfälle fört gemensam talan, utan hölle före, att samme hufvudmän tvertom, med afseende på de dem genom testamentena tillagda förmåner, i hvilka, enligt testamentets innehåll gemensamhet

samhet dem emellan ej ägde rum, hvar för sig fört serskild talan, i följd hvaraf, och då dessutom ombudets befattning med saken grundat sig icke på ett af hufvudmännen gemensamt lemnadt bemyndigande, utan på serskilda, af dem hvar för sig utfärdade fullmagter, Expeditionshafvanden — enär den omständighet, att ombudet, såsom med dess beqvämlichkeit mest förenligt, ingifvit endast *en* bevakningsskrift, icke syntes Expeditionshafvanden kunna i någon mån förändra ombudets hufvudmäns ställning i denna fråga — ansett merbemälda hufvudmän ej kunna annorlunda betraktas, än såsom hvar för sig sökande och, jemlikt 10 § i gällande Expeditionstaxa, skyldige att protokoll emot lösen uttaga; hvarjemte Expeditionshafvanden trott sig icke böra lemna oanmärkt, att af ena eller andra expeditonssättet i förevarande fall Kronans rätt i afseende på stämpladt papper vore beroende.

I den skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt, hvarigenom åtal emot förremälda Expeditionshafvande af mig förordnades, anförde jag, hurusom, enligt min tanka, icke någon lagens fordran borde sträckas utöfver densammas ändamål. Denna fordran, när frågan gälde ett testamentes bevakning, inskränkte sig dertill att, jemlikt 18 kap. 1 § Ärfdebalken, hvar och en, som något testamente fått hafver, skall vara skyldig, att, inom föreskrifven tid, inför domaren uppvisa detsamma och tillika ingifva en riktig afskrift, som arfvingarne tillställas bör. Ändamålet härmed syntes vara att få ådagalagdt, att den, som testamentet undfått, ville sig deraf begagna, och tillika att arfvingarne måtte erhålla kunskap om testamentets tillvaro, om testamentstagarens derpå grundade anspråk och om tiden, inom hvilken klandertalan emot nämnda anspråk finge anhängiggöras. För detta ändamåls uppnående erfordrades åter icke något annat eller mera, än hvad som i förevarande fall blifvit iakttaget, nemligen att testamentstagarena, som ville af det i fråga varande testamentet sig begagna, i en till domaren eller domstolen stäld skrift anmält denna sin åstundan och tillika ingifvit testamentet med afskrift deraf. För fullgörandet af hvad derefter återstode, eller testamentets delgifvande med testators arfvingar, vore *ett* exemplar af domstolens protokoll och resolution tillräckligt.

Vore detta lagens rätt förstådda fordran och den i fråga varande åtgärdens uteslutande ändamål, så syntes det mig icke vara tillåtet, att åt de föreskrifter, gällande Expeditionstaxa eller Stämpelpappers-förordning, rörande lösen till expeditionshafvanden och stämpel å utgående expeditioner, innehölle, gifva en häremot stridande tolkning och tillämpning. Den kontroll å nämnda författningars efterlefnad, som tillkomme en expeditionshafvande, innebure, enligt mitt sätt att se, icke något bemyndigande att, efter godtfinnande samt till och med tvärt emot den eller de testamentsbevakandes

åstundan, fordra för slik bevakning den eller den formen, än mindre att åt bevakningen gifva en annan form, än som af de bevakande sjelfve blifvit begagnad.

Häraf följde, att jag ansåge Expeditionshafvanden i detta fall hafva bort utfärda allenast *en* expedition, då ansökningen varit *en*, och sökandenas ombud dessutom sådant uttryckligen fordrat.

Men när Expeditionshafvanden icke desto mindre funnit lämpligt att utfärda serskild expedition åt hvar och en af de bevakande, borde dock detta hafva skett på ett sådant sätt, att synbart varit, huru bevakningen verkligen tillgått, att nemligen dervid så förfarits, att de flere bevakande i *en* skrift och med företeende af testamentena allenast i *ett* exemplar fullgjort bevakningen. Nu deremot hade protokollet sådan lydelse, som skulle testamentsstagarena, hvar för sig, i föreskrifven ordning bevakat testamentena. Om af ett slikt expeditionssätt finge slutas, att Expeditionshafvanden ansett sistomförmälda förfarande vid testamentes bevakning hafva varit det rätta — och någon annan orsak tycktes ej hafva bort föranleda honom att, tvärt emot sökandenas af deras ombud framställda önskan, utfärda nio resolutioner på *en* ansökning — hade han genom det använda expeditionssättet för arvingarne undanhållit och dolt det fel, som vid bevakningens verkställande sålunda skulle hafva förelupit. Såsom redan vore antydt, betraktade jag icke den skedda bevakningen såsom felaktig och anmärkte derföre protokollets mindre noggranna uppställning endast såsom en vårdslöshet af Expeditionshafvanden.

Deremot betraktade jag såsom ett fel af samme Expeditionshafvande, att han i åtta af ifrågavarande expeditioner infört testamentet i dess helhet, ehuru enhvar af testamentstagarena, så snart desse ansetts hvar för sig bevaka testamentet, icke bort antagas hafva bevakat annat eller mera, än den eller de punkter af testamentet, som rörde honom. Huru många och hvilka dessa punkter vore, kunde någon gång finnas svårt att i afseende på hvar och en af testamentstagarena urskilja, då i testamenten punkter förekomme, som på en gång rörde alla, några eller blott en testamentstagare och derföre icke utan olägenhet ur sitt sammanhang utbrötes, men sådant hade icke förhållandet varit med det testamente, som här ifrågakommit. Detta erkände ock Expeditionshafvanden, som på denna omständighet stödde sin åsigt, att testamentstagarena borde betraktas såsom förande talan hvar för sig. Att, såsom nu skett, i hvarje expedition hela det vidlyftiga testamentet blifvit infördt, tycktes mig derföre stridande emot 6 § af gällande expeditionstaxa.

På grund af hvad jag sålunda anmärkt, och enär, jemlikt § 5 mom. 8 uti Arbetsordningen för embets- och tjänstemännen vid Stockholms Råd-

stufvurätts första afdelning den 19 December 1856, Protokollsnotariernes skola i de mål och ärenden, i hvilka de föra protokoll och besörja expeditionen, såsom domare Rådstufvurätten biträda, i följd hvaraf Expeditions-hafvanden syntes vara i detta mål att betrakta såsom underdomare och förthy, i förmågo af 8 kap. 2 § Rättegångsbalken, böra för embetsbrott i Hofrätt anklagas, uppdrog jag åt Advokatfiskals-embetet att inför Kongl. Hofrätten lagligen tilltala merbemälda Expeditions-hafvande samt å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet jemte skyldighet att återställa hvad han i lösen och för stämpladt papper af klaganden eller hans hufvudmän olagligen uppburit. Sedan skriftväxling i målet hos Kongl. Hofrätten i vanlig ordning försiggått, har Kongl. Hofrätten den 18 Juni 1866 meddelat utslag och, emedan upplyst vore att, sedan ofvanbemälda nio testamentstagare låtit i en den 9 Augusti 1865 till Rådstufvurätten ingifven skrift gemensamt anmäla till bevakning ofvanberörda två testamenten, Expeditions-hafvanden, hvilken på grund af sin notariebefattning deltagit i ärendets behandling vid Rådstufvurätten den 5 derpåföljande September och ombesörjt detsammes expedierande, i stället att, på sätt ske bort, i protokollet införa, att alla testamentstagarne bevakningen gemensamt verkställt, och till dem utfärda emot lösen allenast ett utdrag af Rådstufvurättens protokoll, deremot uppsatt protokollet sålunda, som skulle hvarje testamentstagare serskildt testamentet bevakat och derefter till hvar och en af dem emot lösen utfärdat ett protokollsutdrag, hvarigenom ådragits bemälda testamentstagare en kostnad af, enligt hvad utredt vore, Tretiotvå riksdaler 75 öre utöfver hvad de för bevakningen bort vidkännas; ty pröfvade Kongl. Hofrätten, som ansåge serskildt ansvar för det att i hvarje af de åtta expeditionerna det skriftliga testamentet blifvit infördt i sin helhet, icke äga rum, rättvist döma Expeditions-hafvanden för det han, på sätt berördt vore, i nämnda hänseende felaktigt förfarit, att, jemlikt 25 kap. 17 § Strafflagen, böta Tjugufem riksdaler och att derjemte ersätta bemälda testamentstagare omförmälda belopp Tretiotvå riksdaler 75 öre rmt.

Öfver detta utslag har Expeditions-hafvanden i underdånighet sig besvärat; och har Kongl. Maj:t i nådigt utslag den 8 November 1866 ytttrat, att, då klaganden icke i detta mål varit tilltalad för annat, än sitt förfarande såsom Rådstufvurättens Expeditions-hafvande, och expeditionssättet, enligt hvad handlingarne utmärkte, icke varit afvikande från uppställningen i Rådstufvurättens protokoll, Kongl. Maj:t pröfvade rättvist, med ändring af Hofrättens utslag, förklara åtalet icke till någon påföljd föranleda.*)

*) Från detta beslut var en af Högsta Domstolens ledamöter sålunda skiljaktig, att enär Advokatfiskals-embetet i sin hos Hofrätten förda talan, med åberopande af de utaf Rikets Ständers Justitie-Ombudsman gjorda anmärkningar emot uppställningen och innehållet af Rådstufvurättens ifrågavarande protokoll, äfvensom af Justitie-Ombudsmannens i sammanhang dermed gjorda erinran derom, att enligt gällande föreskrifter. Protokolls-

Detta domslut antyder, att något fel förelupit i åtalets utförande, och detta fel skall väl bestå deri, att icke nog tydligt blifvit utmärkt, det Expeditionshafvanden tilltalades jemväl såsom domare och deltagande i beslutet om uppställningen af Rådstufvurättens protokoll uti ifrågavarande ärende, samt möjligen tillika deruti, att åtalet icke varit riktadt jemväl emot Rådstufvurättens öfrige ledamöter, som till nämnda beslut bidragit. I *förra* afseendet åberopar jag till mitt försvar hvad som är anfördt i min här ofvan intagna skrifvelse till Advokatfiskals-embetet rörande åtalets anhängiggörande samt fullständigt och klart uppfattadt och utveckladt i den skiljaktiga mening, hvilken yttrades inom Högsta Domstolen; i *senare* afseendet åter har jag endast att anmärka, det jag, med den kännedom jag hade om dylika ärendens behandling i Rådstufvurätten, der protokollföranden varit på en gång föredragande, i beslutet deltagande och expeditionshafvande, och der, i fråga om expeditioner, som icke ens underskrifvas af Rättens ordförande och ledamöter, desse svårigen, utan att med ett mistroende, hvartill skäl sannolikt icke förefunnits, serskildt bevaka utskrifningen af expeditionerna och dessas utlemnande till rättsökande, kunnat kontrollera fel af den beskaffenhet, som det här åtalade, ansåg Expeditionshafvanden billigtvis böra för nämnda fel ensam ansvara.

Imidlertid, på det att sjelfva sakens pröfning icke må af dylika anledningar vidare undanskjutas, har jag förordnat nytt åtal ej allenast emot Expeditionshafvanden, i hans egenskap af ledamot i Rådstufvurätten, utan äfven emot bemälda Rätts öfriga ledamöter för den del, de må kunna anses äga i den angifna förseelsen.

Uti en af Direktören vid Straff- och arbetsfängelset i Landskrona till mig insänd skrift hade en i berörda fängelse förvarad lifstidsfånge, vid namn Jonas Jonsson, anfördt att, sedan han år 1861 till Aspelands Häradsrätt instämt förre Nämndemannen Petter Jonsson i Häggarp, med påstående

notarierna hos Stockholms Rådsträtt skola i de mål och ärenden, i hvilka de föra protokoll och besörja expeditionen, såsom domare Rådstufvurätten biträda, i följd hvaraf Expeditionshafvanden vore att i detta mål betrakta såsom domare, lagt honom till last protokollets förment felaktiga uppställning och innehåll, Herr Justitierådet för sin del ansåge detta mål böra betraktas såsom innefattande åtal emot Expeditionshafvanden för den delaktighet, han, såsom Rådstufvurättens ledamot, ägde i det Rådstufvurättens förfarande, hvarigenom testaments-bevakningarne kommit att i protokollet såsom åtskilda ärenden upptagas, med den påföljd, att serskild expedition blifvit för hvarje testaments-bevakning utfärdad; hvadan Herr Justitierådet för sin del vore beredd att öfver en så beskaffad svarstalan emot Expeditionshafvanden för hans förfarande i domare-embetet afgifva yttrande; men emär, i följd af Högsta Domstolens flesta ledamöters mening, en sådan pröfning icke komme att äga rum; återstode för Herr Justitierådet endast det förklarande, att då expeditionssättet i förevarande fall icke varit afvikande från uppställningen i Rådstufvurättens protokoll, något ansvar för Expeditionshafvandens åtgärd i expeditionen af protokollutdragen icke kunde honom ådömas

om dennes förpligtande att redovisa för 750 riksdaler riksmünt, som blifvit tilldömda klagandens dåmera affidna moder såsom arf efter hennes broder, men af hvilket belopp Petter Jonsson tillegnat sig hälften, på den grund, att han skulle af klagandens föräldrar, under deras lifstid, fått uppdrag att arfsmedlen i rättegångsväg utsöka, och bemälde Häradsrätt, enär Petter Jonsson ej med fullt bevis kunnat styrka en åberopad skriftlig öfverenskomelse derom, att klagandens moder för besväret med ifrågavarande arfs utsökande afstått hälften deraf, eller 375 riksdaler, genom utslag ålagt Petter Jonsson att till klaganden aflemna redovisning för återstoden af omförmälda 750 riksdaler jemte ränta, men Petter Jonsson efter erlagdt vad dragit målet under Kongl. Göta Hofrätt, som genom dom återförvisat detsamma, till Häradsrätten, hvaruppå Häradsrätten, genom utslag den 24 Mars 1864, ogillat klagandens instämnda talan och förpligtat honom ersätta rättegångskostnaderna i målet med 100 riksdaler; så, och efter det klaganden i rätter tid häremot vädjat, genom Länsmannen S., som af Konungens Befallningshafvande i Kalmar län vid rättegångens början förordnats att klagandens talan utföra, har förrbemälde Kongl. Hofrätt i dom den 17 Januari 1865 förklarad, det klaganden sin talan förlorat; hvarefter Kongl. Maj:t genom nådigt utslag den 9 November samma år afslagit klagandens underdåniga ansökning om resning i nämnda dom; förmenande klaganden, att Ordföranden i Häradsrätten jemte Länsmannen S. varit till nämnda utgång af hans rättegång vållande, i så måtto, att de underlåtit tillstålla honom handlingarne i målet, i följd hvaraf han blifvit urståndsatt att det emot Häradsrättens utslag annällda vad i föreskrifven tid och ordning fullfölja.

Öfver denna klagoskrift infortrade jag, genom ofvanbemälde Konungens Befallningshafvande, Länsmannen S:s förklaring tillika med eget yttrande af Konungens Befallningshafvande.

Af de i följd häraf till mig inkomna, äfvensom af de vid klagoskriften fogade handlingar och utlåtanden inhemtades, att, uppå begäran af Direktören vid Straff-fängelset i Landskrona, der Jonas Jonsson då varit och fortfarande vore såsom lifstidsfånge förvarad, Konungens Befallningshafvande uti skrifvelse den 31 Mars 1863 förordnat Länsmannen S. att i nämnda mål vara Jonas Jonssons ombud, i hvilket afseende till S. öfversändts dels Kongl. Hofrättens ofvan omnämnda återförvisningsdom i bestyrkt afskrift dels ock ett skriftligt anförande af Jonas Jonsson; varande genom nämnda skrifvelse S. förständigadt, *att honom åläge, derest Häradsrättens utslag i någon mån ginge Jonas Jonsson emot, genom vad bevara dennes rätt till ändringssökande samt, i hvilket fall som helst, i god tid till Konungens Befallningshafvande insända protokoll och utslag i målet; att sedermera, då ofvan-*

bemålde Fängelsedirektör i skrifvelse den 20 April 1864 hos Konungens Befallningshafvande begärt upplysning, huru långt målet emellan klaganden och förutnämnde Petter Jonsson framskridit, Konungens Befallningshafvande den 13 Maj samma år till Fängelsedirektören öfversändt ett från Länsmannen S. infordradt och den 9 Maj afgifvet memorial, hvaruti denne för-mält, att ifrågavarande mål blifvit af Häradsrätten den 24 nästförutgångna Mars afgjort, på sätt ofvan berördt är; att S. för det då närvarande icke vore i tillfälle att sända rättegångshandlingarne af det skäl, att, då han, som förut för Jonas Jonssons räkning måst lösa flera utslag, vid tingets slut hos tillförordnade Domhafvanden hemställt, om icke Jonas Jonssons expedition kunde erhållas gratis, helst denne vore en obemedlad fånge, tillförordnade Domhafvanden återtagit expeditionen för att inhemta ordinarie Domhafvandens yttraude: att, då S. vid påföljande ting härom förfrågat sig hos sistbemålde Domhafvande, denne svarat, att han ej mindes, huru med saken sig förhölle, samt att möjligt vore, det ifrågavarande expedition för lösens uttagande hos Jonas Jonsson redan blifvit afsänd, hvarom närmare besked framdeles skulle lennas; utvisande eu Konungens Befallningshafvandes skrifvelse till merbemålde Fängelsedirektör den 23 Juni 1864, att tre utslag, och deribland ett af den 24 förutgångna Mars, då öfversändes för lösens uttagande hos Jonas Jonsson.

I den förklaring, Länsmannen S., öfver klagoskriften hörd, till mig afgifvit, åberopade S. ofvanberörda memorial den 9 Maj 1864 och androg derjemte att, sedan han nödgats med egna medel lösa flera protokoll i målet, så hade han till Domhafvanden gjort framställning att erhålla Häradsrättens ifrågakomna utslag den 24 Mars 1865 utan lösen, på det sätt och med den framgång nyssberörda memorial omförmälde, hvadan S. tagit för gifvet, att nämnda utslag blifvit på vanligt sätt afsändt för att Jonas Jonsson till-handahållas; att S. förthy ansåge ingenting hafva blifvit försummadt af honom i detta mål, deri han till alla delar skulle hafva fullgjort hvad på honom ankommit; att hvad Jonas Jonssons »förmenta och inbillade arf» vidkomme, denne aldrig kunnat hoppas att något vinna af Petter Jonsson, såsom rättegångshandlingarne skulle utvisa, och att, i händelse Jonas Jonssons mening vore, att emot S. väcka anspråk på ersättning för hvad han trodde sig hafva förlorat, S. bestrede ett sådant hans påstående såsom mycket obefogadt.

Vid öfvervägande af hvad i målet förekommit, fann jag Jonas Jonssons klagan emot domhafvanden icke föranleda någon åtgärd, och vid det förhållande, att hvarken genom biläggande af protokoll och utslag uti den ifrågavarande rättegången ej heller i annan måtto vore utredt och styrkt det anspråk, som framställes på ersättning af skada, den Jonas Jonsson

skulle hafva lidit genom Länsmanne S:s anmärkta försummelse, syntes mig någon talan i den delen icke kunna föras, men då uppenbart vore, att, sedan Konungens Befallningshafvande i skrifvelse den 31 Mars 1863 förordnat Länsmanne S. att Jonas Jonssons talan uti ofvan omförmälda rättegång utföra samt tillika föreskrifvit, att, derest Häradsrättens blifvande utslag i någon mån ginge Jonas Jonsson emot, S. då skulle genom vad bevara sin hufvudmans rätt till ändrings sökande, och, i hvad fall som helst, i god tid till Konungens Befallningshafvande insända protokoll och utslag i målet, S. genom att, efter det Häradsrättens utslag fallit och vad deremot af honom varit erlagdt, låta Jonas Jonssons rätt till ändrings sökande gå förlorad, utan att hos Konungens Befallningshafvande anmäla det hinder, som för utbekommande af Häradsrättens utslag sig yppat, efter-satt hvad honom i detta mål befaldt varit och förthy sin tjenstepligt försummat, yrkade jag i skrifvelse till Konungens Befallningshafvande den 19 Mars 1866, det Konungens Befallningshafvande måtte med S. förfara, enligt 1 kap. 7 § Utsökningsbalken.

Häruppå har Konungens Befallningshafvande meddelat utslag den 5 Maj 1866; och enär upplyst och erkänt vore att, sedan Konungens Befallningshafvande under den 31 Mars 1863 förordnat S. att Jonas Jonssons talan uti den ifrågavarande rättegången vid Aspelands Häradsrätt utföra, dervid S. fått uttrycklig befallning ej allenast att, derest Häradsrättens utslag i någon mån ginge Jonas Jonsson emot, genom vad bevara dennes rätt till ändrings sökande, utan äfven att, i hvad fall som helst, i god tid till Konungens Befallningshafvande insända protokollen och utslaget i målet, S. likväl, efter det Häradsrätten genom slutligt utslag underkänt Jonas Jonssons käromål, visserligen erlagt vad emot beslutet, men deremot först, efter det tiden för vadets fullföljande tilländalupit, och, i följd af erhållen påminnelse, till Konungens Befallningshafvande insändt Häradsrättens protokoll och utslag, samt S. till ursäkt för denna försummelse icke haft annat att anföra, än att vederbörande Domhafvande icke velat till S. utan lösen utlemna berörda handlingar, men härvid, äfven under antagande, att denna uppgift vore grundad, förekomme, att det, till följd af hans erhållna ordres, ovilkorligen ålegat S. att i god tid hos Konungens Befallningshafvande anmäla målets utgång och det yppade hindret för utfående af protokoll och utslag, genom hvilken anmälan, om den skett, åtgärd kunnat af Konungens Befallningshafvande vidtagas för undanrödjande af sagda hinder eller för bevarande på annat sätt af Jonas Jonssons rätt till målets fullföljd i högre domstol; alltså, och med stöd af 1 kap. 7 § Utsökningsbalken, jemförd med 67 § i Kongl. Maj:ts Instruktion för Landshöfdingarne i riket den 10 November 1855, pröfvade Konungens Befallningshafvande rättvist

att för den vårdslöshet och försummelse i sin tjensts utöfning, som S. sålunda låtit komma sig till last, fälla honom att böta en månads lön med femtioåtta riksdaler 33 öre riksmünt, som skulle tillfalla de fattige i Wirserums socken.

Efter det redogörelsen för anställda åtal sålunda blifvit afslutad, följer att redovisa för de *underdåniga hemställanden*, till hvilka jag af 19 § i gällande instruktion för Justitie-Ombudsmannen hemtat anledning. Jag meddelade i min senast afgifna embetsberättelse (sidan 103 och följande) två dylika framställningar angående *omorganisationer dels inom Öfverståthållare-embetet för Polisärenden dels ock inom Öfverståthållare-embetets kansli*. Å den förra hemställan har nådigt svar ännu icke ingått, ehuru åtgärder i den åsyftade riktningen blifvit vidtagna, såsom nämnda berättelse (sid. 108 not) utvisar.

Rörande den senare åter, som angick *förändring uti Öfverståthållare-embetets kanslis organisation*, förnämligast i fråga om exsekutionsväsendet, har jag från Chefen för Kongl. Civildepartementet fått emottaga skrifvelse af den 13 Oktober 1865 innehållande att, sedan jag uti skrifvelse den 25 förutgångna Juni hos Kongl. Maj:t gjort underdånig framställning i fråga om ordnandet af hufvudstadens exsekutionsverk, samt Öfverståthållare-embetet, uti underdånigt utlåtande häröfver, förmått det vara af nöden att, för öfvervakandet och ledningen af exsekutiva verkställighetsåtgärder inom Öfverståthållare-embetet, en tjensteman anställdes, hvilken, med benämning Exsekutions-kommissarie eller Stadsfogde, i exsekutiva ärenden skulle hafva samma åliggande, som Kronofogdarne på landet, eller att af allmänheten emottaga utslag i och för utmätning eller bysättning, på grund hvaraf Öfverståthållare-embetet hemställt om anvisande af arfvoden för nämnda tjensteman och ett kanslibitråde åt honom; så hade Kongl. Maj:t förutnämnde 13 Oktober 1865 låtit berörda ärende sig föredragas, i sammanhang med frågan om regleringen af Riksstatens sjetta hufvudtitel, samt dervid beslutat föreslå Rikets Ständer att anvisa de af Öfverståthållare-embetet begärda arfvoden, nemligen 3,000 riksdaler för en tjensteman, som under benämning Exsekutionskommissarie eller Stadsfogde skulle biträda såsom underexsekutor, och 1,000 riksdaler till ett tjenstebitråde åt honom; hvarjemte Kongl. Maj:t förklarar min ofvanberörda skrifvelse i öfrigt icke till någon åtgärd föranleda.

Som

Såsom bekant är, blef Kongl. Maj:t nyssomförmälda nådiga framställning icke bifallen af Rikets Ständer.

Äfven under sistförflutna år har jag sett mig föranlåten till en dylik underdånig hemställan i ett med de förra närbeslägtadt ämne, nemligen rörande *omarbetning af Instruksjonen för Öfverståthållaren* äfven i hvad den rörer *Underståthållaren, Fogaten och Polismästaren*. Min skrift i detta ärende var af följande hufvudsakliga innehåll:

TVå åtal, dem jag anställt emot Öfverståthållare-embetet, i dess egenkap af dels exsekutor dels polismyndighet, hade redan under år 1865 föranledt underdåniga hemställanden till Kongl. Maj:t angående omorganisationer inom bemälda embetes kansli och inom Öfverståthållare-embetet för Polisärenden. Nämnda framställningar, som lyckats vinna nådigt afseende, hade till föremål brister, dem jag funnit vidlåda sättet och formen för bemälda embetsmyndighets verksamhet i uppgifna förvaltningsgrenar, men den slutliga utgången af ofvanberörda åtal, som för det ena af dem inträffade först under år 1866, syntes mig antyda, att någon ofullständighet måste förefinnas äfven i de lagar och författningar, hvilka bestämma ansvaret för förseelser eller försummelser i embetspligters utöfvande inom nämnda verk, synnerligast då verkets chef, Öfverståthållaren, i berörda hänseenden felat.

Annorlunda hade jag ej kunnat för mig förklara det förhållande, att, ehuru åtalen gäلت långsamhet i ärendenas handläggning inom verkets serskilda grenar, föranledd af underordnade embets- och tjänstemäns försumlighet, och ehuru denna försumlighet varit i så måtto bevisad, att bemälda embets- och tjänstemän därför blifvit till ansvar fälde, verkets styresman, Öfverståthållaren, som dock bevisligen under en längre tid haft sig bekant tillvaron af en dylik försumlighet, icke destomindre undgått all ansvarighet; helst detta hade skett samtidigt som Landshöfdingar, i detta liksom i andra afseenden närmast jemförlige med Öfverståthållaren, hvilken i allmänna lagen därför också benämnes »Konungens Befallningshafvande i Stockholm», på grund af åtal för långsamhet i ärendenas gång å landskanslier och landskontor, blifvit tillika med deras underordnade, Landssekreterare och Landskamrerare, till ansvar dömda.

I det ena af nämnda åtal, rörande försumlighet i flera grenar af Öfverståthållare-embetets kanslis verksamhet och just i den gren, som under skriftvexlingen hos Kongl. Hofrätten uppgifvits och af Öfverståthållaren erkänts hafva, efter ärendenas antagna fördelning, tillhört Öfverståthållarens serskilda omvårdnad, nemligen de »publika handräckningsärendena», hade

blifvit anförda och godkända såsom ursäkter för Öfverståthållaren »mängden och omfånget af hans embetsåligganden.» Detta hade föranledt min underdåniga framställning rörande en omorganisation af Öfverståthållare-embetets kansli i den syftning, att nyssnämnda och öfriga handräckningsärenden måtte ställas under någon underordnad tjenstemans serskilda tillsyn.

Det andra åtalet rörde försumlighet, bland annat, dels i expedierande inom behörig tid af remisser, hvarigenom undersökningar, förehafda hos Öfverståthållare-embetet för polisärenden angående för brott häktade personer, till domstol hänskjutits, dels ock i besvarande af embetskrifvelser, hvilken sistnämnda försumlighet bestått deri, att en skrifvelse aflåten den 10 December 1861 och innefattande anmärkningar i nyssberörda ämne ej hade blifvit besvarad förr, än den 3 Mars 1862, och synnerligast, att en annan skrifvelse i samma ämne aflåten den 22 Augusti 1862 först den 6 Juni 1863 besvarats.

I min nyssberörda skrifvelse till Öfverståthållare-embetet den 10 December 1861 hade jag begärt bemälda embetes utlåtande, huruvida hinder, af beskaffenhet att ej kunna undanröjas, motverkade införandet af en ordning öfverensstämmande med den åsigt, att i de alldraflresta fall en tid af högst åtta dagar för ofvanomförmälda remissers expedierande till domstolarne vore fullt tillräcklig, och endast undantagsvis — då om orsaken dertill serskild anteckning i fånglistan borde göras — en eller annan dag ytterligare för besagda ändamål kunde erfordras. I det svar härfpå, hvilket innefattades i ett af dåvarande Polismästaren afgifvet yttrande, som jemte skrifvelse från Öfverståthållare-embetet af den 1 Mars 1862 till mig ankommit, hade förmälts, att ändring i anmärkta hänseendena blifvit anbefald, så att för framtiden obehörigt dröjsmål med remisshandlingarnes afsändning ej skulle komma att äga rum. Uti min andra härofvan likaledes omnämnda skrifvelse den 22 Augusti 1862 hade jag anført, hurusom granskningen af förteckningarne öfver polisarrestanter i Stockholm, under tiden från den 1 Mars till den 1 Juli nämnda år, tvärtemot hvad Öfverståthållare-embetet i skrifvelsen af förstberörda dag utlofvat, ådagalagt, att den stadgade expeditionstiden af åtta dagar blifvit öfverskriden i några och femtio fall, hvarföre jag begärde underrättelse om orsakerna härtill, enär dessa ej varit i fångförteckningen anmärkta. Härfpå hade omsider den 6 Juni 1863 ingått svar med förklaringar i ämnet, afgifna af begge Polismästarna. I dessa förklaringar hade påpekats försumlighet hos expeditionshafvandena såsom orsak till större delen af de uppgifna remissernas fördröjda expedition; men då ej tillika blifvit upplyst, om och hvilka åtgärder vidtagits till beifrande af dylik försumlighet eller till förekommande af densammas förnyelse, hade jag uti skrifvelse den 27 i sistnämnda månad

äskat närmare besked härom och den 17 påföljande Augusti undfätt det svar, att de expeditionshafvande, hvilka till den anmärkta försumligheten gjort sig skyldige, erhållit förständigande att för framtiden noggrannt iakttaga de föreskrifter, som i fråga om expedierandet af remisser angående häktade personer blifvit af Öfverståthållare-embetet gifna. Hvilka dessa föreskrifter varit, hade jag sedermera inhemtat af den förklaring, Öfverståthållaren afgifvit, sedan saken blifvit föremål för åtal i Kongl. Hofrätten. Det hette, nemligen i berörda förklaring att Öfverståthållaren, som ansett den genom min ofvannämnda skrifvelse den 10 December 1861 och svaret derpå den 1 Mars 1862 träffade så kallade *öfverenskommelse*, angående förkortad tid för polisremissernas expedierande, utgöra endast ett personligt åtagande af Polismästaren, likväl »upphöjt detta till regel», så att hvad jag i nyssnämnda skrifvelse fordrat och hvilket Öfverståthållaren på ett annat ställe i samma förklaring förmålt sig gilla, skulle lända vederbörande expeditionshafvande till efterrättelse. Imellertid hade vid granskning af fångförteckningarna under tiden från slutet af Juni månad år 1862 till slutet af Maj 1863 yppat sig dröjsmål utöfver den för expedition af remisser stadgade tid i åttatiotre fall eller, enligt de upplysningar sedermera afgifna förklaringar innehållit, ostridigt i sextiotre fall, af hvilka flertalet inträffat efter det Öfverståthållaren skulle hafva meddelat expeditionshafvandena ofvan berörda förständigande.

I fråga om den åtalade försummelsen med besvarandet af skrifvelsen den 22 Augusti 1862, hvars innehåll här ofvan hufvudsakligen återgifvits, hade Öfverståthållaren i nyssnämnda förklaring anført, att skrifvelsen rörde mål, som icke varit af Öfverståthållaren handlagda; att de infordrade förklaringarne hvarken kunnat eller bort afgifvas af andra, än de embetsmän, som målen handlagt; att, om af de förklaringskyldige nödig skyndsamhet icke iakttagits, jag ägt, jemlikt den för Justitie-Ombudsmannen gällande instruktions innehåll, att genom föreläggande af vite dem till förklarings afgifvande tillhålla; att det följaktligen varit *mi*, icke Öfverståthållaren, det ålegat att tillse det förklaring inom rätt tid afgifvits o. s. v. Häremot hade jag erinrat, bland annat, att min ifrågakomna skrifvelse varit stäld till Öfverståthållare-embetet och förthy bort af samma embete besvaras; att jag icke kunnat dermed vända mig till någon af embets- och tjänstemännen inom verket, emedan fångförteckningen icke utvisat, hvilken eller hvilka bland nämnda embets- och tjänstemän handlagt de anmärkta målen, å Öfverståthållare-embetets vägnar; att, om Öfverståthållare-embetet för den äskade förklarings afgifvande haft af nöden att infordra upplysningar från en eller flera underordnade embets- och tjänstemän, *ett* af dessa två fall måste hafva inträffat: antingen att Öfverståthållare-embetet haft i sin magt

att, derest någon eller några af bemälda embets- och tjänstemän tredskats, förmå dem på lämpligt vis till de erforderliga upplysningarnes meddelande i behörig tid; eller att Öfverståthållare-embetet icke ägde en slik magt. I förra fallet skulle embetet hafva begagnat sin magt för det uppgifna ändamålet och det i rätt tid; i senare fallet åter hade embetet, likaledes i rätt tid, bort hos den myndighet, som begärt förklaringen, hafva tillkännagifvit sin oförmåga att af den eller den uppgifna personen förskaffa sig sådana upplysningar, som för besvarandet af nämnda myndighets skrifvelse erfordrats. Under de förhållanden, som varit för handen, hade den myndighet, som begärt förklaringen, om hon funnit vites föreläggande hafva varit af nöden, likväl icke kunnat använda detta medel emot Öfverståthållare-embetets underordnade embets- och tjänstemän, emedan hon icke vetat, hvilken eller hvilka, som tredskats. Det måste således alltid hafva blifvit Öfverståthållare-embetet, och icke någon af dess underordnade, som skulle fått vitet sig förelagdt, för dröjsmål att besvara en till embetet stäld skrifvelse.

I anledning af detta och hvad i öfrigt uti målet förekommit, hade jag ansett mig befogad, under skriftväxlingen i Kongl. Hofrätten, yttra, att det tillstånd, hvaruti alla disciplinförhållanden, hela det disciplinära sammanhanget, inom Öfverståthållare-embetet tycktes hafva råkat, väckt min synnerliga uppmärksamhet, så vidt som i detta afseende varit tillåtet att draga slutsatser af de föreställningar om förmanskapets rättigheter och skyldigheter, som uti vederbörandes förklaringar trädt i dagen. Högste styresmannen, Öfverståthållaren, hade synt osäker om gränserna för sin magt och, i följd deraf, tveksam *hvad, när och hvilka personer* han kunnat och skolat befälla, samt *huru* han bort göra sina befallningar gällande. Han hade likaledes icke velat vidkännas något ansvar, härflytande från förmanskapets uraktlåtna utöfning, enär han fritagit sig från all skuld och delaktighet uti försummelse, som timat i de mål, dem han icke sjelf omedelbart handlagt. — Vederbörande Polismästare, följande detta föredöme, hade förklarat sin befattning med meranämnda polisremisser hafva upphört i samma stund, de lemnat dem från sig justerade, och för det dröjsmål, som ägt rum *före* remissens inlemnande till justering eller *efteråt* vid expeditionen, hade skulden skjutits på Notarier och Kanslistar, »hvilka i deras egenskap af tjänstemän vore pligtige att efter lag ansvara för hvad de eftersatt och försummat.»

Kongl. Hofrätten, som genom utslag den 29 Augusti 1865 fält begge Polismästarena till ansvar för dröjsmål med polisremissers expedierande och den ena af dem derjemte för den försummelse i embetsutlåtandes afgifvande, hvilken vållat dröjsmålet med besvarandet af ofvannämnda skrifvelse

den 22 Augusti 1862 hade yttrat, att »Öfverståthållaren, hvilken icke kunde anses hafva genom åsidosättande af sin pligt såsom förman eller annorledes till det i mål, med hvilkas handläggning han icke haft befattning, inträffade dröjsmål med expeditionen af remisser varit vållande eller deri delaktig, eller i fråga om besvarandet af merberörda skrifvelse den 22 Augusti 1862 låtit någon försummelse komma sig till last, befriades från åtalet i alla delar»; och, på mina underdåniga besvär häröfver, hade Kongl. Maj:t genom nådigt utslag den 14 Februari 1866 förklarar skäl icke vara anfördt, som kunde verka ändring i Hofrättens utslag.

Nästan samtidigt hade jag förordnat åtal emot Konungens Befallningshafvande i ett län af den anledning, att jag vid besök å landskansliet derstädes funnit nödig skyndsamhet icke vara iakttagen i ärendenas handläggning. Under skriftvexlingen i detta mål inför Kongl. Hofrätten hade Landshöfdingen i nämnda län till sitt försvar anført, bland annat, att han, som väl insett sin pligt att befrämja skyndsamt expedition vid det under honom lydande landskansli, äfven verkat därför, ehuru icke med önskad framgång, hvadan han ej heller kunnat hjälpa, att, såsom anmärkt blifvit, en del af målen fått hvila längre tid, innan de blifvit slutligen handlagda; att orsaken till berörda dröjsmål varit Landssekreterarens vacklande helsa och tillfällig brist på arbetsbiträde; att Landshöfdingen sjelf författat alla utlåtanden, som Konungens Befallningshafvande haft att afgifva i allmänna frågor, och, så vidt de honom personligen tillhörande embetsförrättningar det medgifvit, egnat arbete åt göromålen vid både Landskansliet och Landskontoret; att icke blott ärendenas antal utan och deras beskaffenhet gjort expeditionen vid Landskansliet arbetsam och tungskött; att Landssekreteraren, ehuru sjuklig, dock sträfvat att sina göromål fullgöra och ej heller sparat kostnader för att skaffa sig ökad biträde, så ofta tillfälle dertill sig yppat; att Landshöfdingen, som icke någon gång funnit med Landssekreteraren vårdslöshet, lätja och liknöjdhet, ansett sig icke hafva ägt fog att emot honom väcka åtal för det att några af de vid Landskansliet anhängiga mål och ärenden, under sådana förhållanden, ej blifvit så skyndsamt afgjorda, som önskligt varit o. s. v. Landssekreteraren hade afidit under åtalets lopp. I sitt utslag hade Kongl. Hofrätten, under förklarande, att åtalet, så vidt det rörde Landssekreteraren, af nyss anförda orsak förfallit, yttrat, hvad anginge den emot Landshöfdingen förda talan, att, emedan, enligt hvad upplyst vore, uti ifrågavarande mål och ärenden, de der alla bort, jemlikt 49 § i Kongl. Maj:ts Instruktion för Landshöfdingarne i Rikets län den 10 November 1856, med all möjlig skyndsamhet behandlas och med slut afhjelpas, obehörigt dröjsmål ägt rum, i afseende på dels beredningen dels ock slutliga handläggningen och expedierandet af beslut

deri, ty, och som Landshöfdingen, hvilken, jemlikt åberopade nådiga instruktionen, ensam hade beslutanderätt uti här ifrågakomna mål och ärenden, följaktligen ock varit pliktig vaka deröfver, att desamma i laga ordning och utan onödigt uppehåll blifvit handlagda, men Landshöfdingen, oakadt hvad som ofvan förmäldes, i afseende på behandlingen af nämnda mål och ärenden, uppenbarligen hafva kommit vederbörande föredragande till last, dock icke, på sätt 66 § i merberörda instruktion föranleder, vidtagit någon åtgärd för lagligt beifrande af försummelsen, i följd hvaraf Landshöfdingen måste för densamma ansvara: alltså pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist, med stöd af 1 kap. 12 § Rättegångsbalken, härför fälla Landshöfdingen att böta.

Orsaken till den olika utgång, dessa åtal fått, ansåge jag böra utan tvifvel sökas i de instruktioner, efter hvilka de tilltalade Styresmännens försummelse blifvit bedömda. Försummelsen hade nemligen varit enahanda, bestående i underlåtet beifrande af en i ärendenas gång inom det ena och andra embetsverket inrotad långsamhet. I fråga om Öfverståthållaren hade hans befrielse från ansvar hufvudsakligen grundats på den omständighet, att han icke haft befattning med handläggningen af de mål i hvilkas expedierande dröjsmål ägt rum; beträffande åter den omförmälde Landshöfdingen, hade Kongl. Hofrätten i första rummet fäst afsende derpå, att han, enligt sin instruktion, ensam haft beslutande rätt i de mål, i hvilkas afgörande dröjsmål varit anmärkt, utan att i betraktande synts hafva kommit, huruvida Landshöfdingen med handläggningen af målen tagit befattning, eller icke. Det vore dock en känd sak, att Öfverståthållaren, enligt den för honom gällande instruktion, innehafver en lika obegränsad rätt att ensam afgöra mål, hvilka tillhöra Öfverståthållare-embetet, som Landshöfdingen att besluta i dem, som höra till Landskansliet och Landskontoret, och att, likasom underordnade embetsmän, t. ex. Underståthållaren, Fogaten och Polismästaren, å Öfverståthållare-embetets vägnar, besluta i de till embetet hörande mål, så besluta ock Landssekreteraren och Landskamreraren, å Landshöfdinge-embetets vägnar, i mål, som äro hos Konungens Befallningshafvande anhängige. Vid sådant förhållande vore det ej lätt att finna skälet till den skillnad i detta afseende, som blifvit gjord vid bedömandet af vederbörande Styresmäns ansvarsskyldighet för ärendenas gång i hvarderas embetsverk, såvida icke detta skäl bestode deruti, att Kongl. Hofrätten haft att, såsom grund för merbemälde Landshöfdings ansvarsskyldighet uti ifrågavarande hänseende, åberopa 66 § af ofvan berörda Landshöfdinge-instruktion, — som innehåller, bland annat, att om Landssekreterare, eller Landskamrerare i tjeusten beträdes med uppenbar orätt, egennyttja, vårdslöshet eller försummelse — — den felaktige skall ställas under tilltal inför ve-

derbörllig domstol, — men ett deremot svarande stadgande saknats i den för Öfverståthållaren gällande instruktion af den 25 Augusti 1791. Jag hade visserligen under skriftvexlingen i de åtal, jag emot Öfverståthållaren anställt, sökt att ådagalägga, det en sådan skyldighet att beifra underordnades försummelse i tjensteutöfning vore med förmanskapet oskiljaktigt förenad och förthy icke kunde af en förman ansvarsfritt åsidosättas, men, såsom Kongl. Hofrättens och Kongl. Maj:ts ofvan anförda utslag visade, detta mitt bemödande hade icke tillvunnit sig något afseende; och, om jag icke miss-togte mig i min åsigt, att en sådan skyldighet måste vara af synnerlig vikt för en embetsman i den ställning, hvaruti Öfverståthållaren sig befunde, såsom styresman för ett så betydande och omfattande verk som hufvudstadens polis- och exsekutionsväsende, följde deraf, att Öfverståthållarens nyssnämnda instruktion ej allenast vore uti ifrågavarande afseende ofullständig, utan ock att denna ofullständighet icke utan men kunde lemnas oafhulpen.

En annan väsentlig brist uti nämnda instruktion hade jag tillika trott mig finna deruti, att Öfverståthållaren saknade vid sin sida ansvarige rådgifvare, sådana som t. ex. en Landshöfding ägde uti Landssekreteraren och Landskamreraren. Öfverståthållaren vore ej skyldig att vara lagfaren, i egentlig mening, och ägde ändock att på eget ansvar utöfva ett slags både lagstiftande och lagskipande myndighet vid utfärdandet af hvarjehanda påbud och vitesstadganden samt vid afgörande af utsökningsmål m. m. Nämnda instruktion föreskrifver visserligen i 29 §, att Sekreteraren föredrager alla inkommande politie- och ekonomi-mål samt kontrasignerar alla bref, berättelser och publikationer, som i Öfverståthållarens namn utgå, men han skall, »efter Öfverståthållarens godtfinnande» författa resolutionerna öfver ofvannämnda mål, och der omnämnes ej, att Öfverståthållaren har skyldighet att inhemta föredragandens mening, eller att denne är berättigad att, ifall hans mening icke godkännes, densamma i protokollet anteckna. Visserligen saknade icke Öfverståthållaren lagkunnige rådgifvare, ty han ägde sådana i Underståthållaren, Fogaten, Polismästaren och Sekreteraren, hvilka, så vidt jag kände, städse varit lagfarne män; men han saknade *ansvarig* rådgifvare, deruti olik alla andra embetsmän i vårt land, med hvilka han, på sätt nämndt vore, i öfrigt kunde jämföras.

Det vore omöjligt att annorlunda, än på historisk väg, förklara en sådan embetsställning, som den Öfverståthållaren sålunda innehade. Han vore styresman för ett betydande embetsverk, men ansåges icke äga någon ansvarighet för ärendenas gång inom samma verk; han kunde, utan att behöfva vara i egentlig mening lagfaren, stifta och skipa lag, i den mån här ofvan antyddes, utan att behöfva inhemta råd af någon person, som för sina råd-

slag stode i ansvar. Detta måste utan tvifvel betraktas såsom en anmärkningsvärd företeelse inom ett lagbundet och konstitutionelt samhällskick.

De anmärkningar, som sålunda träffade merberörda instruktions föreskrifter för Öfverståthållaren, gälde ock i fråga om *Underståthållaren*, om hvilken det heter i 25 § att »han, i Öfverståthållarens frånvaro, eller då denne är hindrad, Öfverståthållarens embete förvaltar och hans ställe företräder på alla rum, der det utöfvas.» Underståthållaren hade dock, såsom ofvan nämndes, plägat vara lagfaren.

Föga mindre otillfredsställande vore instruktionen i afseende på fullständigheten af de föreskrifter, som deri innefattas rörande *Fogatens* och *Polismästarens* verksamhet. Sålunda stadgas, i 27 § rörande Fogaten, att honom åligger, när Öfverståthållaren eller Underståthållaren af andra embetssysslor äro förhindrade, förrätta allt hvad till exekutionsverket hör, såsom vore Öfverståthållaren sjelf närvarande, på sätt Förordningen för exekutionsverket i Stockholm den 26 Juni 1720 förmår och innehåller, isynnerhet tillkommer honom hushållningen och uppsigten vid Ridderholmskyrkan, andra kronans hus, trädgårdar, vedgårdar, fångar och fängelserum samt arrestanters afstraffande efter som de dömda varda; och, i 28 § angående Polismästaren, att honom tillkommer vid alla tillfällen Öfverståthållarembetet, när erfordras, tillhandagå uti hvad politiväsendets underhållande i dess utstakade skick för angeläget prövas; såsom ock, då Öfverståthållaren, Underståthållaren och Fogaten äro hindrade, vid exekutionsverket lägga hand, enligt nyss återopade 1720 års Förordning; isynnerhet åligger honom att hafva det närmare inseendet på stadens Fiskaler och Politibetjeningen samt vid borgerskapets societeter och handverkarnes sammankomster och gillen, å Öfverståthållare-embetets vägnar, vara tillstädes, så ofta det honom anbefaldt varder, för att tillse, det dervid skickligen må tillgå, och Öfverståthållare-embetet derigenom hafva tillfälle att närmare inhemta hvarje societets och embetes belägenhet och tillstånd och så mycket lättare vara i stånd att med Magistraten rätta alla missbruk och befördras borgerskapets förmån ej mindre än det allmänna bästa. — Så kortfattad och knapphändig vore hela och enda instruktionen för dessa viktiga och vidtomfattande embetens innehafvare. Visserligen förekomme i spridda författningar föreskrifter, som rörde dessa embetsmän, serdeles Polismästaren, men en instruktion, som någorlunda fullständigt och i sammanhängande ordning utstakade Fogatens och Polismästarens skyldigheter och rättigheter förefunnes, mig veterligen, icke.

Men vore den ifrågavarande instruktionen för Öfverståthållaren bristfällig i ofvan omförmälda och andra stycken, så innehölle densamma deremot

emot föreskrifter i stor mängd, som numera vore öfverflödiga, såsom rörande Öfverståthållarens befattning med »Konungens hus och trädgårdar inom Stockholms staquet», med inköp af vedbrand för »Kongl. Maj:ts slott och lustslott samt Dess och Rikets Kollegier samt andra verk och stater», med »handtverksskråen» m. m., så att äfven ur denna synpunkt en omarbetning af samma instruktion måste anses behöflig.

Vore nu förhållandet sådant, som jag sökt visa, att bristande föreskrifter i gällande instruktion hindrat domstolarne att binda Öfverståthållaren till ansvarighet för, bland annat, en af honom fullkomligen och länge känd långsamhet i ärendenas gång inom det honom anförtrodda verk, förorsakad af underordnades försumlighet, så borde det ej kunna bestridas, att en sådan brist tarfvade skyndsamt afhjelpande. Att ärendena utan försummelse handlades vore af vigt i alla embetsverk, men förnämligast i ett sådant som, i likhet med Öfverståthållare-embetet, hade att utöfva den omedelbara handläggningen af exsekutions- och polis-väsendet i hufvudstaden. Detta verk sysselsatte många personer, i högre och lägre grader och i olika grenar, verksame. Skulle denna verksamhet fortgå ordnad och oafbruten, så erfordrades alfvarlig och vaksam tillsyn samt klok ledning från de öfverordnades sida, tjenstenit och lydnad å de underordnades. Hade nu Styresmannen, som borde öfvervaka och leda det hela, icke någon ansvarighet för ärendenas gång, vore det honom möjligt att utan något äfventyr låta underordnades försumlighet och åsidosättandet till och med af hans egna befallningar förblifva onäpsta eller opåtalta, så kunde deraf ej annat följa, än att förmannens myndighet förlorade i inflytande och anseende; ty endast den embetsman, som verkligen hade ansvaret för ärendenas gång inom ett embetsverk, kunde med något eftertryck derpå utöfva inflytande. När af blefve åter en annan följd, nemligen den, att hvarje dylikt verk sönderföle i så många hvar för sig sjelfständiga delar som der finnes ansvarige embets- och tjenstemän. Och huru långt en sådan delning skulle komma att sträcka sig inom Öfverståthållare-embetet vore svårt att säga, då, såsom ofvan visadt vore, ej allenast Öfverståthållaren undandroge sig allt ansvar, för det han lemnat anmärkta försummelse opåtalta, utan äfven Polismästarena skjöte från sig skulden på Notarier och Kanslister. Skulle således inom Öfverståthållare-embetet ansvarigheten icke finnas hos Öfverståthållaren utan hos hans näraste underordnade Underståthållaren, Fogaten och Polismästaren, komme Öfverståthållarens embetes magt och anseende att deraf så väsentligen lida, att behovet af sjelfva embetet till och med kunde dragas i tvifvelsmål. Naturligtvis vore här uteslutande fråga om ärendenas gång i allmänhet inom verket och vederbörandes dervid ådagalagda nit eller för-

sumlighet; ty att Öfverståthållaren skulle ansvara för beslut, i hvilka han ej deltagit, äfven om de å hans vägnar blifvit fattade, eller för andra fel, i hvilka han ej hade någon skuld, eller dem han ej kunnat afveta, hade af mig aldrig varit yrkadt. Men om i ett embetsverk, sådant som Öfverståthållare-embetet, ansvaret för ärendenas gång och för tjenstemännens kända, men ändock icke beifrade försumlighet ej hvilade hos högste styresmannen, utan i hvarje fall skulle af en utom verket stående åklagaremagt uppsökas och utkrävas än hos den ene än hos den andre underordnade tjenstemannen, antyde utan tvifvel detta, att i verkets organisation någon väsentlig brist förefunnes, som tarfvade afhjelpande.

Vore det vidare förhållandet, att Öfverståthållaren, som icke behöfde vara lagfaren i egentlig mening, ändock kunde befatta sig med lagstiftnings- och lagsökningsärenden, på sätt här ofvan vore antydt, utan att vid sin sida hafva ansvarige rådgifvare, så syntes dervid det allmännas rätt ej vara på ett tillfredsställande sätt tillgodosedd. Detsamma ansåges äfven kunna sägas om Underståthållaren, Fogaten och Polismästaren, då de stiftade eller skipade lag, å Öfverståthållare-embetets vägnar, i den mån slik rätt embetet tillkommer, ty, om äfven desse embetsmän vore lagkunniga, hade dock vårt rättsmedvetande vant sig att finna mer än en persons deltagande i så viktiga handlingar erforderligt. Vore också allenast *en* person beslutande, så älskade likväl nämnda medvetande att se honom hafva vid sin sida en om icke flera personer med rätt och pligt att upplysa och råda samt uttala sin mening, äfven då den vore från den beslutandes skiljaktig.

Vore det slutligen förhållandet, att gällande instruktion för Öfverståthållaren innefattade många stadganden, hvilka den senare tidens förändringar i landets administration och kommunala lagstiftning undanröjt, så vore detta ett ytterligare skäl till samma instruktions omarbetning; helst nyssnämnda förändringar medfört för Öfverståthållaren och hans underordnade flera nya förpligtelser, som icke omnämndes i den gällande instruktionen.

Dessa förhållanden, anförda med närmaste syftemål att ådagalägga angelägenheten af en förnyad instruktion för Öfverståthållaren samt för Underståthållaren, Fogaten och Polismästaren, syntes mig dock, i förening med dem jag i mina föregående underdåniga framställningar rörande Öfverståthållare-embetet omförmält, påkalla en vidare utsträckt reorganisation af nämnda embete i dess helhet och dess serskilda grenar. I saknad af erforderlig kännedom om alla dithörande detaljer vågade jag lika litet bedöma frågan om en dylik reorganisations gränser som till densammas genomförande framlägga något förslag; men de inom meranämnda embetsverk förefunna och anmärkta förhållanden vore af den natur att, ehuru de i första rummet ledde tanken på omarbetning af den för Öfverståthållaren gällande instruk-

tion med hvad densamma innehåller rörande Underståthållaren, Fogaten och Polismästaren, de dock tillika antydde behofvet af en allmänare omdaning och ett omfattande ordnande af verkets sammansättning och verksamhet. Och, då jag funnit mig af embetspligt manad att, med stöd af 19 § i den för Justitie-Ombudsmannen gällande instruktion, göra underdånig anmälan om angelägenheten af åtgärders vidtagande till de sålunda anmärkta bristernas afhjelpande, borde jag åt samma framställning gifva all den utsträckning, som af omständigheterna kunde finnas påkallad.

På denna underdåniga framställning har nådigt svar ännu icke blifvit meddeladt.

Lagskipningens tillstånd har, under den korta tid, som förflutit, sedan jag afgaf min senaste embetsberättelse, icke kunnat i någon väsentlig mån förändras; hvarföre jag om detta tillstånd i allmänhet åberopar det om-döme, jag förr uttalat.

Under denna tid har dock ökad erfarenhet varit att vinna i afseende på tillämpningen af de mera omfattande nya lagar, som under de senaste åren trädt i verksamhet.

Den viktigaste af dessa lagar är otvifvelaktigt den nya *Strafflagen*. Om dennas tillämpning har jag hufvudsakligast genom granskning af fång-förteckningarne kunnat göra mig underrättad. Det är dock uppenbart, att en sådan granskning icke kan lemna fullständig ledning för sakens bedö-mande, ty fångförteckningarne upptaga endast brottens allmänna beskaffenhet och straffen, ej de närmare omständigheterna vid brottens begående, hvilka i en lagstiftning med latityd i straffbestämningarna så väsentligt inverka på domstolarnes utslag. I följd häraf bevisar icke det förhållande, att nämnda granskning ej föranledt anmärkningar af någon betydighet, att la-gens tillämpning varit i allt öfrigt felfri. Så mycket kan dock anses dermed ådagalagd, att icke genom straffens skärpande eller mildrande lagens bok-staf blifvit öfverskriden.

Bötesförvandlingens öfverflyttning från domstolarne till Konungens Be-fallningshafvande, som ägde rum samtidigt med den nya lagens införande, då naturligtvis en mängd af nya och invecklade rättsfall skulle uppstå, har visserligen medfört åtskilliga misstag och oriktigheter, dock icke flera, än man haft skäl att befara. Eget nog hafva dervid domstolarne nästan lika ofta som Konungens Befallningshafvande misstagit sig. Sålunda har mer

än en af de förra förbisettt stadgandet i 4 kap. 8 § Strafflagen, angående den domstolarne ännu åliggande skyldighet att, i der uppgifna fall, meddela erforderliga bestämmelser om straffens förändring. Ett sådant förbiseende hafva vederbörande sökt försvara dermed, att, t. ex. i händelse en person, som gjort sig skyldig till fängelse eller straffarbete på viss tid, tillika varit förfallen till böter, någon förändring af straffet ej skulle i fråga komma förr, än utredt blifvit, huruvida den sålunda sakfælde ägde tillgång till böterna, eller icke, och att följaktligen domstolen, i okunnighet härom, icke kunde eller borde meddela de nämnda bestämmelserna. Kongl. Förklaringar den 23 Mars 1807 punkten 27 stadgade i detta hänseende: »Underrätt, som faller någon till böter, bör tillika efterfråga och söka inhemta »underrättelse, huruvida den sakfælde kan betala böterna eller icke, hvarom »anteckning bör i protokollet införas. Förekommer anledning dertill, att »böterna ej kunna utgå, skola de i utslaget så väl som i saköreslängden »icke dess mindre utsättas, men det tillika *genast* föreskrifvas, huru nämnda »böter må i sådan händelse förvandlas uti motsvarande kroppsstraff.» Det är visserligen saunt, att den skyldighet, som vid tiden för berörda nådiga förklarings utfärdande ålåg domstolarne, upphört, i följd af strafflagens föreskrifter i ämnet; men de skäl, på hvilka samma skyldighet grundades, kvarstå dock oförändrade, nemligen dels att domstolen icke skulle behöfva sammanträda serskildt för förvandlingens verkställande, dels ock hufvudsakligen att icke, genom brist på föreskrift om böternas förvandling, verkställigheten af domslutet borde uppehållas längre eller kortare tid, till men ej mindre för det allmänna än ock för den sakfælde, då denna är häktad. Om förut, då vid domstolarne ifrågakom förvandling af böter, ådömda en person, som icke var till fängelse eller straffarbete förfallen, någon ogrannlagenhet kunnat ligga i ett beslut, som förvandlade till kroppsstraff böter för en mindre förseelse och af ringa belopp, hvilket den sakfælde personen utan svårighet förmådde gälda, fastän domstolen derom ej fick göra sig förvissad, innan behörig undersökning skett, kan dock en sådan betänklighet numera icke förefinnas, då domstolen ej har att förvandla andra böter, än sådana, som jemte straffarbete eller fängelse äro ådömda. Och någon annan giltig orsak för domstolarne att undandraga sig böternas förvandling genast, uti i fråga varande fall, synes mig icke vara för handen. Också har förebärandet af det här ofvan antydda skäl för den ifrågavarande åtgärdens underlåtande ej kunnat afvända det ansvar för slik underlåtenhet, som jag i det här förut (sid. 51) omförmälda åtal emot Rådstufvurätten i Mariefred påyrkade. Några fall hafva ock förekommit, der domstolarne tagit befattning med sådan bötesförvandling, som uteslutande tillhör Konungens Befallningshafvande, såsom då endast böter och icke något straff derjemte varit de

tilltalade ådömda, men tvifvelsutän skola dylika misstag upphöra, utan vidare åtgärd, än de erinringar, som blifvit vederbörande meddelade.

Det anmärktes här ofvan, att öfverflyttningen från domstolarne till Konungens Befallningshafvande af bestyret med böters förvandling i alla de fall, der icke annat straff jemte böter blifvit ådömdt, i begynnelsen vållat ett och annat misstag. Dessa hafva dock varit af föga betydelse; och då de ledt till lindring i den sakfäldes straff, eller frågan härom varit tvifvelaktig — såsom då fången fått några dagars fängelse vid vatten och bröd i stället för några flera dagars fängelse, — och klagan ej varit förd, samt felet sådant, att dess förnyande icke bort befaras, hafva de ansetts ej föranleda till åtal. Utan tvifvel skola ock dylika fel om icke alldeles försvinna, dock blifva färre än förut, i följd deraf, att dessa straff-förvandlingar, hvilka förut verkställdes vid alla underrätter i riket af mer och mindre erfarne domare, numera bestämmas af jemförelsevis få personer — Konungens Befallningshafvande i länen och Öfverståthållare-embetet i Stockholm, — hvilka, efter inhemtande af någon vana vid detta göromål, väl endast undantagsvis skola deri fela, hvarigenom arbetet med fångförteckningarnes granskning till icke så ringa del minskas. Anmärkningarna vid nämnda förteckningar hafva nemligen till betydlig del rört fel i böters förvandling; och i stället för att skriftvexlingen härom förut måst föras med en mängd domare och stadsdomstolar, inskränder den sig hädanefter till Öfverståthållare-embetet och de serskilde Konungens Befallningshafvande, hvaraf äfven blifver en följd, att numera i Justitie-Ombudsmannens diarium icke så obetydligt nedgår. Till sistnämnda resultat har ock i sin mån redan bidragit det förhållande, att, under de senare åren, äfven den andra klassen af anmärkingar emot fångförteckningarna, nemligen sådana som hafva sin grund i ofullständigheter, misskrifningar och andra oriktigheter uti nämnda förteckningar, något aftagit i myckenhet, sedan vederbörande Fängelsedirektörer, som med fångförteckningarnes upprättande hafva befattning, blifvit mer förtrogne med detta arbete, eller ock noggrannare tillsyn deråt egnats vid den granskning af förteckningarna, som enligt föreskrift skall ske å Landskanslierna. I detta afseende återstår dock ännu icke så litet att önska. Största svårigheten består deri, att fångförteckningarnes fösfattare ej alltid förstå att ur utslaget anteckna de omständigheter, som inverka på straffbestämningen. Sålunda, för att anföra ett af de vanligaste exemplen, förekommer icke sällan den anteckning, att en person är dömd för första resan stöld till mer än sex månaders straffarbete, utan att någon orsak till detta öfverskridande af straffmaximum för nämnda brott är angifven. När då utslaget infordras och granskas, befinnes det, att stölden varit förenad med inbrott, eller föröfvats på olika ställen och tider, eller i annor måtto varit kvalificerad. Om nödig

urskilning i nämnda och dylika fall icke får begäras af Fängelsedirektören, bör en sådan dock förväntas hos den person, som af Konungens Befallningshafvande sättes att öfverse de upprättade förteckningarne.

Icke så mycket genom fångförteckningarnes granskning som icke mer af hvad jag under embetsresor och i öfrigt erfarit, har jag förnummit, att villrådighet i mer än ett afseende uppstått vid tillämpningen af Strafflagens föreskrifter i fråga om *förlust af medborgerligt förtroende*.

Redan under förarbetena till lagstiftningen i detta ämne yppades stridiga åsikter, huruvida den vanära, som för hvarje sedligt sinne alltid synes oskiljaktig från vissa slag af brott, skulle anses outplånlig eller åtminstone fortvarande någon viss tid efter det förbrytaren utstått det straff, hvarmed lagen belägger brottet, eller ock, om genom straffets aftjenande brottets vanära äfven skall vara utplånad och ej vidare kvarstå såsom ett hinder för förbrytarens återinträdande i sina medborgerliga rättigheter, hvaraf i väsentlig mån hans framtida moraliska förbättring är beroende.

Denna tvistefråga är icke fullständigt afgjord genom den nya lagstiftningen i ämnet, hvilken endast sökt åstadkomma en bemedling emellan de tvistande, men derigenom också blottställt sig för anmärkningar från begge sidorna. Hennes förtjenster, likasom hennes fel, blifva äfven i följd häraf halfva. Till de *förre* bör ostridigt räknas det uttryckliga bestämmandet af de brott, som medföra vanfrejd, och af vanfrejdens begrepp: till de *senare* åter, att nyssnämnda bestämningar icke omfatta *alla* förbrytare, utan endast dem, som efter strafflagen varda dömda. Hela skaran af äldre förbrytare är utesluten från all den försonlighet, som den nya lagstiftningen visar dem, som deremot bryta. I afseende på dessa äldre brottslingar är icke ens stadgadt, med hvilka brott vanfrejd skall anses förenad. Detta synes dock hafva varit af nöden; då vanfrejdsbegreppet hittills varit så sväfvande; då *Kongl. Förordningen angående förändrade stadganden i afseende å frejdbetyg, som af presterskapet meddelas den 20 Januari 1865*, som i allmänhet stadgar, att i de fall, då enligt serskilda författningar det är presterskapet anbefaldt att meddela betyg om personers frejd, dermed allenast förstås intyg, huruvida den i fråga varande personen, vid den tid då frejdbetyget meddelas, är i följd af domstols utslag förlustig medborgerligt förtroende för alltid eller på viss tid, till slut innehåller, att samma nådiga Förordning icke äger tillämpning i fråga om anteckning i prestbevis rörande brott, hvarför någon genom utslag, deri ändring ej skett, blifvit dömd före början af nämnda år, i hvilket fall kommer att förfaras i enlighet med hvad dittills varit iakttaget; då *Kongl. Förordningen, af samma dag, angående tillägg till Kongl. Kungörelsen den 4 Maj 1855 rörande vissa uppgifter till presterskapet föreskrifver*, att uti de uppgifter, som enligt nämnde

kungörelse böra presterskapet tillhandakomma, jemväl skall, i händelse en sakfäld blifvit förklarad förlustig medborgerligt förtroende, omförmålas den tid, för hvilken nämnda påföljd blifvit honom ådömd, hvarigenom således berörda 1855 års Kongl. Kungörelse bevisas hafva fortfarande giltighet; och då, enligt samma Kongl. Kungörelse och den likaledes under den 4 Maj 1855 utfärdade *Kongl. Förordning angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande*, uppgifter skola af vederbörande till presterskapet aflemnas rörande, bland andra, sådane sakfälda personer, som gjort sig skyldige till dödsstraff, men af nåd njuta förskoning till lifvet, eller till hel eller half mansbot, eller till straff för det de obetänkt eller af hastighet lastat Gud, Hans heliga ord eller Sakramenten, eller för rån, der ej dödsstraff derå följer, för stöld eller snatteri, för tvegiftesbrott, för blodskam eller lägersmål i förbudna leder, om dödsstraff därför ej äger rum, för hor eller lönskaläge, för det någon varit drucken eller eljest gjort oljud i kyrka under gudstjenst eller annorstädes, der gudstjenst hållits, eller slagit eller smädat sina föräldrar, äfvensom kona, som blifvit dömd för vållande till fosters död efter senare mom. i 16 kap. 1 § Missgerningsbalken, sådan den lydte i Kongl. Förordningen den 20 Januari 1779.

Många af de sålunda uppräknade brotten äro nemligen hvarken i Strafflagen eller i allmänna tänkesättet stämplade såsom vanfrejdande, och ändock komma de att allt framgent omförmålas i frejdbetygen och sålunda medföra ett slags vanfrejd, så snart straffen för dem äro ådömda före år 1865. Det torde dock vara att förmoda, det de myndigheter, som i serskilda fall hafva att pröfva personers frejd, vid denna pröfning skola, så vidt ske kan, i fråga om vanfrejdens rätta begrepp låta sig ledas af de grundsatser, strafflagen uttalat.

Men om ock, vid första påseendet, en orättvisa synes hafva blifvit begången emot dessa äldre förbrytare ej allenast derutinnan, att Strafflagen, angående deras återinsättande i medborgerliga rättigheter efter förloppet af en viss tid från det att de förbrutit sig, icke innehåller något stadgande, utan ock genom det i ofvan anförda nådiga förordning rörande frejdbetyg föreskrifna undantag, i afseende på brott, för hvilka någon blifvit dömd före 1865 års början, hvilka fortfarande böra i frejdbetygen antecknas, visar det sig dock, vid närmare eftersinnaude, att så snart en förmedling af de ofvannämnda två stridiga åsigterna skulle åstadkommas, föga annan väg för lagstiftningen var att beträda, än den nu valda, då de äldre förbrytarena icke följdriktigt kunde med ens befrias från all påföljd af vanfrejd för deras brott, på samma gång som de, hvilka senare förbrutit sig, fingo vidkännas nämnda påföljd, och detta så mycket mindre, som förlusten af det medborgerliga förtroendet icke skulle blifva lika långvarig för alla, utan

lämpas efter brottets art samt de dermed förenade mildrande eller skärpande omständigheter. Jag tillåter mig att i afseende härpå återgifva en ledamots yttrande i Högsta Domstolen, då förslaget till ofvannämnda Kongl. Förordning om frejdbetyg der behandlades, i hvad nämnda yttrande rörer förevarande ämne, så mycket heldre som detsamma är vorde återopadt af Hans Excellens Herr Justitie Statsministern vid samma ärendes underdåniga föredragning inför Kongl. Maj:t.

Bemälde ledamot af Högsta Domstolen anförde, att emot berörda förslag blifvit framkastad, bland andra, den anmärkning, att uti författningen saknades föreskrifter angående intyg om sådana personer, som före den nya strafflagens trädande i kraft blifvit för vaufrejdande brott dömda; men det vore välbetänkt, att förslaget icke befattat sig med den fråga, hvarpå samma anmärkning syftade. Visserligen vore uti rättskipningen den grundsats allmänneligen erkänd, att i händelse en ny strafflag införer mildring uti den äldre lagens straffbestämmelser, en sådan mildring skulle tillgodokomma dem, som icke hunnit att för sina brott dömas, innan den nya lagen trädde i verksamhet. Men ett försök att, i afseende på brottslingar, som derförinnan blifvit slutligen dömda, tillämpa den sagde mildringsgrundsatsen blefve både olämpligt och overkställbart. Olämpligt, ja orätt, derföre att en mildare strafflag icke kunde tillerkännas allmän retroaktiv verkan på brott, föröfvade före densammas tillkomst; overkställbar, derföre att man svårligen torde kunna utfinna någon allmängiltig regel, efter hvilken straffdomarne efter den svårare brottmålslagen kunde böra reduceras under den mildare strafflagens bestämmelser; — aldraminst torde böra komma i fråga, att åt ett icke lagkunnigt presterskap öfverlemna bedömandet häraf. Der feladt kunde vara eller rättelse eljest tarfvades, finge hjälpen derutinnan endast bero af benådningsrätten i de serskilda fall, der den anlitas.

Imedlertid har den nya lagstiftningen i ämnet vållat betänkligheter. Sålunda har jag hört domare vara tveksame, huruvida viss tids förlust af medborgerligt förtroende kunde och borde ådömas personer, som i följd af redan begångna brott vore förlustige slikt förtroende för alltid. Denna tvekan, huru befogad han än må vara, torde dock få vika för lagens klara bud, som föreskrifva i utsatta fall dylik påföljd, utan att medgifva något afseende på brottslingens förutgångna lefverne.*) Här af har i allt fall under

*) Detta gäller väl också i fråga om förlust af medborgerligt förtroende, enligt 14 kap. 46 § Straffbalken för dem som, efter 1 § i samma kap., blifvit för mord till döden dömda. Lagens föreskrift är klar; och Lagkommitténs samt Lagberedningens förslag i samma ämne stadgade en straffpåföljd motsvarande förlust af medborgerligt förtroendet för mord, äfven då det bestraffades med lifvets förlust, och det nu befintliga alternativet: straffarbete på listid, ej var medgifvet.

tiden uppstått den föreställningen att, då en för lifstiden vanfrejd person ådömes vissa års vanfrejd, detta skulle alstra frestelse för äldre förbrytare att genom ett nytt brotts begående vinna förkortning i lifstidsvanfrejden. Så har en prestman uti en till mig insänd skrift — med förmälan, att inom hans församling två personer, som förut voro straffade för andra resan stöld och följaktligen, efter allmänt rådande begrepp, vanfrejdade för lifstiden, genom att begå slik förbrytelse tredje gången, blifvit dömda att, förutom stadgad bestraffnings undergående, vara förlustige medborgerligt förtroende i tio år, hvarigenom de förmentes hafva vunnit en för dem önskvärd förkortning i den tid, hvarunder vanfrejden borde räcka — hemställt, om icke, till förekommande af den befarade möjligheten, att andra för lifstiden vanfrejdade brottslingar kunde tillgripa samma utväg att förkorta tiden för vanfrejden, »en amnestiförordning voro af nöden, som tillerkände missger-
ningsbalkens offer samma lindring af gräns för vanäran, hvilken tillkommer nya strafflagens öfverträdare.» — Jag har här ofvan påpekat de svårigheter, som möta en lagstiftning i den sålunda äskade syftningen, och tillägger nu endast, att den fördel, en före år 1865 straffad förbrytare skulle hafva af ett nytt brotts begående för vinnande af förkortning i sin eljest lifstidslånga vanfrejd, synes vara minst sagdt tvifvelaktig; ty om han också icke löpte fara att, med afseende på sina redan förut begångna brott, ådraga sig en på uttryckligt lagbud grundad förlust af medborgerligt förtroende för alltid, så finge han dock, jemlikt det i ofvananfönda Kongl. Förordningen angående frejdbetyg den 20 Januari 1865 stadgade undantag för brott, som blifvit före nämnda års början bestraffade, i sitt prestbevis fortfarande bibehålla de anteckningar, som deri funnes före år 1865.

Sålunda återstår för desse förbrytare icke någon annan säker utväg att vinna befrielse från en vanfrejd, som i följd af äldre brott dem vidlåder, än den att söka Kongl. Maj:ts nåd, hvilken utväg ock, efter hvad jag inhemtat, lärers flitigt anlitas och det med framgång, så snart en med strafflagens stadganden i likartade fall jemförlig tid förflutit efter bestraffningens slut, och den nådsökande har att förete trovärdiga intyg om ett godt uppförande under samma tid. Detta kunde gifva anledning befara, att pröfningen af dylika nådansökningar skulle komma att upptaga mer än skäligt af Högsta Domstolens och Statsrådets tid, men en sådan föreställning torde icke vinna bekräftelse. Antalet af dem, som känna behof af och med hopp om framgång kunna söka en dylik nåd, är visst icke obegränsadt, ty dels har mängden af desse olycklige äldre förbrytare beklagligen icke öfvergifvit brottets bana, och de hafva icke någon nytta af det medborgerliga förtroendet, der de framläpa sitt lif i fängelserna eller vid de allmänna arbetsinrätt-

ningarne, dels ock underkastas den nådsökandes vandel och uppförande efter straffets aftjenande en granskning, hvilken mer än en af desse olycklige kan hafva skäl att icke påkalla. Det är således troligen endast till en början dylika ansökningar i någon anmärkningsvärd mängd tillströmma.

En annan betänklighet, som yppat sig under tillämpningen af den ifrågavarande straffpåföljden, har haft sin grund i stadgandet, *att då dylik påföljd för viss tid stadgad är, densamma må ej under fem och ej öfver tio år ådömas.* När det nemligen inträffat, att en person, som varit för en förutgången förbrytelse dömd till förlust af medborgerligt förtroende i t. ex. sex år, efter ett eller annat års förlopp, gjort sig skyldig till ett nytt brott, som medförer slik förlust på viss tid, har man frågat, huru en sådan rätteligen borde dömas.

Här kan tvekan först uppstå, huruvida, i det fall att förhöjning i ansvaret för ett brott bör äga rum till följd af iterationen, denna förhöjning kan tillämpas, innan straffet för det föregående brottet blifvit, genom den ådömda straffpåföljdens, vanfrejdens, utstående under den därför stadgade tid, fullständigt verkställt. 4 kap. 11 § Strafflagen upprepar nemligen den i vår brottmålslagstiftning förut gällande grundsats, att, »der lagen ut»sätter serskildt straff för den, som ånyo begår brott, det straff ej skall »å dömas, utan då sådant återfall skett, sedan den brottslige till fullo undergått »det för brottet honom ådömda straff.» — Det bör dock märkas, att detta lagbud handlar om straff, icke om straffets påföljd. Skillnaden åter emellan sjelfva straffet och nu nämnda påföljd blifver fullt tydlig, om man erinrar sig grunden till den ifrågavarande påföljdens stadgande i lag, hvilken icke är någon annan, än lagstiftarens bemödande, att till begrepp och omfång bestämman den, enligt allmänhetens omdöme, vissa brottsliga gerningar åtföljande vanära. Skulle nu den omständighet, att tiden för ådömd förlust af medborgerligt förtroende icke tilländagått, hafva till verkan, att förbrytare undginge det förhöjda ansvar, brottets förnyande eljest borde medföra, så tillskyndades genom denna straffpåföljd en fördel åt den förhärdade brottslingen, som minst saknade hvad han genom påföljdens ådömande förlorat, och hvilken fördel blefve större, för ju längre tid det medborgerliga förtroendet vore honom frändömdt, samt störst, om förlusten af detta förtroende vore honom ålagd för lifstiden, hvarigenom han således på en gång befriades från de eljest oundvikliga verkningarne af brotts förnyande. Vid eftersinnande här af torde all tvekan, huruvida en förbrytare, som förnyat sitt brott, innan tiden för den redan ådömda vanfrejden förlupit, skall undgå den förhöjning, som brotts iteration eljest medförer eller icke, böra försvinna. — Svårare kan synas vara att afgöra frågan, huru dömas skall, när den, som en gång, på sätt här ofvan exempelvis är vordet antaget,

förklarats förlustig medborgerligt förtroende, begår nytt brott, — vare sig af samma art som det förra eller af annan, dock i begge fallen ett sådant, som medförer dylik förlust endast för viss tid — efter det t. ex. mer än fem år förflutit från det tiden för vanfrejden tog sin början. Han bör ej gerna undslippa med kortare tids förlust af det medborgerliga förtroendet, sedan han återfallit i brott, än den, som ålades honom, då han första gången förbröt sig; men ålägges honom efter återfallet lika lång tids dylik förlust, eller också endast minimum deraf eller fem år, så öfverstiga dock dessa tider sammanlagda de tio åren. Denna svårighet löses dock genom en riktig tolkning af ofvananförlagda lagstadgande. När deri föreskrifves, att då påföljden, förlust af medborgerligt förtroende, är stadgad för viss tid, densamma må ej under fem och ej öfver tio år ådömas, menas nemligen dermed, att *på en gång* slik förlust ej får ådömas för kortare tid än fem eller för längre än tio år, men icke, att dessa inskränkande tidsbestämningar, när en person gång efter annan beträdes med brott, som medförer slik förlust för viss tid — ehvad förbrytaren mellan brottens föröfvande utstått längre eller kortare eller hela tiden för redan ådömd straffpåföljd — skola utgöra hinder för att döma honom hvarje gång till dylik påföljd under ett antal år inom de utsatta gränserna af fem och tio år, oberoende deraf, att de serskilda tiderna, då de sammanläggas, öfverstiga nämnda maximum af tio år. Det är nemligen förbrytarens ådagalagda ostadighet i det goda, som bestraffas, och för den dertill skyldige bör ingalunda gälla den mildring i straffpåföljden, som lagstiftaren åsyftat, då han stadgade maximum af tio år, hvilket, såsom lagen nu lyder, kan tillämpas äfven på den som första och möjligen enda gången förbryter sig.

Vid tillämpningen af den straffpåföljd, hvarom nu är fråga, har visat sig ett annat förhållande, som förtjenar uppmärksamhet, det nemligen, *att tiden för förlust af medborgerligt förtroende ej blifvit utsatt till flera år, än den dömda förbrytaren skolat hållas till straffarbete*. Det är visserligen sannt, att bestämmandet af vissa års vanfrejd, såsom det nu sker i sammanhang med straffets ådömande, icke kan hafva sin grund i någon kännedom om eller pröfning af förbrytarens sinnelag, huruvida detta visat tecken till besinning och förbättring eller icke, och att följaktligen vanfrejdstidens förlopp, lika litet som förbrytarens benådning, innefattar borgen för en hos honom inträffad förändring till det bättre, hvilket utan tvifvel är en om ock oundviklig brist i denna lagstiftning; men icke destomindre är det obestriddigt, att det allmänna tänkesättet, af undseende hvarför meranämnda straffpåföljd väsentligen tillkommit, tager anstöt deraf, att förbrytaren, med detsamma han lemnar fängelsets portar, inträder i enahanda rättigheter, som den ostraffade. När, såsom nämnt är, icke något slags pröfning af

förbrytarens sinnesbeskaffenhet föregår hans återinträdande i medborgerligt förtroende, synes det som tiden, under hvilken han skulle vara ett slikt förtroende förlustig, hade bort utsättas att beräknas från den dag, han lemnade fängelset, ty såsom fånge hade han naturligtvis icke behof af nämnda förtroende; men ett sådant stadgande skulle tvifvelsutän i verkställigheten mött betänkliga svårigheter. Desto angelägnare är det derföre, att af domstolarne tiden för vanfrejden så tilltages, inom de stadgade gränserna, att något deraf återstår, då fången skall ånyo inträda i samhället.

Den andra nya lag af större vikt och omfång, som under de senare åren trädt i verksamhet, är *Konkurslagen af den 18 September 1862* jemte dermed sammanhängande författningar. Äfven i denna lag hafva nya grundsatser af genomgripande art gjort sig gällande, och svårigheter vid densammans tillämpning hafva sålunda varit att förutse. Anmärkningsvärdt nog hafva dock sådana af större betydelse, mig veterligt, icke yppat sig. Visserligen har denna lag befunnits icke lika väl lämpad för landsbygden som för städerna, — troligen i följd deraf att lagstiftaren icke kunnat tänka sig, att konkurser skulle uppstå på landet i sådan myckenhet, som de senare årens erfarenhet visat — men de olägenheter här af, som trädt i dagen, hafva dock varit jemförelsevis ringare och kunnat afhjelpas. Bland dylika hafva domare, inom hvilkas domsagor Lappmarkstingslag finnas, angifvit en, som stadgandet i 7 § 2. mom. skulle medföra. Nämnda moment innehåller nemligen att, när å landet konkursansökning är gjord af borgenär, Domhafvanden skall förelägga gäldenären lämpligen kortaste tid, och der denne är aflägsse boende, högst *en vecka* efter derfäendet, att deröfver sig förklara; att sökanden bör tillställa domaren bevis öfver delgifvandet sist inom *fjorton dagar*, efter det ansökningen gjord är, vid äfventyr, att ansökningen eljest skall vara förfallen, der ej sökanden styrker, att gäldenären icke anträffas kunnat; och att, om gäldenären gör jäf emot ansökningen eller han blifver med förklaring ute, saken bör hänskjutas till Rätten; varande i 4 mom, af samma § stadgadt att, om konkursmål skall af Rätten handläggas, urtima ting bör af domaren utsättas så fort ske kan och sist inom *fjorton dagar*, der ej lagtima ting inom samma tid infaller, eller sökanden önskar, att ärendet ändå må till lagtima ting anstå, och sådant af gäldenären ej bestrides. — Dessa tidsbestämningar hafva visat sig omöjliga att efterlefva i nämnda aflägsna landsorter, till följd dels af lappmarksbefolkningens kringirrande lefnadssätt i de vidsträckta skogstrakterna, belägna ända till tretio, ja fyratio mil från domarens bostad, dels af de bristfälliga kommunikationsanstalterna, dels ock slutligen af den långsamma och osäkra postgången. Nu äro visserligen konkurser bland lappmarkens befolkning sällsynta, och, hvad beträffar konkursansökningens delgifvande, lagens stad-

gande icke så ovillkorligt bjudande, då det medgifver bevisning, att gäldenären icke kunnat anträffas, en bevisning, som under nyss anförda förhållanden ej bör blifva svår att åstadkomma, så vida den icke skall fullgöras, inom de utsatta fjorton dagarne; men värre är det med otillräckligheten af den tid, som är gäldenären förunnad till förklarings afgifvande, och den påföljd, som är bestämd för förklarings uteblifvande, nemligen att urtima ting skall hållas inom fjorton dagar efter det tiden för förklarings ingifvande förflutit; ty icke ringa kostnad och besvär äro förenade med ett dylikt urtima ting, till hvars förrättande domaren kan komma att resa sextio till åttatio mil. Inträffar behovet af ett sådant urtima ting på en tid, då ständige domaren är sysselsatt med lagtima ting i annat tingslag, eller han hafver annat laga förfall, och serskild domare måste förordnas, så blifver det rentaf omöjligt att ens hinna få ett sådant förordnande utverkadt inom nämnda tid, och, om den tillförordnade domaren är bosatt på annan ort, blifva hans resor ännu vidlyftigare och kostsammare. Endast för att sammankalla nämnd och parter är den sagde tiden i många fall otillräcklig. Och all denna kostnad, allt detta besvär måste domare och nämnd underkasta sig, innan ens kändt är, om gäldenären medgifver borgenärens ansökning eller icke, då han ej haft tillräckligt rådrum att derom sig yttra, och än mindre, i hvad mån boet räcker till att bestrida konkurs-omkostnaderna.

Dessa förhållanden synas verkligen påkalla någon åtgärd från lagstiftarens sida, t. ex. en författning, som för lappmarkstingslagen stadgade längre fatalietider i de fall häröfvan blifvit vidrörda samt derjemte föreskrefve att, då konkurssak i nämnda orter skall af Rätten handläggas, sådant alltid bör ske å lagtima ting, derest icke sökanden i thy mål uttryckligen begär urtima ting och för kostnaden ställer antaglig säkerhet.

I allmänhet är det väl en olägenhet på landet, synnerligast i de vidsträcktare domsagorna, att domaren är svår att träffa, icke endast derföre, att afståndet till hans bostad för en större eller mindre del af domsagens innevånare är långt, utan äfven af det skäl, att den ensame domaren så ofta måste vara på resor inom domsagan. Denna olägenhet ökas naturligtvis derigenom, att konkurslagen infört större skyndsamhet i dithörande ärendens behandling och kortare fatalietider. Detta har utan tvifvel bidragit till att öka behovet af någon förändring i domstolsväsendets ordnande med syftemål att antingen få domstolarne å landet ständige och domaren bosatt vid det enda tingsstället inom en till området inskränkt domsaga, eller att, såsom lämplig öfvergång dertill, åstadkomma domare-embetets fästande vid domarens bostad, så att der alltid må finnas domaren själf eller en hans ställföreträdare, utrustad med behörighet att å embetets vägnar handlägga extrajudiciela angelägenheter, såsom intecknings-, förmynd-

derskaps- med flera ärenden samt de förberedande åtgärderna i konkursmål. En förebild till en dylik anordning finnes inom brödrariket Norge i den den der vedertagna inrättning, att åtminstone i de större domsagorna domaren har till sitt biträde en s. k. Fullmäktig, som i alla afseenden och samtidigt är med den ständige domaren lika behörig till ärendenas handläggning, med det undantag, att ständige domaren skall förrätta de lagtima tingen; och vi sakna icke inom landet någonting liknande, t. ex. i pastorsembetena inom hvarje församling, hvarest dithörande ärenden handläggas, äfven om den ständige Pastorn är af en eller annan orsak frånvarande, endast hans medhjelpare är tillstädes. Då de extrajudiciela ärendena hos oss sannolikt icke aftaga i mängd, och domarens arbete med dem, redan drygt och tidsödande, i följd af, bland annat, de föreskrifna statistiska uppgifternas afgifvande, förmyndare-förteckningarnes upprättande, m. m., än ytterligare kommer att ökas, när, såsom snart torde vara att förvänta, så kallade Hypotheksböckers upprättande och förande påbjudas, lär en sådan inrättning, som här ofvan är vorden antydd, svårligen kunna undvaras.

Bland frågor, som uppstått under tillämpning af konkurslagen, är äfven den, *huruvida till Rättens ombudsman kan förordnas en person, som själf är fordringsägare eller fordringsägares ombud eller på hvilken något af de öfriga i 13 kap. Rättegångsbalken uppräknade jäf är tillämpligt.* Närmaste anledningen till denna frågas framställande är hemtad från en af trycket utgifven skrift, hvaruti förmåles, att i en konkurs Rätten förordnat till ombudsman en person, som icke allenast vid första förhöret i konkursen uppträdde såsom ombud för ett större antal borgenärer utan äfven framgent bibehöll detta uppdrag, till och med sedan han blifvit Rättens ombudsman, i följd hvaraf han, vid det sammanträde, der borgenärerna skulle höras öfver gäldenärens ackordsförslag, hade att både göra och besvara frågan, huruvida nämnda förslag antoges af borgenärerna eller icke.

Såsom bekant är, har befattningen af Rättens ombudsman blifvit bildad för att hos oss motsvara det uppdrag, som tillkommer »juge-commissaire», enligt Franska lagen; men, med afseende på våra domstolars, förnämligast häradsrätternas, sammansättning, har hos oss ej kunnat föreskrifvas, att Rättens ombudsman skall, såsom den franske juge-commissarie, vara ledamot af rätten och föredragande i konkursmålet. I följd häraf har ofvanstående fråga kunnat framställas, ty vore Rättens ombudsman föredragande ledamot i den domstol, der konkursmålet blifvit anhängiggjort, så finnes icke något tvifvel om hans egenskap af domare, och han skulle då vara jäfvig i de fall, der annan domare måste såsom jäfvig anses. Imellertid föreskrifver konkurslagen, att Rättens ombudsman skall aflägga domare-ed, innan han tillträder sin befattning, i fall han icke förut denna ed svurit.

Den uppsigt, han skall utöfva öfver gäldenären, öfver gode män och sysslömän och i allmänhet öfver konkursmassans förvaltning framställer honom visserligen såsom ett slags ombud för borgenärerne, men för *alla* borgenärerne; hvaremot hans befattning, då t. ex. anmärkningar emot bevakade fordringar skola pröfvas, hans skyldighet att dervid söka förlika parterna om det stridiga, samt slutligen hvad han har att göra vid ackordsförslags pröfning gifva honom egenskapen af en Rättens ombudsman i strängare mening och af ett slags domare, — låt vara med begränsad behörighet — emellan gäldenären och hans borgenärer eller dessa sinsemellan. Tages detta allt i betraktande, lär det ej kunna nekas, att Rättens ombudsman befinner sig i en menlig och besvärad ställning, vare sig till gäldenären, borgenärerna eller Rätten, derest han hafver i saken del eller af de nämnda åtgärderna kan vänta sig uyttä eller skada, omedelbart, om han sjelf är borgenär, och medelbart, om han är ombud för borgenärer eller med dem eller med gäldenären i närmare skyldskap eller svågerlag m. m.

Det kan å den andra sidan anmärkas, att Rätten, synnerligast på landsbygden, ofta nog är i förlägenhet att finna en lämplig ombudsman, äfven om vilkoret af ojäfaktighet icke förutsättes, och att, med antagande af detta vilkor, en dylik persons anträffande stundom skulle vara nära nog omöjligt. Farhågan för något sådant torde hafva afhållit lagstiftaren från att meddela närmare bestämmingar i detta ämne. Han har velat lemna åt domstolen att i detta fall handla efter omständigheterna, men till förebyggande af de olägenheter, ett misstag på person kunde medföra, lagt i domstolens hand en obegränsad magt att, när så skäligt pröfvas, entlediga den tillsatte ombudsmannen och förordna en annan i stället. Härmed må nu vara huru som helst, så mycket lär dock vara ostridigt, att den domstol handlar riktigast, som vid tillsättande af Rättens ombudsman fäster behörigt afseende på föreskrifterna i 13 kap. Rättegångsbalken rörande jäf emot domare, synnerligast i hvad det rör den som har i saken del eller deraf kan hafva nytta eller skada, och icke till sådan befattning förordnar en i nämnda hänseenden jäfvig person, såvida någon annan lämplig finnes att tillgå.

Ett missbruk, som icke har sin grund i konkurslagen, men som förekommit vid konkursmåls behandling och derföre här må omtalas, består deri att, när domare å landet i och för nämnda måls handläggning måste göra längre eller kortare resor, flere bland dem affordra konkursmassan ersättning ej allenast för skjuts och dagtraktamente under rese- och förrättningsdagarne utan äfven för slikt traktamente under en eller två expeditionsdagar. För sistberörda fordran har jag icke kunnat finna någon laglig grund, och domare, hvilkas yttrande derom jag inhemtat, hafva ej heller

vetat att åberopa något lagstadgande, som rättfärdigade sagda ersättningsanspråk. Jag har därför gjort denna fråga till föremål för domstols pröfning i sammanhang med annan förseelse, för hvilken åtal emot en domare är vordet förordnad.

Det har äfven visat sig någon osäkerhet om rätta förfarandet, när i stad borgenärer sökt, att gäldenärs egendom afträdas må, och Rätten, enligt 6 § 2 mom. i konkurslagen, skall höra gäldenären genast, eller, der han ej träffas kan, sist inom två dagar. En del af stadsdomstolarne och i allmänhet domarena på landet hafva i sådant fall å det ena exemplaret af borgenärens ansökning tecknat, såsom kommunikations-resolution, kallelsen å gäldenären; andra hafva ansett hinder härför möta i den föreskrift, att alla handlingar, som i konkurssak ingifvas, skola finnas i två exemplar, befarande att, derest gäldenären underlåte att återställa det exemplar, som honom sålunda delgäfves, icke någon skulle finnas, som vore skyldig att lösa det dupplett-exemplar, hvilket, enligt stadgandet i 141 §, borde anskaffas, hvarföre dessa domstolar utskrifvit serskild kallelse å gäldenären, och en stadsdomstol har i det fall, att borgenären invändt, det han, enligt expeditionstaxan, ej vore skyldig att lösa slik kallelse, vidtagit den utvägen att låta inför sittande Rätt föredraga borgenärens ansökning och derpå besluta, hvilken dag ärendet skulle förekomma, samt att borgenären om detta beslut borde undersätta gäldenären, genom utdrag af Rättens protokoll, hvilket för sådant ändamål blifvit till honom expedieradt. Nu är det visserligen sannt, att expeditionstaxan, under rubriken *kallelse*, upptager endast »s. k. Terminsedel å part och kallelse å kronans ombudsman eller å borgenär i konkursmål», hvilka begge slag af kallelser ej äro fullkomligt enahanda med den här i fråga varande, och det första slaget dertill ej brukligt hos underrätt. Det torde dock vara förhastadt att häraf sluta, det någon lösen icke får tagas för den skriftliga handling, hvarigenom gäldenär kallas att svara i thy mål, helst samma taxa stadgar lösen för stämning och för kommunikations-resolution i enskilda mål, som ej äro af brottmåls egenskap. Med dessa äro väl dylika kallelser närmast jemförliga; och mig synes, att de äfven böra hafva samma form. En på gäldenären utfärdad kallelse, som endast underrättar honom, att en uppgifven person å honom sökt konkurs, utan att angifva grunderna för en slik ansökning, lemnar ej tillräcklig ledning för det svaromål, gäldenären kallas att afgifva. Han är berättigad att få veta, huru beskaffade de anspråk äro, som emot honom blifvit anhän-giggjorda, och han bör förthy hafva del af ansökningent hela innehåll. Detta vinnes med minsta kostnad för parterna derigenom, att Rätten eller den som å Rättens vägnar handlingen emottaga bör, på det ena exemplaret af borgenärens

borgenärens ansökning tecknar kommunikations-resolution. Bekymret åter om utbekommande af lösen för den afskrift af ansökningen, som kunde erfordras, lärer försvinna, vid erinran derom, att, i händelse gäldenären, ehuru kallad, uteblifver och ej återställer det honom delgifna exemplar af borgenärens ansökning, Rätten ändock pröfvar sökandens skäl. Leder denna pröfning dertill, att gäldenären anses skyldig afträda sin egendom, utgår väl nämnda lösen, likasom andra konkursomkostnader, utur massan; afslås deremot borgenärens ansökning och någon konkurs följaktligen icke uppstår, så lärer dupplett af ansökningen knappt vara af nöden. Lagens föreskrift är nemligen uppfylld, så snart ansökningen är tvefald inlemnad.

Kallelse å gäldenären, som vid andra tillfällen under konkursens lopp må erfordras, såsom till boupptecknings-eds afläggande, upplysningars meddelande m. m., är väl närmast att förlikna vid »kallelse å Kronan ombudsman eller borgenärerne» och bör följaktligen draga lika lösen med sistnämnda slags kallelse.

Genom de exempel, jag här framställt på osäkerhet i tillämpningen af nämnda nya lagar anser jag mig hafva långtifrån uttömt detta ämne; men i en berättelse som denna har en dylik framställning sina gifna gränser. Hon har ej att beröra andra eller flera hithörande omständigheter, än dem, som i en eller annan måtto varit föremål för uppmärksamhet, under utöfningen af det embete, hvars verksamhet skall redovisas, så snart nemligen väsentligare förändringar i lagarne icke ifrågasättas, hvilket naturligtvis ej lärer väntas, då dessa lagar äro så nya, att om deras verkningar en alltför kort erfarenhet varit att inhemta. Under tiden bör man hafva all anledning att hoppas, det, likasom vid den nya konkurslagens tillämpning god ledning kunnat hemtas af den deröfver tidigt utgifna kommentar, så skall äfven mycken nytta tillskyndas brottmålslagskipningen af den kommentar öfver nya strafflagen, som i dessa dagar utkommit. Dylika arbeten hafva alltid en gifven förtjenst derutinnan, att de bereda likhet och sammanhållning i lagskipningen, så att de fel, lagen äger, och de missvisningar, som äfven den bästa kommentar i en eller annan punkt innehåller, träda öppet i dagen, och rättelse i tid kan åstadkommas. —

Till upplysning om lagskipningens tillstånd länder äfven i sin mån förhållandet med de till Justitie-Ombudsmans-Expeditionen inkomna klagomål. Dessa hafva under tiden från den 1 Oktober 1865 till samma dag år 1866 utgjort 72, af hvilka nio varit ingifna af *en* person och sju af en annan. Treton af dessa klagomål hafva vid tiden för denna berättelses tryckning redan föranledt åtals anställande, 35 deremot varit af den beskaffenhet, att de icke ens påkallat delgifning med dem, emot hvilka de

varit riktade. Till deras antal höra icke mindre än tio ansökningar om Riksrätt, på den grund, att Högsta Domstolen afslagit resningsansökningar; varande härvid klagan förd deröfver, bland annat, att för afslaget skäl icke blifvit anförda, på sätt 24 kap. 3 § Rättegångsbalken bjuder. Det är anmärkningsvärdt i afseende på de klagomål, som sålunda inkomma, att de tidtals äro af alldeles enahanda beskaffenhet och ofta tyckas vara tillkomna mindre för sakens skuld, än för någon synbar biasigt. Så klagas stundom öfver likt och olik, för att »förvara fatalier» eller för att göra en domare jäfvig, eller, såsom i fråga om resningsansökningarne, för att i Riksrätten få en ny instans. Troligen beror detta på de för tillfället rådande åsigtter hos en och annan af de mindre lagkunnige bland hufvudstadens sakförare. Icke sällan tillhöra klagandena denna olyckliga klass af menniskor, hvilka till följd af stridslystet lynne eller af någon tillfällig anledning, ofta nog en ursprungligen liden orättvisa, som sedan icke kunnat godtgöras, valt processandet till sitt lifs uppgift, den de fullfölja med en ihärdighet, värdig ett bättre föremål. Desses anspråk på rättvisa står det ej i menskelig magt att tillfredsställa, och icke destomindre medtager blotta inhemtandet af deras anspråk och de förmenta grunderna därför ofta nog icke ringa tid och arbete.

Men, utom de klagomål, som sålunda till Justitie-Ombudsmans-expeditionen ingifvas, förekomma i de allmänna tidningarne icke sällan sådana rörande magtmissbruk eller andra olagligheter, begångna af embetsmyndigheter eller af enskilde embets- och tjänstemän, hvilka klagomål anbefallas än till Justitie-Ombudsmannens, än till Justitie-Kanslerens, än till bägges synnerliga uppmärksamhet, någon gång med antydning om bristande vaktsamhet och tillsyn å lagarnes efterlefnad från dessa embetsmäns sida. Och detta oaktadt förspörjes icke någon verkan af dylika hemställanden. Ett sådant förhållande torde påkalla en närmare förklaring.

Den allmänna tillsynen öfver lagars, författningars och instruktioners efterlefnad af domare, embets- och tjänstemän har af mina företrädare likasom af mig hufvudsakligen varit utöfvad genom besök i domstolar och embetsverk, så inom som utom hufvudstaden, och derunder anställd undersökning rörande ärendenas gång och behandling hos domstolen eller i embetsverket. Att vid dessa förrättningar anmärkningar äro gjorda samt befunna brister och olagligheter blifvit beifrade inhemtas dels af de reseberättelser, som af Justitie-Ombudsmannen vid hvarje riksdag ingifvas till Lagutskottet dels ock af de genom tryck offentliggjorda embetsberättelserna; och hvar och en, som med uppmärksamhet följt denna gren af embetsverksamhet under de sistförflutna årtiondena, skall säkerligen icke förneka, att under denna tid ej mindre Justitie-Ombudsmannens än ock Justitie-Kanslerens embetsresor

erhållit en förut okänd betydelse både genom deras utsträckning och deras följder. Denna betydelse ligger dock icke så mycket i mängden och vigten af de fel och brister — vore sig inom lagskipningen eller förvaltningen — hvilka sålunda blifvit uppdagade, som icke mer i den omständighet att, genom dessa täta och omfattande inspektionsresor, vederbörande domare och förvaltande myndigheter aldrig under längre tider kunna göra sig säkra för dylika besök, hvaraf alstrats en nästan öfverallt märkbar åhåga hos bemälde vederbörande, att hafva sina saker så ordnade att dessa besök utan olägenhet emottagas. Men om ock genom detta sätt att utföra ofvannämnda allmänna tillsyn *några* brister och olagligheter kunna upptäckas och åtalas samt andra förebyggas, är det dock gifvet, dels att dessa resor och besök icke få uteslutande upptaga sistbemälde embetsmäns hela tid, hvilken måste delas af andra icke mindre viktiga göromål, som tillhöra deras kall, dels ock att, till och med utan någon sådan delning af tiden emellan olika embetspligter, desse tillsyningsmän icke alltid kunna vara allestädes inom ett så vidsträckt land samt upptäcka eller förekomma *alla* de missbruk och olagligheter, som möjligen äga rum. Inseende detta har lagstiftaren, som ordnat dessa embetsmäns verksamhet, när han tillika, såsom för visst lärar få antagas, icke tänkt sig, att hvad som kunde komma att brista i meranämnda allmänna tillsyn borde ersättas genom anlåtande af ett förhatligt spionsystem, i stället påbjudit, att hvar och en af landets innevånare, hög och låg, fattig och rik, skall äga tillfälle och obetingad rätt att, utan någon afgift, hos bemälde embetsmän anföra klagomål öfver alla olagligheter och rättsförmänelser, som begås af embets- och tjenstemän under desses utöfning af embete eller tienst. Men sådan klagan har lagstiftaren föreställt sig böra föras af den, som lidit rättsförmänelser eller åtminstone af en person, som kan om förmänelserns art och förlopp lemna trovärdig berättelse, förete nödiga handlingar, uppgifva vittnen eller annan bevisning, med ett ord, biträda med sakens lagenliga utredande. Derför är det stadgad i 9 § af Justitie-Ombudsmannens instruktion: »Klagar någon »hos Justitie-Ombudsmannen öfver domares, embets- och tjenstemäns åtgärder, »och *sin klagan*, *skriftligen författad, med fullständiga handlingar och bevis* »*söker styrka*, må Justitie-Ombudsmannen, om han finner sakens beskaffenhet »och vigt det fordra, åtala eller åtala låta sådana åtgärder etc.» Samma instruktions 7 § innehåller tillika: »Om, emot förmodan, Justitie-Ombuds- »mannen skulle någon domare, embets- eller tjensteman utan skäl tilltala »eller tilltala låta, eller genom obehöriga tillmälen och olagliga påståenden »förolämpa; vare han till ansvar och plikt därför lika med aktorer i all- »mänhet, efter lag och författningar, skyldig.» Enhvar lärar inse, att Justitie-Ombudsmannen med skyldigheten att efterlefva nyssanförda stadganden svär-

ligen kan förena den, att taga berättelser och klagomål i tidningarne till grund för sina embetsåtgärder, såsom ofta nog påyrkats, helst som erfarenheten visat, att understundom dylika berättelser, der de icke saknat all grund, varit i afseende på de viktigaste omständigheter otillförlitliga, ja stundom på sanningens bekostnad vrängda och öfverdrifna. Härigenom har det tvifvelsutän någon gång händt, att grundade klagomål ej vunnit det afseende de förtjenat, men orsaken dertill har varit det oriktiga sätt, hvarpå klagomålen blifvit anhängiggjorda. Hade nemligen den förorättade i dessa fall vänt sig till någon af de nämnda öfvervakande myndigheterna med sin klagan, så kunde han hafva erhållit upprättelse, der hans klagan befunnits grundad, och, hvad lika viktigt varit, den felande embets- eller tjenstemannen blifvit tillrättavisad för sina olagligheter. Sådant skulle icke hafva behöft hindra den klagande att samtidigt genom pressen söka vinna allmänhetens deltagande för sin sak; men genom att tillgripa ensamt denna utväg att frambära sin klagan har han gått miste om verklig upprättelse och skadestånd, den förorättande kommit ansvarsfri från sitt fel, och den öfvervakande myndigheten, som af anförda skäl ingenting kunnat göra vid saken, fått bära skulden för hvad som skett.

Med dessa anmärkningar åsyftas icke någon inskränkning af pressens verksamhet äfven i detta afseende. Det är obestriddigt, att en fri press genom sin vaksamhet att upptäcka och frimodighet att bekantgöra orättvisa och missbruk i landets lagskipning och förvaltning utträttat och kan utträtta mycket godt. Men pressen utöfvar ej enahanda verksamhet, som de nämnda, serskildt tillsatta öfvervakande myndigheterna. Pressens verksamhet är på samma gång vidsträcktare och inskränktare, än deras. Han kan vidröra fel och missbruk, som icke äro åtkomliga för åtal: han får och kan handtera sitt ämne med lättare hand. Inom pressen uppträder utan olägenhet den anonyme författaren, som stundom af aktuingsvärda skäl icke vill vara angifvare. Saker och förhållanden, som förtjena offentlighet, men som eljest skulle hafva förblifvit dolda, komma på denna väg i dagen. Men pressens verksamhet är inskränktare i så måtto, att han ej kan skaffa den förorättade annan upprättelse, än den, som ligger i allmänhetens deltagande. Han kan dessutom ej befordra den förorättande till verkligt ansvar och ersättningskyldighet. Detta kunna deremot myndigheterna; men de handla med större eget ansvar; och, emedan följderna af deras åtgärder äro viktigare, måste de handla med mera omsigt och varsamhet. De föra äfven sin talan inför noggrannare pröfvande och strängare domare, än den stora allmänheten, inför hvilken pressen uppträder.

Af detta allt följer, att den fria pressen och de öfvervakande myndigheterna sträfva till samma mål: missbrukens och olagligheternas utrotande.

Mellan dem böra således enighet och samverkan vara rådande, och detta sker, när hvar och en af dem icke misskänner sin kallelse, rätt utstakar sin verksamhet, och den ena ej fordrar af den andra annat eller mera, än hvad han kan uträtta. Dit hörer ock, att, när klagan öfver orättvisa och förnärmelser, begångna af domare och embetsmän, föres, t. ex. hos en tidningsredaktion, denna i sådant fall, så vidt ske kan och klagomålen pröfvas vara af den beskaffenhet att de kunna och böra i laga ordning beifras, hänvisar och uppmanar den klagande och förorättade att i vederbörlig ordning vända sig med sin klagan till de öfvervakande myndigheterna, i stället för att ställa uppmaningen till dessa att göra hvad på dem aukommer, hvilket i de flesta fall är — intet, i följd af saknad tillgång till de upplysningar, bevis och handlingar, som erfordras för ett åtals lagliga anhängiggörande och utförande. —

Till framställningen af lagskipningens tillstånd hörer äfven teckningen af ett förhållande, som på senare tider mer än en gång vållat både exsekutorer och domstolar bekymmer, då de sett sig vanmäktige att uppehålla lag och rätt emot ett med alltmera ökad djerfhet och fintlighet öfvadt bedrägeri. Frågan rörer *handel med fastigheter*; och det sätt, hvarpå denna handel bedrifves skildras sålunda af Konungens Befallningshafvande i Westmanlands län uti en till länets innevånare utfärdad varning, hvarur följande må här intagas.

»Det har visat sig, att det medel, hvarigenom egendomshandlarne, oftast i kompagni med hvarandra, underhålla rörelsen, består förnämligast i värdelösa in-teckningar, hvilka erhållas på det sätt, att en af yrkesbröderna som händelsevis lyckats öfverkomma en obetydlig egendom, för syns skall säljer denna för flerdubbla värdet till en annan, som derpå utfärdar köpskillingsreverser, hvilka, sedan det låtsade köpet lagfarits, blifva in-tecknade. Med dessa in-teckningar, som delas emellan köparen och säljaren, börjas nu rörelsen i större omfång på aflägsna orter, der in-teckningarnes verkliga beskaffenhet mindre lätt kan kontrolleras. Egendomshandlaren uppträder här vanligtvis vår- eller sommartiden, då grödan ännu växer, med rundliga köpeanbud på egendomarne, under vilkor att dessa genast få tillträdas med gröda, kreatur och inventarier. Då det blir fråga om handpenning, har han väl icke tillgång på reda penningar, men erbjuder i stället en in-teckning af ofvannämnda slag, som, utan att gravations- eller taxeringsbevis å den in-tecknade egendomen efterfrågas, emottages af den oförsigtige säljaren. Sedan köpet sålunda är uppgjort, och egendomshandlaren väl kommit i besittning af sitt röv, vidtagas skyndsamligen alla mått och steg, för att realisera och göra sig utan kända tillgångar, innan säljarens efterräkningar komma. Så uppgöres genast lösöresköp om kreatur och inventarier, den

växande grödan, liksom den afbrukade skogen, säljes till underpris för att få kontant betalning, åbyggnader och gärdesgårdar nedrifvas och bortföras, egendomen, som först utarrenderas till någon kompanjon, då i kontraktet arrendet för flera kommande år qvitteras, börjar äntligen gå i köp på papperet ur hand och i hand fram och tillbaka inom yrkesbröderna, för att försvåra möjligheten för säljaren, att i sinom tid, då första afbetalnings-terminen är inne, utan att penningar vankas, och lagsökning i följd deraf måste vidtagas, få reda på verklig ägaren. Säljaren, som nu först anar oråd, vänder sig till den exekutiva myndigheten med begäran »om åtgärders vidtagande till skyddande af hans rätt;» men exekutors makt är begränsad af lagen, och som egendomshandlarne, med tillhjälp af illa kända advokater, väl förstått att iakttaga alla lagliga former, för att göra den inköpta lösa egendomen oåtkomlig för utmätning, återstår endast den sköflade fasta egendomen, som, sedan utslag fallit samt utmätning försiggått och blifvit öfverklagad i alla instanserna, äntligen efter årtal säljes å exekutiv auktion för hälften af dess ursprungliga värde och, först sedan jemväl auktionen blifvit öfverklagad och egendomshandlaren efter långvarigt trassel och obehag blifvit vräkt, får af den nye ägaren tillträdas.»

Dylika bedrägerier hafva äfven afhörts från andra trakter af landet, och de äro ej heller okända i hufvudstaden, ehuru de der bedrifvas under former till en del olika de nu beskrifna.

Men det är ej endast säljare af fastigheter som uppehållas i sin rätt att utfå in-tecknad fordran ur fast egendom, i följd af fastigheternas ofvanbeskrifna »gående i köp på papperet ur hand och i hand fram och tillbaka inom yrkesbröderna»; hvar och en innehafvare af in-teckning i en fastighet, som kommit i besagde yrkesbröders händer, lider af samma olägenhet. En allmän klagan förspörjes öfver de svårigheter och omgångar, som äro förenade med utsökandet af in-tecknade fordringar, och detta förhållande utgör väl ett af de förnämligaste skälen till den misskredit, hvari dylika säkerheter råkat, en misskredit så mycket mera att beklaga som jordbruket, hvars mäktigaste häfstång realkrediten anses vara, för närvarande arbetar med en betänklig kris. Exekutorerna hafva äfven varit i villrådighet, huru de skulle anse saken, när den lagsökte ägaren af en pantförskrifven egendom invändt och visat, att han sålt egendomen till en annan person, och så undan för undan. Någon gång har exekutor ansett den, till hvilken egendomen senast blifvit lagfaren, för rätte ägaren. Denne har naturligtvis ingenting haft att invända emot det kraf, som gäلت en pant, den han längesedan på annan person öfverlätit, och utmätningen har försiggått, men derefter har den person, som innehade egendomen, när utmätningen skedde, fört klagan, att samma egendom, den han betydigen

påkostat och bättrat, utan hans hörande blifvit utmätt för en fordran, emot hvilken han hade hvarjehanda att invända o. s. v. Och alla dylika invändningar vid lagsökning, emot utmätning och emot auktion hafva fullföljts alla instanser igenom, med den gifna fördelen för gäldenären, att utbetalningen af den intecknade skulden uppehållits.

Det skulle leda till en alltför stor vidlyftighet att uppgifva alla de otaliga sätt, på hvilka bedrägeri och trakasserier med fastighetsköp och inteckningar bedrifvas. I många fall är det visserligen oförsigtighet eller bristande omtänksamhet, som vålla förluster och stundom ofärd, men äfven den lagfarna klokheten undgår icke alltid försåten, eller måste genom långvariga och kostsamma rättegångar, och alltid med någon förlust, tillkämpa sig sin rätt. Felet ligger djupare, än att det med ändring af en eller lagparagraf låter fullständigt bota sig. Det har sin grund deri, att den fasta egendomen under de senare årtiondena antagit en rörlighet, blifvit föremål för en omsättning, som skyndat långt framför vår lagstiftnings förutläggningar, bygda på ärfda begrepp om fastigheten såsom örörlig grund för släktens anseende och för en stor del af den enskilde personens statsrättsliga och medborgerliga rättigheter, hvilken grund ej var en handelsvara, utan fasthölls vid släkten, till dess att nöden tvingade till föryttring. En så genomgripande förändring i åsikter och förhållanden, som den, hvilken sålunda inträdt, påkallar en omfattande reform i lagstiftningen. Detta behof har föranlett tillsättandet af den kommitté, som under den 6 Februari 1865 blifvit af Kongl. Maj:t förordnad för utarbetande af förslag till förändrade stadganden för betryggande af besittningsrätt till fast egendom och af inteckningssäkerhet; och resultatet af denna kommittés verksamhet emotses säkerligen med spänd väntan af alla, som i större eller mindre mån hafva intresse af realkreditens återupprättande och stadgande för framtiden. --

Efter denna korta teckning af åtskilliga förhållanden, som stå i sammanhang med rättskipningen i landet, må några ord egnas åt *Fängelसेväsendet*, hvilket jemte lagskipningen utöfvar ett icke ovigtigt inflytande på rätts-tillståndet inom landet.

Det är af min företrädare liksom af mig vitsordadt, huru mycket blifvit för fångvården uträttadt under de senare årtiondena; men jag har tillika i en föregående berättelse antydt, att icke så litet återstår att göra i detta hänseende. Hvad hittills blifvit gjordt, har, om man undantager uppbyggandet af det nyligen fullbordade straff-fängelset i Carlskrona, förnämligast bestått i ransakningsfängelsers uppförande uti alla länen samt dessutom några kronohäktens inrättande. De stora uppoffringar, landet för detta ändamål underkastat sig, hafva burit och skola otvifvelaktigt fortfarande

komma att bära goda frukter. Samma förmånliga verkan bör ock vara att förvänta af de uppoffringar, som sannolikt än vidare måste göras för att fullborda det stora verket genom straff-fängelsernas försättande i lika godt skick, som ransakningshäktena, såvida nemligen detta sker med samma omtanke och klokhet, som ledt den hittills åstadkomna fängelsereformen. Men här vidtaga nya svårigheter. Det system, som legat till grund för ransakningsfängelsernas inrättande, nemligen det Pensylvanska eller isole-ringssystemet, torde ej vara i alla delar tillämpligt, när fråga blifver om fångens qvarhållande i fängelse under flera år, stundom för lifstiden. Man har derföre i andra länder försökt antingen det s. k. Auburnska systemet ensamt, som tillåter flere fångar att vistas tillsammans, men under vissa vilkor, t. ex. så, att de sysselsättas med arbete i samma lokal eller på samma plats, om dagarne, och tillbringa nätterna i gemensamma sofrum, utan tillåtelse att samtala, vare sig dag eller natt, eller ock nyssnämnda system sammansatt med det Pensylvanska på sådant sätt, att fångarne, under enahanda förbud emot samtal, arbeta gemensamt om dagarne, men under nätterna förvaras, hvar för sig, i celler o. s. v.

Hos oss har hitintills det Auburnska systemet hufvudsakligen varit tillämpadt inom straff-fängelserna, så att fångarne under förbud emot samtal arbeta tillsammans, vare sig i verkstäder och fabriker eller under bar himmel, samt tillbringa nätterna i gemensamma logement, utan att få samtala; lifstidsfångarne dock alltid befriade från sistnämnda tvång.

Vi hafva sålunda sökt att hålla jemna steg med andra länder; och, att döma af hvad jag varit i tillfälle att inhemta rörande fremmande länders fängelseväsende, har det synts mig som skulle vårt land, i fråga om *ransakningshäkten*, stå framför andra deruti, att samtliga nämnda häkten numera äro dels inrättade efter cellsystemet, — hvilket för detta slag af fängelser obestriddligen är det ändamålsenligaste — dels ock spridda öfver hela landet, så att fångarne icke behöfva föras alltför långa vägar, då de skola inforslas till häktena eller utsändas till ransakning vid domstolarne, och, beträffande *straff-fängelserna*, icke stå fremmande länder mycket efter, synnerligast om, såsom skäligt är, afseende fästes mera på fångarnes behandling, än på tjenliga lokaler för deras förvaring. Men en ofullkomlighet delar vårt fängvårdssystem med de flesta andra länders, nemligen den, att för litet är vordet sörjdt för de på viss tids fängelse eller straffarbete dömda fångars beredande till återinträde i samhället efter strafftidens slut. Möjligen drabbar denna förebräelse oss i vidsträcktare mån än flera andra länder, som, åtminstone i afseende på fångarnes undervisning i bokliga öfningar samt i yrken och slöjder, gjort och göra mer, än vi. Hos oss är nemligen den bokliga undervisningen

undervisningen hufvudsakligen inskränkt till religionsämnen, hvarförutan isynnerhet de yngre fångarne öfvas i skrifning och räkning. Likaså finnas vid fångelserna boksamlingar för fångarne att tillgå, dock förnämligast i religiösa ämnen. Deremot i vårt närmaste grannland, Danmark, sträckes fångarnes undervisning, åtminstone vid de större fångelserna, till åtskilliga andra ämnen, såsom historia och geografi m. m., och undervisningen bestrides af serskildt anstälde lärare; då hos oss densamma meddelas endast af fångelsepredikanterne, af hvilka, knappt aflönade som de äro, icke kan begäras, att de skola offra hela sin tid åt detta åliggande. När en gång dryga anslag icke vidare behövas för fångelsers byggande och inredande, skola helt visst äfven hos oss de större omkostnader, en i berörda måtto förbättrad fångvård kräver, icke sparas.

Men litet mer eller mindre i detta afseende inverkar icke afgörande på hufvudsaken, som är fångarnes beredande till deras återinträde i samhället. Det är nemligen icke nog att fången med mensklighet behandlas i fångelset, att honom bibringas nödigt kunskapsmått, att hos honom väckas ångrens känsla och föresats till bättring; han måste så stadfästas i det goda, hans moraliska styrka och sjelfbeherrskning så utbildas och härdas, att, när han en gång lemnar fångelset, han må kunna emotstå de frestelser, som derutanför vänta, kunna stå fast vid sina föresatser och förblifva stadig i det goda. Ett fångvårdssystem, som åstadkommit en sådan fångarnes — naturligtvis icke allas men många, flertalets — förberedelse till friheten, har uppfyllt sin bestämmelse; och det blifver samhällets sak att bereda den sålunda återupprättade brottslingen möjlighet till nyttig verksamhet, att icke undanhålla honom arbete och genom arbete nödig utkomst.

Hvar och en som samtalat med fångar om deras framtid efter fångelseårens slut, har varit i tillfälle att erfara, med hvilket bekymmer, med hvilken till förtviflan gränsande hopplöshet de alfvarligare bland dem emotse denna tid. Isynnerhet är detta händelsen med dem, som förut varit i straff-fångelse intagne och för återfall i brott kommit dit tillbaka. De skildra den erfarenhet, de haft af svårigheterna för den en gång straffade att kunna ärligen sig försörja, på ett sätt, som måste väcka medömkan. Den som för sitt lifs uppehälle uteslutande beror af arbete, som tillika har kraft och håg att arbeta och stadgadt uppsåt att sålunda skaffa sig sin utkomst ärligen, men ändock ej allenast icke kan få arbete, utan öfverallt bemötes med misstroende och hån, en sådan förtjenar att beklagas. Han har föga annat val, än att svälta till döds — eller återfalla i brott. Jo, en annan utväg finnes, men den leder äfven tillbaka till fångelset. Han kan ingå såsom frivillig vid arbetsfångelserna eller kronoarbeta-korpsen; men

hurudan framtid är detta? Icke kan densamma tillfredsställa den till besinning väckte, ångerfulle brottslingen, som genom redligt arbete ville söka att aflana sin samvetsskuld och förkofra sin bättre menniska. Ej heller kan en sådan utväg tillfredsställa samhället, som — i stället för en fri arbetare, hvilken söker att återförtjena samhällets aktning och derföre med nit och möda sträfvar att godtgöra hvad han brutit och hvad han af vanart och lättja försummat — får en fånge åter, hvilken hopplös och förtviflande har till sitt mål endast att döda tiden och stilla lifvets oundgängligaste behof.

Utan att omfatta den lära, hvilken man ej sällan ser framställas mer och mindre obeslöjadt, att samhället, icke individen, har skulden för de brott som ske, emedan samhället ej dragit försorg derom, att de timliga häfvorna äro jemnare fördelade, och att alla samhällsmedlemmar undfått lika god uppfostran och bildning — fordringar, dem säkerligen icke något menskligt samhälle förmår att fullständigt motsvara — kan man dock påstå, att, vid utöfningen af straffrätten, det är Statens pligt att tillse, det större skada för den straffade ej uppstår, än som för straffets ändamål är af nöden, så att vissa års förlust af friheten ej medförer lifslång tillintetgörelse af en människas timliga lycka och väl, helst när en sådan omvårdnad om den straffade brottslingen påkallas icke blott af samhällets moraliska pligt, utan äfven af dess egna rätt förstådda interesse, då det derigenom har en fiende mindre att skydda sig för, och en usling mindre att försörja. Denna skyldighet har, när den af samhället lemnats ouppfyld, i flera länder öfvertagits af föreningar, bildade af nitiske människovänner i ändamål att omhändertaga och understödja frigifna fångar. Sådana föreningar hafva äfven hos oss uppstått finnas ännu t. ex. i Christianstad, i Göteborg samt, i afseende på qvinliga fångar, äfven i Stockholm; och de hafva obestriddigen, efter måttet af sina krafter, uträttat mycket godt; men för att en dylik verksamhet skall i någon större mån motsvara behofvet, fordras framför allt många och nitiska deltagare inom alla yrken och spridda öfver hela landet, ja det fordras, snart sagdt, att hela landet skall utgöra en dylik förening. Och ändock blifver denna verksamhets framgång väsentligen beroende derpå, huru beskaffade fångarne äro, då de lemna fängelserna, huru de blifvit beredde att återvinna friheten och rätt bruka henne*). Såsom våra fångelser nu äro inrättade och med den behandling, fångarne der röna, blifva desse visst icke försämrade; der väckas utan tvifvel de fleste till besinning af sitt förderf, till ånger öfver sin framfarna lefnad och öfver sina

*) Härmed är icke menadt, att dylika föreningar i mindre skala äro öfverflödiga och obehöfliga. Tvärtom. Det är karnorna, omkring hvilka frukterna sätta sig och växa ut, och dessa små föreningar skola säkert vidga sig och vinna betydighet, i den mån nödvändigheten af större omvårdnad om frigifna fångar mer och mer kommer att inses och behjertas. Deras verksamhet skall också helt säkert blifva hugnerikare och tacksammare allteftersom skyddlingarne från fängelserna utlemnas bättre förberedde på den vunna frihetens rätta bruk.

brott; ja kanske hos flertalet bland dem vaknar ej blott uppsåt till bättring, utan goda föresatser utbilda sig och vinna en mögnad tillräcklig att emotstå de ringa frestelser, som inom fängelsets murar möta dem; men nämnda frestelser äro för svaga, för få, i jembörelse med dem, som vänta utanför fängelsets portar, och det är dock med dessa senare, som kampen skall segrande genomföras, innan den fallne kan anses återupprättad, innan medmenniskors en gång svikna förtroende återkommer, innan den genom brottet vanärade kan återinträda i den ställning inom samhället, hvilken han en gång förverkat. Hvad som sålunda ännu fattas vårt och de flesta andra länders fängvårdssystem, det är en utväg att redan inom fängelset så utbilda och stadga fångens fattade föresats till bättring, att han kan utan fara möta och med sjelfförtröstan bestå striden emot de frestelser, som åtfölja den återvunna friheten. Och till åstadkommande af en sådan fångarnes förberedelse äro anmärkningsvärda försök gjorda under de sistförflutna tio åren inom Irlands fängelser.

I November månad år 1855 ingaf Ordföranden i Irländska Fängelse-direktionen, Kaptenen Crofton, till Engelska regeringen en skrift, deruti han föreslog de mått och steg, som borde vidtagas för att införa ett nytt fängelsesystem. De flesta brottslingars *förbätterlighet* (reformabilité) — yttrade han i nämnda skrift — är uttrönt och erkänd redan år 1850 af eu då utaf Underhuset nedsatt serskild kommitté, som efter den mödosammaste undersökning kom till ett sådant resultat, och denna åsigt är bekräftad genom en mängd fakta och siffror. Det är också erkänt, att målet för all penitentiar behandling af fångar är att förena afskräckandet från brottet med fångens moraliska förbättring. Det bestående fängelsesystemet börjar med afskräckandet och slutar med en till fångens förbättring syftande disciplinär behandling. Försökom då en förmedlingsplan (stage intermediaire), som förenar de begge nyssnämnda behandlingssättens karakterer, men i hvilken det förbättrande elementet är öfvervägande, likasom det affliktiva har öfverhandey i det förr använda. Den största svårighet — fortfor Crofton — som frigifne fångar hafva att bekämpa, är *brist på arbete*. Så länge denna svårighet finnes till, skola brottslingarne, förbättrade eller icke, bilda en serskild klass inom samhället. Det första att göra blifver sålunda att söka medel till undanrödjande af denna klass-skilnad. Man har fordrat af allmänheten, att hon skall emottaga och använda den delen af straffade brottslingar, som är förbättrad, erbjudande såsom borgen för desses ånger och omvändelse ett exemplariskt uppförande inom fängelset. Men allmänheten anser icke såsom ett tillräckligt bevis på förbättring ett sådant intyg, förvärfvad på långt håll från de frestelser, för hvilka de frigifne fångarne äro utsatta i verlden. Man tillerkänner således icke något värde

åt ett dylikt vittnesbörd om fångarnes uppförande inom fängelset, och då man af dylikt skäl vägrar att taga i arbete dessa fångar, förskjuter man dem, som äro verkligen förbättrade, tillika med dem, som icke äro det. Den föreslagna planen till fångarnes förbättring har till syftemål att försätta fången i en sådan ställning, att han är utsatt för frestelsernas magt och på samma gång för allmänhetens uppmärksamhet, som med sina ögon följer hans moraliska förvandling, hans arbetsamhet och duglighet för arbete. Det fordras icke mer än full visshet härom för att yrkesidkaren och handtverkaren skola närma sig den frigifne fången, som söker och förtjenar att erhålla arbete. Detta pröfningsstadium för fångarne skall blifva ett säkert medel att urskilja de verkligt förbättrade, och de förmåner, desse åtnjuta, skola utöfva på de öfriga ett inflytande, hvars värde icke kan nog uppskattas.»

Engelska regeringen biföll Sir Croftons framställning, och han sattes i tillfälle att utföra sin plan. För att visa, huru detta skett, och hvilka resultat deraf framgått, har jag ansett lämpligt att såsom bilaga till denna berättelse foga en kortfattad framställning af det *Irländska eller Croftonska straffsystemet**).

Hvad, som i nämnda framställning utan tvifvel i första rummet skall ådraga sig uppmärksamhet, är de stränga anmärkningar, som uttalas emot isolerings- eller cellsystemet. Dessa träffa dock icke med all sin stränghet den användning af nämnda system, som hos oss är vedertagen. Genom kloka modifikationer i systemet äro hos oss de mest öfverklagade olägenheterna deraf förebyggda. Så hafva i de Svenska fängelserna visat sig jemförelsevis få tecken till det värsta onda, hvartill en för långt drifven isolering leder, nemligen sinnesrubbnig hos fångarne. Ett sådant förhållande kan visserligen till någon del förklaras genom lynnets tröghet hos nordbon, men väsendtligen har det dock sin orsak deri, att så snart fången i sin ensamhet visar sinnesoro eller ovanligt svårmod, hans behandling lämpas derefter. Han erhåller längre tids rörelse i friska luften, än som vanligen består, han förses med arbete, han bekommer böcker till läsning, han besökes flitigare af fängelseföreståndaren och predikanten och, der försök till sjelfmord befaras, gifves honom en annan fånge till sällskap i cellen. Härigenom hindras i de flesta fall sinnessjukdomens utbrott. Med en sådan behandling blifver det möjligt att utan märklig olägenhet utsträcka tiden för ensamhetsfängelset så långt, som nu sker, då t. ex. straffarbete i ända till två år der skall aftjenas. På straffarbetstiden, då densamma aftjenas i cell, åtnjuta väl fången afkortning af en fjerdedel i tiden, sedan tre månader

*) Bilagan III

förflutit, d. v. s. två års straffarbete förkortas med fem månader och sju dagar, men inberäknas den tid, fången tillbragt i häktet, medan ransakningen pågått, stiger icke sällan hela fängelsetiden till fulla två år och derutöfver. Å fängelsestraff åtnjutes icke dylikt afdrag; men så har fången, efter regel, då icke suttit häktad under ransakningstiden.

Vidare föreställer jag mig, att hvar och en, som tager kännedom om nyssämnda straffsystem, skall göra sig den frågan, huruvida dess införande hos oss vore lämpligt och verkställbart. Beträffande denna fråga tillåter jag mig anföra hvad *van der Brugghen*, f. d. Justitieminister i Nederländerna, vid afslutandet af sin skrift: »*Études sur le Système pénitentiaire Irlandais*», yttrar, angående nämnda systems öfverflyttande till andra länder. »Jag skulle icke — säger han — fatta någon hög tanke om en styrelse, som affärdade utskickade till Dublin endast för att taga ritning af öfvergångsfängelsernas byggnader, uppgöra beräkningar öfver de arbeten, som blifvit utförda vid Spike Island och vid Lusk (de förnämsta öfvergångsfängelserna) och samla formulär till fängförteckningar, arbetsräkningar och frisedlar, sådana de der begagnas. Ingenting skulle vara lättare, men också ingenting lumpnare och gagnlösare än en dylik efterrapning. På Europas fastland äro befolkningens seder, karakter och vanor icke desamma, som i Irland. Man har icke öfverallt valet af de medel, af hvilka man der begagnat sig. Att genom en blott mekanisk åtgärd öfverflytta dessa från det gröna Erin till fängelserna i det alfvarliga Holland, i det glada och sorglösa Frankrike, skulle vara ett misstag i flera afseenden, och resultaten blefve ingalunda desamma.» Med den skildring af Irlands straffsystem, han i nämnde skrift framställt, hade meningen varit, att genom Irlands exempel, och genom den lyckliga tillämpning systemet der vunnit, sanningen af några allmänna grundsatser, hvilka beherrska den lika viktiga som intressanta frågan om förbättringsfängelser, måtte blifva lagd i dagen. Dessa grundsatsers sanning gälde alltid och öfverallt, och frågan vore blott att finna den enklaste och med de på hvarje ställe förhandenvarande omständigheter mest förenliga tillämpning deraf.

Om således en slafvisk efterrapning af detta system hos oss icke vore lämplig, så lærer sådant icke hindra, att vid den ytterligare utvecklingen af vårt fängvårdssystem riktning och ledning kunna och böra hemtas af de erfarenheter, detta Irländska system redan lemnat, om de äfven framdeles bevisa sig goda. Och, i fråga om verkställbarheten af ett sådant närmande till sistnämnda system, synas icke några oöfvervinneliga svårigheter möta. Vi hafva våra kronoarbets-korpsar, som sysselsättas med arbeten, till en del desamma, som utföras vid Spike Island och Fort Camden, under jemförelsevis större frihet än straff-fångar åtnjuta. Till liknande arbeten, men med en

organisation närmare lämpad efter Irländska öfvergångsfängelsernas skulle dylika korpser kunna bildas af straff-fångar, som under föregående straffstadier blifvit derpå förberedde. — Vi hafva vidare icke få frigifne fångar, som kunna i viss mån hållas lika med de i Irland på frisedel lösgifna (»ticket of leave-men»), jag menar lifstidsfångar, benådade under det vanliga vilkoret, att återinsättas i lifstidsfångenskapen, derest de begå brott, som störa den allmänna säkerheten. Detta förhållande kunde vidare utbildas till likhet med det i Irland motsvarande. Kostnaderna vid en dylik förändring skulle måhända icke befinnas så afskräckande, men en betänklig svårighet, den nemligen att finna och städse kunna bibehålla fullt skicklige och lämplige personer att genomföra och vidmagthålla reformen, återstår ändock; ty onekligen är systemets framgång nog mycket beroende på de personer, som skola handhafva detsamma. Äfven denna svårighet torde dock icke vara oöfvervinnelig, om tankarne deråt riktas, samt tid och tillfälle lemnas de flere personer, som på sednare tider egnat sig åt fångvården, att för detta viktiga och ansvarsfulla kall mer och mer utbilda sig.

För att i någon mån verka för ett sådant ändamål, och på det att äfven andra personer, som kunna hafva skyldighet att lägga hand vid eller besluta i hithörande frågor, men icke haft tillfälle att deråt egnas serskildt studium, måtte erhålla en öfversigt af hvad i denna gren af samhällsutvecklingen föregår inom andra länder, har jag ansett ofvanberörda framställning här vara på sin plats.

Till förändring i *lagstiftningen* har jag denna gång icke något nytt förslag att framlägga. Jag har förut antydt ej mindre några af de omständigheter, som i våra dagar försvåra fullgörandet af den i Justitie-Ombudsmannens instruktion stadgade skyldighet att, i sammanhang med de anmärkningar, han må finna skäl att framställa rörande brister uti lagar, författningar och allmänna hushållningen, uppgifva förslag till deras förbättring, än ock de förhållanden, som numera göra både anmärkningarne och dylika förslag mindre nödvändiga, än i förra tider. Till dessa omständigheter och förhållanden hafva nya tillkommit, i följd af den närmare vaxelverkan emellan de så kallade begge statsmakterna, som uppstått genom riksdagens sammanträdande hvarje år. Härigenom förökas tillfällena att framställa förefunna brister i ofvanberörda hänseenden, likasom utvägarne att få dessa brister i tid afhulpna. Naturligtvis får Justitie-Ombudsmannens uppmärksamhet på lagstiftningens tillstånd för nämnda orsakers skull icke eftersättas, men det är onekligen en af denna reforms förtjenster, att olägen-

heterna för det allmänna af bristande skarpsynthet och nitälskan hos denne väktare härigenom förminskats.

Några äldre af mig väckta frågor tillhörande lagstiftningen, hvilka icke ännu erhållit sin lösning, anser jag mig dock böra återkalla i minnet.

I främsta rummet tager jag mig friheten att erinra om det ämne, jag vidrörde i min år 1864 utgifna embetsberättelse (sid. 87), eller *om beskaffenheten af den fråga, som i tryckfrihetsmål skall af domstolen till juryn framställas*, enligt 5 § i Tryckfrihets-förordningen. Tvist har nemligen uppstått, huruvida nämnda fråga skall innefatta en hemställan till juryns pröfning, endast om den åtalade skriften är brottslig efter den eller den § i Tryckfrihets-förordningen, eller om, i händelse den åberopade § i Tryckfrihets-förordningen hänvisar till allmänna lagen, frågan till juryn jemväl skall upptaga det eller de allmänna lagens rum, som i thy mål böra tillämpas; det vill med andra ord säga, huruvida, efter det en åtalad skrifts brottslighet efter Tryckfrihets förordningen blifvit bestämd, juryn skall tillika bestämma det eller de allmänna lagens rum, som böra tillämpas, eller om detta uteslutande ankommer på domstolens pröfning. Här af torde frågans vikt kunna tillbörligen uppfattas.

En serskild anledning till denna saks framdragande ånyo har jag funnit i den meningsskiljaktighet, som yppat sig i Högsta Domstolen vid ett tryckfrihetsmåls afgörande den 2 Maj sistlidne år; och har jag trott mig böra medelst aftryckande af Högsta Domstolens protokoll rörande detta mål *) fullständiga den samling af prejudikat i ämnet, som är påbegynt i en bilaga till förrberörde 1864 års berättelse.

Till hvad jag i detta ämne yttrade i nyss åberopade berättelse, har jag nu ej annat att tillägga, än att detta nya prejudikat i sin mån bidrager att ytterligare lägga i dagen behofvet af den lagstiftande maktens mel-lankomst till att förebygga dessa meningsstrider, som nästan i hvarje tryck-frihetsmål rörande förevarande fråga uppstå i Högsta Domstolen, och den rättsosäkerhet, som deraf alstras.

Bland de frågor om lagförändringar, som af mig omnämndes i den till sistförflutna riksdag afgifna berättelse var *en rörande Rådstufvurätternes samt »Konungens Befallningshafvandes i Stockholm» (Öfverståthållare-embetets) utslag efter anslag*. Min framställning i förra delen af detta ämne vann Rikets Ständers bifall och föranledde underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvar på följt *Kongl. Maj:ts nådiga Förordning angående förändring i föreskrifterna rörande sättet för doms och utslags utgifvande i Rådstufvurätterna den 30 Oktober 1866*. Deremot har Högsta Domstolen i det underdåniga utlåtandet öfver Rikets Ständers förrberörda skrifvelse, i hvad densamma rörde Ko-

*) Se bilagan IV.

nungens Befallningshafvandes i Stockholm utslag efter anslag, eller förslaget om förändrad lydelse af 2 kap. 6 § Utsökningsbalken, yttrat att, enär sista punkten af denna § i nu gällande lag, som stadgar rättighet för bemälda Konungens Befallningshafvande att straxt säga sitt utslag muntligen, der så tarfvas, blifvit ur förslaget utesluten, men denna förändring, hvarför något skäl ej blifvit uppgifvet, icke syntes lämplig, utan skulle komma att, hvad anginge den större mängden af exekutionsmålen i Stockholm, medföra tidsutdrägt, Högsta Domstolen funne, äfven om den föreslagna nya redaktionen i öfrigt godkändes, sig icke kunna tillstyrka bifall till ifrågavarande förslag.

I min nyssberörda berättelse hade jag på anförda skäl föreslagit, att orden: *»Konungens Befallningshafvande i Stockholm kungöre vid middagstimmå, att dess utslag i saken skall gifvas ut nästa dag derefter och på den dagen bör utslaget stüldt vara, som förekomma i nämnda 2 kap. 6 § af Utsökningsbalken, skulle utbytas emot ett stadgande af ungefärligen denna lydelse: Konungens Befallningshafvande i Stockholm skall, efter det saken så utförd är att utslag bör gifvas, genast bestämma dagen, då utslaget utgifves, hvarom, då part är frånvarande, anslag göres, vid middagstimmå dagen före den, på hvilken utslaget utfärdas. Naturligtvis var min mening att berörda § i öfrigt skulle förblifva oförändrad, och likasom begynnelsen så ock slutorden: han (Konungens Befallningshafvande) må ock strax säga sitt utslag muntligen, der så tarfvas, qvarstå.*

Med bifall till hvad jag sålunda föreslagit, ändrades dock formen deraf ej mindre i Lag-Utskottets Betänkande än ock i den underdåniga skrivelser så, att hela lydelsen af ifrågavarande § återgafs med inskjutande af den ändring deruti, som jag förordat; men de nämnda slutorden intogos icke, sannolikt till följd af något förbiseende, ty bland motiven till den ifrågasatta förändringen var äfven det, att ärendenas gång skulle påskynas, hvilket syftemål, såsom Högsta Domstolen också anmärker, i väsentlig mån motverkades genom borttagande af föreskriften om utslags afsägende muntligen.

Vid sådant förhållande anser jag min pligt vara, att förnya min hemställan om nämnda lagförändrings vidtagande, så att merberörda § må erhålla följande lydelse:

»Konungens Befallningshafvande vare skyldig att gifva skriftligt utslag med skälen dertill och teckna derunder inom hvad tid, den som dermed ej nöjes, får söka i Hofrätten ändring, efter ty, som i 9 kap. sägs. Konungens Befallningshafvande i Stockholm skall, efter det saken så utförd är, att utslag bör gifvas, genast bestämma dagen, då utslaget utgifves, hvarom, när part är

part är frånvarande, anslag göres vid middagstimma dagen före den, på hvilken utslaget utfärdas; han må ock strax säga sitt utslag muntligen, der så tarfvas.»

I sistnämnda berättelse (sid. 128) vidrörde jag äfven frågan om embets- och tjenstemans skyldighet att ersätta skada, vållad genom fel i embetsutöfning äfven sedan tiden för ansvarstalan å felet är försutten.

Af anförda skäl ifrågasatte jag, huruvida icke ett redaktionsfel i 6 kap. 7 § Strafflagen sig insmugit. Då behovet af en förklaring i detta afseende ännu qvarstår oförändradt, har jag trott mig böra derom erinra.

Vidare föreslog jag i nyss åberopade berättelse (sid. 130 och följande) några åtgärder till Domstols-arkivens bevarande, såsom att hvad af domböcker, tänkeböcker och andra dylika rättskipningen rörande handlingar, som funnes uti arkifven i landsorterne, tillhörande tiden före år 1736, då vår nu gällande lag trädde i verksamhet, måtte sammanföras och för framtiden förvaras i hufvudstaden, under vård och tillsyn af Kongl. Riks-arkivets embets- och tjenstemän, samt att, i afseende på sådana domböcker och handlingar, hvilkas flyttning icke ifrågasattes, fortfarande uppmärksamhet måtte egnas åt arkif-lokalernas tillbörliga underhåll, äfvensom domböckers och protokolls förskingring förebyggas genom bestämda föreskrifter om dylika handlingars skyndsamma inbindning.

Denna framställning lärer icke hafva medhunnits till behandling vid sistförflutna riksdag, och jag har derföre bort ytterligare underställa densamma behörig pröfning.

Den förut år ifrån år tilltagande balans i justitiemål hos Kongl. Maj:t, som år 1861 föranledde Högsta Domstolens förstärkning, har derefter fortfarande aftagit, äfven under den tid, förevarande Embetsberättelse omfattar, ehuru, till följd af den tillökning i summan af inkomna revisionssaker, som år 1865 inträffade, balansen af nämnda slags saker obetydligt minskats. Förhållandet i detta som i andra hänseenden ådagalägges genom nedanstående

Sammandrag af Revisions-sekreterarnes Arbejtsredogørelser for år 1865.

Balans, enligt dessa redogørelser, vid slutet af år 1864:

Revisionssaker	317.	
Skiftesmaal	58.	
Kammarrættts-mål	—	
General-auditørs-ærenden	2.	
Hemstælda brottmaal	2.	
Besværs- og ansøkningsmaal	470.	
Kabinettsmaal	—	849.

Inkomna mål under år 1865:

Revisionssaker	465.	
Skiftesmaal	124.	
Kammarrættts-mål	2.	
General-auditørs-ærenden	7.	
Hemstælda brottmaal	7.	
Besværs- og ansøkningsmaal	960.	
Kabinettsmaal	125.	1,690. 2,539.

Afgjorda mål under år 1865:

Revisionssaker	472.	
Skiftesmaal	134.	
Kammarrættts-mål	2.	
General-auditørs-ærenden	6.	
Hemstælda brottmaal	8.	
Besværs- og ansøkningsmaal	1,116.	
Kabinettsmaal	125.	1,863.

Balans till år 1866:

Revisionssaker	310.	
Skiftesmaal	48.	
Kammarrættts-mål	—	
General-auditørs-ærenden	3.	
Hemstælda brottmaal	1.	
Besværs- og ansøkningsmaal	314.	
Kabinettsmaal	—	676. 2,539.

Då ingående Balansen utgjorde	849.
och den utgående	676.
har således Balansen under året minskats med	173 mål;
hvaraf belöper å	
Revisionssaker	7.
Skiftesmål	10.
Hemställda brottmål	1.
Besvärs- och ansökningsmål	156. 174.
hvaremot ökning i Balansen ägt rum å General-auditörs-ärenden	1. 173 mål.

Af de till år 1866 balanserade <i>Revisionssaker</i> hafva <i>inkommit</i>	
år 1861	2.
» 1862	3.
» 1863	6.
» 1864	37.
» 1865	262. 310.

Jemförelse, för sistförflutna fem år, emellan antalet af

Inkomna mål.

	1861.	1862.	1863.	1864.	1865.
Revisionssaker	404.	380.	375.	325.	465.
Skiftesmål	131.	130.	154.	124.	124.
Hemställda mål	29.	14.	13.	13.	7.
Andra mål och ärenden	1,136.	1,147.	1,143.	1,240.	1,087.

Afgjorda mål.

	1861.	1862.	1863.	1864.	1865.
Revisionssaker	439.	441.	604.	580.	472.
Skiftesmål	209.	169.	215.	133.	134.
Hemställda mål	37.	12.	15.	11.	8.
Andra mål och ärenden	1,433.	1,319.	1,348.	1,245.	1,249.

Minskningen i antalet af balanserade *Revisionssaker*, hvilken började

år 1861 med	35.
har fortgått	
» 1862 »	61.
» 1863 »	229.
» 1864 »	255.
» 1865 »	7.

Sunma minskning i balansen under 5 år 587.

Från Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern har uppå framstald förfrågan det svar erhållits, att efter sistförflutna riksdags början någon förklaring öfver lagen, i den ordning 19 § i Regeringsformen bestämmer, icke blifvit meddelad.

Under den 2 November 1866 har imedlertid från Kongl. Maj:t utgått ett nådigt beslut, hvilket synes hafva blifvit taget för en lagförklaring och som, enär detsamma tilldragit sig en viss uppmärksamhet, torde förtjena att här närmare omförmälas.

Kronofogden i Färentuna, Sollentuna och Vallentuna härads samt Danderyds skeppslags fögderi hade hos Konungens Befallningshafvande i Stockholms län gjort förfrågan, *huruvida böter, hvilka för underlåtenhet dels att i tillflyttningsort inom stadgad tid aflemna prestbetyg dels att meddela påbjuden uppgift till mantalsskrifningsförrättning blifvit ådömda, borde, vid bristande tillgång hos den bötfälde, i likhet med stämmoböter afkortas, eller med kroppsstraff aftjenas.*

Vid nämnda frågas afgörande uppstod tvekan hos Konungens Befallningshafvande, som derföre hos Kongl. Maj:t i underdånighet hemstälde, att nådig föreskrift i ämnet måtte varda meddelad.

Kongl. Maj:t infortrade, i anledning af denna hemställan, utlåtande från Kongl. Kammarrätten, som anförde att, då underlåtet iakttagande af föreskrifterne om aflemnandet af prestbevis och af uppgift till mantalsskrifning icke kunde antagas inuefatta sådan art af lagöfverträdelse, att de för slik försummelse i Kongl. Förordningen den 20 Juli 1861 stadgade böter borde, när den bötfälde ej förmådde dem gälda, af honom genom fängelsestraff aftjenas, hvartill ej heller berörda nådiga förordning gäfvic anledning, Kongl. Kammarrätten ansåge sig böra i underdånighet hemställa, att Kongl. Maj:t, i öfverensstämmelse med hvad genom nådigt bref den 6 Juli 1849 i serskildt mål blifvit angående dylika böter förordnadt, samt Kongl. brefvet den 2 November 1836 och Kongl. Statskontorets derpå grundade Cirkulär (Kungörelse?) den 8 påföljande December finnes stadgadt rörande stämmoböter, med hvilka de nu omförmälda syntes vara jemförliga, täcktes i nåder förklara, att böter och viten, hvilka, enligt 5 och 6 §§ af Kongl. Förordningen den 20 Juli 1861, varda ålagda, skola i händelse af saknad tillgång hos den bötfälde till deras gäldande i kronoräkenskapen afkortas.

Vid pröfning häraf har Kongl. Maj:t, under den 2 November 1866, med afseende på innehållet af 8 § i Kongl. Förordningen den 16 Febru-

ari 1865 angående nya strafflagens införande m. m., funnit någon serskild förklaring uti ofvanberörda hänseende icke vara erforderlig.

Nyss åberopade 8 § i 1864 års Kongl. Förordning innehåller bland annat:

För böter, som efter äldre lag eller författning äro eller blifva ådömda, så ock för viten, hvartill någon är eller varder lädd, skall vid bristande tillgång, utom i de fall, som i 9 § sägas, förvandling till annat straff, oberoende af det beslut, som derom förut må vara meddeladt, ske efter nya lagen, med iakttagande att, om brottet är föröfvadt innan samma lag gällande blef, viten och sådana böter, som, enligt äldre lag eller författning, bort med enkelt fängelse efter Utsöknings-balken attjenas, skola till fängelse efter 11 § i 2 kap. af nya lagen förvandlas, — — —

Om slik bötesförvandling stadgar Strafflagen i

2 kap. 10 §. Saknas hos den, som blifvit till böter lädd, tillgång till deras fulla gäldande; då skola böterna, utom i de fall, som i 11 §. detta kap. och 7 §. 4 kap. nämnas, till fängelse vid vatten och bröd förvandlas.

— 11 §.: För qvinnor, som hafvande är eller barn ammar, eller för den, som yngre är än aderton år, ege fängelse vid vatten och bröd ej rum. Samma lag vare, om någon finnes ej kunna, utan i våda för helsan, sådant fängelse undergå. I dessa fall skall den hötfälde hållas till annat fängelse tre gånger så lång tid, som han eljest skolat fängelse vid vatten och bröd undergå.

4 kap. 7 §. Är någon, som gjort sig skyldig till fängelse eller straffarbete på viss tid, tillika förfallen till böter, och saknas tillgång till deras fulla gäldande, då skall bötesstraffet — — — öfvergå till fängelse efter ty i 2 kap. 11 §. sagdt är: — — —

De åberopade stadgandena i ofvanberörda 1861 års Kongl. Förordning hafva i hithörande delar följande lydelse:

§ 5 mom. 2. Det åligger hvar och en, som under året inflyttar uti en församling, att angående sig och medföljande personer ofördröjligen och inom fjorton dagar efter inflyttningen samt i alla händelser före den 9 November samma år hos pastor förete prestbevis från utflyttningsorten. Skulle någon under tiden emellan den 8 November och årets slut hafva inflyttat i annan församling än den, han förut tillhört, bör han sist på åttonde dagen efter inflyttningen hafva till pastor aflemnat prestbeviset. Underlåter någon att fullgöra dessa föreskrifter, böte 2 R:dr 50 öre.

— mom. 3. Husbonde vare, derest inflyttadt tjenstehjon icke redan hos pastor förete sitt prestbevis, pligtig att, vid vite af 2 R:dr 50 öre, inom fjorton dagar sedan tjenstehjonet inträdt i tjenst affordra och till pastor aflemna sådant betyg.

Skulle hunder möta att på förenämnda sätt aflemna prestbevis, bör anmälan derom hos pastor göras inom den ussatta tiden.

Undandraget sig någon att prestbevis sålunda tillhandahålla eller aflemna drabbar ansvaret den tredskande.

— mom. 4. Böter för ådagalagd tredska att fullgöra de i mom. 2 och 3 af denna § gifna föreskrifter förnyas med enahanda belopp för hvarje månad, hvarunder prestbevisets aflemnande eller tillhandahållande fördröjes utöfver den bestämda tiden.

— mom. 5. Innehafvare af fast egendom i stad eller på landet, eller den hans ställe företräder, vare, vid vite af 2 R:dr 50 öre, förbunden att, efter det husbonde eller annan person, med hvilken aftal om bostad afslutats, inflyttat från annan församling till huset eller på egorna, derom underrätta pastor inom fjorton dagar från inflyttningen, så vida icke den inflyttande sjelf det tillkännagifvit.

§ 6 föreskrifver, att vid *mantalsskrifning* hvar och en husbonde skall uppgifva sig och alla dem, som till hans hushåll höra eller i hans tjänst anstälde äro eller som, boende å hans egor, äro i hans arbete antagne eller inhyses der uppehålla sig, äfvensom deras hustrur och barn; att handlande fabriks- och handtverks- och annan närings-idkare tillhör att uppgifva de i och för hans rörelse eller näring anställde, men hos honom icke mantals-skrifne handels- och fabriks-betjenters, gesällers och arbetares eller biträdan des namn och bostad; att hvar och en, som förvaltar fast egendom, skall meddela uppgift å alla derstädes boende personer, af hvilka serskilda mantalsförteckningar skola lemnas; att den, hos hvilken personer, tillhörande annat mantalsskrifningsdistrikt, uppehålla sig då mantalsskrifningen förrättas, skall å sin mantalsförteckning uppgifva dessa personers namn och mantals-skrifningsort; att ägare och hufvudredare af fartyg skall, jemte uppgifvande af fartygets lästetal m. m., jemväl uppgifva skeppare, styrmän och maskinister äfvensom desses mantalsskrifningsort; att hvad som blifvit stadgadt rörande fastighetsegare med flere gäller äfven bolagsdirektörer, förvaltare af verk och inrättningar, förmyndare, utredningsmän i sterbhus, sysslomän i gäldbundet bo med flere, som vårda och förvalta annans egendom; och slutligen att en hvar, som icke hos annan mantalsskrifves, skall lika uppgifts-skyldighet i tillämpliga delar åligga. Derefter stadgar samma § i

mom. 9 Underlåter någon, utan anmaldt laga förfall, att vid mantalsskrifning meddela sådan uppgift, som här ofvan omlörnäles, böte 2 R:dr och, derest sådan saknad uppgift honom genom Häradsskrifvaren eller annan vederbörande tjänsteman affördrats, men icke inom fjorton dagar derefter på angifvet ställe lemnats, 4 R:dr.»

§ 11 stadgar böter för Häradsskrifvare, Pastor, Länsman med flere tjänstemän, som, utan anmaldt förfall, icke infinna sig vid mantalsskrifningsförrättning; och innehåller i

mom. 6. Före hvarje mantalsförrättnings slut skall en förteckning å de böter, som anses jemlikt denna §. samt 5 och 6 §§. böra utgå, uppgöras på förrättningsstället, för att, sedan den af Häradsskrifvaren blifvit undertecknad samt af församlingens ombud eller, om sådant icke närvarit, af två fastighetsegare eller socknemän till riktigheten bestyrkt, insändas till Konungens Befallningshafvande, som, efter pröfning af härvid förekommande omständigheter, förordnar angående indrifning af de påförda böterna». — — —

mom. 8. De böter, hvartill Häradsskrifvare eller Pastor gjort sig skyldig, tillfalle utslutande de fattige inom den församling, der den bötfälde är bosatt; men *af andra böter, som på grund af denna författning ädömas, åtnjute de fattige endast hälften, och tillfaller andra hälften åklagaren*».

Det här ofvan åberopade *Kongl. Brevet den 6 Juli 1849* är staldt till Kongl. Kammarrätten och innehåller hufvudsakligen, att sedan Konungens Befallningshafvande i Elfsborgs län, uppå Magistratens i Wenersborgs stad framställda anhållan, att de åtskilliga uppgifne personer, för utblifna uppgifter till 1845 års mantals- och skattskrifning i ofvannämnde

stad, hvardera med en r:dr b:ko, ålagda böter måtte, i anseende till saknad tillgång hos de bötfälde, till kroppsstraff förvandlas, genom Resolution den 7 Mars 1846 förklarar att, enär Bevillningsförordningen icke föranledde dertill att, vid bristande tillgång, ifrågavarande böter skulle umgällas med förvandlingsstraff, hvilket ej heller funnes i nämnda förordning utsatt, Konungens Befallningshafvande saknade anledning förvandlingsstraff derå utsätta, så hade Kongl. Kammarrätten, medelst utslag den 12 Oktober 1846, icke funnit skäl att i Konungens Befallningshafvandes öfverklagade resolution ändring göra; hvarefter förbemälda Magistrat, jemte det besvär öfver sistnämnda utslag anfördes, i underdånighet anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes meddela föreskrift, huruledes ifrågavarande böter skulle försonas eller om desamma, utan föregången afstraffning, finge i Stadens räkenskaper afskrifvas; och har Kongl. Maj:t genom nu ifrågakomna nådiga bref förklarar skäl icke vara anfördt, som kunde verka ändring af Konungens Befallningshafvandes och Kammarrättens gifna, sammanstående beslut.

Kongl. Brefvet åter den 2 November 1836 och Kongl. Statskontorets derpå grundade Kungörelse angående förändring i tiden för uppbördsstämmas hållande samt om återupplifvande af stämmoböterna den 8 Debember nämnda är stadgar angående sistberörda ämne:

»1:o att ifrågavarande stämmoböter, till hvilkas erläggande hvar och en bör anses förfallen, som underlåter att antingen sjelf eller genom ombud sina krono-utskylder i föreskrifven tid och ordning inbetala, må i allmänhet bestämmas och utgå till deras förut stadgade belopp tolf skillingar banko, utan afseende på debetsedelns summa;

2:o att, då utskylderne i laga ordning gå till afkortning, böter för uteblifvande från uppbördsstämman ej må äga rum;

3:o att inslytande stämmoböter skola emellan uppbörds mannen och församlingens fattige, till hälften hvardera fördelas;» — — — —

Vid öfvervägande af dessa stadganden lærer man näppeligen komma till något annat svar på den af vederbörande gjorda, här ofvan omförmälda underdåniga framställning, än det Kongl. Maj:t under den 2 sistl. November derå meddelat. Då nemligen det återopade nådiga Brefvet den 6 Juli 1849 utfärdades, fanns ej något sådant allmänligt stadgande om böters förvandling, som 8 § af 1864 års Förordning innehåller. Och den omnämnda likheten emellan de här i fråga varande böter och stämmoböter torde icke befinnas sådan, att åt densamma bort lemnas afgörande inflytande på frågans lösning. Stämmoböterna åsyfta att förmå de skattskyldige att å utsatt dag erlægga sin skatt, de här ifrågakomna böterna åter att tillhålla enhvar att lemna föreskrifna uppgifter till pastors-embete eller mantalskrifningsförrättning. Att de förre icke kunna förvandlas till kropp-

straff synes ligga i sakens natur, ty en person, som ej äger medel att betala sin skatt, har vid uppbördsstämman ingenting att göra och en sådan kan väl icke billigtvis åläggas att för bristande tillgång till stämmoböterna lida straff, då sjelfva skatten efterskänkes eller afkortas. Annat är förhållandet med en underlåtenhet, för hvilken icke kan förebäras oförmåga, då tillräcklig tid för de fordrade uppgifternas aflemnande är anslagen och anmäldt förfall befriar från böterna.

Men om också nämnda nådiga beslut är med lagens bokstaf öfverensstämmande, hindrar sådant icke, att betänkligheter dervid finnas, och att praktiska svårigheter synnerligast i begynnelsen skola uppstå vid detsammats tillämpning. Sålunda, för att nu vidröra endast en af de senare, är det troligt, att under den förut rådande föreställningen, att dylika böter vid bristande tillgång skulle afkortas, många af vårdslöshet försummat sig, som annars icke dertill gjort sig skyldige, och att, i följd häraf, fångelserna komma att oförtänt fyllas, och ökade kostnader för fångars underhåll och förslande att drabba statsverket. *) Med tiden skall väl detta ordna sig, såvida nämnda oriktiga föreställning lämpligen tillrättavisas, t. ex. ej allenast genom att å blanketterna till flyttningsbevisen aftrycka stadgandena om skyldighet att i rätt tid uppvisa desamma för pastors-embetet i den församling, dit flyttningen sker, om de böter, underlåtet af samma skyldighet medförer, samt huru dessa böter vid bristande tillgång skola aftjenas, utan ock på det sätt, att i kungörelsen om mantalsskrifning intages, jemte föreskrifterna om de uppgifter, som skola afgifvas och ansvaret för försummelse derutinnan, under rättelse derom, att böterna för slik försummelse vid bristande tillgång till deras gäldande icke afkortas utan förvandlas till fängelse.

Det är dock en punkt i denna lagstiftning, som torde påkalla ändring. Såsom af ofvananförda stadganden inhemtas, tillfalla ifrågavarande böter åklagaren och församlingens fattiga, till hälften hvardera. Detta innebär tvifvelsutan en lockelse ej mindre för Häradsskrifvarena, som här äro åklagare, än ock för fattigvårdsstyrelserna att uppbringa bötesbeloppet så högt som möjligt, dervid nitet någon gång kan drivas för långt och lagens stränghet i oträngt mål påyrkas. Det saknas icke företeelser, som kunna gifva anledning att befara sådant. Och för ett missbruk med detta syftemål skall naturligtvis den strängare åsigt, som gjort sig gällande om böternas förvandling, vara välkommen, då det är att antaga, att under hotet af fängelse den bötfälde skall göra sitt yttersta för att bereda sig tillgång till böterna. Här

*) Endast inom det fögderi, hvarifrån ofvanberörda underdåniga framställning rörande ifrågavarande böter utgått, skola finnas omkring 700 sålunda bötfälde personer. Nämnda fögderi ligger närmast hufvudstaden och således icke långt från länsåhåtet, men skulle enahanda förhållande äga rum i de vidsträckt länen, så vore betydliga kostnader för fångförslingen att förvänta.

synas alltså samma skäl vara för handen, som föranledde stadgandet i nya Strafflagen, att alla böter skola tillfalla Kronan; och det vore en sådan ändring uti ifrågavarande lagstiftning, som jag skulle vilja förorda, nemligen att merannämnda böter skola tillfalla Kronan, icke åklagaren och församlingen.

1866 års embetsresa har gällt Gottlands, Westernorrlands, Westerbottens och Norrbottens län. Mina iakttagelser derunder, i fråga om fängelsernas och arkivens tillstånd, hafva i allmänhet varit tillfredsställande. Beträffande exekutionsväsendet deremot hafva några anmärkningar förekommit. Sålunda fann jag i Wisby stad sådan försummelse i afseende på resterande stadsutskylders uttagande och redovisning ligga Magistraten till last, att jag anmodade Konungens Befallningshafvande att anställa undersökning, huruvida icke någon balans hos den eller de personer, som med nämnda uppbörd hade omedelbar befattning, förefunnes; och har vid den undersökning, Konungens Befallningshafvande i följd häraf anställt, en icke obetydlig balans hos stadsfogden blifvit upptäckt, hvaraf dock den väsentligaste delen är vorden godtgjord, men icke destomindre äro åtal emot såväl bemälda Stadsfogde som ock Magistratens ledamöter i laga ordning anhängiggjorda. I de norra länen åter anmärktes, att lagsökningarna voro särdeles talrika och i följd deraf underexsekutorernes, Magistraternes och Kronofogdarnes, kvartalsvis afgifna exekutionsdiarier mycket vidlyftiga. I ett och annat af dessa diarier steg slutsumman öfver 100,000 R:dr. Vid granskning af dessa diarier syntes väl i några fall försummelse ligga underexsekutorerne till last; men, enligt de upplysningar jag erhöll såväl af vederbörande Konungens Befallningshafvande som andra personer, var den allmänt rådande penningbristen till dessa fördröjda redovisningar förnämsta orsaken. Förhållandet vore nemligen det, att utmätt egendom, vare sig fast eller lös, icke kunde försäljas, snart sagdt till huru lågt pris som helst, emedan köpare icke funnes, som kunde fullgöra liqviden på den korta tid, exekutionslagarne föreskrefve. Under ett sådant sakernas skick är underexsekutorens belägenhet icke afundsvärd. Hans tid upptages oupphörligt af utmättnings- och auktionsförrättningar, och lika oupphörligt vexe innehållet af hans diarium och hans ansvarsskyldighet, då nästan ingenting inflyter, kan redovisas och afföras. — Hvarhelst jag reste fram förspordes dylik klagan.

Efterlefnaden af Kongl. Förordniugen angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndiges egendom den 24 September 1861, i hvad samma Förordning stadgar rörande domares skyldighet att hålla förteckning

öfver förmyndare och tillse, att desse i föreskrifven tid och ordning fullgöra deras redovisningspligt, har ständigt varit föremål för min uppmärksamhet. Denna nybildade anordning till betryggande af de omyndiges rätt och bästa kan ännu icke sägas vara till fullo genomförd. Jag har i föregående berättelser påpekat de svårigheter, som dermed äro förenade. Dessa hafva dock till icke ringa del blifvit minskade derigenom, att ogift qvinna numera vid viss ålder blifver myndig, i följd hvaraf myndlingarnes likasom förmyndarens antal betydligt aftagit. Besväret att förteckna förmyndarena och hålla ordning på deras redovisningar har således aftagit, men i stället hafva andra extra-judiciela förrättningar, t. ex. konkurser, tilltagit och vålla i de vidsträckta domsagorna mycken tidsspillan för domaren, genom de långa resorna, som tidt och ofta påkallas. Jag har hittills endast användt erinringar till vederbörande, der försummelse med ofvan nämnda förteckningars upprättande varit uppenbar, och funnit dessa verksamma; men der hithörande arbeten blifvit påbörjade, har det befunnits svårt att urskilja, om och huru stor försumligheten kunde hafva varit, när det är omöjligt att afgöra, huruvida en dylik förteckning är fullständig, det vill säga upptager alla förmynderskap, eller icke. Fullständig kontroll derå kan således i sjelfva verket utöfvas endast af de omyndige sjelfve och deras släktingar eller ock af kommunernes styrelse.

En egen förteelse i afseende på förmyndareväsendet visade sig på Gottland. Der har nemligen den landsed inrotat sig, att hvarje omyndig skall hafva sin serskilde förmyndare, så att, när en person dör och efterlemnar t. ex. sex eller flera barn, lika många förmyndare skola förordnas, och om då, såsom vanligast är, boet åtminstone några år, till dess barnen uppvuxit, förblifver oskift, skall detsamma förvaltas af nämnde sex eller flere förmyndare, huru ringa det än må vara. Denna landsed, som ostridigt »hafver oskäl med sig», bör dock kunna afskaffas, genom lämpliga föreställningar af domarena, hvilka numera lära hafva större besvär än fördel af den sammans fortfarande bestånd. Jag framstälde äfven erinringar derom. — Men om ock den i fråga varande anordningen till främjande af tillsyn öfver förmyndares förvaltning och ordentliga redovisande af de omyndiges tillgångar vore fullständigt genomförd — och så mycket är i alla händelser dervid redan uträttadt, att något skäl icke vidare finnes, att, såsom någon gång varit i fråga satt, öfverflytta besväret dermed från domaren till kommunalmyndighet, helst domaren numera af slik öfverflyttning skulle hafva föga om ens någon lättnad, då han alltid framgent vore skyldig att ur förmyndareprotokollet lemna de uppgifter, på hvilka förmyndareförteckningarnes fortsättning måste grundas — är likväl dermed, såsom jag förut anmärkt, icke tillräckligt sörjdt för betryggandet af de omyndiges rätt och

bästa, hvarföre jag föranlåtes upprepa min hemställan om lagstiftarens fortfarande uppmärksamhet på detta ämne.

Under resa genom Westernorrlands län kom jag tillfälligtvis att få kunskap om ett förhållande, som torde förtjena att offentliggöras. Det är bekant, att under senare riksdagarne statsanslag varit beviljadt till understöd för sådana skjutslag, för hvilka inrättandet af entreprenadskjutshållning blefve serdeles betungande. Detta har gifvit anledning till det missbruk, att, då vid en och annan gästgifvaregård inom nämnda län entreprenadskjutsen utbjudits på auktion, så anordnats, att icke mer än *ett* serdeles högt anbud är vorDET gjordt, hvilket blifvit antaget. Den, som afgifvit anbudet, har då på förhand aftalat med skjutslaget, att de skjutsskyldige borde fortfarande likasom förut utgöra skjutsen, emot det att entreprenören eftergåfve väsentligaste delen af den afgift, de genom auktionsanbudets godkännande sig åtagit. Vinsten häraf beräknades blifva den, att de skjutsande finge uppbära af resande den högre legan, och skjutslaget möjligen komma i åtnjutande af statsunderstödet. Sålunda hade vid en entreprenadsauktion afgiften af de skjutsskyldige bestämts till 2 R:dr 50 öre på hvarje mål (motsvarande 1:3dels mantal), men genom det förut slutade aftalet emellan entreprenören och skjutslaget skulle denna afgift i sjelfva verket utgöra endast 10 öre för mål. Planen hade dock blifvit upptäckt, och någon ersättning af statsmedel icke beviljats.

I Norrbottens län erfor jag, hurusom första tillämpningen af *Kongl. Förordningen angående utsynning och försäljning af skogsalster från Kronans skogar i Stora Kopparbergs län och de Norrländska linerna den 21 December 1865* visat ganska otillfredsställande resultat. I följd af vare sig någon öfverenskommelse emellan sågverksägarena eller ock af den knappa penningtillgången och den missgynnande konjunkturen för trävaror hade auktionsanbudet på det från Kronans skogar utstämplade virke varit så låga, att Kronans inkomst blifvit endast en ringa del af hvad som under föregående år influtit genom stubböresafgiften. Och ändock hade en betydlig afverkningsrätt blifvit föryttrad. På annan väg skola tvifvelsutän närmare underrättelser härom komma Riksdagen tillhanda; och jag har härmed endast bort leda uppmärksamheten på denna angelägenhet, hvilken är af så mycket större vikt och betydelse, som frågan gäller ej mindre att taga vara på en inkomstkälla för Statsverket än ock att skydda från förstörelse hvad ännu återstår af den för dessa nordliga landskaps odling och utveckling så oumbärliga skogstillgången.

Det under nämnda embetsresa hållna diarium jemte Expeditionens diarium och registratur varda till Lag-Utskottet öfverlemnade.

Till fullgörande af den i 14 § af Instruktionen för Justitie-Ombudsmannen lemnade föreskrift angående redovisning för behandlingen af Rikets Ständers hos Kongl. Maj:t anmälda beslut och gjorda underdåniga hemställningar, har jag förskaffat mig från Kongl. Statsdepartementen uppgifter

dels på de så beskaffade beslut och hemställningar, som under sistförlutna riksdag till Kongl. Maj:t inkommit och blifvit af Kongl. Maj:t gillade, utfärdade och i verket stälda; varande i enlighet dermed förteckning jemväl upprättad öfver dem, som icke blifvit i nåder afgjorda;

dels ock öfver de äldre beslut och hemställningar, som i min berättelse till sistförlutne riksdag upptoges såsom helt och hållet eller till någon del oafgjorda, samt öfver de åtgärder, som med dessa under tiden blifvit vidtagna.

Nämnda uppgifter tillika med en Tabell öfver de underdåniga skrivelser, som vid nästförlutne riksdag af Rikets Ständer aflätos, finnas intagna i Bil. I och II till denna berättelse.

Stockholm i Januari 1867.

N. A. Fröman.

Arvid Ulrich.

BILAGOR

TILL

RIKETS STÄNDERS JUSTITIE OMBUDSMANS BERÄTTELSE

1867.

.....

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS E. WESTRELL, 1866.

I.

Uppgift från de serskilda Kongl. Stats-Departementen på Rikets Ständers under Riksdagen åren 1865 och 1866 aflätne underdåniga skrivelser, jemte anteckning om de åtgärder, som i anledning deraf blifvit vidtagne.*)

1:o Kongl. Justitie-departementet.

1:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 17 Januari 1866, angående åtskilliga af Rikets Ständer vid 1865 års Riksdag beslutade förändringar i Tryckfrihets-Förordningen (5.)

1866 den 10 April i Statsrådet anmäld och afgjord, med anledning hvaraf svar blifvit Ständerna meddeladt å Rikssalen den 14 April samma år.

2:o af den 31 Januari 1866, i anledning af nådig Proposition om öfverlåtelse till Westerbottens läns innevånare af gamla länsfängelsebyggnaden i Umeå med tomt. (8.)

1866 den 13 Februari i Statsrådet anmäld; och bifallen samt nådigt beslut i ämnet vederbörande meddeladt.

3:o af den 31 Januari 1866, i anledning af nådig Proposition om öfverlåtelse till Jemtlands läns innevånare af gamla länsfängelsebyggnaden i Östersund. (9.)

1866 den 13 Februari i Statsrådet anmäld och bifallen samt nådigt beslut i ämnet vederbörande meddeladt.

4:o af den 31 Januari 1866, i anledning af nådig Proposition om öfverlåtelse till Wester-Norrlands läns innevånare af gamla länsfängelsebyggnaden i Hernösand med tomt. (10)

1866 den 13 Februari i Statsrådet anmäld och bifallen samt nådigt beslut i ämnet vederbörande meddeladt.

---

*) De vid slutet af hvarje rubrik, inom parentes, utsatte siffertal visa skrifvens nummer i Tionde Samlingen af Bihanget till Rikets Ständers protokoll.

5:o af den 31 Januari 1866, i anledning af nådig Proposition om öfverlåtelse till Wester-Norrlands läns innevånare af gamla kronohäktebyggnaden vid Sundsvall. (11.)
1866 den 13 Februari i Stats-rådet anmäld, dervid Kongl. Maj:t förklarade att öfverlåtelsen af gamla kronohäktesbyggnaden vid Sundsvall med tomt icke för närvarande kunde meddelas, men tillät Wester-Norrlands Läns Landsting att tills vidare, och intill dess annorlunda kunde varda förordnad, nyssberörda byggnad för Medelpads innevånares räkning begagna.

6:o af den 14 Februari 1866, angående verkställd omröstning öfver Högsta Domstolens ledamöter. (14.)

1866 den 20 Februari i Stats-rådet anmäld och lagd till handlingarne.

7:o af den 14 Februari 1866, angående val af Justitie-Ombudsman och dess Suppleant. (15.)

1866 den 20 Februari i Stats-rådet anmäld och lagd till handlingarne.

8:o af den 14 Februari 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till förnyad förordning angående jords och lägenhets afstående för allmänt behof (21.)

1866 den 14 April nådig Förordning utfärdad.

9:o af den 7 April 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om antagande af en författning angående arfsrätt för oäkta barn. (39.)

1866 den 14 April nådig Förordning utfärdad.

10:o af den 24 Februari 1866 angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Andra Hufvudtitel. (23.)

1866 den 6 Mars i Stats-rådet anmäld och nådigt Bref i ämnet till vederbörande expedieradt.

11:o af den 26 Mars 1866, angående rättighet att i vissa brottmål svara genom fullmäktig. (34.)

Efter Högsta Domstolens hörande blef ifrågavarande förslag af Kongl. Maj:t i Stats-rådet den 30 Oktober innevarande år bifallet och Förordning under samma dag utfärdad.

12:o af den 26 Mars 1866, angående förändradt sätt för doms eller utslags utgifvande i Rådstufvurätt och hos Öfverståthållare-Embetets Kansli. (35.)

Sedan öfver ifrågavarande underdåniga skrifvelse Högsta Domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t i Stats-rådet den 30 Oktober innevarande år bifallit förslaget till förändring i föreskrifterna angående sättet för doms eller utslags utgifvande i Rådstufvurätt, hvarom Förordning under samma dag blifvit utfärdad; men deremot beträffande förslaget till förändrad lydelse af 2 kap. 6 § Utsöknings-Balken funnit detsamma icke böra antagas.

13:o af den 28 Maj 1866, angående åtskilliga ändringar i domstolsinrättningen å landet. (55.)

Sedan öfver det i skrifvelsen framställda förslag till förändrad lydelse af 1 kap. 1 § Rättegångs-Balken Högsta Domstolen afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t i Stats-rådet den 30 sistlidne Oktober förklarat sig finna ifrågavarande förslag icke böra bifallas; varande öfrige delar af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse beroende på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

14:o af den 28 Maj 1866, angående ändring i Kyrkolagens föreskrift rörande tiden för barnaqvinnas kyrkogång. (57.)

Den 30 Oktober innevarande år blef förslaget, efter det Högsta Domstolen blifvit hörd, af Kongl. Maj:t gilladt och Förordning under samma dag utfärdad.

15:o af den 28 Maj 1866, angående förändrade föreskrifter i afseende på sättet för kommunikation af besvär, som blifvit till Hofrätt ingifna. (56.)

Förslaget blef den 5 sistlidne Juni i Stats-rådet anmäldt och remitteradt till Högsta Domstolen, som med underdånigt utlåtande ännu ej inkommit.

16:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 9 Juni 1866, i fråga om kärande parts skyldighet att gifva vederparten del af uppskofsbeslut. (69.)

Högsta Domstolen, hvars underdåniga utlåtande den 26 sistlidne Juni blifvit infordradt, har remitterat förslaget till samtliga Hofrätternas yttranden, hvilka ännu ej fullständigt inkommit.

17:o af den 9 Juni 1866, angående förändrade stadganden i afseende på villkoren för rättighet att fullfölja mål hos Hofrätterna och Högsta Domstolen. (70.)

Högsta Domstolen, hvars underdåniga utlåtande den 26 Juni blifvit infordradt, har remitterat förslaget till samtliga Hofrätternas yttranden, hvilka ännu ej fullständigt inkommit.

18:o af den 19 Juni 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående kostnadsfri utdelning till kommunerna i Riket af Post- och Inrikes Tidningar. (88.)

1866 den 4 Juli blef denna skrifvelse i Stats-rådet anmäld och lagd till handlingarne.

19:o af den 19 Juni 1866, angående föreskrifter rörande ersättningar i händelse af olycksfall vid Jernvägstrafiken. (90.)

Detta underdåniga förslag är remitteradt till Styrelsen för Statens Jernvägstrafik, som ännu ej med underdånigt utlåtande inkommit.

20:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 20 Juni 1866, angående förändring af nu gällande stadgande rörande förlagslån. (95.)

Sedan Högsta Domstolen den 26 sistlidne September afgifvit infordradt underdåniga utlåtande, blef ifrågavarande skrifvelse den 20 sistlidne November i Stats-rådet anmäld, men fann Kongl. Maj:t icke skäl att till förslaget lemna bifall.

21:o af den 20 Juni 1866, i fråga om ändring af lagens bestämmelser angående tiden för fullföljande af vad och besvär emot utslag, meddelade af Underrätt å Gottland. (107.)

Den 4 December innevarande år har Kongl. Maj:t, sedan Högsta Domstolen blifvit hörd, med bifall till Ständernas förslag, låtit utfärda förordning härom.

22:o af den 20 Juni 1866, angående föreslagen ändring i gällande stadganden om skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad. (108.)

Kongl. Maj:t beslöt i Stats-rådet den 4 sistlidne Juli att Kammarkolegii underdåniga utlåtande skulle inhemtas, men sådant utlåtande har ännu ej inkommit.

23:o af den 20 Juni 1866 angående förrättadt nytt val af suppleant för Justitie-Ombudsmannen. (113.)

1866 den 4 Juli i Stats-rådet anmäld och lagd till handlingarne.

24:o af den 24 Februari 1866, angående anslaget till ersättning för biträde och kostnader vid utgifvande af Sveriges gamla lagar. (22.)

Sedan utgifvaren af ofvannämnda lagverk, Professoren, Doktor C. J. Schlyter, med inforbradt underdånigt utlåtande häröfver inkommit, har Kongl. Maj:t i Stats-rådet den 4 innevarande månad i nåder beslutat aflåtande af framställning i ämnet till nästa Riksdag.

25:o af den 19 Juni 1866, angående Kansli-rättens indragning. (91.)

Kongl. Maj:t har den 6 nästlidne November i Stats-rådet ansett ifrågavarande framställning icke till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 December 1866.

Ex officio

C. F. W. Lamberg.

2:o *Kongl. Utrikes-departementet.*

26:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 24 Februari 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående med Frankrike afslutade handels- och sjöfartstraktater. (25.)

1866 den 2 Mars inför Kongl. Maj:t i underdånighet föredragen och derefter i vanlig ordning till verkställighet befordrad.

27:o af den 24 Februari 1866, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens 3:dje Hufvud-Titel. (24.)

1866 den 2 Mars inför Kongl. Maj:t i underdånighet föredragen och derefter i vanlig ordning till verkställighet befordrad.

3:o *Kongl. Landtförsvars-departementet.*

28:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 7 Januari 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående befrielse från rotering för hemmanet Fångåmon N:o 1 Jemtlands län. (7.)

1866 den 6 Februari i underdånighet föredragen; och hvad Kongl. Maj:t med Rikets Ständer härvid beslutit Arméförvaltningen och Kammar-Collegium till behörig esterrättelse och vederbörandes förständigande meddeladt.

29:o af den 14 Februari 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående upplåtelse af f. d. Piparebostället Bränn-Årby vid Södermanlands regemente, för uppförande af skolhus åt Wansö församling. (19.)

1866 den 27 Februari i underdånighet föredragen: och hvad Rikets Ständer härvid för sin del beslutit af Kongl. Maj:t bifallet samt vederbörande derom förständigade och nödig föreskrift i öfrigt meddelad.

30:o af den 24 Februari 1866, i anledning af de under åren 1863 och 1864 verkställda revisioner af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under åren 1861 och 1862. (22.)

1866 den 8 Juni i underdånighet anmäld genom Finans-departementet och transsumt deraf Landtförsvars-departementet meddeladt.

Vid underdånig föredragning häraf den 30 Oktober 1866, efter det vederbörande blifvit hörde, behagade Kongl. Maj:t, med bifall till Rikets Ständers derom gjorda hemställda, förordna: att så väl i Fångvårdsstyrelsens som i de särskilda fästningsbyggnadernas räkenskaper skall inom linien utföras dagsverkskostnaden för de vid nämnda byggnader använda kronoarbetareskarlar; hvarvid dagsverkspriset bör beräknas till 38 öre för samtliga kronoarbetareskompanier, som vid fästningsbyggnadsarbeten användas, dock med undantag af det s. k. Disciplinär-kompaniet, i afseende hvarå särskild föreskrift genom Kongl. Brefvet den 21 April 1863 blifvit meddelad.

31:o af den 7 Mars 1866, i fråga om upplåtelse af mark till staden Landskrona från det Landskrona fästning tillhörande område. (29.)

1866 den 20 Mars i underdånighet föredragen: och Arméförvaltningen anbefald att med utlåtande i frågan inkomma.

32:o af den 9 Juni 1866, angående regleringen af utgifterna under Riks-Statens Fjerde Hufvud-Titel. (67.)

1866 den 4 Juli i underdånighet föredragen: och vederbörande myndigheter i hvad dem rörer härom underrättade, samt nödiga föreskrifter i öfrigt meddelade; hvarefter Kongl. Maj:t den 9 Oktober meddelat särskilda beslut, dels om förberedande åtgärder för inrättande af en ridskola vid Strömsholm, hvartill Rikets Ständer anvisat medel, dels ock i fråga om gemensam skolbyggnad för hufvudstadens garnisonsförsamlingar.

33:o af den 12 Juni 1866, i fråga om tillämpning af nu gällande stadgande angående ersättning åt militie-boställs-innehafvare för å bostället för Kronans räkning huggen ek. (75.)

1866 den 19 Juni i underdånighet föredragen: och remitterad till utlåtande af Arméförvaltningen.

34:o af den 19 Juni 1866, i anledning af år 1865 verkställd revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under år 1863. (91.)

1866 den 27 Juli i underdånighet anmäld genom Finans-departementet och medelst protokollsutdrag Landtförsvars-departementet meddelad.

Föredragen den 13 November 1866, sedan Armeeförvaltningen blifvit i ämnet hörd, och blefvo i hvad 4:de Hufvud-Titeln angick nödiga föreskrifter i anledning af Rikets Ständers framställning vederbörande meddelade.

35:o af den 19 Juni 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner, dels angående förändring i grunderna för beväringens-inrättningen samt om bildande af en landstorm, och dels angående grunderna för infanteriets och kavalleriets organisation m. m. (96.)

1866 den 4 Juli i underdånighet föredragen: och skulle tills vidare blifva hvilande.

36:o af den 19 Juni 1866, angående regleringen af utgifterna under Riks-Statens Nionde Hufvud-Titel. (97.)

Det genom Finans-departementet häraf meddelade transsumt föredraget den 31 Augusti 1866, och Nådig Kungörelse utfärdad angående det af Rikets Ständer beviljade anslag till understöd åt de sedan 1808 och 1809 års krig kvarlevande landtvärnsmän. Om de af Rikets Ständer beviljade pensioner för åtskillige militäre tjänstemän blefvo vederbörande underrättade; hvarjemte för Under-Löjtnanten i Arméen L. S. von Schantz utfärdades Nådig resolution på 250 R:drs pension, att från 1867 års början uppbäras.

Stockholm den 12 December 1866.

N. A. Varenius.

4:o Kongl. Sjöförsvars-departementet.

37:o Af den 30 December 1865, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om anslag till ett förlagslån för tillvägbringande inom Riket af tillverkning af 12 decimaltums gjutna jernkanoner. (4.)

1866 den 2 Januari åt förvaltningen af Sjöärendena i nåder uppdraget att skyndsamligen låta uppgöra och Kongl. Maj:ts pröfning underställa förslag till det kontrakt med vederbörande Styckebruksegare, hvarom i den underdåniga skrifvelsen förmäles. Sedan, uppå förvaltningens underdåniga hemställan, under den 6 påföljde Februari i nåder meddelats närmare bestämmelser om beskaffenheten af de till anskaffning afsedda kanonerua, samt vidare uti det derefter från förvaltningen inkomna kontraktsförslag, efter Tecknologiska Institutets hörande, under den 17 April föreskrifvits åtskilliga jemkningar, blef slutligen den 5 sistlidne Juni, med gillande af det i öfverensstämmelse med de sålunda gifna föreskrifterna uppgjorda förnyade förslag till kontrakt rörande ofvannämnda förlagslån, förvaltningen i nåder anbefald att i enlighet dermed skyndsamt å Kronans vägnar med egaren till Finspongs styckebruk afsluta kontrakt, i hvilket afseende tillika förordnades om lyftning af det för ändamålet af Rikets Ständer beviljade extra statsanslag å 90,000 R:dr R:mt.

38:o Af den 17 Januari 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående en af Blekinge läns Landsting gjord ansökning om inköp af en Kronan tillhörig tomt i Carlskrona. (6.)

1866 den 23 Januari föredragen och Nådige befallning gifven förvaltningen af Sjö-Årendena att, å Kronans vägnar, i behörig ordning med Blekinge Läns Landsting afsluta köp om berörda tomt och densamma till Landstinget öfverlemna emot erläggande af den bestämda köpeskillingen 190 R:dr R:mt, samt skyldighet för Landstinget att ensamt vidkännas alla af köpslutet föranledda kostnader; hvarefter köpeskillingen skulle, genom förvaltningens försorg, till Riksgälds-Kontoret inlevereras.

39:o Af den 14 April 1866, angående utarbetande af förslag till ny fördelning af städernas båtsmanshåll. (44.)

1866 den 24 April i underdånighet föredragen, dervid Förvaltningen af Sjö-Årendena samt Kammar- och Kommers-Collegierna i nåder anbefaldes att i enlighet med de i Kongl. Brefvet den 21 September 1839 stadgade hufvudgrunder, för såvidt de funnes ännu kunna följas, gemensamt upprätta ett efter nuvarande förhållanden lämpadt förslag till förnyad fördelning af städernas båtsmanshåll och dermed, jemte underdånigt betänkande i ämnet, till Kongl. Maj:t inkomma så tidigt före nästinstundande Riksdag, att, efter ärendets pröfning, det ifrågasatta förslaget måtte af Kongl. Maj:t kunna till den nya Riksdagen öfverlemnas.

40:o Af den 9 Juni 1866, angående reglering af utgifterna under Riks-Statens Femte Hufvud-Titel. (68.)

1866 den 4 Juli föredragen och, jemte det innehållet af den underdåniga skrifvelsen delgafs vederbörande till kännedom och efterrättelse i hvad på dem ankom, nödiga föreskrifter tillika i nåder meddelade i afseende på anordnandet af de särskilda anslagen och de åtgärder, som i öfrigt funnos af berörda skrifvelse föranledas; hvarefter den 10 i samma månad särskildt i nåder förordnades om verkställighet af den med denna statsreglering sammanhang egande förändrade organisation af Kongl. Maj:ts Flottas Officers- och Under-Officers-Corpsen.

41:o af den 19 Juni 1866, i anledning af år 1865 verkställd revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under år 1863. (91.)

1866 den 27 Juli anmäld genom Finans-departementet och då öfverlemnad till Sjöförsvars-departementet i den del, som omfattade Rikets Ständers unnerdåniga framställningar om förändrad behandling och bokföring af åtskilliga uppgifna anslag under Riks-Statens Femte Hufvud-Titel samt rörande indragning af den till handräckning vid Krigskolan å Carlberg beordrade båtsmansstyrka.

1866 den 31 Augusti företogs den förra af dessa framställningar till nådige pröfning, dervid de föreskrifter, som för vinnande af det med densamma afsedda ändamål funnos erforderliga vederbörande Embetsverk i nåder meddelades; hvaremot frågan om indragning af båtsmanskommenderingen vid Carlberg ansetts lämpligen böra komma under behandling i sammanhang med pröfningen af de förslag till förnyade utgiftsstater, som i följd af Krigsskolans

nyligen fastställda förändrade organisation funnits böra upprättas, och om hvilkas afgifvande vederbörande erhållit befallning.

Stockholm den 24 December 1866.

M. G. von Schantz,
Expeditionschef.

5:o Kongl. Civil-departementet.

42:o af den 24 Januari 1866, angående Riksdagens förlängning på en månad. (13.)
1866 den 29 Januari i underdånighet anmäld och bifallen.

43:o af den 14 Mars 1866, angående ifrågakäldt utfärdande af Ordningsstadga för Städerna i Riket. (32.)

Vid fördragning den 27 September 1866 af denna Rikets Ständers skrifvelse, behagade Kongl. Maj:t i nåder förordna Revisions-Sekreteraren m. m. A. Lindhagen, att verkställa den omarbetning af år 1865 tillsatte kommitterades förslag till Ordningsstadga för städerna, som af de i Rikets Ständers skrifvelse omförmälda eller eljest förekommande anledningar påkallas.

44:o af den 7 April 1866, angående ändring af nu gällande stadganden rörande väghållningsbesväret. (40.)

1866 den 20 April anmäldes denna underdåniga skrifvelse, då Kammar-Collegii un erdåniga utlåtande i ämnet infordrades.

45:o af den 14 April 1866, angående anvisande af medel till ett vägarbete i Jemtlands Län för beredande af arbetsförtjenst åt den i följd af missväxt nödställda befolkningen. (41.)

1866 den 11 Maj i underdånighet anmäld, hvarvid upprättad plan för den del af den uti skrifvelsen afsedda väganläggningen mellan Brunflo kyrka och Pilgrimstads skjutsstation, som blifvit föreslagen emellan sistnämnda ställe och närheten af Brunflo sockens gräns, i nåder gillades, äfvensom Kongl. Maj:t behagade dels medgifva, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande framdeles, så snart ske kunde, finge till fastställelse anmäla planen till den återstående delen af väganläggningen, i afsende hvarå anmärkningar förekommit, dels, under förbehåll att behörig säkerhet ställes för arbetets fullbordande, till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öfverlemna meddelandet af de föreskrifter, som i afseende å beviljade anslagets användande kunde finnas erforderliga och med anslagets ändamål öfverensstämmande, dels tillåta, att för den del af vägen, hvarför arbetsplan blifvit fastställd, finge af statsanslaget användas så mycket, som i förhållande till hela väglängden i jemnadt tal belöpte, eller 38,600 R:dr, dels ock bemyndiga Statskontoret att af det utaf Rikets Ständer beviljade anslag, 50,000 R:dr, nyssberörda belopp i Riksgäldskontoret requirera och till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öfversända. Den 30 Juli anmäldes detta ärende ånyo, då plan fastställdes för den öfriga delen af vägen och

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bemyndigades lyfta återstoden af anslaget för vägarbetets utförande.

46:o af den 14 April 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående anslag till beredande af arbetsförtjenst åt den genom missväxt lidande befolkningen inom Pajala socken af Norrbottens Län. (42.)

1866 den 20 April i underdånighet anmäld, då Kongl. Maj:t, jemte gillande af plan för anläggande af väg mellan Pajala by och Junosuando samt emellan nämnde by och Kengis bruk, bemyndigade Statskontoret att det af Rikets Ständer beviljade anslag i Riksgäldskontoret requirera, för att öfversändas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länet, som hade att vidtaga lämpliga anordningar för medlens användande till det dermed afsedda ändamålet samt med redovisning derefter till Kongl. Maj:t inkomma.

47:o af den 14 April 1866, angående särskild föreskrift i afseende på rättigheten till tångtägt å hafsstränderna i Halland. (45.)

Sedan Kammar-Collegium afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, anmäldes denna skrifvelse den 8 Juni 1866, då nådig Kungörelse i ämnet utfärdades.

48:o af den 14 April 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående förändrad grund för utgörande af Fjerdingsmans aflöning. (48.)

1866 den 20 April i underdånighet anmäld, då nådig Kungörelse i ämnet utfärdades.

49:o af den 2 Maj 1866, angående åtgärder till skjutsningsbesvärets ordnande. (50.)

Anmäld den 14 December 1866, då Kongl. Maj:t beslöt utfärdande af allmän Kungörelse i ämnet.

50:o af den 23 Maj 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om anslag till jernvägsbyggnader och till rörelse-materiel å redan anlagda stambanor. (51.)

Denna skrifvelse anmäldes i underdånighet den 1 Juni 1866, i sammanhang med plan för arbetenas fortsättande å nordvestra stambanan mellan Arvika och Norska gränsen, då Kongl. Maj:t beslöt, att skrifvelsen skulle till behörig kännedom meddelas Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader, äfvensom Styrelsen för Statens jernvägstrafik underrättas om det anslagsbelopp, som af Rikets Ständer blifvit anvisadt till komplettering af trafik-materielen; hvarjemte Kongl. Maj:t faststälde berörde arbetsplan, samt bemyndigade de båda Styrelserne, att, i mån af behof, requirera de af Rikets Ständer anvisade medlen, dels för arbetena innevarande år å sagde del af nordvestra stambanan och dels för komplettering af trafik-materielen. Beträffande åter nordvestra stambanans fortsättande från Christinehamn mot Arvika, anbefalte Kongl. Maj:t, enligt Rikets Ständers beslut, utförande af den öfver Carlstad ledande riktningen; och då, med afseende å den af Rikets Ständer gjorda nedsättning i det af Kongl. Maj:t för arbetenas företagande å denna bandel förelagna belopp, det syntes vara lämpligast, att den sålunda tillgängliga mindre summan eke användes för arbeten å hela bansträckningen, förständigades Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader, att vid arbetsplanens uppgörande afse de beviljade medlens användande på förberedande arbeten å linien mellan Christinehamn och Carlstad, så att derigenom ett hastigare fullbordande af denna bandel må kunna vinnas.

51:o af den 23 Maj 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om anvisande af medel till utvidgning af den för jernvägen genom Stockholm beslutade bangård vid Clara sjö och tillökning i de för trafiken derstädes afsedda byggnader. (52.)

Vid underdånig föredragning häraf den 1 Juni 1866 befallte Kongl. Maj:t, att Rikets Ständers beslut skulle meddelas Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader, med bemyndigande för Styrelsen att, i mån af behof, genom Statskontoret lyfta den af Rikets Ständer beviljade anslagssumman, samt med föreskrift att om inlösen eller expropriation af den i kvarteret Uggleskans belägna, A. G. Bergfalk tillhöriga, egendomen gå i författning.

52:o af den 28 Maj 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga framställning angående upplåtelse åt Stockholms stad af vissa tomtedelar å Riddarholmen. (53.)
1866 den 1 Juni i underdånighet anmäld och till vederbörandes förstärkande Öfverståthållare-Embetet meddelad.

53:o af den 28 Maj 1866, angående ändring af 70 § i Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse å landet. (58)

1866 den 29 Juni i underdånighet anmäld; och blef nådig Kungörelse i ämnet, i öfverensstämmelse med Rikets Ständers hemställan, utfärdad.

54:o af den 5 Juni 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående ytterligare förlängning i den för uppmuddring af Ystads hamn bestämda arbetstid. (63.)

Denna skrifvelse anmäldes den 19 Juni 1866 och meddelades Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader till efterrättelse och vederbörandes förstärkande.

55:o af den 5 Juni 1866, angående ändring i planen för sänkning af Solgen med flere sjöar i Jönköpings Län, med bibehållande af dertill beviljad understöd. (64.)

1866 den 19 Juni i underdånighet anmäld, och meddelad Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader till efterrättelse och vederbörandes förstärkande.

56:o af den 5 Juni 1866, angående förhöjning af räntan å Manufaktur-Diskontens kreditiv i Riksbanken. (65.)

Sedan, vid underdånig anmälan den 19 Juni 1866 af detta Rikets Ständers beslut, Kongl. Maj:t förordnat, att Commerce-Collegium borde inkomma med förslag till den förändring i villkoren för utlåning af medel från Manufaktur-Diskontfonden, som af den förhöjda räntefoten å kreditivet kunde föranledas, med nådigt förklarande att Kongl. Maj:t derefter ville meddela närmare bestämmelser angående successiv öfverflyttning till Förlagslånefonden af 250,000 R:dr utaf diskontens medel, — har Kongl. Maj:t, under den 29 i berörda månad, med anledning af Commerce-Collegii underdåniga framställning till följd af Rikets Ständers ifrågasvarande beslut, låtit utfärda nådig Kungörelse om förhöjning i räntan för lån i vanlig diskontväg, som efter den 1 derpåföljande Juli från Manufaktur-Diskonten utgifvas. Den 14 December har Kongl. Maj:t i nåder förordnat om förberörde öfverflyttning af 250,000 R:dr till förslagslånefonden att med en femtedel årligen verkställas under fem år från och med år 1867.

57:o af den 5 Juni 1866, angående ändring af 28 kap. 1 § Byggnings-Balken. i fråga om afståndet mellan gästgifvaregårdar. (66.)

1866 den 14 December anmäld och utfärdande af nådig Kungörelse, i öfverensstämmelse med Rikets Ständers förslag i ämnet, beslutad.

58:o af den 12 Juni 1866, angående ömsesidig frihet för undersåter inom Sverige och Norge att vistas och bosätta sig inom ena eller andra riket, äfvensom att derstädes idka handel och vissa andra yrken. (73.)

1866 den 29 Juni i underdånighet anmäld, då Chefen för Kongl. Civil-Departementet erhöll nådigt uppdrag att från Kongl. Norska Departementet för det Inre inhemta närmare upplysningar i afseende å den ifrågasatta friheten för undersåter inom Sverige och Norge att vistas och bosätta sig inom ena eller andra riket samt derstädes idka handel och annat näringsyrke, äfvensom angående den föreslagna rättigheten för det ena landets skeppare och styrmän till dylik anställning å fartyg, som tillhöra rederi i det andra landet. Frågan om tillgodonjutande af ömsesidig kompetens för Svenske och Norske undersåter till utöfning af vissa yrken, såsom Läkarens, Veterinärläkarens med flere, der yrkesexamen är i lag föreskrifven, öfverlemnades åter till Ecclesiastik-Departementets handläggning.

59:o af den 12 Juni 1866, i fråga om utvidgande af qvinnans medborgerliga rättigheter. (74.)

1866 den 29 Juni i underdånighet anmäld; och fann Kongl. Maj:t den underdåniga skrifvelsen ej för närvarande föranleda annan åtgärd, än att innehållet deraf skulle meddelas de särskilda Departementena, på det att framställning i ämnet måtte kunna särskildt för hvarje Departement, efter vederbörandes hörande, till nådig pröfning anmälas.

60:o af den 15 Juni 1866, angående regleringen af utgifterne under Riks-Statens Sjetta Hufvud-Titel. (76.)

1866 den 13 Juli anmäldes i underdånighet denna skrifvelse, då Kongl. Maj:t, med gillande af de beslut, som i afseende på Sjetta Hufvud-Titelns reglering blifvit af Rikets Ständer vidtagna utöfver eller med afvikelse från de förslag Kongl. Maj:t i Dess aflättna proposition om Statsverkets tillstånd och behof framställt, befallte att innehållet af Rikets Ständers skrifvelse skulle vederbörande embetsverk till behörig kännedom och efterrättelse meddelas; hvarjemte, i afseende å vissa delar af ifrågavarande skrifvelse, deraf föranledda särskilda beslut blifvit meddelade.

61:o af den 15 Juni 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående förändring i gällande bestämmelser om godtgörande af kostnader vid laga skifte å boställe. (77.)

Vid underdånig anmälan den 29 Juni 1866 af denna Rikets Ständers underdåniga skrifvelse, fann Kongl. Maj:t densamma icke till någon Dess åtgärd föranleda.

62:o af den 15 Juni 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående upplåtelse till Göteborgs stad af Elfsborgs Kungsladugård med dertill hörande lögenheter. (78.)

Vid föedragning häraf den 29 Juni 1866 behagade Kongl. Maj:t infordra stadsfullmäktiges i Göteborg yttrande i anledning af de utaf Rikets Ständer för Elfsborgs Kungsladugårds afträdande bestämda vilkor; hvarefter, sedan stadsfullmäktige förklarar sig villige att samma

vilkor fullgöra och underdånig anmälan derom inkommit, den härmed sammanhang egande frågan om Carl Johans Församlings förening med Göteborg blifvit den 17 November remitterad till utlåtande af Kongl. Maj:ts och Rikets Göta Hofrätt

63:o af den 15 Juni 1866, angående beviljad anslag för jernvägens mellan Örebro och Arboga fortsättande till Köping. (79.)

1866 den 29 Juni i underdånighet anmäld, då Styrelsen för allmänna Väg- och Vattenbyggnader anbefaltes, att från Köping-Hults jernvägsaktiebolag infordra underdånigt yttrande, huruvida bolaget, mot erhållande af det beviljade anslagsbeloppet, vore villigt åtaga sig uppfyllandet af de i sådant afseende utaf Rikets Ständer bestämda vilkor, i hvilket fall kontrakt om arbetets utförande finge af Styrelsen avslutas och till Kongl. Maj:ts fastställelse anmälas. Efter anmälan af bemälda Styrelse, har Kongl. Maj:t sedermera den 24 sistlidne Augusti gillat sådant kontrakt och förklarat, att jernvägsbolagets Direktion egde i Riksgäldskontoret utbekomma det för jernvägsanläggningen beviljade statsanslag på de vilkor, som äro i Rikets Ständers skrifvelse bestämda; hvarjemte afgifven säkerhets-förbindelse för arbetets fullbordande inom stadgad tid af Kongl. Maj:t godkändes.

64:o af den 19 Juni 1866, angående statsbidrag för vägars anläggning och förbättring, hamnbyggnader och kanalarbeten, äfvensom sjösänkningar och audra vatten-af-tappningsföretag med flera dylika föremål. (83.)

1866 den 6 Juni i underdånighet anmäld och meddelad Styrelsen för allmänna Väg- och Vattenbyggnader, med befallning att vidtaga de i anledning af Rikets Ständers skrifvelse på Styrelsen ankommande åtgärder.

65:o af den 19 Juni 1866, angående allmänna vilkor och stadganden i afseende å nyssnämnde Statsbidrag, (84.)

Denna skrifvelse föredrogs den 6 Juli 1866, hvarvid Kongl. Maj:t, med gillande af de utaf Rikets Ständer beslutade vilkor och bestämmelser i berörda hänseende, befalte att den underdåniga skrifvelsen skulle meddelas Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader för behörigt iakttagande, i hvad på bemälda Styrelse ankomme; hvarförutan Kongl. Maj:t behagade meddela vissa förändrade föreskrifter beträffande sättet och ordningen för pröfning af inkommande kontrakter om allmänna arbeten, m. m.

66:o af den 20 Juni 1866, angående förändring af gällande föreskrifter om tiden för fullföljande af besvär i ekonomiska och administrativa mål. (110.)

Vid underdånig föredragning häraf den 6 Juli 1866, anbefaltes, genom nådigt Cirkulär, samtliga Collegier och andra Embetsverk samt Läns-Styrelserne, att med underdåniga utlåtande i anledning af Rikets Ständers framställning till Kongl. Maj:t inkomma Allmän Kungörelse i ämnet sedermera i nåder beslutad den 14 December.

67:o af den 20 Juni 1866, om ändring af 13 § 1 mom. i Kongl. Landtmäteri-Instruktionen den 6 Augusti 1864. (111.)

Sedan Landtmäteri-Styrelsen här öfver afgifvit, den 6 Juni 1866 infordradt, underdånigt

utlåtande, har frågan den 9 November blifvit Kongl. Maj:t föredragen och afgjord i sammanhang med då beslutad förnyad skiftesstadga.

68:o af den 20 Juni 1866, angående restitution af bränvinstillverkningsafgift vid export till utrikes ort. (115.)

1866 den 6 Juli i underdånighet anmäld och General-Tull-Styrelsen förständigad att till Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt förslag till de vilkor och bestämmelser utöfver de redan af Rikets Ständer pröfvade, som i afseende å restitution af tillverkningsafgiften må anses böra vid bränvins utförsel ega rum. Efter det detta förslag inkommit, är allmän kungörelse den 7 December utfärdad.

69:o af den 21 Juni 1866, angående villkoren för bränvinstillverkning. (118.)

1866 den 26 Oktober är förnyad nådig Förordning i ämnet utfärdad.

70:o af den 21 Juni 1866, angående förändring i vissa delar af Kongl. Förordningen den 18 December 1863, angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker. (119.)

Sedan Högsta Domstolen, äfvensom derefter Sundhets-Collegium, afgifvit infortrade underdånige utlåtanden, är den 26 Oktober 1866 förnyad nådig Förordning i ämnet utfärdad.

6:o Kongl. Finans-departementet.

71:o af den 9 December 1865, angående riksdagskostnadernas bestridande genom Riksgäldskontoret. (1.)

Detta Rikets Ständers beslut har under den 15 December 1865 blifvit Statskontoret till behörig efterrättelse i nåder meddeladt.

72:o af den 30 December 1865, angående regleringen af utgifterna under Rikstatsens 1:sta Hufvudtitel. (2.)

Enligt nådigt beslut af den 9 Januari 1866 har denna underdåniga skrifvelse blifvit vederbörande embetsverk till kännedom och efterrättelse meddelad.

73:o af den 30 December 1865, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående åtgärder till behöfvandes undsättning i missväxtår. (3.)

Om Rikets Ständers, i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, vidtagna beslut har under den 9 Januari 1866 Statskontoret blifvit till kännedom och efterrättelse förständigadt, med befallning tillika att, om hvad rörande sättet för tillgångarnes användande stadgad blifvit, aflåta cirkulär till Kongl. Maj:ts samtliga Befallningshafvande.

74:o af den 31 Januari 1866, angående ändring i gällande föreskrifter om skyldighet för vissa Statens tjenstemän att ställa borgen för den uppörd, som de hafva under händer. (12.)

Medelst nådig remiss af den 23 Februari 1866 har Statskontoret erhållit befallning att i ämnet afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

75:o af den 14 Februari 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående försäljning till skatte af gatuhusen N:o 7 Glemminge och N:o 21 Hannas i Christianstads Län. (20.)

Genom nådigt Bref af den 23 Februari 1866 har Kammarkollegium blifvit förständigadt att i öfverensstämmelse med det i Kongl Maj:ts nådiga Proposition framställda, af Rikets Ständer bifallna förslag, föranstalta derom att ifrågavarande skatteförsäljning varder i behörig ordning verkställd.

76:o af den 24 Februari 1866, i anledning utaf de under åren 1863 och 1864 verkställda revisioner af Statsverket m. fl. allmänna fonders förvaltning under åren 1861 och 1862. (22.)

Vid underdånig anmälan häraf den 8 Juni 1866 har hvad först angår Rikets Ständers hemställan, att, när för något visst angifvet ändamål Statsmedel af Kongl. Maj:t ställes till disposition af någon Statsrådets ledamot, medlens lyftning och redovisning måtte uppdragas åt underordnad embetsman eller myndighet, Kongl. Maj:t funnit godt att denna hemställan i nåder bifalla och förordnat, att underrättelse derom skulle genom Protokollsutdrag öfriga Stats-departementen meddelas.

Beträffande derefter frågan om den vederbörande redogörare å Långholmen tillgodoförda afskrifningsprocent har, enligt Rikets Ständers underdåniga anhållan, Kongl. Maj:t låtit meddela Statskontoret hvad i denna fråga rörande afskrifningsprocentens belopp förekommit, för att tagas i öfvervägande vid utarbetandet af det förslag till nytt afskrifningsreglemente som genom nådiga skrifvelsen af den 6 November 1863 blifvit från Statskontoret tillika med Armé-förvaltningen och Förvaltningen af Sjöärendena infordradt.

Vidkommande åter Rikets Ständers underdåniga anhållan om meddelande af sådana bestämdare föreskrifter att, i afseende på antalet af de för Embetsverken anskaffade exemplar af Statskalendern samt Post- och Inrikes-Tidningar, större sparsamhet med expensmedlen än hitills iakttagits måtte varda för framtiden betryggad, så enär de i berörda hänseende nu gällande föreskrifter syntes fortfarande vara ändamålsenliga samt någon öfverträdelse deraf icke, såvidt upplyst blifvit, egt rum, och dessutom ändring i några bland de anmärkta förhållandena redan af vederbörande vidtagits i den af Rikets Ständer åsyftade riktning, har Kongl. Maj:t funnit ifrågavarande framställning icke böra till någon särskild Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda.

I afseende å öfriga delar af denna Rikets Ständers skrifvelse har Kongl. Maj:t befallt att transsumter af skrifvelsen skulle jemte protokollsutdrag för behörig föredragning tillställas vederbörande andra Statsdepartementen.

77:o af den 7 Mars 1866 i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i fråga om införsel för skatterättsfordran i kronosäteriet Ölstopri i Skaraborgs län. (26.) Rikets Ständers i förevarande fråga enligt Kongl. Maj:ts nådiga framställning, fattade beslut har, under den 16 Mars 1866, blifvit Kammarkollegium till kännedom och efterrättelse meddeladt.

78:o af den 7 Mars 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående restitution af ett utaf Häradsskrifvaren J. A. Lindgren till Statsverket inbetaldt ersättningsbelopp. (27.)

Detta Rikets Ständers, af Kongl. Maj:ts nådiga framställning i ämnet föranledda beslut har, under den 16 Mars 1866, blifvit Statskontoret, Kammarrätten och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Westmanlands län till kännedom och efterrättelse meddeladt.

79:o af den 7 Mars 1866, angående nedsättning i räntan för Trysunda fiske eller detsamma afträdande till Kronan. (28)

Sedan Kongl. Maj:t den 16 Mars 1866 till nådig pröfning förehaft Rikets Ständers ifrågavarande underdåniga skrifvelse, i sammanhang med en af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Wester-Norrlands län till Kongl. Maj:t insänd underdånig ansökning i ämnet af Nätra och Själevads socknemän jemte Kammarkollegii deröfver afgifna underdåniga utlåtande och dervid på grund af hvad Kammarkollegium upplyst och anført, väl funnit ärendet vara af beskaffenhet att böra föranleda en nådig Proposition, men med afseende å den långt framskridna tiden för då pågående Riksmöte förklarar sig vilja närmare tiden för nästkommande Riksdag taga frågan under förnyadt nådigt öfvervägande, har Kongl. Maj:t den 7 innevarande månad beslutat att till instundande Riksdag i ämnet aflåta nådig proposition.

80:o af den 7 Mars 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition angående eftergift af 1863 års arrende för Kungsladugården Åhskloster i Hallands län. (30.)

Rikets Ständers härutinnan anmälda, af Kongl. Maj:ts nådiga framställning föranledda beslut har under den 16 Mars 1866 blifvit Kammarkollegium och Statskontoret till kännedom och efterrättelse i nåder meddeladt, hvarförutan nådig skrifvelse i ämnet jemväl till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Hallands län afgått.

81:o af den 7 April 1866, angående nedsättning af gällande afgift för brefs afsändande under sluten rekommendation. (38.)

Efter inhemtande af General-Poststyrelsens infortrade underdåniga utlåtande i fråga om de åtgärder, som kunde anses erforderliga för att till verkställighet bringa detta Rikets Ständers beslut, har Kongl. Maj:t under dan 18 Maj 1866 låtit i ämnet utfärda nådig kungörelse att lända till efterrättelse för vederbörande från och med år 1867; hvarjemte Kongl. Maj:t uti Nådigt bref af samma dag dels meddelat General-Poststyrelsen tillåtelse att, på sätt densamma begärt, i sammanhang med behandlingen af frågan om utfärdande af en allmän författning rörande postväsendet, få i underdånighet göra den framställning angående bestämmandet af assurancesafgiften äfvensom beträffande ersättandet af de i slutet rekommenderade bref innelyckta belopp, som af Rikets Ständers nu anmälda beslut samt i öfrigt af omständigheterna kunde påkallas, dels bifallit hvad bemälda Styrelse i öfrigt, uti förberörde utlåtande, hemställt och föreslagit rörande bestämmelser för begag-

nande af postanvisningar och postförskott jemväl vid penningeförsändningar mellan inrikes orter.

82:o af den 2 Maj 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående kostnadsfri upplåtelse af Kronomark för Jernvägsanläggningen mellan Gellivara malmfält och Luleå elf. (49.)

Rikets Ständers förenämnda af Kongl. Maj:ts nådiga framställning i ämnet föranledda beslut har Kongl. Maj:t under den 18 Maj 1866 meddelat Kammarkollegium till kännedom samt egen och vederbörandes underdåniga efterrättelse.

83:o af den 28 Maj 1866, rörande åtgärder i afseende på tillämpningen af vissa stadganden angående landväga varuförseln mellan Sverige och Norge. (54.)

Vid föredragningen af detta ärende den 19 sistlidne Juni har Kongl. Maj:t i nåder anbefallt Kommerskollegium att, sedan General-Tullstyrelsen blifvit i ämnet hörd, häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke inkommit.

84:o af den 30 Maj 1866, angående regleringen af utgifterna under Riks-Statens Sjunde Hufvudtitel. (59.)

Vid föredragning häraf den 8 Juni 1866 har Kongl. Maj:t i nåder befallt, att innehållet af den underdåniga skrivelsen skulle till kännedom och efterrättelse meddelas Statskontoret, äfvensom Riksgäldskontoret och öfrige vederbörande embetsverk, så vidt beslutet samma embetsverk rörde.

85:o af den 5 Juni 1866, angående eftergift af Kronans rätt till danaarf efter Carl Johan Säf, Johan Henrik Löfström, Brita Christina Sandgren, Catharina Marchell, Abigaël Wilhelmina Björklund och Sigrid Nilsson. (62.)

1866 den 19 Juni i underdånighet anmäld, då Kongl. Maj:t, som beträffande det efter Carl Johan Säf Kronan tillfallna danaarf sjelf föreslaget eftergift deraf, för Dess del i nåder bifallit hvad Rikets Ständer i afseende å öfriga ofvannämnde danaarf medgifvit, och låtit hvad i ärendet blifvit beslutadt meddelas ej mindre Statskontoret än äfven Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, i de serskilda länen för vederbörandes förstärkning; med föreskrift tillika för Kongl. Maj:ts ifrågakvarande Befallningshafvande att tillse, att de för omförmälda danaarfs tillgodonjutande föreskrifna vilkor blifva behörigen fullgjorda.

86:o af den 5 Juni 1866, angående upphörande af tionde för tillverkning af metaller, m. m. (61.)

I Underdånighet anmäld den 19 i samma månad, då Kommerskollegium anbefalldes, att, efter inhemtande af de för frågans utredning nödiga upplysningar, till Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt utlåtande i ämnet. Detta utlåtande är ännu ej inkommit

87:o af den 5 Juni 1866, i anledning af väckt fråga om tackjernstiondes upphörande inom bergslag. (60.)

Vid föredragning häraf den 19 i samma månad anbefalldes Kammar- och Kommerkollegierna att i ämnet afgifva gemensamt underdånigt utlåtande, hvilket ännu ej inkommit.

88:o af den 12 Juni 1866, angående stämpelpappersafgiften. (71.)

Efter inhemtande af Stats-kontorets och Kammar-rättens underdåniga utlåtande, har Kongl. Maj:t den 23 nästlidne November låtit utfärda nådig Kungörelse angående Stämp-lade pappersafgiften samt hvad vid kontrollen och uppbörden deraf bör iakttagas.

89:o af den 17 Juni 1866, angående beräkningen af Statsverkets inkomster. (82.) Rikets Ständers i förevarande skrifvelse anmälda beslut i afseende, å beräkningen af Statsverkets inkomster för den tid nästa Statsreglering kommer att omfatta har under den 6 nästlidna Juli blifvit Statskontoret till kännedom och efterrättelse meddeladt.

90:o af den 19 Juni 1866, angående ersättning för sådana af Statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, för hvilka Statsanslag ej blifvit anvisade. (87.)

Jemte det nådiga Bref under den 6 derpåföljande Juli aflåtits till Statskontoret och Fullmäktige i Riksgäldskontoret i afseende å utbetalningen af de utaf Rikets Ständer för ofvannämnde ändamål anvisade medel, har, på Rikets Ständers tillika gjorda underdåniga anhållan, Statskontoret erhållit serskildt förstständigande att i näst afgifvande underdåniga berättelse om Statsverkets förvaltning, tillstånd och behof i underdånighet anmäla de förskottsvis bestridda utgifter, hvilka syntes vara af beskaffenhet att fortfarande kunna blifva för de uppgifna ändamålen behöfliga, på det nådig framställning måtte till Riksdagen göras angående de anslag, som i sådant hänseende erfordrades.

91:o af den 15 Juni 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående förändrade bestämmelser i fråga om upplåtande åt enskilda af Kronans mark i Norrland och Kopparbergs län samt om dispositionen af stubböresmedlen. (80.)

I anledning häraf har Kongl. Maj:t under den 29 Juni 1866,

dels utfärdat nådig Förordning angående dispositionsrätten öfver skogen å sådana skattehemman, som uppkomma af nybyggen, hvilka hädanefter från Kronan upplåtas eller af sådana äldre nybyggen, för hvilka föreskrifna byggnads- och odlingskyldigheter icke blifvit behörigen fullgjorda — och i sammanhang dermed genom serskild nådig kungörelse upphäft det den 21 December 1865 tills vidare stadgade förbud mot nybyggsanläggningar

dels ock i fråga om användande, för framtiden, af sådana vid afvittringar i Stora Kopparbergs län och de Norrländska länen uppkomna öfverloppsmarker eller delar deraf, som befunnos mindre tjenliga att såsom Kronoparker bibehållas och i anseende till sina ringa odlingslägenheter icke heller lämpligen kunde till anläggning af nya hemman användas, äfvensom rörande dispositionen af stubböresmedlen, meddelat vederbörande embetsverk och myndigheter härutinnan erforderliga föreskrifter i öfverensstämmelse med Rikets Ständers af Kongl. Maj:ts nådiga framställning föranledda beslut och med iakttagande, beträffande så kallade renbetesland och mot smörränta upplåtna fäbodlägenheter, af Bondeståndets i afseende å sådan mark serskildt uttryckta mening.

92:o af den 19 Juni 1866, angående fortfarande statsanslag för Kamereraren C. Sandberg. (89.)

För verkställighet af Rikets Ständers i berörda hänseende anmälda beslut hafva under den 13 Juli 1866 erforderliga föreskrifter blifvit genom serskilda nådiga bref Kammar-kollegium och Statskontoret meddelade.

rande, på sätt hittills egt rum, draga försorg om samma byggnads vårdande och nödortiga underhåll på bekostnad af statsanslaget för byggnader och reparationer i Stockholm,

hvarjemte Telegrafstyrelsen erhållit nådig befallning att inkomma med underdånigt utlåtande, huruvida den lokal, hvilken uti ett för husets ombyggnad af bemälda embete uppgjort och den 20 sistlidne April inför Kongl. Maj:t i underdånighet anmaldt ritningsutkast, blifvit upptagen såsom afsedd att åt Telegrafverket upplåtas, kunde anses dertill lämplig och i sin helhet behöflig.

Efter inhemtande af berörda underdåniga utlåtande har Kongl. Maj:t under den 7 i denna månad beslutit att till nästa Riksdag göra nådig framställning i ämnet.

95:o af den 19 Juni 1866, rörande åtskilliga frågor i anledning af den under 1865—1866 årens Riksdag verkställda statsreglering. (93.)

Sedan vid underdånig föredragning den 6 Juli 1866 denna skrifvelse i hvad den rörde Rikets Ständers underdåniga anhållan om meddelande af föreskrift angående leverering till Riksgäldskontoret af öfverskott å trafikinkomsterna vid Statens stambanor, ansetts icke till annan på Finans-departementet ankommande åtgärd föranleda, än att transumt af densamma skulle med protokollsutdrag meddelas Civil-departementet för underdånig föredragning, har Kongl. Maj:t efter Statskontorets hörande den 2 nästlidne November till nådig pröfning förehaft den af Rikers Ständer i samma skrifvelse gjorda underdåniga hemställan om åtgärders vidtagande för att sätta Statskontoret i tillfälle att så tidigt som möjligt tillhandahålla Riksgäldskontoret den åt detsamma anvisade del af Statsmedlen, och har Kongl. Maj:t dervid funnit godt med anledning af Rikes Ständers förevarande framställning allenast anbefalla Statskontoret att jemväl för framtiden ombesörja det ifrågavarande statsmedelsbidragets öfverlemnande till Riksgäldskontoret så tidigt som möjligt och för sådant ändamål, såvidt på Statskontoret ankomme, tillse att de för berörda bidrags utbetalande erforderliga medel blefve så tidigt som möjligt för Statskontoret disponibla.

96:o af den 19 Juni 1866, angående ändringar af de för allmänna Hypotheksbanken samt Hypotheksföreningar gällande stadganden. (98.)

Efter inhemtande af Styrelsens öfver Allmänna Hypotheksbanken infortrade underdåniga utlåtande, har Kongl. Maj:t med gillande af Rikets Ständers i förenämnda afseende fattade beslut, under den 5 Oktober 1866 derom låtit utfärda nådig kungörelse.

97:o af den 20 Juni 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition den 29 December 1865, i fråga om inlösande af de s. k. frisoeknarnes tjänstbarheter till Dylta svafvelbruk. (101.)

Vid föredragning häraf den 13 Juli 1866 beslöts, att innehållet af Rikets Ständers förevarande underdåniga skrifvelse skulle meddelas Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Örebro län, med nådig befallning att infortra och till Kongl. Maj:t inkomma med vederbörande bruksegares yttrande, huruvida han vore villig ingå på den af Rikets Ständer medgifna uppgörelse,

hvilket yttrande Kongl. Maj:ts bemälda Befallningshafvande uti skrifvelse af den 12 nästlidne November i underdånighet insändt.

98:o af den 20 Juni 1866, angående de i 63:dje §:n Regeringsformen föreskrifna kreditivsummor. (102.)

Den 6 Juli 1866 i underdånighet anmäld och Statskontoret till behörig kännedom i nåder meddeladt.

99:o af den 20 Juni 1866, med ny Riksstat. (103.)

Vid underdånig föredragning häraf, den 6 Juli 1866, beslöts att Riks-staten skulle Statskontoret till kännedom och efterrättelse tillställas.

100:o af den 20 Juni 1866 angående upprättadt nytt reglemente för Riksgäldskontoret. (104.)

101:o af den 20 Juni 1866 i auledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition angående nedsättning i bevillingen för resagenter. (105.)

Den 6 Juli 1866 hafva dessa två skrivelser blifvit i underdånighet anmälda; och skulle, såsom icke fordrande någon Kongl. Maj:ts åtgärd, läggas till handlingarna.

102:o af den 20 Juni 1866, med reglemente för Bankens styrelse och förvaltning. (106.)

Under den 24 Augusti 1866 har Kongl. Maj:t, som funnit lämpligt att, på sätt hittills egt rum, i ett sammanhang upptaga hvad rörande allmänhetens förhållande till Banken är i reglementet stadgad, låtit i detta hänseende utfärda nådig Kungörelse angående Rikets Ständers vidtagna beslut rörande Bankoverkets styrelse och förvaltning.

103:o af den 20 Juni 1866, angående upphörande i vissa fall af nu stadgad transitogods. (116.)

I underdånighet anmäldt den 6 Juli 1866, då General-Tullstyrelsen anbefalldes att afgifva underdånigt utlåtande rörande de åtgärder, som erfordrades för verkställande af hvad Rikets Ständer i berörde hänseende föreslagit, hvilket utlåtande ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

104:o af den 22 Juni 1866, angående åtgärder för beredande af lättnad i mynt-cirkulationen mellan Sverige, Norge och Danmark. (120.)

I afseende å de härutinnan af Rikets Ständer i underdånighet gjorda framställningar har Kongl. Maj:t under den 13 påföljde Juli i nåder infordrat Statskontorets och Wetenskaps-akademien serskilda underdåniga utlåtanden, hvilka utlåtanden ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

105:o af den 21 Juni 1866, angående tullbevillingen. (85.)

Sedan Kommers-kollegium och General-Tullstyrelsen med infordradt underdånigt utlåtande inkommit, har Kongl. Maj:t, vid föredragningen af detta ärende den 16 November 1866, i nåder låtit utfärda ny Tulltaxa, att gälla från och med den 1 Januari 1867.

106:o af den 19 Juni 1866, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Nionde Hufvudtitel. (97.)

Vid föredragning häraf den 13 Juli 1866 har Kongl. Maj:t, med godkännande af de beslut, som Rikets Ständer uti ifrågavarande hänseende fattat utöfver hvad Kongl. Maj:t

föreslagit eller med afvikelse derifrån, i nåder befallt, att innehållet af den underdåniga skrifvelsen skulle meddelas såväl Statskontoret till behörig kännedom och efterrättelse, som äfven öfriga under Finans-departementet hörande embetsverk, i hvad dem serskildt anginge, samt att, för personer, hvilka fått sig pensioner anvisade, nådiga resolutioner borde i vanlig ordning utfärdas; hvarjemte transsumt af Rikets Ständers skrifvelse skulle till de öfriga Stats-Departementen i hvad densamma rörde de hvarje af dessa Departement tillhörande föremål och personer, expedieras.

107:o af den 20 Juni 1866, med anmälan om de af Rikets Ständer beslutade ändringar i gällande bevillningsstadga. (94.)

Efter inhemtande af Kammar-rättens underdåniga utlåtande har Kongl. Maj:t funnit godt i nåder gilla och bifalla omförmälda ändringar, såvidt de rörde ämnen, deri Kongl. Maj:t egde besluta och med iakttagande deraf enligt Rikets Ständers anhållan den 5 Oktober 1866 utfärdad nådig Kungörelse angående den af Rikets Ständer vid 1865—1866 års Lagtima Riksdag åtagna bevillning.

Stockholm den 15 December 1866.

Henric Lovén.

7:o. Kongl. Ecklesiastik-departementet.

108:o af den 14 Mars 1866, angående upplåtelse af jord från Rönö Kungsgård till utvidning af Rönö församlings kyrkogård, m. m. (31.)

Hvad Rikets Ständer beslutat har Kongl. Maj:t den 23 Mars 1866 i nåder meddelat Kammar-kollegium för vederbörandes förständigande och beslutets bringande till verkställighet.

109:o af den 26 Mars 1866, angående upphörande af penninginsamlingar vid bröllop och barndop. (36.)

Efter inhemtande af samtliga Ecklesiastiska konsistoriers underdåniga utlåtanden, har Kongl. Maj:t den 11 Oktober 1866 låtit utfärda nådig Kungörelse i ämnet.

110:o af den 7 April 1866, angående Kurhusafgiftens fortfarande. (37.)

Kongl. Maj:t har den 20 April 1866 låtit utfärda nådig kungörelse i ämnet.

111:o af den 14 April 1866, angående användande af medel till bestridande af kostnaderna för åtgärder till hämmande af boskapspesten, i fall den skulle inom riket utbryta. (43.)

Kongl. Maj:t har den 20 April 1866 låtit utfärda nådig Kungörelse i ämnet.

112:o af den 14 April 1866, angående tilldelande åt Kommunalstyrelserna af ett exemplar hvardera utaf Svensk Författnings-samling. (46.)

Kongl. Maj:t hae den 27 September 1866, med bifall till denna underdåniga framställning, härom förständigat redaktionen af Svensk Författningssamling.

113:o af dan 14 April 1866, angående några ändringar i stadgarne för Elementarläroverken. (47.)

Den 14 Maj 1866 remitteradt till Censorerne för afgangsexamen vid Elementarläroverken, hvilka den 26 qäföljande Juni med yttrande inkommit; hvarefter den 14 December skrifvelsen blifvit för afgifvande af underdånigt utlåtande remitterad till samtliga Domkapitlen samt Direktionerne för Stockholms stads undervisningsverk och Nya elementarskolan i Stockholm.

114:o af den 12 Juni 1866, i fråga om indragning af de så kallade Prebendepastoraten. (72.)

Kongl. Maj:t har vid underdånig föredragning den 2 November 1866 häröfver infordrat samtliga Dom-kapitels underdåniga utlåtanden.

115:o af den 16 Juni 1866, angående reglering af utgifterna å Riks-statens 8:de hufvudtitel. (81.)

Kongl. Maj:t har den 29 Juni 1866 afåtit nådiga Skrifvelser i ämnet till Stats-kontoret och öfrige vederbörande.

116:o af den 18 Juni 1866, angående förändradt sätt för röstberäkning vid prestval, äfvensom vid tillsättande af folkskolelärare, orgelnister, klockare och annan kyrkobetjening. (86.)

Kongl. Maj:t har den 6 Juli 1866 häröfver från samtliga Domkapitel samt Hof- och Stockholms Stads Konsistorium infordrat underdåniga utlåtanden, af hvilka dock alla ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

117:o af den 20 Juni 1866, angående folkskolelärares pensionering. (99.)

Kongl. Maj:t har den 30 November 1866 i nåder fastställt reglemente för folkskolelärares pensionsinrättning och förordnat direktion för densamma

118:o af den 20 Juni 1866, angående disposition af kronotionden på Gottland för dervarande Presterskaps aflöning (100.)

Hvad Rikets Ständer beslutat, har Kongl. Maj:t den 6 Juli 1866 i nåder meddelat Kammarkollegium till kännedom och vederbörandes förständigande, äfvensom Statskontoret.

119:o af den 18 Juni 1866, angående grunderna för upprättande af förslag till Kyrkoherdelägenheter samt Komministers- och andra sådana beställningar. (109.)

Vid underdånig föredragning den 6 Juli 1866 har Kongl. Maj:t häröfvar från samtliga Domkapitel samt Stockholms Stads konsistorium infordrat underdåniga utlåtanden, af hvilka dock alla ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

120:o af den 20 Juni 1866, angående ändring i Kongl. Förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862. (112.)

Med

Med nådigt bifall till Rikets Ständers underdåniga framställning har Kongl. Maj:t den 3 Augusti 1866 låtit utfärda nådig kungörelse i ämnet.

121:o af den 20 Juni 1866, angående ändring i Kongl. Förordningen om fattigvården i riket den 13 Juli 1853. (117.)

Häröfver har Kongl. Maj:t den 6 Juli 1866 i nåder infordrat Kammarrättens underdåniga utlåtande.

Stockholm den 31 December 1866.

G. J. Edelstam.

Förteckning på de i föregående uppgifter intagna, af Rikets Höglofliga Ständer fattade beslut och gjorda framställningar, hvilka icke blifvit i underdånighet föredragna, eller i nåder afgjorda:

Kongl. Justitie-departementet.

13:o af den 28 Maj 1866, angående åtskilliga ändringar i domstolsinrättningen å landet. (55).

15:o af den 28 Maj 1866 angående förändrade föreskrifter, i afseende på sättet för kommunikation af besvär, som blifvit till Hofrätt ingifna. (56).

16:o af den 9 Juni 1866, ifråga om käreande parts skyldighet att gifva vederparten del af uppskofsbeslut. (69).

17:o af den 9 Juni 1866, angående förändrade stadganden i afseende på villkoren för rättigheten att fullfölja mål hos Hofrätterna och Högsta Domstolen. (70).

19:o af den 19 Juni 1866, angående föreskrifter rörande ersättningar i händelse af olycksfall vid jernvägstrafiken. (90).

20:o af den 20 Juni 1866, angående föreslagen ändring i gällande stadganden om skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad. (108).

Kongl. Sjöförsvars-departementet.

39:o af den 14 April 1866, angående uteslutande af förslag till ny fördelning af städernas båtsmanshåll. (44).

41:o af den 19 Juni 1866, i anledning af år 1865 verkställd revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under år 1863. (91).

Kongl. Civil-departementet.

43:o af den 14 Mars 1866, angående ifrågaställt utfärdande af ordningsstadga för städerna i riket. (32).

44:o af den 7 April 1866, angående ändring af nu gällande stadganden rörande väghållningsbesväret. (40).

58:o af den 12 Juni 1866, angående ömsesidig frihet för undersåter inom Sverige och Norge att vistas och bosätta sig inom ena eller andra riket, äfvensom att derstädes idka handel och vissa andra yrken. (73).

Bil. № 1 till R. St. Just.-Ombudsm. Emb.-Berättelse år 1867.

- 59:o** af den 12 Juni 1866, i fråga om utvidgande af qvinnans medborgerliga rättigheter. (74).
62:o af den 15 Juni 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående upplåtelse till Göteborgs stad af Elfsborgs Kungsladugård, med dertill hörande lägenheter. (78).

Kongl. Finans-departementet.

- 74:o** af den 31 Januari 1866, angående ändring i gällande föreskrifter om skyldighet för vissa statens tjenstemän att ställa borgen för den uppbörd, som de hafva under händer. (12).
76:o af den 24 Februari 1866, i anledning utaf de under åren 1863 och 1864 verkställda revisioner af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under åren 1861 och 1862. (22).
83:o af den 28 Maj 1866, rörande åtgärder i afseende på tillämpningen af vissa stadganden angående landväga-varuförseln mellan Sverige och Norge. (54).
86:o af den 5 Juni 1866, angående upphörande af tionde för tillverkning af metaller m. m. (61).
87:o af den 5 Juni 1866, i anledning af väckt fråga om tackjernstiondes upphörande inom bergslag. (60).
93:o af den 19 Juni 1866, i anledning af år 1865 verkställd revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1863. (91).
97:o af den 20 Juni 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition den 29 December 1863, ifråga om inlösande af de s. k. frisocknarnes tjenstearbeter till Dylta svafvelbruk. (101).
103:o af den 20 Juni 1866, angående upphörande i vissa fall af nu stadgad transitofgift för transitogods. (116).
104:o af den 22 Juni 1866, angående åtgärder för beredande af lättnad i myntcirkulation mellan Sverige, Norge och Danmark. (120).

Kongl. Ecklesiastik-departementet.

- 113:o** af den 14 April 1866, angående några ändringar i stadgarne för Elementarläroverken. (47).
114:o af den 12 Juni 1866, i fråga om indragning af de s. k. Prebende-pastoraten. (72).
116:o af den 18 Juni 1866, angående förändradt sätt för röstberäkning vid prestval, äfvensom vid tillsättande af folkskollärare, orgelnister, klockare och annan kyrko-betjening. (86).
119:o af den 18 Juni 1866, angående grunderna för upprättande af förslag till kyrkoherdelägenheter samt komministers- och andra sådana beställningar. (109).
121:o af den 20 Juni 1866, angående ändring i Kongl. Förordningen om fattigvården i riket den 13 Juli 1853. (117).

II.

Förteckning å Rikets Ständers, vid sednaste riksdagarne till Kongl. Maj:t aflättna underdåniga skrifvelser, hvilka uti Rikets Ständers Justitie-Ombudsmans förut afgifna Embetsberättelser finnas upptagna såsom i deras helhet eller till någon del hos Kongl. Maj:t oafgjorda; äfvensom uppgift å de åtgärder, som sedermera blifvit dervid vidtagna.

I:o **Kongl. Justitie-departementet.**

I:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 28 Februari 1858, i fråga om lag till ordnande af Notarii Publici befattningar. (225.)

Förslaget blef den 2 November 1860 i Statsrådet anmaldt, men har ännu icke till slutligt afgörande förekommit.

2:o af den 2 April 1860, angående Sveriges och Norges ömsesidiga förhållanden. (49.)

Den på sätt förteckningen den 18 September 1865 förmäler i nåder förordnade komité har ännu ej med underdånigt utlåtande till Kongl. Maj:t inkommit;

3:o af den 20 Juni 1860, angående upphäfvande af straffarterna prygel och dagg. (73.)

Öfver det inom Justitie-departementet utarbetade förslag till ny strafflag för krigsmakten till lands och sjös, som, efter att hafva undergått granskning af en för sådant ändamål i nåder tillsatt komité, blifvit, på sätt senaste berättelse omförmäler, till Högsta domstolen remitteradt, är Högsta domstolens utlåtande numera afgifvet; och har Kongl. Maj:t, sedan inom Justitie-departementet blifvit utarbetadt jemväl förslag till rättegångsordning för krigsmakten, i nåder uppdragit åt bemälda komité att granska äfven sistnämnde förslag och deröfver afgifva utlåtande, före ärendets vidare föredragning inför Kongl. Maj:t.

4:o af den 11 Augusti 1860, i fråga om föreskrifter till betryggande af besittningsrätt till fast egendom och af inteckningssäkerhet. (105.)

Den på sätt förteckningen den 18 September 1865 omförmäler i nåder förordnade komité har ännu ej med underdånigt utlåtande inkommit.

5:o af den 11 Augusti 1860, angående införande af s. k. tjenstehjonsböcker i stället för nu brukliga orlofsedlar. (110.)

1860 den 2 November inför Kongl. Maj:t i Statsrådet anmäld, och beror ärendet fortfarande på Kongl. Maj:ts vidare pröfning.

6:o af den 26 Oktober 1860, angående revision och ändring uti gällande lag och författningar rörande utsökningsärender. (144.)

1861 den 15 Januari i Statsrådet anmäld; och beror ärendet på Kongl. Maj:ts vidare pröfning.

7:o af den 18 Februari 1863, angående förändrad lagstiftning i fråga om upprättande af bouppteckning m. m. (34.)

Förslaget blef den 24 Mars 1863 i Statsrådet anmältdt och beslöt Kongl. Maj:t att infordra dels Städernas Magistraters uppgifter å beloppet af den inkomst magistratspersonerne under senast förflutna 5 år genom ifrågavarande sportler uppburit, dels och yttranden, huruvida städernas innevånare vilja åtaga sig, att bereda Magistratspersonerne ersättning för upphörande af nämnde sportler; varande dessa uppgifter och yttranden ännu icke fullständigt till Kongl. Maj:t inkomne.

8:o af den 14 Mars 1863, angående utarbetande af förslag till en ny lag rörande vattenrätten. (57.)

Sedan underdånigt betänkande af den i nåder förordnade Komité för utarbetande af förslag i ämnet jemte kommiténs lagförslag till Kongl. Maj:t inkommit och sedermera blifvit tryckt, har ärendet den 21 Augusti 1866 i Statsrådet förevarit, dervid Kongl. Maj:t förordnade, att underdåniga utlåtanden öfver förslaget skulle infordras från Kongl. Maj:ts samtliga Befallningshafvande, Hushållningssällskaper i Rikets samtliga län, Landtbruksakademien, Landstingen i Wermlands, Stora Kopparbergs, Gefleborgs, Wester-Norrlands, Jemtlands, Westerbottens och Norrbottens län, Kammarkollegium, Landtmäteristyrelsen samt Väg- och Vattenbyggnads-styrelsen, hvilka underdåniga utlåtanden ännu ej inkommit.

9:o af den 11 November 1863, angående upprättande af förslag till omorganisation af Domkapitlen. (155.)

Underdånigt utlåtande öfver upprättadt förslag till förändring af Domkapitlen hafva inkommit från Stockholms stads och Hofkonsistorium och samtliga Domkapitlen i riket; varande ärendet nu beroende på Kongl. Maj:ts vidare pröfning.

10:o af den 21 November 1863, angående förändrad anordning af bönegudstjerner i städerna. (172.)

Sedan Högsta Domstolen och Domkapitlen blifvit hörde, har Kongl. Maj:t i Statsrådet den 19 September 1865, af anförda skäl, ansett sig icke böra lemna bifall till Ständernas förslag.

11:o af den 28 Februari 1863, angående utarbetande af förslag till lag emot obehörig efterbildning af konstverk. (45.)

Sedan öfver det i Justitie-departementet utarbetade förslag i ämnet Öfver-Intendents-embetet, Akademien för de fria konsterna och Högsta Domstolen varit hörde, har Kongl. Maj:t i Statsrådet, den 4 innevarande månad, i nåder beslutat, att Proposition i ämnet skall till riksdagen aflåtas.

12:o af den 21 Oktober 1863, angående ändring af föreskrifterne rörande tjänstemannaeden och läkares edförpligtelser. (142.)

Sedan Kongl. Maj:t uppå Civil-departementets föredragning, den 29 Juni innevarande år, i nåder förordnat, att förslaget i hvad det rör upphäfvandet af föreskriften för läkare att åt meddelade embetsutlåtanden gifva ytterligare bekräftelse, genom upprepad skriftlig edsförpligtelse, skulle i afseende å de embetsutlåtanden som afgifvas för att komma under domstols pröfning, öfverlemnas till Justitie-departementets föredragning, har Kongl. Maj:t i Statsrådet den 6 November innevarande år funnit framställningen i denna del icke då till någon åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 December 1866.

Ex officio,

C. F. W. Lamberg,

2:o **Kongl. Landtförsvars-departementet.**

13:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 15 September 1860, angående ifrågakämda ändringar i Militie-boställs-ordningen. (126.)

Det från f. d. Krigskollegium infordrade förslag till ny Militie-boställs-ordning har ännu icke från Arméförvaltningen inkommit.

14:o af den 5 Oktober 1860, angående reglering af utgifterna under Riksstatens 4:de Hufvudtitel. (146.)

Rikets Ständer hade, bland annat, ifrågasatt ändring i föreskrifterna angående upphandling och leveranser af varor för landtförsvarets behof, samt dylika varors besigtning.

Denna fråga, hvaröfver f. d. Krigskollegium och äfven Förvaltningen af Sjöärendena sig utlåtitt, anmäldes inför Kongl. Maj:t den 19 Juni 1866 och blefvo —, i betraktande af de flera ändringar och tillägg, hvilka af embetsverken uti de hit hörandn författningar föreslagits, samt då åtskilliga ytterligare iakttagande vid utfärdandet af förändrade föreskrifter härutiinnan kunde blifva af nöden i följd af den i Krigskollegii ställe organiserade Arméförvaltningen, äfvensom af den förestående nya organisationen af sjöförsvaret, — handlingarna i målet öfverlemnade till Arméförvaltningen och Förvaltningen af Sjöärendena, med befallning till dessa embetsverk att till Kongl. Maj:t inkomma med fullständiga förslag ej mindre till förnyad förordning, huru förhållas skall vid besigtningar och öfverbesigtningar, då varor eller färdiga arbeten för landt- och sjöförsvarets behof efter kontrakt

levereras, än ock till reglemente, hvarefter vederbörande vid kronoauktioner för landt- och sjöförsvaret hafva sig att rätta.

15:o af den 18 Februari 1863, angående rättelse i gällande föreskrifter, beträffande ersättning åt Läkarecorpens medlemmar efter resereglementet och för in- kvartering (38.)

Genom det på Civil-departementets föredragning den 10 November 1866 utfärdade förnyade nådiga resereglemente hafva förändrade föreskrifter jemväl i afseende å tden Arméns Läkare tillkommande rese-ersättning blifvit meddelade.

16:o af den 16 Maj 1863, i anledning af väckt fråga om hemmanet N:o 1 Fångåmons ½ mantal i Jemtlands län befriande från rotering. (91.)

Denna fråga har, till följd af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition af den 27 Oktober 1865, varit föremål för Rikets Ständers pröfning och afgörande vid sistförflutna riksdag.

17:o af den 17 Oktober 1863, angående regleringen af utgifterna under Riksstattens 4:de Hufvudtitel. (133.)

Frågan om indragning af Regements-kommissarie- och Mönsterskrifvare-tjensterna vid Arméen beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.

Beträffande Salpeterfondens indragning och öfverlemnande till Riksgäldskontoret, är framställning gjord uti Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer af den 27 Oktober 1865, angående Statsverkets tillstånd och behof.

Den äskade utredningen rörande återstående kostnaden för Carlsborgs fästningsbyggnad har blifvit af Chefen för Ingeniör-korpsen afgifven och Rikets Ständer vid sista riksdagen meddelad.

Angående Arméens pensionering har särskild nådig proposition den 7 November 1865 till Rikets Ständer afgifvits.

18:o af den 21 Oktober 1863, angående förändring af föreskrifterna rörande tjenstemannaeder och läkares edsförpligtelse. (142.)

Protokollsutdrag härom från Civil-departementet föredraget den 9 Oktober 1866. och Nådig Kungörelse med förändradt formulär för Krigsmannaed utfärdad.

19:o af den 4 December 1863, i anledning af Kongl. Maj:ts Proposition, rörande Krigskollegii ombildning till en Arméförvaltning. (191.)

Ärendet, som förberedande behandlats på sätt förut blifvit uppgifvit, anmäldes slutligen inför Kongl. Maj:t den 26 September 1865, då beslut fattades, enligt hvad i Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer den 27 påföljande Oktober, angående Statsverkets tillstånd och behof, finnes meddeladt.

20:o af den 4 December 1863, i fråga om kostnadsersättning till militäre, civile, och ecklesiastike tjenstemän för en del resor i tjensteärenden. (192.)

Detta ärende är, i hvad på Landtförsvars-departementet ankommer, afgjort den 24 Augusti 1864, på sätt uti Herr Justitie-Ombudsmannens Embetsberättelse till förra riksdagen finnes omförmäldt.

21:o af den 2 December 1863, angående ifrågasatt tillökning i Arméens nuvarande kavalleristyrika. (193.)

Denna fråga, hvaröfver Landtförsvars-kommitén sig yttrat, beror på Kongl. Majt:s pröfning.

Stockholm den 12 December 1866.

N. A. Varenius.

3:o. *Kongl. Civil-departementet.*

22:o af den 22 Februari 1854, om revision af föreskrifterne rörande eder och deras användande. (11).

Slutligen anmäld den 29 Juni 1866, i sammanhang med Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 21 Oktober 1863, angående ändring af föreskrifterne rörande tjenstemanna-eder och läkares edsförpligtelser, hyarom anteckning här nedan förekommer.

23:o af den 28 Januari 1860, i anledning af väckta förslag om nya byggnadslagar. (29).

Frågan, som skall till behandling förekomma i sammanhang med de uppgjorda förslagen dels till lag angående sundhetsförhållandenas ordnande och dels till ordningsstadga för Rikets städer, är ännu beroende på pröfning. För revision af förslaget till ordningsstadga är särskild åtgärd anbefalld, hvarom upplysning å annat ställe är meddelad.

24:o af den 14 April 1860, i fråga om förändringar i 1855 års Nådiga Instruktion för Justerare af mått och vigter. (50).

1865 den 10 November i underdånighet anmäld i sammanhang med Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 25 Juli 1863, om sammanfattning af gällande stadganden om mått och vigter m. m., hvarvid förnyad stadga om mått och vikt m. m. utfärdades.

25:o af den 22 Oktober 1860, angående indragning af Konvoj-Kommissariatet samt öfverflyttande till Statskontoret af de Kommissariatet åliggande göromål. (181).

Enligt Kongl. Majt:s den 30 December 1862 fattade beslut, borde detta ärende framdeles till förnyad handläggning företagas, sedan Rikets Ständer pröfvat den af Rikets Ständers år 1861 församlade Revisorer väckta fråga om olämpligheten af Statskontorets befattning med fonders utlånande.

26:o af den 28 Februari 1863, angående åtgärder för omläggning af allmänna landsvägen genom en del provinser i Norrland. (43).

Sedan, efter verkställda undersökningar, Styrelsen för allmänna Väg- och Vattenbyggnader den 13 Januari 1866 inkommit med det från Styrelsen infortrade yttrandet samt kostnadsförslag för nämnde vägomläggning, har Kongl. Majt, vid föredragning häraf den 2 påföljande Februari, med anledning af hvad Styrelsen upplyst, beslutat, att de utarbetade planerne till omläggningar å ifrågavarande landsväg skola hos Styrelsen förvaras, samt att

Styrelsen hade att i det generalförslag öfver allmänna arbeten, som det åligger Styrelsen att före nästa riksdag afgifva, upptaga de delar af dessa vägomläggningar, som, med afseende å vederbörande kommuners fattade beslut om bidrag till verkställandet, kunna finnas böra till erhållande af statsunderstöd för utförandet förordas.

27:o af den 26 Mars 1863, i anledning af de under åren 1860 och 1861 verkställda Statsrevisionerne, i hvad nämnde skrifvelse innefattade hemställan om utarbetande af nytt reglemente. (61).

Den 10 November 1865 är förnyadt resereglemente i nåder utfärdadt.

28:o af den 25 Juli 1863, om sammanfattande i *en* förordning af alla gällande stadganden om mått och vigter samt deras justering och arfvodet därför. (115).

1865 den 10 November ytterligare i underdånighet anmäld, hvarvid Kongl. Maj:t låtit utfärda förnyad nådig stadga om mått och vikt, äfvensom nådig kungörelse angående upphörandet af ovilkorlig skyldighet att låta med märken förse transport- eller förvaringskärl för pottaska, vraktjära, tjärbärma, saltade svenska fiskvaror samt tran m. m.

29:o af den 21 Oktober 1863, angående förändring af föreskrifterne rörande tjenstemanna-eder och läkares edsförpligtelse. (142).

Vid underdånig föredragning häraf den 29 Juni 1866, utfärdades nådig kungörelse angående förändradt eds-formulär för civile embets- och tjenstemän samt betjente, m. m. Beträffande den af Rikets Ständer väckta fråga om ändring eller borttagande af vissa i serskilda författningar förekommande eds-formulär, behagade Kongl. Maj:t förklara, att afgörandet häraf finge för hvarje fall blifva beroende på förnyad anmälan af vederbörande Departements-chef, vare sig i sammanhang med förslag till ändringar i andra delar af de författningar, deruti sådana eds-formulär förekomma, eller, om så nödigt aktas, oberoende af dylika förslag, samt att i följd deraf framställningarne om upphäfvande af föreskriften för läkare att åt meddelade embetsutlåtanden gifva ytterligare bekräftelse, genom upprepad skriftlig edsförpligtelse, borde, i afseende å de embetsutlåtanden, som afgifvas för att komma under domstols pröfning, öfverlemnas till Justitie-departementet och för öfrigt handläggas af Ecclesiastik-departementet, som jemväl borde upptaga frågan om upphäfvande af eller ändring i nu stadgade studenteden.

30:o af den 2 December 1863, angående ändringar i Skiftesstadgan samt Arfvodes-taxan för landtmäteri-förrättningar. (197).

Efter det Landtmäteri-styrelsen afgifvit serskilda utlåtanden i ämnet och Högsta Domstolen yttrat sig i frågan om ändringar i Skiftes-stadgan, är förnyad Skiftes-stadga den 9 November af Kongl. Maj:t i nåder beslutad. Förslaget till ändringar i Arfvodes-taxan har varit underkastadt förberedande granskning, men ännu icke kunnat Kongl. Maj:ts nådiga pröfning underställas.

4:o. *Kongl. Finans-departementet.*

31:o af den 13 Augusti 1851, i fråga om utbetalning af det vid 1847—1848 årens riksdag beviljade bidrag till en pensionsfond för Borgmästare i städerna, utom Stockholm, samt för Kommissionslandtmätare, deras enkör och barn. (155.)

Sedan de år 1862 församlade Fullmäktige för delegarne i Civil-Statens Pensionsinrättning i underdånighet anmält sitt medgifvande af delaktighet i Pensionsinrättningen för Kommissionslandtmätare, och Kongl. Maj:t, i anledning deraf, genom nådigt bref den 25 September 1863, underrättat Fullmäktige i Riksgäldskontoret och öfrige vederbörande att det af ifrågavarande anslag för bemälda tjänstemän afsedda belopp finge från och med 1863 års början Pensionsinrättningen tillhandahållas, så och efter det Direktionen för berörda inrättning hos delegarnes år 1865 församlade fullmäktige gjort hemställan att delaktighet i pensionsinrättningen måtte under vissa vilkor i afseende på klassifikationen varda medgifven jemväl borgmästare i rikets städer, utom Stockholm, hafva bemälda fullmäktige uti underdånig skrifvelse den 4 November 1865 tillkännagifvit, att de under för handen varande förhållanden ej kunnat till omförmälda hemställan lemna bifall.

32:o af den 22 Augusti 1857, i anledning af väckt fråga om vissa friheter och förmåner för hemman och lägenheter, anslagna till Komministrars och Kapellpredikanters aflöning. (102.)

Sedan Kommers-kollegium den 30 Januari 1864 med infordradt underdånigt utlåtande inkommit, beror denna fråga på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

33:o af den 27 Februari 1858, angående reglering af utgifterna under Riks-Statens Nionde Hufvudtitel. (229.)

Sedan Kongl. Maj:t låtit förständiga vederbörande om Rikets Ständers, genom förevarande underdåniga skrifvelse, meddelade beslut rörande reglering af den Nionde Hufvudtiteln och derefter, i enlighet med Rikets Ständers tillika gjorda underdåniga hemställan, uppdragit åt en serskild tillsatt kommité att afgifva förslag till ordnande af pensionsväsendet i allmänhet, har nämnda komité fullgjort denna nådiga föreskrift och derjemte upprättat förslag till reglemente för en med Civil-Statens enke- och pupillfond förenad kapital- och lifränteförsäkringsanstalt. Öfver dessa förslag hafva ej mindre Civilstatens år 1865 församlade Fullmäktige än äfven Direktionen för Civil-Statens Pensions-inrättning afgifvit infortrade underdåniga utlåtanden, hvarefter Kongl. Maj:t den 31 Augusti 1866, vid pröfning af frågan om den föreslagna Kapital- och Lifränte-försäkringsanstalten, beslutat inrättande af en dylik anstalt och för densamma fastställt reglemente; varande de kommitterades förslag i öfrigt på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

34:o af den 20 Juni 1860, om antagande öfver hela riket af mantalet såsom enhet vid skatte-beräkningen och reducerande af mantals-bråken till decimalbråk. (76.)

Sedan Kammar-kollegium och Landtmäteri-Styrelsen häröfver afgifvit särskilda underdåniga utlåtanden, är detta mål för närvarande på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

Bil. M 2, till R. St. Just. Ombudsm. Emb.-Berättelse år 1867.

35:o af den 5 Oktober 1860, i fråga om undersökning af de angående jord och skogar inom Norrbottens län utfärdade privilegier. (143.)

Genom remiss af den 26 Oktober 1860 har Kammar-kollegium erhållit nådig föreskrift att, efter inhemtande af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Norrbottens län yttrande, afgifva underdånigt utlåtande i ämnet; och sedan till följd häraf kollegium den 31 Maj 1865 inkommit med utredning rörande de ifrågavarande privilegier, har Kongl. Maj:t den 2 nästlidne November anbefallt kollegium att verkställa enahanda utredning angående dylika privilegier i Westerbottens län, hvilken utredning ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

36:o af den 28 Oktober 1860, om förändring af gällande föreskrifter rörande användande af skogs-alster å kronomarker inom Wester-Norrlands med flere län. (203.)

Efter inhemtande af Kammar-kollegii underdåniga utlåtande har Kongl. Majt, vid pröfning den 21 December 1865, uti ett sammanhang af såväl Rikets Ständers ifrågavarande underdåniga skrifvelse som åtskillige andra af Skogsstyrelsen, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och enskilda gjorda underdåniga framställningar i förevarande ämne — i nåder dels låtit utfärda »Förordning angående utsyning oah försäljning af skogsalster från Kronans skogar i Stora Kopparbergs län och de Norrländska länen;»

dels med ändring af 10 punkten i nådiga Brevet den 29 Maj 1852, enligt hvilken det tillkommit Kongl. Maj:ts Befallninghafvande att, då åt sågverk mot skogsränta anslaget område funnes kunna lemna tillgång till fällande af större antal träd än vid utbrytningen blifvit bestämdt, meddela tillstånd till högre afverkning, förordnat att, sedan Skogsstyrelsen yttrat sig i afseende å sådan marks förmåga att tåla en högre afverkning, det skulle bero på Kongl. Maj:ts egen nådiga pröfning att bestämma vilkoren för en dylik utsträckt stockfångst samt att fastställa en deremot svarande förhöjning i afgifterna till Kronan;

dels anbefalt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Westerbottens och Norrbottens län att föranstalta om en skyndsam tillämpning å de i nämnda län belägna privilegierade sågverk af de uti berörda nådiga Bref den 29 Maj 1852 gifna stadganden, såvidt sådant utan förnärmade af annans rätt kunde ske, samt föreskrifvit att de deraf föranledda kostnader skulle, der utbrytning skedde utan sammanhang med allmän afvittring, gäldas af skogsplanteringskassan, hvarom Statskontoret och Skogsstyrelsen erhållit nådig underrättelse, samt

dels förständigat Skogsstyrelsen att afgifva ej mindre underdånigt utlåtande, i hvad mån förstärkning af skogspersonalen, uti de norra länen, kunde i anledning af ofvanomförmälda nya stadganden eller af den jemväl den 21 December 1865 utfärdade förordningen om kronoparkers bildande i berörda län m. m., erfordras, än äfven förslag till de grunder, som i afseende å ifrågakommande synekostnader borde stadgas; och har, sedan Skogsstyrelsen inkommit med sålunda infordradt utlåtande och förslag, Kongl. Maj:t den 11 Maj innevarande år i nåder meddelat de i nämnda hänseenden erforderliga föreskrifter.

37:o af den 26 Oktober 1860, angående ifrågasatt upphörande af de s. k. fri-socknarnes tjenstbarheter till Dylta svafvelbruk och socknarnes rotering. (191.)

I detta ämne har Kongl. Maj:t den 29 December 1865 till Rikets Ständer aflåtit förnyad nådig proposition, som föranledt Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 20 Juni 1866.

38:o af den 5 Oktober 1860, i anledning af den år 1859 verkställda revision af Statsverkets med flera allmänna fonders förvaltning. (136.)

Rörande den i denna skrifvelse väckta fråga om beredande af lämplig lokal till embetsrum för Öfver-Ståthållare-Embetets Kansli har Kongl. Maj:t uti nådiga propositionen angående Statsverkets tillstånd och behof den 27 Oktober 1865 hos Rikets Ständer gjort nådig framställning, som blifvit besvarad uti underdåniga skrifvelsen den 15 Juni 1866, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjette Hufvudtitel.

Vidkommande åter Rikets Ständers hemställan, att nytt reglemente för Mynt- och Kontrollverken äfvensom ny kontrollstadga måtte blifva till efterrättelse fastställda, så och efter det samtliga vegebörandes underdåniga utlåtanden och förklaringar till Kongl. Maj:t inkommit öfver de i dessa ännen afgifna förslag och yttranden, äro samma frågor för närvarande på kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

39:o af den 18 Februari 1863, angående åtgärders vidtagande till större säkerhet för de i lösväskor befordrade postförsändningar. (36.)

Till följd af erhållen nådig befallning har General-Poststyrelsen häröfver afgifvit underdånigt utlåtande; och är ärendet för närvarande på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

40:o af den 26 Mars 1863, i anledning af de under åren 1860 och 1861 verkställda revisioner af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under åren 1858 och 1859. (61.)

Kongl. Maj:t, som under den 10 April och 3 Juli 1863, med bifall till Rikets Ständers framställningar, låtit utfärda nådiga kungörelser med stadganden, dels att ledamot i Styrelsen, hvilken har sig anförtrodd förvaltning af allmänna medel, eller der anställd tjänsteman icke, på sätt dittills förekommit, må kunna erhålla lån af dessa medel, dels ock om tillstånd för allmänna verk och inrättningar samt myndigheter med fribrefsrätt att vid penningeförsändningar begagna postremissvexlar, utställda af Enskilda banker eller Filialbanker, — har derjemte, beträffande Rikets Ständers i förevarande skrifvelse gjorda underdåniga hemställan om utfärdandr af nytt fullständigt och tidsenligt afskrifningsreglemente, anbefallt Statskontoret, Krigs-kollegium och Förvaltningnn af Sjöärendena att utarbeta förslag till ett nytt sådant reglemente, hvilket dock icke ännu till Kongl. Maj:t inkommit.

41:o af den 16 Maj 1863, angående sådan förändring i de förvaltande verkens i Stockholm arbetsordningar, att de större utgifterna derstädes komma att bestridas genom anvisningar i Kongl. Räntekammaren. (86)

Den 16 Oktober 1863 i underdånighet anmäld, då Kongl. Maj:t funnit godt i nåder uppdraga åt serskildt utsedda kommitterade att verkställa den af Rikets Ständer i förevarande ämne begärda utredning och afgifva förslag till förändrad arbetsordning för de förvaltande

verken uti Stockholm i hvad rörer sättet för statsutgifternas bestridande; hvarefter och sedan samma uppdrag blifvit af bemälda kommitterade fullgjordt Kongl. Maj:t under den 15 Maj 1865 förordnat om tryckning af de kommitterades betänkande.

42:o af den 25 Juli 1863, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition i fråga om nedsättning i räntan för åtskillige skogslotter å kronoparken Rella Tall på Öland. (108.)

Sedan Kammar-kollegium, efter derom den 7 Augusti 1863 erhållet nådigt förständigande, den 19 sistlidne April ej mindre anmält, att de beslutade åtgärderna befordrats till verkställighet, än ock afgifvit den i ämnet infortrade underdåniga berättelse, har denna fråga under den 13 derpåföljande Juli blifvit ånyo inför Kongl. Maj:t föredragen; och skulle nämnde berättelse, såsom icke påkallande någon åtgärd, läggas till handlingarne.

43:o af den 25 Juli 1863, i anledning af väckt fråga om närmare bestämmelser i afseende på erhållande af skatterätt å kronony bygge. (109.)

Sedan denna skrifvelse varit öfverlemnad till Kammar-kollegium, för att komma under öfvervägande vid afgifvande af ett från bemälda kollegium förut infordradt förslag till fullständig författning angående nybyggeväsendet, och förslag till grunder för en sådan författning derefter blifvit den 28 Juni 1865 af kollegium afgifvet, är detta ärende för närvarande beroende på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

44:o af den 25 Juli 1863, angående Sala silfververks återgång till Statens disposition. (99.)

Sedan, i anledning häraf, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Westmanlands län, på nådig befallning, inhemtat vederbörande intressenters yttrande i ämnet och Kommers-kollegium derefter öfver samma yttrande sig i underdånighet utlåtitt, har hvad sålunda i frågan förekommit meddelats Rikets Ständer genom nådig skrifvelse den 15 December 1865.

45:o af den 7 Oktober 1863, angående gjorda framställningar om grundröntornas kapitalisering. (126.)

Till följd af Rikets Ständers uti förevarande underdåniga skrifvelse gjorda framställning har Kongl. Maj:t under den 30 December 1864 i nåder tillsatt en kommité till utredande af frågan om grundskatternas inlöseu, och har derefter underdånigt betänkande i ämnet ännu icke från bemälda kommitté till Kongl. Maj:t inkommit.

46:o af den 21 November 1863, angående fribrefsrätt för pastorsembetena i riket. (171.)

Denna skrifvelse är beroende på nådig pröfning i sammanhang med ett af General-Poststyrelsen afgifvet underdånigt förslag till ny fribrefsförfattning.

47:o af den 21 November 1863, angående reglering af utgifterna under Riksstatens Sjunde hufvudtitel. (168.)

Sedan i anledning af denna skrifvelse Kammar-kollegium i nåder förständigats att afgifva den af Rikets Ständer begärda utredning, huruvida Notarierna hos bemälda kollegium vid sednast verkställda lönereglering kommit i åtnjutande af sådan förbättring i aflöningen,

som kunde autagas hafva varit för dem i förhållande till deras vederlikar inom andra embetsverk afsedd, och en sådan utredning till Kongl. Maj:t inkommit, har Kongl. Maj:t, uti den nådiga propositionen om Statsverkets tillstånd och behof den 27 Oktober 1865 till Rikets Ständer i ämnet gjort nådig framställning, som blifvit besvarad genom den underdåniga skrifvelsen den 30 Maj 1866 angående reglering af utgifterna under Riksstatens 7:de Hufvutitel.

48:o af den 30 November 1863, angående förändrade föreskrifter i afseende på skogshushållningen i riket. (187.)

Efter inhemtande af Skogsstyrelsens och Kammar-kollegii utlåtande har vid fönedragning den 21 December 1865 af denna underdåniga skrifvelse, såvidt densamma angår hushållningen med Kronans skogar i Norrland och Stora Kopparbergs län, äfvensom i sammanhang dermed af åtskilliga andra i samma ämne gjorda framställningar, Kongl. Maj:t

dels låtit utfärda nådig förordning angående kronoparkers bildande i Stora Kopparbergs län och de Norrländska länen samt om vissa iakttagelser vid storskiten och afvittringar i nämnde län.»

dels till Rikets Ständer afåtit nådig proposition om förändrade bestämmelser i fråga om upplåtande åt enskilda af Kronans mark i ofvannämnda län äfvensom om dispositionen af stubbörresmedlen, hvilken nådiga proposition sedermera föranledt Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 15 Juni 1866;

dels ock i sammanhang med berörda proposition genom nådig kuugörelse förordnad, att det genom nådiga brevet den 25 Maj 1860 meddelade förbud mot nya anläggningar af nybyggen på afvittrade öfverloppsmarker i de norra länen fortfarande skulle lända till efterrättelse och jemväl oga tillämpning på Stora Kopparbergs län, samt att, hvad ännu oafvittrade eller under afvittring varande kronomarker anginge, tillstånd att å dem anlägga nybyggen tillsvidare icke heller finge meddelas.

Sedermera har förevarande underdåniga skrifvelse i öfriga delar blifvit, jemte åtskilliga andra dermed sammanhängande, hos Kongl. Maj:t väckta frågor, den 29 nästlidne Juni i underdånighet anmäld och Kongl. Maj:t dervid i nåder beslutat,

dels utfärdande af en förordning angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket;

i sammanhang hvarmed förordnats ej mindre om afsättande af en del utaf Skogsplanteringskassans tillgångar till en särskild »Fond för boställsskogarnes indelning till regelbunden hushållning,» än äfven att den Kammar-kollegium tillkommande befattning med skogshushållningsärender dädanefters skulle af Skogsstyrelsen utöfvas;

dels att, beträffande Rikets Ständers framställning om medgifvande af vitsord för egare af skog, derå annat hemman hade rätt till skogsfång, mulbete, torftägt eller dylikt, att vinna utbrytning deraf efter Skiftesstadgans grunder, Kongl. Maj:t ville taga denna fråga under nådigt öfvervägande på Civil-departementets föredragning, samt dels att Skogsstyrelsen och Lanetbruksakademien skulle i nåder anbefallas att inkomma med underdåniga yttranden rörande Rikets Ständers förslag om anvisande åt revierförvaltare af arf-

voden för meddelande vid landtbruksskolor af praktisk undervisning i skogshushållningsläran.

Stockholm den 15 December 1866

Henric Lovén.

5:o Kongl. Ecklesiastik-departementet.

49:o af den 26 April 1851, angående åtgärder för en förbättrad sjalavård i hufstaden. (60).

Sedan, till följd af nådig befallning, Öfverståthållare-embetet den 31 Mars 1863 till Kongl. Maj:t inkommit med ej mindre samtelige territorialförsamlingarnas underdåniga yttranden, än ock eget utlåtande rörande det af särskildt förordnade kommitterade afgifna förnyade yttrande i ämnet; så har Kongl. Maj:t, vid underdånig föredragning den 1 December 1865 uti vissa delar af ifrågavarande ärende, meddelat nådigt beslut samt uti andra delar uppdragit åt Hof- och Stockholms Stads Consistorium att infordra de större församlingarnas yttranden och i nåder anbefallt bemälda Consistorier, att afgifva underdånig berättelse om de åtgärder, som i ärendet vidtagas, äfvensom inkomma med underdånig hemställan i afseende å sådana frågor, som kunna böra utgöra föremål för Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

50:o af den 12 Juli 1851, angående afskaffande af handel med apoteksprivilegier. (94).

Vid föredragning den 22 December 1851, remitterades ärendet till Sundhets-kollegium, som den 25 Januari 1853 deröfver afgifvit underdånigt utlåtande. Sedan Apotekare-societetens direktion den 30 April 1863 inkommit med en underdånig framställning i ämnet och Sundhets-collegium den 29 påföljande December deröfver sig yttrat, har genom nådig remiss samma dag bemälda direktion blifvit hörd i anledning af Sundhets-kollegii sistnämnda utlåtande och med underdånigt yttrande den 15 November 1864 inkommit,

51:o af den 20 Maj 1857, angående undersökning af Kongl. och Hvitfeldtska stipendiegodsens tillstånd och förvaltning m. m. (77).

Den 19 September 1862 anmäldes ärendet inför Kongl. Maj:t och remitterades till Kammar-Collegium och Göteborgs Domkapitel, som med underdåniga utlåtanden den 30 November 1863 inkommit.

52:o af den 6 Juli 1857, angående skyddande af rikets fornlemningar. (89).

Sedan Kongl. Maj:t i anledning häraf infordrat Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademiens underdåniga utlåtande, samt bemälda Akademi den 29 Juli 1859 afgifvit förslag till Förordning angående forntida minnesmärkens fredande, remitterades berörda förslag till Justitekanslers-embetets granskning, hvarefter, med anledning af de utaf bemälda embete mot förslaget framställda anmärkningar, berörda förslag den 17 Maj 1861 återremitterades till Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien; och har, sedan bemälda Akademi den 24 Februari 1865 inkommit med nytt utlåtande, detsamma blifvit

samma dag remitteradt till Justitiekanslers-embetet, som den 15 påföljande November deröfver afgifvit underdånigt utlåtande.

53:o af den 12 September 1857, angående upphörande af Universitets rätt att med stadsstyrelse deltaga i handläggning af ekonomi- och politimål. (121).

Den 2 Oktober 1857 i underdånighet anmäld och remitterad till Kanslern för rikets universiteter.

54:o af den 9 Mars 1858, angående behof af allmänna helsovårdens ordnande. (262). Sedan en i nåder förordnad komitee inkommit med förslag till Lag angående sundhetsförhållandenas ordnande och Sundhets-Collegium deröfver sig yttrat, fann Kongl. Maj:t vid underdånig föredragning den 13 Januari 1860, med pröfningen af bemälda komitees förslag i ämnet böra tills vidare anstå.

55:o af den 28 Januari 1863, angående utarbetande af förslag till Ecklesiastikboställsordning. (17.)

Sedan Kongl. Maj:t den 13 Februari 1863 anbefallt Kammar-Collegium att utarbета och till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till Förordning i den syftning Rikets Ständers ofvanberörda underdåniga skrifvelse angifver, samt bemälda Collegium den 24 Maj 1865 med sådant förslag inkommit, så har Kongl. Maj:t den 9 påföljande Juni i nåder förordnat, att samtliga Domkapitel i riket skulle, efter det vederbörande presterskap kontraktswis blifvit hört och sig yttrat, med dessa och egna underdåniga yttranden i ämnet fill Kongl. Maj:t inkomma inom sex månader efter erhållen del af den nådiga remissen, äfvensom bemyndigat Kammar-Collegium att låta trycka 1800 exemplar af ifrågavarande utlåtande och förslag; hvarjemte Kongl. Maj:t jemväl från samtelige Dess Befallningshafvande infortrat underdåniga utlåtanden i ämnet.

56:o af den 18 Februari 1863 angående meddelande af nödiga föreskrifter till förekommande af sjukdomen fosfornekros. (35).

Kongl. Maj:t har den 22 Maj 1863 uti denna fråga från Sundhets-Collegium infortrat underdånigt utlåtande, som den 14 Augusti samma år inkommit; hvarefter Kongl. Maj:t vid föredragning den 23 Februari 1866 i nåder uppdragit åt bemälda Collegium att uppgöra och till Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt förslag till författning i ämnet.

57:o af den 28 Februari 1863, angående utarbetande af förslag till förbättradt ordnande af veterinärväsendet i riket. (46).

Sedan Kongl. Maj:t den 13 November 1863 förordnat kommitterade med uppdrag att utarbета förslag i det ämne, som i Rikets ständers skrifvelse åsyftats, samt kommitterade den 6 Juni 1865 med sådant förslag inkommit, har Sundhets-Collegium, på nådig befallning, den 29 Maj 1866 afgifvit underdånigt utlåtande i ämnet; hvarefter och sedan Öfver-Intendents-embetet jemväl blifvit i ämnet hört och den 29 nästpåföljande September med underdånigt utlåtande inkommit, Kongl. Maj:t den 2 sistlidne November ytterligare infortrat Öfver-Intendents-embetets underdåniga utlåtande.

58:o af den 26 Mars 1863, angående tillägg i Kongl. Förordningen den 13 Juli 1853 om fattigvården i riket. (64.)

Sedan Kammar-Rätten den 21 Juli 1863 infor dradt utlåtande i ämnet afgifvit, har Kongl. Maj:t vid föredragning den 21 Februari 1865, enär Kongl. Maj:t uti Dess den 21 Mars 1862 utfärdade nådiga förordningar om Kommunalstyrelse på landet och om Kommunalstyrelse i stad, med upphäfvande af förordningarna den 29 Augusti 1843 om sockenstämmor i riket och om sockennämnder på landet, i nåder meddelat förändrade bestämmelser ej mindre rörande sättet för behandling af kommunernas gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, än ock i fråga om rösträtten för kommunernas medlemmar och grunden för kommunalbidrags utgörande, funnit godt i nåder anbefalla Kammar-Rätten att till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till de ändringar uti nådiga förordningen om Fattigvården i riket den 13 Juli 1853, som af berörda anledning eller för öfrigt i följd af den erfarenhet, Kammar-Rätten under nämnda förordnings tillämpning vunnit, kunna finnas erforderliga; hvarvid Kammar-Rätten jemväl egde iakttaga den bestämmelse, som, angående afskedadt kronomanskaps återsändande till försörjningsorterna, innefattas i Rikets Ständers ofvanberörda skrifvelse; och har Kammar-Rätten den 21 Juli 1865 med förslag i ämnet till Kongl. Maj:t inkommit.

59:o af den 11 April 1863, med hemställan om utredning, om och på hvilka vilkor åboerne å de Wisingsö skolegodshemman, som äro af krononatur, må kunna förvärfa egande rätt till dessa hemman. (77.)

Den 24 April 1863 har Kongl. Maj:t anbefallt Kammar-kollegium att gå i författning om den utaf Rikets Ständer begärda utredning samt, efter vederbörandes hörande, med underdånigt utlåtande i ämnet inkomma.

Sedan ett sådant utlåtande den 19 Juni 1865 afgifvits, har Kongl. Maj:t den 30 nästpåföljande December i nåder anbefallt Justitiekanslers-embetet i ämnet afgifva underdånigt utlåtande, hvilket den 15 nästlidne Maj till Kongl. Maj:t inkommit.

60:o af den 11 April 1863, angående inrättande af ytterligare ett institut för döfstumma och blinda. (83.)

Enligt Kongl. Maj:ts beslut den 29 April 1864, har denna fråga blifvit öfvärlemnad till Direktionen öfver Allmänna Institutet för döfstumma och blinda, för afgifvande af underdånigt utlåtande, hvilket inkom till Kongl. Maj:t den 31 Juli 1865; hvarefter Kongl. Maj:t den 13 nästpåföljande Oktober hos Rikets senast församlade Ständer gjort nådig framställning i ämnet.

61:o af den 16 Maj 1863, angående ändring, i afseende på anställande af Medicin-kandidat- och Licentiatexamen, af 1861 års stadgar för Karolinska Medico-Kirurgiska Institutet. (88.)

Kongl. Maj:t har den 11 September 1863 anbefallt Kanslern för Upsala Universitet att, efter vederbörandes hörande, i ämnet afgifva underdånigt utlåtande, hvilket den 4 April 1865 till Kongl. Maj:t inkommit.

Stockholm den 31 December 1866.

G. J. Edlestam.

Tabell, utvisande hvarest åtgärderna i anledning af R. H. Ständers vid 1865 och 1866 årens Riksdag aflåtna, i 10 Samlingen af Bihanget till Riks-Ständens Protokoll för samma Riksdag införda skrivelser finnas upptagna i Stats-Departementens afgifna förteckningar.

(Första sifvertalet betecknar skrivelserns nummer i ofvanberörda samling, och det sednare talet nummern i förenämnde förteckningar.)

1.	71.	31.	108.	61.	86.	91. 25, 34, 41, 93.
2.	72.	32.	43.	62.	85.	92. 94.
3.	73.	33.	**).	63.	54.	93. 95.
4.	37.	34.	11.	64.	55.	94. 107.
5.	1.	35.	12.	65.	56.	95. 20.
6.	38.	36.	109.	66.	57.	96. 35.
7.	28.	37.	110.	67.	32.	97. 36. 106.
8.	2.	38.	81.	68.	40.	98. 96.
9.	3.	39.	9.	69.	16.	99. 117.
10.	4.	40.	44.	70.	17.	100. 118.
11.	5.	41.	45.	71.	88.	101. 97.
12.	74.	42.	46.	72.	114.	102. 98.
13.	42.	43.	111.	73.	58.	103. 99.
14.	6.	44.	39.	74.	59.	104. 100.
15.	7.	45.	47.	75.	33.	105. 101.
16. *)	—	46.	112.	76.	60.	106. 102.
17. *)	—	47.	113.	77.	61.	107. 21.
18. *)	—	48.	48.	78.	62.	108. 22.
19.	29.	49.	82.	79.	63.	109. 119.
20.	75.	50.	49.	80.	91.	110. 66.
21.	8.	51.	50.	81.	115.	111. 67.
22. 24, 30,	76.	52.	51.	82.	89.	112. 120.
23.	10.	53.	52.	83.	64.	113. 23.
24.	27.	54.	83.	84.	65.	114. *) —
25.	26.	55.	13.	85.	105.	115. 68.
26.	77.	56.	15.	86.	116.	116. 103.
27.	78.	57.	14.	87.	90.	117. 121.
28.	79.	58.	53.	88.	18.	118. 69.
29.	31.	59.	84.	89.	92.	119. 70.
30.	80.	60.	87.	90.	19.	120. 104.

*) Utfärdade förordnanden.

**) Underdånig skrivelse af den 22 Juni 1866, ej upptagen i någon till Justitie-Ombudsmannen inkommen förteckning.

III.

Det Irländska eller Croftonska Straffsystemet *).

Detta straffsystem gör skillnad i brottslingarnes behandling allteftersom de äro män, kvinnor, yngre personer, eller barn.

Det uppställer för männen följande fyra stadier af straff, innan fullständig frihet, efter förloppet af den ådömda strafftiden, inträder, nemligen *cellfängelse, gemensamt tvångsarbete*, ett så kalladt *öfvergångsfängelse*, (intermediate prisons) och slutligen *lös-gifning på frisedel*.

Gemensam för alla straff-fångar, utan afseende på kön och ålder, är *strafftidens afkortlighet*, hvilken bestämmes efter det ådömda straffets långvarighet. När således straffet i utslaget är bestämdt till 3 år, kan $\frac{1}{4}$ afkortas d. v. s. $\frac{1}{2}$ år; af 3 $\frac{1}{4}$ à 4 år afkortas $\frac{1}{3}$ och så vidare i tilltagande, så att, då straffet är 15 år eller deröfver, $\frac{1}{3}$ får afkortas. Afkortningens bestämmande tillhör den verkställande myndigheten och rörer domaren lika litet som benådningsrättens utöfning, hvilken ock i dessa fall naturligtvis kan äga rum. Det är i följd af denna straffets afkortlighet som ofvan-nämnda sjerde stadium af bestraffningen, eller *lös-gifning på frisedel*, blifver möjlig.

A.) *Behandlingen af manliga fångar.*

1. *Cellfängelse.* Utom det att detta slags fängelse är det säkraste förvarings-sätt för serdeles förderfvade och farliga fångar samt ett diciplinärt bestraffningsmedel för de uppstudsige och fridstörande, utgör cellfängelset *begynnelsestadiet* för manliga fångars bestraffning.

Tiden för detta fängelses användning i förstberörda hänseenden är naturligtvis obestämmd, men för detsammes regelmässiga tillämpning i sistnämnda fall, eller såsom *begynnelsestadium* för fångar, som skola aftjena vissa års straffarbete, är denna tid bestämd till 9 månader, men den kan, i följd af serdeles godt uppförande förkortas med *en eller två* månader, likasom ock, i motsatt fall, förlängas med ända till tre månader.

*) Skildringen af detta straffsystem är hemtat ur »Tidskrift for Retsvæsen, udgivet af C. Nyholm och P. Schørring», Kjöbenhavn 1865, samt ur »Etudes sur le système pénitentiaire irlandais par van der Brugghen, och de omdömen, som förekomma i skildringen, tillhöra dessa författare, då icke andra åberopas.

Hufvudfängelset för detta straffstadium är *Mountjoy* vid Dublin, som upptager omkring 750 fångar årligen. »När en ny fånge dit ankommer — heter det hos en författare i detta ämne — föres han genast till den för honom bestämda cell. Der lemnas han allena. Hans cell, hans andaktsböcker, hans inre jag — det är hans hela värld. Han begynner att tänka. Hans tankars gång afbrytas endast af den korta rörelse, han dagligen får taga i fria luften, af en timmas undervisning tillsammans med andra fångar, af fängelsepredikantens besök eller af gudstjensten. Men dessa afbrott framkalla ny eftertänka; och sålunda ledes en människa, som måhända aldrig förut sysselsatt sig med sina tankar, småningom att åt dem helt och hållet hängifva sig.» Man är, såsom häraf allaredan synes, i Irland icke vidare bunden vid den mest pedantiska stränghetens fordran på ensamhet för fångarna, ty man håller väl dem skilda från allt *förderfligt* sällskap, men ingalunda från allt slags sällskap. Fångarne besökas icke blott af presten, lärarena, läkaren, fängelseinspektören och ledamöter af fångvårds-sällskapen; utan de kunna äfven, både vid undervisningstimmarne och under gudstjensterna, se andra människor. Man begagnar här icke masker för fångarnes ansigten eller afskilda spatsergångar, ej heller celler i kyrkan. Mr Reinholds, själasörjare i Wakefields fängelse i England, yttrar om det derstädes efter de strängaste isoleringsgrundsatser uppförda kapell: »Jag anser planen i hög grad förfelad; utom för annat, tadlar jag denna kyrka derföre, att hon, i stället för att förebygga meddelanden emellan fångarna, tvärtom gynnar sådana, och emedan hon gifver de illasinnade tillfälle dels att roa sig med ritning och skärande i trävirket å afstängningarne dels ock att störa de andra fångarne genom att göra bråk och buller, hvars rätta upphofsman sedermera nästan aldrig upptäckes. Detta sista hafva vi redan mer än en gång haft tillfälle att erfara, oaktadt i kyrkan varit flera fångvaktare tillstädes.» I samma riktning yttrar sig Baron von Holtzendorff i sitt arbete: »Das irische Gefängniss-system», då han anmärker, »att gudstjenstens värdighet och intryck på fångarnes sinne förhöjes, i följd af gemensamheten; att deremot fångarnes afspärning och isolering i kyrkan framkalla en mäktig frestelse till försök att meddela sig. Allt detta har man likaledes erfart i *Mountjoy*, efter det de der befintliga naturliga skrankorna blifvit borttagna; och är denna erfarenhet bekräftad af samtliga presternes (den protestantiskes, katholskes och presbyterianskes) sins emellan öfverensstämmande erfarenhet.»*)

Bland de uti fängelset i *Mountjoy* efter dess reorganisation intagne fångar voro omkring 95 procent i saknad af de aldra första kunskaper. Det bestående hatet emellan irländare och engelsmän hade nemligen förut lagt betydliga hinder för dylika kunskapers bibringande; ty många fångar tillbakavisade allt slags undervisning, »emedan det ansågs vanhedrande att emottaga den undervisning, som var dem beredd af engelska regeringen.» Att emottaga bildning från England, var i mångas ögon ett förräderi emot

*) Schletter, som sjelf tillbragt flera år i det på fullständig isolering grundade fängelset i Bruchsal, bevitnar, att trots alla deremot försökta anstalter, nästan alla fångar kände hvarandra och visste finna medel till att komma i förbindelse sinsemellan.

fäderneslandet. Detta oaktadt lyckades det likväl att här öfvervinna det sega motståndet, och resultatet blef, att efter ungefär sex månaders förlopp den nämnda okunnigheten var afhulpen, utom hos 40 procent af fångantalet, och för dessas undervisning mötte sådana hinder som blindhet, döfhet och en till idiotism gränsande enfaldighet.

Förutom *räkning*, *skrifning* och *läsning* läres i detta fängelse historia och i synnerhet geografi, en kunskapsgren, som företrädesvis synes interessera fångarne, troligen därför, att många af dem äro betänkta att framdeles utvandra. Dessutom lemnas der undervisning i ett ämne, som säkert i första ögonblicket skall förekomma mången oväntadt, nemligen i första grunderne af *politisk ekonomi* eller rättare *praktisk national-ekonomi*. Falska begrepp om arbetet och dess lön, om lifsförnödenheternas stigande och fallande i pris, om konkurrensen i handel och vandel, om jernbanor och maskinkraften m. m. äro rika källor till fattigdom och brott. Att utrota villfarelser af denna art hos äldre och yngre människor är af den aldrastörsta vigt för samhällets väl. Sjelfve själasörjarena, — till och med den katholske — erkänna nyttan, ja nödvändigheten af en dylik realistisk undervisning och äro fördomsfria nog att icke blott underlåta påyrka religionens enda väckande och saliggörande magt, utan ock befrämja den nämnda undervisningen. »I de första två till tre månaderna — säger fängelsepredikanten Corney, hvilken omdöme anses förtjent af mycken uppmärksamhet — verkar religionsundervisningen i förbindelse med ensamheten utomordentligt djupt på fångarnes sinne, som efter regel omstämnes till ödmjukhet och hängivelse. Men under en längre tid skulle densamma näppeligen bibehålla lika verkan. Dessa stackars människor äro icke af försynen bestämde till ett lif hänsjunkt i betraktelser; därför behöfves det omvexling i deras sysslor och undervisning. Nekar man dem detta, så blifver den oundvikliga följderna deraf en inre oro och ledsnad vid lifvet, hvilka ingalunda äro gagneliga för deras förbättring och som uppfylla dem med overksamma drömerier, till dess all sund, religiös och moralisk känsla utslocknar.»

I afseende på undervisningssättet delas fångarna i tre klasser, hvar och en med sin lärare, som meddelar en viss afdelning i sender undervisning. För att kunna komma i öfversta klassen, fordras färdighet i att läsa och förstå det lästa, något, hvaruti den irländska befolkningen står långt tillbaka. God framgång härutinnan beredes genom lättheten att få låna böcker ur fångelsets boksamling, hvilken, såsom man kan sluta af det anförda, ingalunda är inskränkt till blott religiösa böcker. Ett förslag, framställt af Hill (f. d. Fängelse-inspektör i England), att använda enskilde förbättrade och med goda gåfvor utrustade fångar till underlärare, har man satt i verkställighet i afseende på yngre förbrytare, men ej vågat använda det för äldre. Tillrättavisningar för dåligt uppförande eller bristande uppmärksamhet under lärotimmarne meddelas i cellen, i enrum, och icke i de öfriga fångarnes närvaro. De serdeles inskränkte bland fångarne undervisas för sig, men uppstudsige, sjelfsväldige och bullersamme bestraffas med uteslutande från lärotimmarne.

Då cellfängelsets användande, såsom nämnt är, icke öfverskrider en viss kortare tid, är arbetstvånget vid detsamma blott af underordnad betydelse. Isoleringen skall blott föra till eftertanka och ånger samt väcka föresatser till bättring, under det att undervisningen skall öppna ögonen för lifvets sanna betydelse och högre värde. För att hindra förströelse, och måhända också för att egga arbetslusten, väljer man under isoleringen blott ytterst ledsam och mekanisk sysselsättning, såsom att plocka dref o. d., dock har man på senare tideu också begynt att sysselsätta fångarne med skraddare- och skomakare-arbeten. Om arbetsförtjenst för fångarne är i detta stadium ännu icke någon fråga.

2) gemensamt tvångsarbete.

Det andra stadiet af strafftiden upptages af gemensamt arbete i fria luften, och detta utföres på *Spike Island*, en befastad ö i hamnen vid *Cork*. Kroppsarbete, arbetstvång, är här hufvudsaken, så att lärarnes och prestens verksamhet träder mer i bakgrunden, hvarförutan fångarnes mängd (år 1857 omkring 1500 personer, men 1863 inalles 904) och arbetets beskaffenhet tillstådja den ideala verksamheten ett temligen inskränkt utrymme. För att kunna verkställa disciplinarstraff, utan att skicka fångarne åter till *Mountjoy*, äro här inrättade några cellar.

På *Spike Island* befinna sig två fästen *Camden* och *Carlisle*, och fångarnes arbete består dels i jordbrukssyslor, dels i fästningsbyggnad, dels ock i sådana handverksarbeten, som väsentligen bedrifvas under bar himmel, såsom murare-, timmermans-, smed- och stenhuggare-arbeten. Man söker, såvidt möjligt är, att välja verkligen nyttigt arbete (icke såsom i *England* vandringar i trampqvarnen) och, på samma gång, att undvika konkurrens med de fria arbetarne; men detta vill dock icke alltid lyckas, hvarföre då och då längre och kortare afbrott i arbetet inträffat. Om *sommaren* arbetas i 40 timmar, nemligen från klockan 7 om morgonen till klockan 6 på aftonen, med en timmas uppehåll för middagen; under *vintern* varar arbetet från det solen går upp tildess hon gått ned. Fångarna äro inqvarterade i stora kasernlika byggnader, hvaräst sofplatserna äro medelst skiljeväggar af jernbeck inrättade så, att hvarje fånge har sitt serskilda rum, hvare han sofver; och, ehuru fångarne väl kunna talas vid, hafva de dock icke något egentligt umgänge. Såvidt man härom kan döma, synes det, som lifvet på *Spike Island*, på det hela taget, borde föredragas framför vistelsen på *Mountjoy*, i det arbetet i fria luften och tillfället att samtala med hvarandra motväga det strängare arbetstvånget.

Till fångarnes förbättring bidraga i detta stadium förnämligast två anordningar, nemligen deras *klassifikation*, efter uppsörande och förtjenst öfverhufvud, samt *uppflyttningen från en lägre till en högre af dessa klasser*, ty de för uppehållet i hvarje klass bestämda tidsmått äro, likasom sjelfva strafftiden, afkorteliga

Dessa klasser äro *sem*, då den så kallade *mönsterklassen* (*advanced class*) inberäknas,

Den *lägsta klassen* består af de fångar, hvilka antingen icke kunnat uthärda fulla tiden i cellfängelset (på grund af kropps- eller själssvaghet), eller som vid utträdet ur cellfängelset, eller det första straffstadiet, äro betecknade såsom *dålige*, hvilka sistnämnde tillika blifva i vissa hänseenden strängare behandlade, än de förstnämnde. — Ehuruval arbete under bar himmel här är hufvudsak, söker man dock, så mycket som möjligt, att närma behandlingssättet till det, som ägde rum i cellfängelset, förnämligast derutinnan, att här icke tillstådes något slags umgänge mellan fångarne inbördes, — bevakningen öfver denna klass tager därför i anspråk jemförelsevis större antal personer — och att prestens och lärarnes verksamhet här framträder mer, än eljest inom detta straffstadium. Huru länge fången skall hållas i denna klass är obestämdt, icke ens något minimum af tid härför är utsatt.

Den *näst lägsta klassen* utgöres af de fångar, hvilka efter hand tjent sig upp från den lägsta, eller ock, medan de voro i cellfängelset, uppfört sig väl, och som därför till belöning omedelbart inträda i denna klass, med öfverhoppande af den lägsta. Fången kan genomgå denna klass på *2 månader*, när han i hvarje hänseende uppför sig efterdömligt; på *3 månader*, när uppförandet är godt; men, derest uppförandet varit endast medelmåttigt, fordras till klassens genomgående *6 månader*. En liknande gradation iaktages i påföljande högre klasser, dock i förhållande till den tid, som för efterdömligt uppförande i hvarje klass är bestämd.

Den *näst högsta klassen*, i hvilken uppflyttning sker af fånge, som dertill gjort sig värdig, genomgås af hvar och en, som uppfört sig efterdömligt, på *6 månader*: medan

den *öfversta klassen*, till och med under de gynsamaste förhållanden, ej kan genomgås på kortare tid, än *12 månader*.

Tiden för vistelsen i *mönsterklassen* (the advanced class) slutligen, dit fången således efter en tid af *27 månader*, genom ett i alla afseenden tillfredsställande uppförande, kan arbeta sig upp, bestämmes icke så mycket af fångens goda uppförande som ej mer med hänsyn till storleken af det straff, hvartill domstolen dömt honom.

Emot de sålunda skildrade befordringarne från klass till klass svara tillbakaflyttningar, i följd af dåligt uppförande, så att en fånge kan flyttas på en gång två eller flera klasser tillbaka, ända till den *näst lägsta* klassen. Han kan sedan åter tjena sig upp, utan att då vara bunden vid de eljest för hvarje klass stadgade tidsmått.

Frågar man nu, hvaruti skillnaden emellan klasserna väsentligen består, så svaras, att densamma icke ligger i arbetstvånget, ty detta är lika i alla klasserna, utan i vissa yttre kännetecken, såsom klädedräkten, serskilda friheter och små förmåner, samt slutligen i *utmärkelsetecknen* (badges).

Dessa tecken äro af dubbel art, dels så kallade *registratormärken*, som bäras på den högra armen och utmärka fångens numer och strafftid, dels ock *kontrollmärken*, som tjena till betecknande af fångens uppförande och såsom grund för hans anspråk på uppflyttning i högre klass. Hvar och en fånge bör nemligen för hvarje månad för-

värfva ett visst antal utmärkelsetecken (points), och det tillkännagifves vid hvarje månads begynnelse, huru många sådana han varit i stånd att ernå. *Utmärkt godt uppförande* betecknas med 3 points; *godt* med 2 och medelmåttigt med 1. Tilldelandet af dessa points bestämmes efter tre serskilda synpunkter: Fångarnas *uppförande och beteende i allmänhet*; deras *slit vid undervisningen*, och slutligen deras *ifver i arbetet*; och öfver hvar och en af dessa faktorer föres anteckning. Är nu en fånge *utmärkt* i alla tre afseendena, får han 3 Points för hvarje, alltså 9 points: får han t. ex. vidsordet *godt* i ett afseende, *medelmåttigt* i ett annat och *utmärkt* i det tredje, så erhåller han tillsammans 6 points. För att kunna genomgå hvarje klass på den för densamma föreskrifna kortaste tid, måste fången, för hvarje månad, hafva förvärfvat det högsta möjliga antal points.

Hela denna anordning är enkel och lätt att öfverskåda. När det finnes en punktlig och detaljerad bokföring, äro de yttre tecknen i och för sig icke nödvändiga, och det kan till och med uppstå tvifvelsmål om deras lämplighet på andra ställen, än i Irland; ty deras användbarhet beror, såsom Holtzendorff anmärker, på det folks åsigtter och tycken, der införandet af dessa tecken ifrågakommer. På ena sidan kunna onekligen dessa yttre utmärkelser nära fåfångan och framkalla missnöje, ty en fångelsestyrelse *) kan omöjligen undgå misstag vid utdelningen; å andra sidan åter väcka dessa tecken säkerligen hos många en helsosam täflingslust.

Öfver hvarje fånge föras vidare två slags anteckningar eller listor:

den ena upptager hans brott, ådömda straff, föregående lefverne, disciplinarförbrytelser, vunna utmärkelsetecken m. m.

den andra åter är indelad i fyra rubriker, som utmärka förseelsernas olika grader, hvilka efter omständigheterna medföra större eller mindre disciplinarstraff, återflyttning till lägre klass o. s. v.

Sker tillbakaflyttningen till den aldrägst klass, ådömes densamma ej af Fångelseinspektorn utan af Direktörerne, hvilka ensamme äro behörige att döma, när fråga är om svårare straff, än tre dagars cellfångelse, och som derjemte sjelfve föra serskilda listor öfver hvarje fånge, för att oberoende af lokalmyndigheterna kunna bilda sig ett ömdöme om fångens karakter och förtjenst.

Ehuru *undervisningen*, hvilken ledes af tre lärare, i detta stadium spelar en mera underordnad rol, är den dock beräknad på att anknyta sig till och vidare utveckla det, som inom cellfängelset blifvit lärddt, på det att detta hos fångarne må behållas i minne, och desse vara mottaglige för den påföljande undervisningen i *öfvergångsfängelset*.

Hvad slutligen angår *godtgörelsen för verkstädt arbete*, så gäller om denna, såsom en hufvudregel, hvars riktighet dock kan sättas i fråga, att fången icke har någon *rätt* att åtnjuta en sådan godtgörelse, utan att densamma tillerkännes honom helt och hållet

*) Fångpredikanterna hafva icke något inflytande på tecknens utdelning, men deremot såväl lärarne, som de förnämligare bland bevakningen.

såsom belöning för godt uppförande och flit. Godtgörelsens belopp är vidare mycket obetydligt, men stiger från och med den *näst lägsta klassen* — ty i den lägsta gifves aldrig någon belöning — till *mönsterklassen*, der det når sitt maximum (icke fullt 4 riksdaler specie i månaden.)

Hvad som förtjenas af fångarna sparas och utbetalas till dem, *på en gång*, om de frigifvas fullständigt, och i *vissa mindre poster*, när fångarne lösgifvas på frisedel. Genom dåligt uppförande kan beloppet helt och hållet eller till en del förverkas. Detta är stadgadt såsom straff t. ex. för försök till rymning, för våldsam uppstudsighet eller förnärmelser emot bevakningen. — I Irland kan en fånge med största flit, på ända till 4 eller 6 år icke förtjena mer än omkring 200 riksdaler: medan en sådan, t. ex. i England, med lätthet förvärfvar sig fyra och fem gånger detta belopp. I Danmark har man på senare tiden funnit sig föranlåten att nedsätta beloppet af denna arbetsgodtgörelse, med skäligt afseende på den frie arbetarens vilkor.

När nu fången har genomgått alla klasserna på nyss beskrifna sätt, är omsider tidpunkten kommen att befordera honom till *Öfvergångsfängelset*, så framt han finnes dertill tjenlig. Afgörandet af denna för honom så viktiga fråga tillhör Direktionens ordförande. Resultatet af frågans pröfning kan blifva, att fången *antingen* får kvarblifva på det uppnådda straffstadiet och der tillbringa den återstående strafftiden, efter domslutsutslagens lydelse, *eller ock* att han öfverflyttas till det af *Öfvergångsfängelserna*, som för honom anses bäst, att der förberedas till en ovilkorlig eller återkallelig frigifning. Af fångarne komma i medeltal 75 procent upp i öfvergångsfängelserna, hvilket förhållande uppenbarligen vittnar fördelaktigt för disciplinen inom fångelset.

3) Öfvergångsfängelserna.

Detta strafftidens tredje stadium är det, hvarigenom det irländska systemets egenheter framträda i dagen, och som företrädesvis dragit till sig uppmärksamhet, så inom som utom landet.

Det hade, såsom Holtzendorff anmärker, icke undgått Croftons skarpsinnighet, huru olycksbringande det vanliga fångelsetvånget som oftast verkar på förbrytarens hela efterföljande lifsutveckling. I en till Regeringen år 1855 (året före det, då öfvergångsfängelserna kommo i verksamhet) stäld skrifvelse anförde han, bland annat:

»Det närvarande straffsystemet, som, i syftsmål att minska brottens mängd, begynner med att afskräcka förbrytarena, fortsätter med en följd af dels straffande dels förbättrande mått och steg. Detta systems lyckliga utgång är det, som jag vill betrygga före fångarnes lösgifvande, genom inrättande af ett tredje stadium, i hvilket det *förbättrande* elementet skall vara förherrskande på samma sätt som det afskräckande i de två föregående stadierna af straffet. I detta tredje stadium bör förbrytarens ställning vara sådan, att han *kan blifva tillgänglig för förörelsens angrepp*, och att allmänheten får tillfälle att öfvertyga sig om hans förbättring, flit och duglighet. Jag hyser den fasta öfvertygelse, att detta profstadium, såsom ett öfvergångsstadium emellan

fångenskapen och friheten, skall utgöra ett pålitligt medel att urskilja den verkligt förbättrade fången från den, som blott hycklar förbättring, men i verkligheten är oförändrad.»

Att närma samhället och förbrytaren till hvarandra, före den sistnämndes frigifning, är alltså den princip, som ligger till grund för hela inrättningen. Tillika sträfvar man under tiden att frigöra enhvar fånges personlighet från den passivitet, den handfallenhet, hvori densamma genom det stränga strafftvånget nedsjunkit, och att småningom leda fången »från tåla och lida till vilja och handla» i öfverensstämmelse med pligtens och den borgerliga lagens bud.

De allmänna grunddragen af behandlingssättet i öfvergångsfängelserna äro:

- 1) att fångarnes arbete inrättas så, att det blifver en förberedelse till deras framtida yrke;
- 2) att åt undervisningen gifves en företrädesvis praktisk riktning;
- 3) att fångarnes personliga verksamhetslust väckes, genom ett större mått af frihet och andra förmåner:

och den ledande tanke, som sammanbinder dessa åtgärder till en inre enhet, är *individualiserings-principen*, d. v. s. utbildningen af hvarje enskild fånges personlighet, på grund af de genom förutgående fängelsedisciplin frambragta goda elementer.

Efter dessa allmänna anmärkningar, som varit nödiga för att kunna bedömma öfvergångsfängelserna från den rätta synpunkten, må en närmare beskrifning på deras inrättning och verksamhet följa.

Öfvergångsfängelser finnas vid *Fort Camden* och vid *Lusk*, 15 eng. mil från Dublin, hvilka begge äro närmast afsedda att sysselsätta fångarna med landtliga arbeten i fria luften; samt vid *Smithfield*, ett äldre fängelse i Dublin, som egentligen är inrättadt för industri- och handtverksarbeten.

»Efter en timmas resa — heter det i ett ögonvittnes berättelse — stego vi af »vid Lusk. Vi hade framför oss en öfverskådlig ljunghed, hvaraf en del, som nyligen »blifvit afsvedjad, bar vittne om fångarnes arbete. Då vi kommo närmare, märkte vi »några människor sysselsatta med att nedlägga dikesrör. Ingen skulle hafva kunnat betvifla »att desse personer tillhörde den arbetande klassen, då de hvarken buro fångdrägt ej heller »något annat synligt yttre kännemärke. Der visade sig hvarken uppsyningsmän eller fång- »vaktare. De handterade hackan och spaden utan denna olust, som eljest är egen- »domlig för människor, som utföra ett tvunget arbete. Öfverhufvud skulle man hafva »haft svårt att föreställa sig, att dessa människor voro fångar, som blifvit dömda för »grofva förbrytelser till flera års straffarbete. Direktören, Sir Walter Crofton, som vid »den tiden sjelf var tjänstgörande vid anstalten, förde oss med mycken artighet hän till »*bostäderna*, hvilka helt enkelt bestodo af två jernhyddor, som hvardera hade rum för »50 fångar och en vaktare, och som kunde flyttas, så ofta det, med afseende på fång- »arnes arbeten, var af nöden. Sängarne voro så inrättade, att de kunde slås tillsam- »man om dagen, och rummet således begagnas på en gång till sof-, mat- och under- »visningssal. Omkring dessa hyddor, liggande åtskilda på ljungheden, sågo vi ett par små

»små byggningar för inspektoren, läraren och några tillsyningsmän vid arbetet, samt ett skjul, »som begagnades till kök och förrådkammare. Ett litet hus stod obebodt; det hade »varit bestämdt för några fångvaktare och konstaplar; men man hade snart funnit att »desses närvaro var öfverflödig».*)

»Då vi derefter kommo i samtal med Verkmästaren, yttrade han, bland annat: Jag »har i öfver 30 år haft att göra med arbetsfolk, men jag har aldrig förr träffat så disciplinerade menniskor, så höflige i sitt tal och så punktliga i sina pligter, som desse fångar.»

Betrakta vi nu förhållandena något mera systematiskt och vända oss först till *disciplinen i det hela*, så finna vi, att nästan hvarje förbindelse med det tidigare fängelset är afbruten. Klädseln är, såsom nyss nämndes, densamma som allmänt begagnas, och hvarken förut begångna brott eller utståndna straff omtalas vidare. Fångarne betraktas såsom personer, hvilka handla med egen ansvarighet, och som hafva att förvärfva eller gå miste om sina medmenniskors aktning. För att gifva dem tillfälle att ådagalägga deras karakterfasthet, användas de dagligen till budskickningar; dem betros småsummor att på egen hand göra uppköp, och det skall ännu, efter hvad som enstämmt försäkrats, aldrig hafva händt, att någon missbrukat förtroendet. »Då en timmerman», berättar Crofton, »behöfdes vid ett af fängelserna, gjorde jag, så att säga, »mitt första försök i detta afseende, i det jag hvarje morgon sände en fånge från Smithfield ut till stället, som låg på ett afstånd af omkring 2 eng. mil. Detta gjorde jag »dagligen i två månader, utan att låta någon uppsyningsman medfölja; men oakadt »nämnde fånge dagligen måste gå förbi offentliga utskänkningsställen, gaf han aldrig efter »för frestelsen, var pålitlig och nykter samt utförde sitt arbete till byggmästarens fulla »belåtenhet och till nytta för det allmänna.» — Senare försöktes detta i större skala, då man utsände ett betydligare antal arbetare för att reparera det gamla fängelset i Newgate, och utgången blef lycklig; hvarefter sådana profsturer utgöra en del af fångarnas uppfostran. När slutligen den tidpunkt närmar sig, då de skola lemna öfvergångsfängelserna, gifves dem tillstånd att till och med för flera timmar i sender, i deras egna ärenden, lemna fängelset, utan den aldraminsta tillsyn eller inblandning från bevakningens sida, t. ex. för att göra uppköp af verktyg och redskap, hvilka de framdeles i sin handtering skola begagna. Härvid hafva endast två rymningsförsök ägt rum.

Förutom några lindrigare tillrättavisningar tillämpas, i följd af antagen grundsats, icke något straff i öfvergångsfängelserne; men hvarje förseelse emot den föreskrifna ordningen inom anstalten, hvarje äfven den obetydligaste oregelmässighet straffas med tillbakaflyttning till ett af de genomgångna stadierna (efter omständigheterna till och med till cellfängelset). Af 1300 fångar, som under loppet af 4½ år genomgingo de ser-

*) Hvarje jernhydda hade vid anskaffningen kostat omkring 1330 £, således ej fullt 6000 rdr. Samtliga utgifterna för ½ år, för 100 fångar med 1 öfveruppsyningsman, 1 lärare och 6 tillsyningsmän hade utgjort 1,072 £ under det inkomsterna beräknades till 1,170 £.

skilda öfvergångsfängelserna (i regeln är uppehållet der af jemförelsevis kort varaktighet) blefvo emellertid blott 26 — och bland dem 6 i följd af egen önskan, emedan de kände med sig sjelfve, att de ej voro starke nog att emotstå frihetens frestelser — tillbakaflyttade för disciplinförseelse till det gemensamhetsfängelse, hvarifrån de kommit, ett resultat, som säkerligen icke kan annat än väcka den största förvåning, och det skulle möjligen framkalla misstroende till de officiella uppgifternas tillförlitlighet, om der icke herrskade den aldrastörsta offentlighet rörande dessa förhållanden, hvilka så att säga kontrolleras af allmänheten sjelf.

Hvar och en kan nemligen erhålla tillåtelse att taga kännedom om de anteckningar, som föras öfver fångarne, likasom dessas undervisning till en viss grad står öppen äfven för personer utom fångelset. Detta hänger tillsammans med *Croftons* önskan att bringa allmänheten och fångarne i förbindelse med hvarandra, så ofta det kan ske, hvarmed han hoppas att besegra fördomen emot lösgifne fångar och att verka gagneligt på desse sjelfve. »Ju mera», säger han, »man ser af fångarnes beteende under den stränga strafftiden eller under förbättringen i öfvergångsanstalterna, desto bättre». Både afskräckandet och förbättringen förstärkes sålunda, efter *Croftons* mening, genom bestraffningens offentlighet; hvad som annorstädes vinnes genom föreningar och sällskap, skall i Irland, der sådana saknas, uppnås genom hela allmänhetens deltagande.

Till *arbetet*, ehvad det nu är landligt, såsom i *Camden* och *Lusk*, eller industrielt, såsom i *Smithfield*, användas dagligen 9 $\frac{1}{4}$ timma, på kroppsrörelse och till måltiderna 2 $\frac{1}{4}$, till undervisning och bön 3 $\frac{1}{4}$, till tvättning och påklädning $\frac{3}{4}$; och så går dagen från kl. 5 om morgonen till kl. 9 på aftonen.

Såsom *godtgörelse för sitt arbete* undfår hvarje fånge dels en obetydlig fast betalning i veckan, när han i öfrigt uppfört sig på ett tillfredsställande sätt, dels ock en belöning, i förhållande till det af honom verkställda arbetets verkliga värde. Öfverhufvud kan man beräkna, att en fånge på detta sätt förtjenar omkring 4 Rdr i veckan. Öfver *hälften* deraf kunna fångarne fritt förfoga och använda beloppet, såsom de sjelfve vilja, till och med till inköp af lyxartiklar; men det är dem ålagdt att föra en noggrann bok öfver deras utgifter. Hyckleri är onekligen härvid möjligt, men fången sättes i allt fall på ett svårt prof af den omedelbara sinliga njutningens kraf, och det är under alla förhållanden mycket vanskligare att hyckla måttlighet, än att hyckla fromhet; och om det än erkännes, att denna frihet att råda öfver sina medel lätt kan alstra missbruk och fresta till bedrägeri, kif, hazardspel m. m., så bör man å den andra sidan erinra sig, att *möjligheten af missbruk just hörer till öfvergångsanstaltens egentliga väsende*; det är dock af vigt att städse kunna ertappa och bevisa missbruken, och detta bör i allmänhet blifva lätt nog, då ej flere fångar äro på ett ställe tillhopa. Man har också i sjelfva verket hittills ej sport någon olägenhet af den fångarne i berörda hänseende förunnade frihet. I regeln använda de ett ringa belopp till inköp af tobak och till att skaffa sig någon liten förbättring i kosten, hvilken är densamma som i det före-

gående stadiet och beräknad blott på det aldranödforftigaste*); men den väsentligaste delen af förtjensten bespara de nästan alla för att använda densamma, i förening med hvad de under gemensamhets-arbetet förvärfvat, dels att bekosta en efter strafftidens slut ifrågakommande *utvandring till kolonierna*, dels för att, om de stanna i hemlandet, med hjälp deraf *kunna ställa borgen*, när de söka sig arbete. Detta sistnämnda sätt att använda medlen förtjenar uppmärksamhet; ty derigenom öppnas icke blott flera möjligheter för fångarne att få arbete, som eljest af misstroende dem vägras; utan dessa medel skapa en ny och — efter förhållandena här i världen — stark driffjeder till fortsatt ärlighet och godt uppförande, just uti fruktan för att mista sin sålunda i underpant satta, tungt förvärfvade egendom. Det förstås af sig sjelf, att likasom man, under förutsättning af en dylik användning utaf den hopsparda summan, icke behöfver vara så nogräknad med arbetsgodtgörelsens belopp, på det att samhället skall deraf skörda någon betydligare omedelbar vinst, så måste man deremot vara angelägen, att beloppen utsättas på ett betryggande sätt (t. ex. på sparbank-böcker med åtecknad förbud emot uttagning), så att fångarne väl få uppbära räntan, men icke utan vederbörandes samtycke råda öfver kapitalet.

I hänseende till *undervisningen* upprepa vi hvad förut i fråga om cellfängelsestadiet är anmärkt, att densamma har en öfvervägande praktisk riktning. Det är isynnerhet anstalten i *Smithfield*, som i detta hänseende utmärker sig, emedan der är anställd en man, Mr Organ, såsom öfverlärare, hvilken helt och hållet slutit sig till Croftons system och verkat hand i hand med honom. Undervisningen är beräknad på att vara på en gång tillräcklig och fruktbarande för lifvet. Den meddelas i form af *föreläsningar*, under hvilka fångarne uppteckna hvad som förekommer dem vara af intresse. Föreläsningarna bevistas af fångvaktarna, på det att desse under arbetet eller hvilostunderna må kunna samtala med fångarne om hvad de sålunda hört, och detta bättre inskärpas, hvarjemte mindre nyttiga samtalsämnen derigenom till någon del förebyggas. Om lördagarna hållas ett slags ömsesidiga *examinatorier* under lärarens handledning, på det att han må kunna förvissa sig, i hvad mån han blifvit rätt förstådd, och för att väcka en gagnelig täflan bland åhörarna. Det ofvanföre åberopade ögonvittnet, som besökte fängelset i Lusk, besökte äfven Smithfield. Efter att hafva träffat fångarne vid middagsbordet och funnit sig öfverraskad af det lugn och den ordning, som der herrskade, oaktadt icke någon fångvaktare var tillstädes, utan ett par af fångarne verkstälde uppöfningen och utdelningen af maten, samt efter det han besett boksamlingen, som grundlades år 1861 och sedan varit underhållen genom frivilliga tillskott hvarje vecka af fångarnes arbetsgodtgörelse, bevistade han en af Mr Organs föreläsningar och yttrar derom: »Då föreläsningen var slutad — det var just en lördag — samlade fångarne sig i två grupper midtför hvarandra, och en man var

*) Deras bespisning utgör en stark motsats till fångarnes förpläning i England, der fångarne, enligt Holzendorffs utsago, lefva bättre än de fleste högre embetsmän i Tyskland.

den ena gruppen utvaldes att framställa spörsmål till en man af den andra. Härmed omvexlades under ögonskenligen stort intresse på alla sidor, i det man, när det uppstod tvist om ett svars nöjaktighet, vädjade till Mr Organs utslag. Så godt som alla svaren röjde emellertid, i huru hög grad fångarne hade förmått att tillägna sig de ser-skilda undervisningsämnen.»

Genom dessa föreläsningar — en undervisningsform, som äfven med fördel blifvit använd i andra länders fångelser — tränger en mängd kunskaper ned till dessa djupaste lager af samhället. Hufvudämnena hemtas från den praktiska moralen och geografin. »De absoluta sedlighetsbuden — yttrar härom en författare — upplöses i de fordringar, som handel ochandel, familje- och tjenstehjonsförhållanden, korteligen hela det politiska och sociala samfundslifvet ställa på hvarje enskild person. Måttlighetens och redlighetens nytta och vigt läras bäst på detta sätt. Märkvärdig är den uppmärksamhet fångarne egna åt dylika moraliserande framställningar, i det de derunder flitigt anstränga sig att finna anknytningspunkter till desamma ur sin egen verksamhetskrets». Visserligen kunna icke ytlighet och bristande sammanhang i vetande helt och hållet undvikas vid ett dylikt undervisningssätt, men detta oafsedt är det uppenbarligen den bästa läroformen för äldre åhörare, hvilkas tid i öfrigt upptages af ett strängt och oafbrutet arbete, och som i fångelset till en del blifvit förberedde och gjorde mottaglige för en sådan undervisningsmethod i ett senare stadium. Då en stor del af fångarne eftersträfva att få utvandra, sedan de blifvit frigifne, spelar framställningen af förhållandena i främmande länder en stor rol i undervisningen. Synnerligast är det förhållandena i *Kanada*, *Australien* och *Kaplandet*, på hvilka uppmärksamhet företrädesvis fastes, genom underrättelser om dessa länders natur, jordmån, produkter, utsigterna för invandrare, hvad desse böra medföra, vara beredde att underkasta sig o. s. v. Hela undervisningen utgör sålunda ett gagneligt supplement till den regelmässiga utbildningen af en yttre färdighet eller ett bestämdt handtverk.

Det förtjenar ännu att tilläggas, det lösgifne fångar talrikt infinna sig vid föreläsningarna i *Smithfield*, alltså frivilligt uppsöka de ställen, hvilkas minne, efter vanlig erfarenhet, snarare skulle verka afskräckande än tilldragande.

Denna afdelning af ämnet må slutas med följande yttrande af den förutnämnde utmärkte läraren, Mr Organ:

»Det är en vanlig villfarelse, som delas af de fleste menniskor, att förbrytarna i och för sig skola vara olikä folk i allmänhet. I de sista 12 åren af min anställning i *Smithfield* har jag oafbrutet verkat såsom lärare för fullvuxne menniskor, och efter min erfarenhet har jag här icke förmått uppdaga, att den vanliga klassen af väl behandlade fångar, i hänseende till sinnesbeskaffenhet, lidelser och känslor, på något sätt skiljer sig från medeltalet af de till lika samhällsklass hörande frie individer. En lärare för straff-fångar bör beständigt erinra sig två saker: 1) att han ej behandlar sina lärjungar såsom barn, och 2) att han icke, sedan de begynt uppföra sig väl, miss-tänker dem för lögnaktighet och oredlighet. Jag vill erinra hvarje lärare derom, att

han icke ensamt är en undervisare i läsning, skrifning och räkning. Han har en högre pligt att uppfylla, och den består deri, att han gör sig bekant med hvar och en af sina lärjungar, med deras andliga utveckling och riktningen af deras böjelser. Han bör utforska deras tidigare lif, deras framtidsförhoppningar, deras sorger och deras glädje samt understödja hvar och en att i verket sätta hvarje förnuftig plan för det nya lif, som hägrar för fångens blick, då han full af förhoppning och goda föresatser väntar, att fängelsedörren skall öppnas *)»

4) Återförsättandet i frihet.

Detta är af två slag, antingen återkalleligt och vilkorligt, när fången lösgifves på frisedel, eller oåterkalleligt och ovilkorligt;

a) Lösgifning på frisedel bildar slutstenen i det egendomliga irländska systemet; och det är ofvan anmärkt, huru stor del af det ådömda straffet kan på detta sätt afkortas. Det ser ut som skulle Crofton i begynnelsen hafva fruktat, att denna straffets afkortelighet skulle i allt för hög grad fresta fångarne att hyckla förbättring; men den förutgående behandlingen i öfvergångsfängelserna gifver en helt annan vägledning för bedömandet af fångens karakter, än den man ägde då fången omedelbart utgick från cellfängelset eller arbetsalen. I dessa sistnämnda kan han på sin höjd lägga i dagen negativt goda egenskaper och visa, att han är klok nog att rätta sig efter fängelse-disciplinen, medan han i öfvergångsfängelset har tillfälle att positivt bevisa, att han kan emotstå trestelserna, och att han öfvat sig i-sjelfbeherrskning.

Blott de fångar, som uppfört sig på ett tillfridsställande sätt, under deras vistande i öfvergångsfängelserna, hvilka sålunda icke under flera månader undergått något slags disciplinarstraff, äga anspråk på frigifning. Vidare fordras det, att den lösgifne skall vara försäkrad om tjänst, anställning eller utsigt till ärlig utkomst, och det af personer, hvilkas karakter och samhällsställning ingifva förtroende, en fordran, hvilken har den olagenheten med sig, att den förutsätter en tredje mans välvilja, men som, å en annan sida, är af stor praktisk vikt i fråga om att förebygga återfall, och som i alla händelser kan theoretiskt försvaras, enär frigifningen icke uppfattas såsom en laglig rättighet utan blott såsom en nåd för fången. Af de intill slutet af året 1857 lösgifne 1067 förbrytare äro 559 lösgifne på frisedel, medan 84 för utmärkt godt uppförande och andra för dem gynsamma omständigheter blifvit fullständigt och oåterkalleligt benådade.

Öfver de på frisedel lösgifne föres i Irland, tvärtemot hvad förhållandet är i England, en mycket sträng polisuppsigt. Så snart antagligt tillbud om sysselsättning inkommit för en fånge, som får lösgifvas, underrättar Fängelse-direktionen Politiets Generaldirektör derom och meddelar honom tillika nödig upplysning om fångens tidigare lif,

*) Mr Orgon har på flera sätt visat sin tro med sina geningar. Han underhåller sålunda en mycket vidlyftig brevexling med sina många gamla lärjungar och har bland annat föranstaltat upprättandet af en låne- och förskottskassa för lösgifna fångar, hvilka ömsesidigt borga för hvarandra. Han har äfven fått den ansvarsfulla öfveruppsigten å alla på frisedel lösgifne fångar (öfver 2000), om hvilka han 2 gånger i månaden afgifver rapport.

hans straff, hans förhållande under strafftiden samt hans fotografi. Den sålunda emottagna underrättelsen sänder Generaldirektören vidare till lokalpolisen i den krets, der fången skall hafva arbete, och denne bör då, såväl vid sin ankomst som sedan vid hvarje månads början, anmäla sig på närmaste polisstation. Ombyter han sedermera (före den ådömda strafftidens slut) vistelseort, bör lokalpolisen derom underrättas, och denna sörjer då för, att genom General-direktören underrättelsen meddelas polisen i hans nya bostads krets, hvarest han bör göra enahanda anmälanden, som här ofvan omnämnas. Då arbetsgifvaren är noga underrättad om fångens föregående, skall han af naturlig misstänksamhet manas att vara uppmärksam på honom och gå polisen tillhanda. Polisen utöfvar emedlertid icke något slags inflytande på fångens sysselsättningar eller på det mått af frihet, som honom förunnas, hvarigenom detta system skiljer sig från det i Frankrike använda, hvilket senare, till och med sedan straffet är fullständigt utståndet, pålägger fången väsentliga inskränkingar i hans frihet och derigenom försvarar för honom tillgång till åtskilliga förvärfskällor.

Högsta styrelsen öfver fängelserna. — som i öfrigt är särdeles sträng emot de lösgifne och tillbakakallar frisedeln ej blott för nya förbrytelser utan för smärre oordentligheter, såsom underlåten anmälan hos Polisen, dryckenskap, lätja, umgänge med misstänkte personer o. v. v. — har, på detta sätt genom polisuppsigten, i sin magt att städse med lätthet kunna inhemta upplysning, huruvida de lösgifne motsvarat det dem lemnade förtroende och att tillika hindra alltför stor samling af straffade personer i vissa trakter, hvaraf lätteligen förderfliga följder kunna uppstå. — Enligt officiella anmälanden har frisedeln blifvit återkallad för 17 af de till slutet af år 1857 lösgifna ofvan omsömda 559 fångar (bland dessa 17 hafva 3 mistat frisedeln för det de haft dåligt sällskap, 1 för dryckenskap, 1 för fridstörande och 1 för jernvägsåkning utan biljett.)

b) *Lösgifne utan vilkor och för alltid.* Hvad dessa angår, höra de egentligen ej mer under fängelsestyrelsen, enär deras strafftid är utlupen; och polisuppsigten å dem går blott ut på en noggrann, om än indirekt, tillsyn på sådana, som från straffanstalterna blifvit betecknade såsom *oförbätterlige* och tillhörande den fasta förbrytareklassen. *Crofton* räknar till nämnda klass omkring 25 procent af förbrytare och anser, att desse borde göras oskadliga genom att inspärras på listid, så snart deras oförbätterlighet är fullt ådagalagd — en mening, som äfven synes hafva vunnit insteg hos regeringen der i landet.

B.) *Behandlingen af kvinnor.*

För *kvinnor*, hvilka i Irland utgöra omkring 42 procent af hela fångantalet, medan de på andra ställen efter regeln utgöra endast 16 till 20 procent, finnas cellfängelser i *Newgate, Dublin* och en serskild flygel af *Mountjoy*, samt gemensamhetsfängelser i *Cork* och *Grangegorman*. Öfvergången från cellen till gemensamhetsfängelset och behandlingen i dessa två stadier är lika som för männen.

Deremot har man inga egentliga *öfvergångsfängelser* för kvinnor, utan ett slags tillflyktsställen (Refuges), hvarest de förberedas för återvändandet till friheten och i synnerhet uuderwisas i husliga slöjder. Änskönt man i yttre afseende söker, såvidt som möjligt är, att göra behandlingssättet lika här och i öfvergångsfängelserna, så förblifver dock emellan dessa inrättningar den väsentliga skillnad, att i dessa fristäder intagas icke blott de på frisedel lösgifna, utan ock de ovilkorligen frigifna. Förhållandet är sålunda, hvad kvinnorna angår, ordnad på det sätt, att fångarna, sedan de genomgått cell- och gemensamhetsfängelset, genom godt uppförande kunna ernå lösgifning på frisedel, dock med vilkor att de uppehålla sig på en dylik fristad, hvarest de förblifva till dess de kunna få en tjänst på ett godt ställe, eller till slutet af den ädömda strafftiden.

Af dylika fristäder, som synas vara af enskild upprinnelse, men till hvilka staten gifver ett tillskott af vid pass en riksdaler i silfver för hvarje fånge i veckan, finnas tre, neml. *Goldenbridge* (katholskt) samt *Cork* och *Harcourt Road* (protestantiska).

C) *Behandlingen af mindre arbetsföre fångar och yngre förbrytare.*

1) för *mindre arbetsföre fångar* är ett fångelse i *Philipstown*, dit de komma, sedan de slutat cellfängelset i *Mountjoy* eller det visat sig, att de ej uthärda dermed. Fängelset i *Philipstown* räknar i medeltal 340 till 350 fångar, hvilka efter regel inläras till skräddare- skomakare- och väfware-arbeten för de öfriga fångelsernas behof. Åtskillige sysselsättas med murare- och timmermansarbeten inom eller utom fängelset. Man synes dock icke vara rätt nöjd med den här rådande ordning, och serskildt saknas tillgång på lättare landligt arbete för fångarne. Man är därför betänkt på någon reform. Från *Philipstown* sker öfvergången vanligen till *Smithfield*, ty arbetet i Lusk är för ansträngande.

2) för *unge förbrytare* har man sökt genom en lag af den 2 Augusti 1858 att efter hand skaffa passande straffanstalter i hela det Brittiska riket.

Hvad *Irland* vidkommer, har man redan i ordning en serskild anstalt i *Mountjoy* för *unge personer öfver 16 år*, och en annan sådan under arbete i Lusk, hvarest fångarne likasom i *Mettray* i Frankrike skola sysselsättas med åkerbruks- och trädgårdsarbete. Hvad *barn och personer under 16 år* angår, så är genom nämnda lag anbefaldt upprättande af så kallade *förbättringsskolor* öfver hela landet, efter nedanstående regler:

1) Skolorna kunna blott upprättas (af enskilda personer eller kommuner) efter dertill af vice konungen erhållet bemyndigande;

2) Staten har sig förbehållen tillsyningsmyndighet, hvilken utöfvas af Fängelse-direktörerna (Fångvårdsstyrelsen), som årligen till Parlamentet afgifva berättelse om skolornas tillstånd;

3) Insättandet i slik skola kan af domaren bestämmas för en tid af 4 till 5 år, då förbrytaren i öfrigt kan, på grund af lag, dömas till 14 dagars fångelse, och tillika före detta straffs fullbordan icke fyllt sitt 16 år;

4) Såväl *Storjuryerne* som *Kommunalråden* kunna bevilja penningar till upprättande och underhåll af sådana skolor samt fästa vilkor vid dylika anslag;

5) Föräldrar, hvilkas barn blifva insatta i en sådan anstalt, äro pligtige att lemna bidrag till deras underhåll derstädes, såvida de icke äro alldeles utfattige. Bidragen, som icke öfverstiga omkring 1 specie i veckan för hvar barn (maximum), kunna uttagas på laglig väg. Staten tillskjuter hvad som icke kan erhållas af föräldrarne;

6) Forslingen till skolorna bekostas af den komun, hvarifrån förbrytaren skall föras;

7) Det egentliga hufvudstraffet åttjenas i cellfångelse, hvaremot skolorna i öfrigt hafva frihet att använda det behandlingssätt i afseende på förbrytaren, som för hvar och en af dem anses tjenligast och som ej strider emot lag;

8) Det är en medborgerlig pligt att återbringa rymde förbrytare, och den som vetande hyser eller döljer dem pliktas ända till 1 £;

9) Frigifning från anstalten kan blott beviljas af vice konungen; och kan vara såväl ovilkorlig som återkallelig.

Innan de resultat, som hela detta nya straffsystem i Irland inom jernfängelset kort tid frambragt, tagas i betraktande, bör en flygtig öfverblick egnas åt fängelseväsendets tillstånd i landet vid den tid, då *Crofton* öfvertog ledningen deraf.

Det är af gammalt känt, att de irländske förbrytarna hörde till de råaste och mest djuriske i de förenade rikena*). Deras rykte var så dåligt, att flere af kolonierna vägrade emottaga deporterade från Irland, under det att både inom och utom landet rådde mycken motvilja att taga Irländare i tjänst. Året 1850 var antalet straffdomar, som lydde på straffarbete eller deportation 1786, och år 1854 steg det till 1864, år 1852 utgjorde det 1358 och ännu år 1853 dömdes 4013. — I början af år 1854 förvarades nära 4000 fångar i fängelserna, hvilka voro beräknade att rymma högst 3200. Disciplin och ordning voro okända begrepp. Fångvaktare och uppsyningsmän voro blott föga bättre än de, hvilka de hade att bevaka, och, i stället att vårda och förbättra desse, svirrade de och spelte med dem och hängåfvo sig åt upprörande och vämjeliga laster inbördes. Dödligheten var, i följd af fångarnes sammanpackning och af osnyggheten, oerhörd. Fängelsefeber och tvinsot hottrycke 8 procent af fångantalet. Om arbetsförtjenst eller, öfverhufvud taget, något slags nyttigt arbete var icke fråga; trampqvarnen var så godt som det enda verksamhetsmedlet, och fångvårdskostnaderna hade under tiden vuxit till en förskräckande höjd.

Men *Crofton* grep verket an med fast och säker hand. Han begynte med att, bland annat, afskeda 100 af de förra fångvaktarna och fängelsebetjeningen samt alla lärarne, med undantag af en, samt införde derpå, understödd af duglige medhjelpare, sina reformer, hvilka snart buro frukt.

*) Denna ära hafva Engelsmännen aldrig gjort sina bröder stridig förr, än allmänna uppmärksamheten drogs till de *Croftonska* reformerna. Sedan dessas resultat alltmer trädte i dagen, började Engelsmännen sätta i fråga riktigheten af hvad de förut aldrig förnekade.

Först och främst har antalet af domar, lydande å straffarbete, fortfarande minskats, (år 1855 till 518, år 1856 till 389 och år 1859 till 322; väl har det under ett senare år eller 1862 stigit till 592, men år 1863 åter nedgått till 544), oaktadt domarena nu, efter det straffanstalterna så märkbart förbättrats, äro mera böjde än förr att, när valet är tillåtet, använda straffarbete framför fängelse, och oaktadt den skärpta polisuppsigten, i förening med förbättrad ordnande af förteckningarne öfver förbrytare, gjort det vidare lättare både att bevisa återfall, som medföra förhöjdt straff, och i allmänhet att upptäcka och öfverbevisa förbrytare. En naturlig följd af straffdomarnes aftagande i antal är äfven minskning i totalsumman af fångar. Under det att år 1854, såsom nyss nämndes, fångantalet var 4,000, funnos den 1 Januari 1863 i alla landets fångelser ej mer än 1,344 fångar. En annan följd har varit, att Irland kunnat nedlägga två straffanstalter, då andra länder måst öka sina fångelsers antal och utrymme.

I samma förhållande som fångarnes antal är också deras dödlighet minskad. Efter officiella uppgifter utgöra dödsfallen numera blott 1 à 2 procent. Fångelsearbetet har också, år för år, betalt sig bättre, och ehuru hvarje fånge nu kostar långt mer än förr att underhålla, emedan han vårdas helt annorlunda, och fångelsestjenstemännen äro långt talrikare och bättre lönade, då anspråken på dem blifvit större, tarfvar dock fångelseväsendet om året i det hela 900,000 rdr mindre än förr, och det är utsigt att det samma framdeles skall kunna bära sig utan direkt tillskott af staten. Allmänhetens omdöme har naturligen ändrat sig efter de ändrade förhållandena, så att numera de från straffanstalterna frigifne irländske fångar, antingen de blifvit på *frisedel* eller *ovilkorligen* lösgifne, äro likaså eftersökte, som de förr voro afskydde, under det man i hvarje Engelsk »tiket of leave man» (på frisedel lösgifven fånge) ser en rövare och mördare. En af Irlands störste jordägare har betygat, att han till svårt jordarbete icke vill hafva några andra arbetare heldre, än sådana som genomgått öfvergångsfängelset vid *Lusk* och äro upptuktade i den der rådande stränga disciplin.

Nästan alla sakkunnige, som haft tillfälle att taga närmare kännedom om de *irländska straffinrättningarna* och dessas förvånande resultat, prisa dem högligen. Det är i sanning ganska märkvärdigt att höra Engelsmän finna, det något, som kommit från Irland, kan vara godt; men härvid måste de böja sig för de framlagda resultatens magt. Drom vittna yttranden i de flesta och mest aktade tidskrifter och äfven af den ryktbare Lord Brougham, men synnerligen den omständighet, att fyra domare och öfverhetspersoner från Yorkshire, som, utsände för att undersöka förhållandet, kommo öfver till Irland, uppfylde af fördomar och tvifvel, men återvände hem öfvertygade om förträffligheten af hvad de sett och lofprisande detsamma, såsom man finner af deras lärrika berättelser. Utländingar af nästan alla nationer hafva dragit till Irland, såsom från Belgien, Frankrike, Schweitz, Italien, ja, till och med från Ryssland, för att se och göra sig underrättade om fångelseväsendet; och redan hafva försök att tillägna sig dessa inrättningar till större eller mindre utsträckning ägt rum i flera stater, t. ex. Sachsen,

Braunschweig, Kantonen Argau, Portugal m. fl. I den Preussiska deputerade-kammaren uttalade sig, den 26 Maj 1864, *Professor John från Königsberg* mycket varmt och under stort bifall för det irländska straffsystemet. »De förglömda — sade han — cellsystemets anhängare, att icke allt ankommer derpå att skilja brottslingen från sådant, som kan vara honom skadligt, ty denne måste dock till sist åter ut i lifvet, hvarest alla slags inflytelser ånyo ohejdadt inverka på honom. När man således, medan straffet påstår, skyddar brottslingen likasom en planta under ett glastak för hvarje närgående vindflägt och derefter vid frigifningen på en gång utsätter honom för all den inverkan, lifvet på honom kan utföra, måste ett sådant förfarande betraktas såsom irrationelt. Det irländska systemet sträfvar, i motsats härtill, att just uppväcka brottslingens sjelfverksamhet, så att han utan något skydd må sjelf kunna arbeta på att förvara och förkofra sig i det goda. Det irländska straffsystemet sträfvar dessutom till något annat väsentligare. Genom att göra straffets undergående så offentligt som möjligt, vill det öfverbevisa samhället, att man verkligen uppnått goda resultat, på det att samhället må desto villigare återupptaga fångarne i sitt sköte. Och detta mål har systemet uppnått. Men ingen triumf har dock varit större, än den systemet firat i sjelfva England, hvarest genom en parlamentsakt af den 25 Juli 1864 detta system är taget till mönster för det engelska, i flera väsentliga delar, synnerligast i hvad som rör behandling af de på frisedel lösgifne fångarne, och detta oaktadt det förbittrade skrik, som upphäfdes emot detta system från alla sidor. Ty, såsom man kunde vänta, de irländska inrättningarne hafva också mött mycket misstroende, fördomar och ovilja, och få män, hafva blifvit angripne på ett så skoningslöst och hatfullt sätt som Sir Walter Crofton. I Tyskland har han på en gång funnit en af sina varmaste och mest hegåfvade vänner i den oftanämnde *Professoren Frih. Holtzendorff* samt en af sina bittraste och skoningslösaste motståndare i den för män af facket icke obekante *Professoren Röder*, som i stridslystna och giftsprutande afhandlingar sökt bevisa ingenting mindre, än att Crofton och hela talet om det irländska fängelsesystemet vore en humbug; men han har icke lyckats nedsätta någon annan, än sig sjelf; och har han med sina angrepp, till följd af dessas natur, verkat mera för, än emot saken.»

Sammanfatta vi nu i en kort ögonblick det irländska straffsystemet och dess egenomligheter, så visa sig dessa bestå hufvudsakligen uti

1) *Strafftidens afkortelighet.* »Intet — yttrar Organ — verkar så mäktigt på fångarne, som hoppet att kunna ernå afkortning af en del af strafftiden; derföre äro det irländska straffsystemets stadier för dem hoppets stadier.»

2) *Cellfängelsets användande blott såsom förberedelse, och afskaffandet af den absoluta afsöndringen.* Än skönt röster ännu höras för det oinskränkta cellsystemet, — såsom för något tid sedan t. o. m. i »Revy de deux mondes», — blifva dock dess anhängare i Europa färre och färre. Till och med i Amerika, detta systems egentliga hem, har man begynt att vackla i tilliten till dess ofelbarhet och erkänna, att flera af de skenbara resultat, man i begynnelsen tillskref detsamma, icke härflöto så mycket

från sjelfva systemet, som fastmer från den kraft och ifver, hvarmed dess första uppfinnare och utbredare satte det i verket. Ofvanbemälde *Prof. John* yttrar: »det rena cellsystemet är ett stadium, som numera är öfvervunnet af fängelsevetenskapen. Ingen menniska tänker längre på alfvar att uteslutande fullborda det pensylvanska systemet, utan blott att förena det med systemet af gemensamt arbete. I *Pentonville* skulle det anses såsom en ren galenskap att vidare låta fångarne bära masker, att isolera dem i kyrkan och skolorna eller att begagna serskilda spatsergårdar — men i *Moabit* (ett preussiskt cellfängelse inrättadt 1859) håller man ännu på med sådant.»

3) *Den med de serskilda straffstadierna förbundna flyttning från ett fängelse till ett annat.* »Det måste — säger fängelsepresten *Shore* — betraktas såsom ett viktigt moment i systemet, att hvarje fånge, i det han framrycker ett stadium på vägen till förbättring, tillika flyttas till ett annat fängelse. Detta inpreglar hos honom föreställningen om ett verkligt framsteg, hvilket han knappast skulle uppfatta, om han endast nominelt uppflyttades inom samma fängelses murar; han känner, att ett aflägsnande från det gamla fängelset är ett steg framåt emot friheten, och följderna deraf äro ögonskenliga.»

4) *Öfvergångsfängelserna*, som af en författare i *Edinburgh Review* icke orätt liknas vid sjukhus för rekonvalescenter, hvarest desse likväl icke underkastas någon lindrig kur utan tvärtom ett arbete och ett besvär långt svårare, än deras i fängelse kvarblefne kamraters och deras landsmäns, som äro frie och till hvilka de hoppas att en gång vända tillbaka. Det är på *öfvergångsfängelserna*, som allmänna uppmärksamheten egentligen varit riktad. Dessa anstalter kunna dock icke rätt uppfattas och förstås annorlunda än i förbindelse med fångarnes behandlingssätt i de två föregående och i det efterföljande stadiet; lösryckta derifrån betyda dessa anstalter litet eller intet, och det var derföre ett naivt missförstånd af *Sir Josua Jebb*, chefen för engelska fängelseväsendet, då han påstod, att för att skapa dylika anstalter äfven i England behöfdes ej mer, än att uppresa ett par flyttbara jernhus utanför *Portlandsfängelsets* murar.

5) Slutligen *lösgifningen på frisedel under den askorteliga delen af strafftiden och den dermed förbundna vaksama polisuppsigten.* Härpå lägger *Mr Organ* den hufvudsakligaste vigten, emedan det hos fången väckta hoppet om frigifningens påskyndande utgör det bästa stödet för disciplinen; emedan arbetsgifvaren deruti, att frisedeln utan alla omgångar återkallas, så snart fången gjort sig skyldig till dåligt uppförande, äger en säker borgen, att hans klagan öfver den hos honom i arbetete anstälde fångens förhållande oförtöfvadt vinner gehör; och emedan äntligen den frigifne derigenom är på det kraftigaste uppfordrad till ett godt uppförande, synnerligast under den farliga perioden, straxt efter frigifningen, då frestelsen till återfall så väl efter *Irlands* som andra länders erfarenhet är störst.*)

*) *Organ* är af den mening, att när en frigifven fånge omkring 2 år efter sin frigifning uppfört sig väl, återstår ringa fara för återfall. Sannt är ock, att de flesta återfall ske inom kort tid efter frigifningen; hvilket taktum icke är till fördel för dem, som sätta straffets hufvudsakliga verkan i afskräckandet.

IV.

*Utdrag af Protokollet öfver Justitie-ärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts
Högsta Domstol, Onsdagen den 2 Maj 1866.*

Revisions-Sekreteraren von Segebaden föredrog i underdånighet

4:o.

De besvär, Stadsfiskalen Lorentz Emanuel Kock i underdånighet anført deröfver, att sedan klaganden, efter förordnande af Justitie-Kanslers-embetet, vid Stockholms Råd-stufvurätt väckt åtal mot ansvarige utgifvaren af Tidningen »Gamla Fäderneslandet», Muraren Johan Fredrik Dahlhammar, med påstående, att som af en uti det den 28 Oktober 1865 utkomna nummer 86 af nämnda tidning införd artikel med öfverskrift »Dagens företeelser» en del innebure lasteliga yttranden om Konungen och tillika lögn-aktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande samt en annan del innefattade uppmaning till uppror, Dahlhammar måtte fällas till ansvar enligt 3 § 4, 7 och 12 momenten i Tryckfrihetsförordningen, jemförda med allmän lag, äfvensom Kock yrkat, att den qvarstad, som enligt Justitie-Statsministerns förordnande blifvit å skriften lagd, måtte förklaras skola ega bestånd; och, efter det Kock, af Rådstufvurätten uppmanad att bestämma de ställen i allmän lag, hvilkas tillämpning jemte 3 § 4 och 7 momenten i nämnde Förordning, Kock påyrkade, förklarar, det han önskade, att den Nämnd, åt hvilken blefve uppdraget att öfver brottsligheten af omförmälda artikel sig utlåta, måtte tillfrågas om artikeln vore brottslig enligt 3 § 4 momentet i Tryckfrihets-förordningen, jemförd med 5 kapitlet 4 § Missgerningsbalken, sådan densamma lyder i Förordningen den 30 Maj 1835, eller, i händelse denna fråga blefve med nej besvarad, om artikeln vore brottslig enligt nämnda moment i Tryckfrihets förordningen, jemfördt med 9 kapitlet 5 § Strafflagen, vidare om artikeln vore brottslig enligt 3 § 7 momentet i Tryckfrihets-förordningen, jemfördt med 6 kapitlet Missgerningsbalken och 5 § i Förordningen den 6 Februari 1849 eller, derest denna fråga blefve besvarad med nej, om artikeln vore brottslig enligt sistnämnda moment i Tryckfrihets-förordningen, jemfördt med 10 kapitlet 4 § Strafflagen, samt slutligen om

artikeln vore brottslig enligt 3 § 12 momentet, jemfördt med 4 § 7 momentet i Tryckfrihets-Förordningen, Rådstufvurätten, i öfverensstämmelse med berörda yrkande, till Nämndens besvarande framställt samtliga omförmälda frågor och, sedan Nämnden af samma frågor med nej besvarat de fyra förstnämnda, men med ja den sist omförmälda, medelst Utslag den 5 December 1865, sig utlätit och i anledning af Nämndens berörda yttranden frikänt Dahlhammar från ansvar enligt 3 § 4 och 7 momenten i Tryckfrihets-Förordningen och öfriga i sammanhang dermed åberopade lagstadganden, men emedan Juryo funnit den åtalade artikeln brottslig enligt 3 § 12 momentet, jemfördt med 4 § 7 momentet i Tryckfrihets-Förordningen, med åberopande af nämnda lagrum samt 5 § 15 och 16 momenten i samma förordning, dömt Dahlhammar för lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar i periodisk skrift till allmänhetens förvillande och förledande att böta etthundrafemtio riksdaler dubbelt med trehundra riksdaler till tve-skiftes emellan Åklagaren Kock och Stockholms stads fattige, eller, i brist af tillgång till böterna, undergå fängelse å fästning i sex månader, hvar månad beräknad till tjugufem dagar, äfvensom Rådstufvurätten förklarar, att ofvan omförmälda tidningsnummer skulle konfiskeras; så har Svea Hofrätt, hvars pröfning Rådstufvurättens utslag blifvit understäddt och der Dahlhammar sig besvärat, genom Utslag den 16 sistlidne Januari, sig utlätit, att som, jemlikt 4 § i Förordningen om nya Strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864, de i 3 § 4 och 7 momenten i Tryckfrihets-Förordningen omförmälda brott numera skulle efter nämnda lag straffas, vid hvilket förhållande Rådstufvurätten icke bort till Nämndens besvarande vid pröfningen af den åtalade skriftens brottslighet på det sätt framställa frågorna, att åt Nämnden öfverlemnats att meddela yttranden jemväl huruvida skriften vore brottslig enligt berörda moment i Tryckfrihets-Förordningen jemförda med stadganden i Missgernings-Balken af 1734 års lag samt Förordningarne den 30 Maj 1835 och den 6 Februari 1849 och att endast i händelse, på sätt som skett, berörda yttranden utfölle nekande, Nämnden ägde utlåta sig huruvida skriften vore brottslig enligt samma moment i Tryckfrihets-Förordningen, jemförda med motsvarande stadganden i Strafflagen; alltså blef, med undanrödjande af det Nämnden meddelade utlåtande, målet visadt åter till Rådstufvurätten, som hade att uppå anmälan detsamma ånyo företaga och dermed lagligen förfara, deruti klaganden i underdånighet sökt ändring, hvaröfver Dahlhammar i underdånighet sig förklarar samt Hofrätten med infordradt underdånigt utlåtande inkommit.

Justitie-Rådet *von Hofsten* yttrade: att som klaganden, hvilken uti de underdåniga besvären yrkat fastställelse af Rådstufvurättens utslag, således afstått från vidare fullföljd af åtalet i den mån Dahlhammar blifvit derifrån genom nämnde utslag frikänd, fann Justitie-Rådet skäligen låta dervid bero, i följd hvaraf och då de af Hofrätten anförde omständigheter ej utgjorde laga hinder för pröfning af Rådstufvurättens, beträffande öfriga delar af målet, meddelade beslut, målet i dessa delar blef, med undanrödjande af Hofrättens utslag, visadt åter till bemälda Rätt, som uppå anmälan hade att detsamma

härutinnan änyo företaga och dermed, utan hinder af dess förra, nu undanröjda beslut, vidare lagligen förfara.

Justitie-Rådet *Bolin* fann ej skäl att på den af klaganden hos Kongl. Maj:t förda talan, — genom bifall hvartill Dahlhammar skulle komma att tillgodonjuta omedelbar frikännelse i väsendtliga delar af målet, der pröfning af åtalade skriftens brottslighet enligt Hofrättens utslag ännu står öppen, — göra ändring i det slut, Hofrättens utslag innehåller.

Justitie-Rådet *Naumann* yttrade: att som Rådstufvurätten, efter Justitie-Rådets mening, orätt förfarit derutinnan, att samma Rätt framställt till Nämnden frågorna på sådant sätt, att till Nämndens afgörande öfverlemnades det Domstolens pröfning tillhörande ämne, huruvida vid detta måls behandling antingen Missgernings-Balken eller nya Strafflagen vore att som gällande anse, och straffbestämmelser i den ena eller andra lagen ägde tillämpning, fann Justitie-Rådet ej skäl göra ändring i Hofrättens beslut, så vidt, med undanröjande af Nämndens yttrande och Rådstufvurättens utslag, målet blifvit till Rådstufvurätten återförvisadt för ny laglikmätig behandling.

Justitie-Rådet *Carlson* anförde: att då de af Rådstufvurätten till Nämnden framstälde frågorna varit så affattade, att Nämnden, genom deras besvarande, i den ordning 5 § 4 momentet Tryckfrihets-Förordningen föreskrifver, utlätit sig om den åtalade skriftens brottslighet efter de af Åklagaren åberopade lagens rum, fann Justitie-Rådet frågornas form icke hafva bort till målets återförvisande föranleda, derom icke heller någondera parten väckt påstående; i följd hvaraf och då Hofrätten efter den åsigt, som derstädes gjort sig gällande, icke inlätit sig i hufvudsaklig pröfning af målet, Hofrättens öfverklagade utslag undanröjdes och målet visades åter till samma rätt, som hade att nytt utlåtande meddela, utan hinder af dess förra beslut.

Justitie-Rådet *Berg* instämde med Justitie-Rådet von Hofstén.

Justitie-Rådet *Södergren* utlät sig: »I mitt anförande till Högsta Domstolens Protokoll den 16 Mars 1863, uti en då afgjord sak angående Tryckfrihetslagens tillämpning i hvad beträffar inrättandet af den fråga, som skall till Nämnden framställas, fästade jag uppmärksamhet derpå, att då, uti ett af Kongl. Maj:t genom utslag den 13 Maj 1828 afgjordt mål, det fall mig veterligen första gången inträffade, der frågan till Nämnden kommit att, jemte visst åberopadt moment i Tryckfrihetslagen, upptaga afven det eller de rum i allmänna lagen Åklagaren kunde hafva i sitt slutpåstående åberopat, detta förfarande, enligt hvad omförmälda i Svensk Föfattnings-samling år 1828 intagna utslag tydligen visar, ansågs hafva sin grund i förbindelsen att efter ordalydelsen i hvarje serskildt fall tillämpa nämnde grundlag, som ovilkorligen stadgade, att *de af åklagaren åberopade* lagrum skulle i fråga till Nämnden upptagas, hvadan åt Domaren icke syntes vara uppdraget att, i frågan till Nämnden, från sammanställningen med det moment i den serskilda strafflagen för tryckfrihetsbrott, genom hvars åberopande åklagaren bestämt sin anklagelse om visst brott, öfver hvars verklighet Nämnden skulle döma, afskilja de lagrum åklagaren uppgifvit såsom förment grund för den

på Domaren ensam, icke på Nämnden, ankommande bestämningen af straffet för det i tryckfrihetslagen beskrifna brottet. Lemnande för min del derhän, huruvida med sjelfva grundtanken och ändamålet af den i Tryckfrihetslagen stadgade rättegångsordning verkligen må hafva varit öfverensstämmande, att sålunda den icke lagfarna Nämnden skulle inledas i strängt juridiska lagtolkningsfrågor, sådana, i hvilka inom Domstolarne och emellan de serskilda instanserna ofta uppstå de mest motsatta åsigt, utan att härvid Tryckfrihetslagen gifve någon grund för lösning af den viktiga frågan om den behöriga riktningen af Domarens pröfning i det möjliga fall, att Åklagaren och Nämnden sammanstämmande misstagit sig i deras förutsättning om tillämpligheten af det allmänna lagens rum, som i slutpåståendet och i jury-frågan ingått, så att Nämnden betecknat brottsligheten genom hänvisande på ett lagrum, som vid domarepröfningen slutligen funnes ej kunna till saken hänföras och därför icke rätteligen böra läggas till grund för straffbestämningen, ansåg jag den anförda principen dock ega en giltighet deruti, att den alltid frikallar Domaren från allt åliggande att i och för anklagelseaktens vikt för jury-frågans lydelse, meddela föreskrift, som omedelbart inverkade på anklagelseaktens uppställning och innehåll, eller att, sedan anklagelsen blifvit bestämd, före målets slutliga pröfning ingå i bedömande, huruvida något af de utaf åklagaren åberopade lagrum rätteligen icke vore i målet tillämpligt och därför icke bort af åklagaren framställas; i afseende hvarå jag anmärkte, att då man funnit nödigt att under Grundlags helgd och under regeln för Grundlags tillämpning strängt efter ordalydelsen i hvarje serskildt fall ställa äfven de påbudna rättegångsformerna för tryckfrihetsmål, vore deruti en fordran, att vikt lades på att i klara ord utstaka enkelhet i dessa former, så att rätten att åtala tryckfrihetens missbruk, hvilken rätt måste i vikt stå i jembredd med vigten af sjelfva tryckfriheten och åtfölja densamma med jemna steg, må vara säkert värnad mot så väl godtyckets makt, som faran af den juridiska doktrinens osäkerhet och ofrivilliga misstag. Det bör aldrig förgätas, att, huru långt man än må till alla möjligheter af större eller mindre skiftningar i olika brottslighetsgrader i tryckfrihetsmål söka att utsträcka och göra gällande teorien om Nämndens i 5 § 4 momentet Tryckfrihetslagen tillkännagifna bestämmelse att »pröfva lagligheten af åtalade tryckta skrifers innehåll», all sådan teori dock alltid finner en ovillkorligt bjudande och tvingande begränsning just deruti, att lagen stadgar ett oföränderligt formulär för den fråga, som får och skall till Nämnden göras, så att hela betydelsen af nyssanförda 4 momentet i 5 § får sin bestämda förklaring i detta formulär, som sålunda positivt utmärker, huru och i hvad mån Nämnden eger att döma öfver brottsligheten.

Det är icke formuläret som får jemkas efter den betydelse man söker inlägga i nämnda moments allmänna talesätt, utan tvärtom förklaras dessa af det orubbliga formuläret. Och formulärets tillämpning kan icke vara underkastad någon tveksamhet. Det fordras blott, att med sanning uppgifves »det lagens rum åklagaren åberopat.» —

Enligt

Enligt dessa grunder var jag beredd att följa den tillämpning af Tryckfrihetslagen, som i ofvannämnda hänseende ända från år 1828 varit hos Domstolarne vanlig, så att, under det alltid oeftergifliga vilkor, att anklagelsen upptager visst moment i 3 § Tryckfrihetslagen, utan åberopande hvaraf någon anklagelse för tryckfrihetsbrott icke kunde anses vara gjord och följaktligen någon fråga till Nämnd icke hunde göras, denna fråga skall upptaga de lagrum åklagaren efter sitt fria godtyckande *verkligen åberopat*, utan att Domaren dervid må utöfva någon censors-makt, lika litet genom uteslutande af lagrum, hvilka åklagaren åberopat, men Domaren kunde anse otjenliga, som genom tillägg af andra, hvilka åklagaren icke ville åberopa. Och må härvid det vara mig tillåtet erinra, att om — hvad jag villigt medgifver — en sådan regel mången gång kunde leda derhän, att sådana lagar kunde komma att af åklagaren åberopas och på grund deraf i frågan till Nämnden upptagas, hvilkas tillämplighet icke rimligen borde någonsin göras till föremål för en sådan myndighets bedömande, hvarje anmärkning derom egentligen syftar mot riktigheten af ofvanberörda, i andra decenniet af tryckfrihetslagens tillvaro först tillkomna princip, att Nämnden kan frågas om annat, än den brottslighet sjelfva Tryckfrihetslagen beskriver; och vore, på de grunder jag i mitt redan åberopade anförande närmare utvecklade, och med stöd af den omständighet, att ordalydelsen i *sjelfva formuläret* för frågan till Nämnden medelst uttrycken »det lagens rum» synes innebära, att icke mera än det rum i Tryckfrihetslagen, som nödvändigt måste åberopas, får i Juryfrågan intagas, jag för min del heldre benägen att frångå förut nämnda princip och återvända till den under första decenniet efter Juryinrättningens tillkomst följda, icke med någon olägenhet behäftade tillämpningen, än att samma princip skulle utsträckas till en sådan tillämpning, att frågan till Nämnden blefve bestämd af annat, än anklagelseaktens verkliga lydelse, och såmedelst inträdde en censorsmakt, som, i den mest bestämda strid mot sjelfva grunden för 1828 års åberopade lagtillämpning, i väsentlig mon upphäfde just den säkra, ofelbara enkelhet, hvarmed man, i den med grundlags kraft och helgd omhägnade lagstiftningen angående tryckfriheten, sökt tillförsäkra och värna den viktiga rättigheten att leifra missbruken af nämnda frihet. Jag hyser den fasta öfvertygelsen, att hvad denna Grundlags stiftare minst skulle hafva föreställt sig blifva följden af deras verk, vore det, att någonsin en åklagare skulle erfara, att Domaren, i det skick tryckfrihetsmålet ännu eger i den stund frågan till Nämnden skall göras, komme att förklara något i anklagelseakten åberopadt lagrum icke vara i målet tillämpligt och därför icke böra i Juryfrågan upptagas.

Efter att sålunda hafva i allmänhet redogjort för min uppfattning af ämnet, instämmer jag i det af Justitie-Rådet Carleson afgifna yttrande.

Justitie-Rådet Alexanderson förenade sig med Justitie-Rådet Carleson.

— — — — —
 — — — — —

The first part of the document is a letter from the Secretary of the State to the Governor, dated the 10th day of January, 1862. The letter is addressed to the Governor and is signed by the Secretary of the State. The letter contains the following text:

Sir, I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 9th inst. in relation to the application of the State of New York for the admission of the State of New York to the Union. I have the honor to inform you that the same has been referred to the Committee on the subject, and they have reported in favor of the admission of the State of New York to the Union. I have the honor to inform you that the same has been referred to the Committee on the subject, and they have reported in favor of the admission of the State of New York to the Union.

The second part of the document is a report from the Committee on the subject, dated the 10th day of January, 1862. The report is addressed to the Governor and is signed by the Chairman of the Committee. The report contains the following text:

Sir, we have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 9th inst. in relation to the application of the State of New York for the admission of the State of New York to the Union. We have the honor to inform you that we have considered the application of the State of New York for the admission of the State of New York to the Union, and we have the honor to report to you that we are in favor of the admission of the State of New York to the Union. We have the honor to inform you that we have considered the application of the State of New York for the admission of the State of New York to the Union, and we have the honor to report to you that we are in favor of the admission of the State of New York to the Union.

The third part of the document is a report from the Committee on the subject, dated the 10th day of January, 1862. The report is addressed to the Governor and is signed by the Chairman of the Committee. The report contains the following text:

Sir, we have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 9th inst. in relation to the application of the State of New York for the admission of the State of New York to the Union. We have the honor to inform you that we have considered the application of the State of New York for the admission of the State of New York to the Union, and we have the honor to report to you that we are in favor of the admission of the State of New York to the Union. We have the honor to inform you that we have considered the application of the State of New York for the admission of the State of New York to the Union, and we have the honor to report to you that we are in favor of the admission of the State of New York to the Union.

Till
Riksdagen.
B e r ä t t e l s e

af
Kommitterade till Tryckfrihetens vård

år 1867.

På förr öfligt sätt hafva Kommitterade, efter sistförflutna riksmötes slut, ombesörjt korrekturläsningen af Riksdagsbeslutet samt af Regeringsformen och Tryckfrihets-förordningen, som blifvit omtryckta, och äro intagna, Riksdagsbeslutet under N:o 45, Regerings-formen under N:o 29 och Tryckfrihets-förordningen under N:o 22 i Svensk Författningssamling för år 1866; varande Riksdags-ordningen genom Kongl. Justitie- Stats- Departementets försorg till trycket befordrad.

I senast afgifna berättelse föreslogo Kommitterade några åtgärder för att påskynda tryckningen af Bihang till Riksståndens protokoll. Dessa förslag vunno i de väsentligaste delar Rikets-Ständers bifall och hafva medfört önskad verkan. Af nämnda Bihang återstod vid riksdagens slut en högst ringa del otryckt, som korrekturlästes af Expeditions-Utskottets tjenstemän.

Den befattning Kommitterade tagit med förberörda tryckningsarbeten har varit föranledd dels af det i 59 § af Riksdags-ordningen den 10 Februari 1810 intagna stadgande, att, såsom Bihang till Riksståndens protokoll, Konungens Propositioner, Utskottens Betänkanden samt de protokollsutdrag, som innehöllo Riks-Ståndens deröfver fattade beslut, äfvensom Rikets Ständers skrivelser till Konungen och Riksdagsbeslutet skulle ser-skildt från trycket under Expeditions-Utskottets och, sedan Riksdag slutad vore, Tryckfrihets-Kommitéens uppsigt, utgifvas; dels ock Rikets Ständers förordnande den 15 Maj 1845, hvarigenom Rikets Ständer åt deras under då påstående Riksdag till tryckfrihetens vård utsedde Kommitterade uppdrogo att vaka deröfver, det så väl Grundlagarne med de deruti vid nämnda Riksdag antagna förändringar, vid skeende omtryckning af samma lagar, som ock Rikets Ständers förafskedade Riksdagsbeslut blefve felfritt tryckta.

På grund af dessa föreskrifter hafva, vid slutet af hvarje riksdag, Kommitterade till tryckfrihetens vård från tjenstemännen vid Expeditions-

Utskottet emottagit manuskript ej mindre till de delar af ofvannämnda Bihang, som vid den tid, då bemälda tjenstemäns aflöning upphörde, befunnos otryckta, än ock till Riksdagsbeslutet och till antagna förändringar i Grundlagarne; hvarefter Kommitterade uppdragit dels åt några bland sig att verkställa korrekturläsning af Riksdagsbeslutet och de Grundlagar, som skulle omtryckas, dels ock åt sin Sekreterare att besörja det öfriga Bihangstryckets korrekturläsande.

Som nu emedlertid något stadgande, motsvarande ofvannämnda 59 § i 1810 års Riksdags-ordning icke återfinnes i Riksdags-ordningen den 22 Juni 1866, hvilken härom innehåller i 82 §, att de i Kamrarne förda protokoll och öfriga Riksdagshandlingar skola på Statens bekostnad, så tidigt ske kan, af trycket utgifvas, de senare fullständigt och protokollen i den mån Kamrarne hvar för sig förordna; samt Rikets Ständers förut åberopade förordnande den 15 Maj 1845, enligt dess ordalydelse, icke gälde för längre tid än till nästderpåföljande riksdag och sedermera icke är vordet förnyadt; så anse sig Kommitterade, — som, i betraktande deraf, att riksdagarne hädanefter komma att sluta vid en sådan årstid, då, såsom händelsen var sistlidna år, nästan alla Kommitterade, vare sig i embetsvärf, för erhållet offentligt uppdrag eller efter vunnen tjenstledighet, afreste eller voro afreste från staden, icke våga åtaga sig att fullgöra gällande Riksdagsordnings föreskrift om ifrågavarande tryckningsarbetes verkställande »så tidigt ske kan», — för framtiden vara befriade från all befattning med så väl Riksdagshandlingarnes som Grundlagarnes tryckning, hvilken utan tvifvel med mindre omgång och tidsutdrägt och ändock med nödig noggrannhet lärer kunna ombesörjas, äfven efter Riksdagens slut, af de personer, åt hvilka inseendet öfver Riksdagshandlingarnes offentliggörande genom tryck under riksdagens lopp varit anförtrödt. äfvensom af Svensk Författningssamlings redaktion, i hvilken samling Riksdagsbeslutet och Grundlagarna inflyta.

Något ärende rörande tryckfrihetens vård har, efter senaste berättelsens afgifvande, icke förevarit hos Kommitterade.

Hvilket allt till Riksdagen härmed inberättas.

Stockholm den 12 Januari 1867.

N. A. FRÖMAN.

BROR EM. HILDEBRAND. C. LEIJONHUFVUD. J. J. NORDSTRÖM.

JOHAN ER. RYDQVIST. N. H. SELANDER. J. ARRHENIUS.

Arvid Ulrich.